

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΣΤΕΛΕΧΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ**

**«Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΤΕ ΚΑΙ ΟΙ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ»**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Ν. ΣΟΥΛΙΟΣ

**Οι σπουδάστριες:
Αναστασοπούλου Παρασκευή
Καλογεροπούλου Αικατερίνη**

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	<u>Σελίδα</u>
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1:</u> ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	
1.1. Γενικά	5
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2:</u> ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ, 1929-1981	
2.1. ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1929-1939)	11
2.1.1. Η γενική οικονομική κατάσταση τα πρώτα χρόνια	11
2.1.2. Η ίδρυση, τα πρώτα βήματα και οι στόχοι της Αγροτικής Τράπεζας	12
2.1.3. Η εξάπλωση της Αγροτικής Τράπεζας στην Ελλάδα	14
2.1.4. Η ενθάρρυνση της αγροτικής αποταμίευσης	15
2.1.5. Η γενικότερη δράση των πρώτων χρόνων	17
2.1.6. Οι οικονομικές παρεμβάσεις της Αγροτικής Τράπεζας	19
2.1.7. Τα πρώτα καλά αποτελέσματα	21
2.1.8. Η προσαρμογή των ελλήνων αγροτών	22
2.1.9. Η συμβολή του προσωπικού της Αγροτικής Τράπεζας τα πρώτα δέκα χρόνια	23
2.2. ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1940-1949)	24
2.2.1. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος	24
2.2.2. Μόχθος για τον επισιτισμό	25

2.2.3. Χρηματοδοτικές ενισχύσεις	26
2.2.4. Το φιλανθρωπικό έργο της ΑΤΕ και οι παιδικές κατασκηνώσεις	28
2.2.5. Το Σχέδιο Ανασυγκρότησης («Σχέδιο Μάρσαλ»)	29
2.3. ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1950-1966)	31
2.3.1. Η μεταπολεμική πορεία της ΑΤΕ	31
2.3.2. Η αύξηση των καλλιεργειών	33
2.3.3. Οι φυσικές καταστροφές του 1954	35
2.3.4. Οι ενέργειες της ΑΤΕ το έτος 1956	37
2.3.5. Το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης	38
2.3.6. Προσαρμογή στα ευρωπαϊκά δεδομένα	39
2.4. ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1967-1981)	42
2.4.1. Οι πρώτες συνέπειες από την κατάλυση της Δημοκρατίας	42
2.4.2. Η υποβάθμιση του ρόλου της ΑΤΕ κατά την δικτατορία	43
2.4.3. Οι ενέργειες της ΑΤΕ κατά τη Μεταπολίτευση	44
2.4.4. Συμπερασματικά	47
 <u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:</u>	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ, 1982-1990	
3.1. Τα νεότερα χρόνια	49
3.2. Δραστηριοποίηση της ΑΤΕ πέραν των παραδοσιακών εργασιών	50
3.3. Η αποτυχία της μετατροπής της ΑΤΕ σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα	51
3.4. Το πενταετές πρόγραμμα δράσης 1983-1987	51

3.5. Ανάπτυξη Νέων Τραπεζικών Εργασιών	52
3.6. Συμπερασματικά	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4:
ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ, 1991-2006

4.1. ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1991-1998)	54
4.1.1. Η μετατροπή της ΑΤΕ σε Ανώνυμη Εταιρεία	54
4.2. ΕΚΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1999-2006)	57
4.2.1. Η είσοδος στην ΟΝΕ	57
4.2.3. Ένα νέο σκηνικό	60
4.2.4. Ο κορυφαίος Όμιλος	61
4.2.5. Σημαντικές εξελίξεις	63
4.2.6. Τα νέα δεδομένα στον αγροτικό τομέα	66
4.2.7. Η ισχυροποίηση της Αγροτικής Τράπεζας (2004-2006)	68
4.2.8. Συμπερασματικά	69

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5:
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.1. Περιληπτικά	70
-------------------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6:
Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΑΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

6.1. Η σχέση της ΑΤΕ με τον αγροτικό κόσμο σύμφωνα με την κατανομή των χορηγήσεων	72
--	-----------

6.2. Η σχέση της ΑΤΕ με τον αγροτικό κόσμο σύμφωνα με την χωροταξική κατανομή των καταστημάτων της	87
---	-----------

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:</u>	
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	89
Το κτίριο στο Καστρί	90
Το όραμα που έγινε πράξη	91
Υπηρεσίες υψηλής ποιότητας	92
Πιστοποιημένες υπηρεσίες	93
Ολυμπιακό κατάλυμα	94
Εκδόσεις της Αγροτικής Τράπεζας	95
Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας	97

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:</u>	
ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ	99
Η προσφορά της ΑΤΕ στην κοινωνία	100
Πολιτισμός και Αθλητισμός	101
Υποστηρικτής των εθνικών ομάδων	102

<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3:</u>	
ΓΕΝΙΚΑ Η ΑΤΕ	104
Οργανόγραμμα της ΑΤΕ	105
Σύνθεση Μετοχικού Κεφαλαίου του έτους 2005	106
Θυγατρικές της ΑΤΕ	107

Η ΑΤΕ με αριθμούς	108
Το Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα της ΑΤΕ	109
Πιστωτικές Κάρτες	110
Δάνεια	111
Το Δίκτυο Καταστημάτων της ΑΤΕ	112
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:</u>	
<u>ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ</u>	128
Λόγος Ελευθέριου Βενιζέλου	
Ιδρυτικό ΦΕΚ	
Πρώτο Διοικητικό Συμβούλιο	
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	129
<u>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ</u>	
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1986-1988	75
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1989-1990	77
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1991-1992	79
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1993-1995	81
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1996-1998	83
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1999-2001	85
Πίνακας 2: Χωροταξική κατανομή υποκαταστημάτων ΑΤΕ, ΕΤΕ, Eurobank	87
<u>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ</u>	
Γράφημα 1: Ποσοστά εκταμιεύσεων περιόδου 1986-2001	76
Γράφημα 1.1: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1986	76
Γράφημα 1.2: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1987	76

Γράφημα 1.3: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1988	78
Γράφημα 1.4: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1989	78
Γράφημα 1.5: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1990	78
Γράφημα 1.6: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1991	80
Γράφημα 1.7: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1992	80
Γράφημα 1.8: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1993	82
Γράφημα 1.9: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1994	82
Γράφημα 1.10: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1995	82
Γράφημα 1.11: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1996	84
Γράφημα 1.12: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1997	84
Γράφημα 1.13: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1998	84
Γράφημα 1.14: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1999	86
Γράφημα 1.15: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 2000	86
Γράφημα 1.16: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 2001	86
Γράφημα 2: Χωροταξική κατανομή υποκαταστημάτων ΑΤΕ, ΕΤΕ και EUROBANK	88

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το θέμα της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας αφορά στην πορεία και στη μετεξέλιξη της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος από το έτος ίδρυσής της (1929) μέχρι τις μέρες μας. Ο λόγος σύνταξης της παρούσας μελέτης είναι η ολοκλήρωση των σπουδών μας στη Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, Τμήμα Στελεχών Συνεταιριστικών Οργανώσεων και Εκμεταλλεύσεων του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Μεσολογγίου.

Τα κίνητρα που μας ώθησαν στο να ασχοληθούμε με το συγκεκριμένο θέμα ήταν το ενδιαφέρον μας για την Αγροτική Τράπεζα, που αποτελεί ένα μεγάλο κομμάτι της οικονομικής και της αγροτικής ζωής της χώρας μας.

Στο σημείο αυτό, θα θέλαμε να εκφράσουμε τις ευχαριστίες μας σε όσους βοήθησαν στην ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Ευχαριστούμε τον κ. Παναγιώτη Σούλιο, τον εισηγητή της πτυχιακής μας για την πολύτιμη καθοδήγηση, τις επισημάνσεις και τις συμβουλές του.

Επίσης, ξεχωριστά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας για την αμέριστη συμπαράστασή τους, τόσο ηθική, όσο και υλική, όχι μόνο κατά την διεκπεραίωση της πτυχιακής μας εργασίας αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αγροτική Τράπεζα στα 75 χρόνια ζωής της είχε καθοριστική συμβολή στην ανάπτυξη της γεωργικής οικονομίας στη χώρα μας, διαδραματίζοντας πρωτεύοντα ρόλο στις μεταρρυθμίσεις και στην ανάπτυξη των συνεταιρισμών και των βιομηχανιών του κλάδου. Έχοντας παράλληλα έντονη κοινωνική συνεισφορά σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους, όπως στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, στην Κατοχή, στην Αντίσταση αλλά και στην ανασυγκρότηση της μεταπολεμικής Ελλάδας, απάλλαξε τον Έλληνα αγρότη από την τοκογλυφία, του έδωσε βελτιωμένους σπόρους, μηχανήματα, εφόδια, ζωοτροφές και τον βοήθησε να αποκτήσει γη.

Η μέχρι σήμερα πορεία της σημαδεύτηκε από μία σειρά γεγονότων όπως η μετατροπή της από πιστωτικό ίδρυμα σε Ανώνυμη Εταιρεία το 1991 και η μετεξέλιξή της σε τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων, στο πλαίσιο ενός ισχυρού χρηματοοικονομικού ομίλου, σε μια αγορά με έντονο ανταγωνισμό, κινδύνους και ευκαιρίες. Επίσης σημαντική καμπή για την πορεία της, αποτέλεσε, η είσοδος της χώρας μας στην ΟΝΕ και η εισαγωγή στη ζώνη του ευρώ. Ο αγροτικός τομέας στην Ευρώπη και στη χώρα μας αλλάζει.

Η είσοδός της το 2000 στο Χρηματιστήριο Αξιών σηματοδότησε μία νέα σελίδα και εποχή για την Αγροτική Τράπεζα που συνοδεύτηκε από την έναρξη υλοποίησης ενός μεγάλου και φιλόδοξου προγράμματος εξυγίανσης, εκσυγχρονισμού και ανάπτυξής της που έχει αποδώσει θεαματικά αποτελέσματα τα τελευταία χρόνια.

Η Αγροτική Τράπεζα στην πρόκληση της νέας εποχής, απαντά με σύγχρονα χρηματοδοτικά προϊόντα και βοηθά στον μετασχηματισμό του αγρότη-επιχειρηματία, εξασφαλίζοντάς του διαθέσιμες πιστώσεις με πολύ καλούς όρους και προϋποθέσεις.

Διαθέτοντας ένα ευρύ δίκτυο, με ιστορικούς δεσμούς και σχέσεις εμπιστοσύνης με τον αγροτικό κόσμο, με σύγχρονα προϊόντα και υπηρεσίες, ανταγωνιστικά τιμολόγια, οι ευκαιρίες για τον αγροτικό κόσμο αλλά και για την Αγροτική Τράπεζα είναι αυξημένες.

Η ΑΤΕ σήμερα είναι μία σύγχρονη Τράπεζα που μπορεί να αντιμετωπίσει τον ανταγωνισμό και τις απαιτήσεις της αγοράς, έχοντας όμως ακόμη σημαντικά περιθώρια εξέλιξης.

Ο παραδοσιακός της ρόλος, να υποστηρίζει και να βοηθά τον αγροτικό τομέα, παραμένει ένας από τους βασικούς στόχους της. Η Αγροτική Τράπεζα συνεισφέρει στην ανάπτυξη του τομέα με την παροχή πιστώσεων και εγγυήσεων

στους αγρότες, στους συνεταιρισμούς και στις αγροσυνεταιριστικές μονάδες αλλά και με τη διαμεσολάβησή της για την ταχεία και απρόσκοπτη διανομή των κοινωνικών επιδοτήσεων.

Η Αγροτική Τράπεζα στοχεύει να παραμείνει για τον αγρότη η πρώτη του επιλογή, μια τράπεζα που θα του παρέχει όλα τα χρηματοοικονομικά εργαλεία, με χαμηλό κόστος και ευελιξία. Σε έναν αγρότη που θα είναι ενημερωμένος για το τι συμβαίνει στο διεθνές περιβάλλον, με επιχειρηματική νοοτροπία, που θα αξιοποιεί πλήρως τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και δυνατότητες που του παρέχονται σε μία ανοιχτή και ανταγωνιστική αγορά.

Γίνεται πελατοκεντρική στη λειτουργία της, αντιμετωπίζει όλους τους καταθέτες ως επενδυτές, και προωθεί με σημαντικά βήματα την προσέγγιση νέων τμημάτων της αγοράς μέσα και από την αναβαθμισμένη παρουσία του εκτεταμένου δικτύου της.

Σκοπός της μελέτης μας, είναι να παραθέσουμε τα στοιχεία που καταδεικνύουν τη λειτουργία και τη γενικότερη πορεία της ΑΤΕ και να εστιάσουμε στη σχέση της με τον αγροτικό κόσμο, ώστε να δούμε πώς αυτή έχει εξελιχθεί από την ίδρυσή της έως και σήμερα.

Είναι ο αγροτικός κόσμος η μόνη ενασχόληση της Αγροτικής Τράπεζας; Εξακολουθεί η σχέση τους να είναι η ίδια όπως τα πρώτα χρόνια από την ίδρυσή της;

Σχετικά με τη μεθοδολογία της παρούσας πτυχιακής εργασίας, καταρχάς αναζητήσαμε πληροφορίες από τη σχετική βιβλιογραφία. Ψάξαμε στις βιβλιοθήκες της Αγροτικής Τράπεζας στο Καστρί, στο κτίριο όπου φυλάσσεται το Ιστορικό της Αρχείο στον Ταύρο και στη βιβλιοθήκη του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών για να βρούμε οικονομικά και ιστορικά στοιχεία για την Αγροτική Τράπεζα, από τη στιγμή της ιδρύσεώς της έως και σήμερα. Ανατρέξαμε επίσης σε όλες τις σχετικές πηγές στο Διαδίκτυο για να συλλέξουμε περαιτέρω πληροφορίες.

Στο **πρώτο κεφάλαιο** παρέχονται γενικές πληροφορίες για την Αγροτική Τράπεζα και τη λειτουργία της, το νομοθετικό πλαίσιο που την καλύπτει και μία συνοπτική ιστορική αναδρομή από την ίδρυσή της έως σήμερα.

Το **δεύτερο κεφάλαιο** περιλαμβάνει την περίοδο 1929-1981 και χωρίζεται σε τέσσερα μέρη. Στο πρώτο μέρος περιγράφονται τα πρώτα χρόνια από την ίδρυση της ΑΤΕ, στο δεύτερο περιγράφεται η πορεία και το φιλανθρωπικό της έργο στη δύσκολη περίοδο του Β' Παγκοσμίου πολέμου και της Κατοχής, το τρίτο ασχολείται με τη μεταπολεμική περίοδο όπου αναφέρεται η αρωγή της ΑΤΕ στους πληγέντες του

πολέμου και η καθιέρωσή της στην ελληνική πραγματικότητα. Τέλος, το τέταρτο μέρος πραγματεύεται την υποβάθμιση του ρόλου της ΑΤΕ στα χρόνια της Δικτατορίας και τη δράση της κατά τη μεταπολίτευση.

Στο **τρίτο κεφάλαιο**, γίνεται η εισαγωγή στα νεότερα χρόνια και φαίνεται η δραστηριοποίηση της ΑΤΕ και σε τομείς πέραν των παραδοσιακών.

Το **τέταρτο κεφάλαιο**, χωρίζεται σε 2 μέρη τα οποία σηματοδοτούνται από δύο σημαντικά για την πορεία της ΑΤΕ γεγονότα. Την μετατροπή της σε Ανώνυμη Εταιρεία το 1991 και την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ το 1999.

Στο **πέμπτο κεφάλαιο** αναφέρεται συνοπτικά και περιληπτικά η ιστορία της ΑΤΕ.

Ακολουθεί, το **έκτο κεφάλαιο**, το οποίο περιέχει σχετικούς πίνακες και γραφήματα που καταδεικνύουν την πορεία και την εξέλιξη της ΑΤΕ και τη σχέση της με τον αγροτικό κόσμο.

Ακολουθούν τέσσερα **παραρτήματα**. Στο **πρώτο** γίνεται αναφορά στο Εκπαιδευτικό Κέντρο της ΑΤΕ στο Καστρί και το **δεύτερο** ασχολείται με την προσφορά της ΑΤΕ στο κοινωνικό σύνολο και τις χορηγίες της στο χώρο του Πολιτισμού και του Αθλητισμού. Το **τρίτο παράρτημα** περιλαμβάνει γενικά στοιχεία για την ΑΤΕ και το **τέταρτο** είναι παράρτημα ιστορικών στοιχείων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

1.1. Γενικά

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος συστάθηκε στις 27 Ιουνίου 1929 με σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος «Περί συστάσεως και λειτουργίας της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος» και κυρώθηκε με το Νόμο 4332/1929.

Στις 3 Ιουλίου του 1929, ο τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας, Ελευθέριος Βενιζέλος εισηγείται στη Βουλή νομοσχέδιο «περί κυρώσεως συμβάσεως μεταξύ δημοσίου και Εθνικής Τραπέζης, περί συστάσεως και λειτουργίας Αγροτικής Τραπέζης»¹ και παραπέμπει στην αρμόδια επιτροπή τη σύσταση να συντάξει και να παρουσιάσει την έκθεση της ιδρύσεως της Τράπεζας.

Το 1991, με το Νόμο 1914/1990, άρθρο 26 παράγραφος 1, μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρία με την επωνυμία «Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος Α.Ε.» και έλαβε αριθμό Μ.Α.Ε. 24402/06/Β/91/39. Το μετοχικό της κεφάλαιο ύψους 429,07 εκατομμυρίων ευρώ περίπου προήλθε από την εισφορά του συνόλου του ενεργητικού και του παθητικού της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος όπως εμφανιζόταν στον Ισολογισμό του οργανισμού την 31/12/1990 (Ν. 1914/1990, ΦΕΚ τεύχος Α' 178/17-12-1990).

Με την εισαγωγή της Αγροτικής Τράπεζας στο Χρηματιστήριο Αθηνών (Χ.Α.) το καταβεβλημένο μετοχικό της κεφάλαιο ανήλθε σε 1.649.470 χιλιάδες ευρώ και παρέμεινε όπως έχει και το 2004 διαιρούμενο σε 281 εκατομμύρια κοινές μετοχές ονομαστικής αξίας 5,87 ευρώ η καθεμία.

Έδρα της Τράπεζας είναι ο Δήμος Αθηναίων και συγκεκριμένα η οδός Πανεπιστημίου αριθμός 23.² Η διάρκειά της ορίστηκε σε 100 έτη, δηλαδή ως το 2091 και μπορεί να παραταθεί με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων. Σκοπός της Τράπεζας, σύμφωνα με το άρθρο 5 του Καταστατικού της, είναι η εκτέλεση και η παροχή για λογαριασμό της και για λογαριασμό τρίτων κάθε τραπεζικής εργασίας και υπηρεσίας, που συμβάλλει στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη της οικονομίας και ειδικότερα του αγροτικού τομέα.

---

¹ Λόγος Ελευθέριου Βενιζέλου από ΦΕΚ της 3^{ης} Ιουλίου 1929, ² Παπαναστασίου Αλ., 1988, «Αρχοντικό της ΑΤΕ», Εκδόσεις της ΑΤΕ.

Σχετικά με το Νομοθετικό πλαίσιο της ΑΤΕ, η Τράπεζα της Ελλάδος έχοντας ως στόχο την εξασφάλιση της σταθερότητας του συστήματος και την προστασία του κοινού, είναι αρμόδια για την εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Για το σκοπό αυτό εκδίδει κανονισμούς σχετικούς με τη λειτουργία τους, την κεφαλαιακή τους επάρκεια και τους κινδύνους που περικλείουν οι επενδυτικές τους δραστηριότητες.

Οι κυριότερες πράξεις Διοικητή Τράπεζας Ελλάδος (ΠΔΤΕ) και της Επιτροπής Νομισματικών και Πιστωτικών θεμάτων οι οποίες είναι σχετικές με τον έλεγχο, την εποπτεία και τις υποχρεώσεις της Αγροτικής Τράπεζας είναι οι εξής:

- Έλεγχος και εποπτεία κεφαλαιακής επάρκειας, φερεγγυότητας, ρευστότητας και αποδοτικότητας ΠΔΤΕ 1313/88, 2054/92, 2397/96, 2474/01, 2494/02, 2524/03, 2442/99, 2512/02, 2513/03 και ΕΤΠΘ 154/03.
- Έλεγχος και εποπτεία κινδύνου από ανοικτές συναλλαγματικές θέσεις (ΠΔΤΕ 2291/94).
- Έλεγχος και εποπτεία ρευστότητας (ΠΔΤΕ 2156/92).
- Πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (ΠΔΤΕ 2438/98).
- Κανόνες προληπτικής εποπτείας των Ιδρυμάτων ηλεκτρονικού χρήματος (ΠΔΤΕ 2527/2003).
- Ίδρυση, επέκταση ή αναβάθμιση δικτύου (ΕΤΠΘ 505/92, 521/93, 542/94 και 1111/03).
- Λογιστικές καταστάσεις (ΠΔΤΕ 2495/02).
- Ενημέρωση συναλασσομένων (ΠΔΤΕ 2501/02).
- Χρηματοδοτικά ανοίγματα προς κατοίκους εξωτερικού (ΠΔΤΕ 2520/03).
- Στατιστικά στοιχεία 2535/04, 2537/04, 2496/02.³

---

³ <http://www.atetbank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiaDeltia/>

Στην Ελληνική νομοθεσία έχουν, επίσης, ενσωματωθεί οι κύριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αφορούν στην εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και είναι οι παρακάτω:

- Οδηγία περί Ιδίων Κεφαλαίων (89/299 Οδηγία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου), που καθορίζει το ύψος των τόκων των τραπεζών για το σκοπό του προσδιορισμού της φερεγγυότητάς τους.
- Η Δεύτερη Τραπεζική Οδηγία (89/674) η οποία ενσωματώθηκε με τον Νόμο 2076/1992.
- Η Οδηγία σχετικά με το δείκτη φερεγγυότητας (89/674) η οποία ενσωματώθηκε με την ΠΔΤΕ 2054/18.3.1992.
- Η Οδηγία σχετική με τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα (92/121 Οδηγία του Συμβουλίου της Ευρώπης) η οποία ενσωματώθηκε με την ΠΔΤΕ 2246/13.7.1993.⁴

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας λειτούργησε ως ένα εξειδικευμένο πιστωτικό ίδρυμα με σκοπό την υποστήριξη και ανάπτυξη του αγροτικού τομέα στην Ελλάδα. Είχε ως αποκλειστικό μέτοχο το Ελληνικό Δημόσιο.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80 η Αγροτική Τράπεζα διεύρυνε τις δραστηριότητές της παρέχοντας ευρύ φάσμα προϊόντων και υπηρεσιών και προς τον εξωαγροτικό τομέα. Η ΑΤΕ επεκτάθηκε στον κλάδο των ασφαλειών ιδρύοντας το 1980 τη θυγατρική της Αγροτική Ασφαλιστική Α.Ε., η οποία δραστηριοποιείται στον κλάδο των γενικών ασφαλίσεων.

Το έτος 1985 ιδρύεται η Αγροτική Τεχνική Α.Ε., με κύριο στόχο την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, τη μελέτη κατασκευών και την παροχή συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων. Το έτος 1987 ιδρύεται η Αγροτική Ζωής Α.Ε., με αντικείμενο την παροχή ασφαλειών ζωής και προγραμμάτων ιδιωτικής ασφάλισης.

Περί τα μέσα της δεκαετίας του '80 αρχίζει και η επέκταση της Αγροτικής Τράπεζας στο εξωτερικό με την ίδρυση Γραφείων Αντιπροσωπείας στην Αυστραλία και τη Γερμανία. Σήμερα, υπάρχει κατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας στη Φρανκφούρτη.

---

⁴ <http://www.atbank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiaDeltia/>

Τον Ιούλιο του 1991 (Νόμος 1914/1990) η Αγροτική Τράπεζα μετατράπηκε σε Ανώνυμο Εταιρεία και έκτοτε λειτουργεί ως εμπορική τράπεζα.⁵ Από το 1991 η ΑΤΕ ακολουθεί στρατηγική διεξόδου σε άλλους κλάδους δραστηριότητας της οικονομίας πέραν του αγροτικού τομέα όπως το εμπόριο, ο τουρισμός, η βιομηχανία και οι κατασκευές, προσφέροντας ένα ευρύ φάσμα τραπεζικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Στο πλαίσιο των μεσοπρόθεσμων στόχων της η Αγροτική Τράπεζα αποκτά συμμετοχές σε όμιλο εξειδικευμένων χρηματοοικονομικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται μεταξύ άλλων σε ασφάλειες, πιστωτικές κάρτες, αμοιβαία κεφάλαια, χρηματοδοτική μίσθωση, χρηματοπιστηριακές υπηρεσίες και υπηρεσίες διαχείρισης κεφαλαίων.

Ειδικότερα από το 1991 και μετά, ο Όμιλος της Αγροτικής Τράπεζας έχει διευρυνθεί ως εξής: Τον Απρίλιο του 1991 ιδρύεται η ΑΤΕ Leasing Α.Ε. που δραστηριοποιείται στο χώρο της παροχής υπηρεσιών χρηματοδοτικής μίσθωσης. Η εταιρεία προωθεί τα προϊόντα της τόσο μέσα από το δίκτυό της όσο και από το δίκτυο Καταστημάτων της Τράπεζας και της Αγροτικής Ασφαλιστικής. Το Σεπτέμβριο του 1991 ιδρύεται η ΑΤΕ Κάρτα Α.Ε. που δραστηριοποιείται στο χώρο των καταναλωτικών δανείων. Η πώληση των πιστωτικών καρτών της γίνεται και μέσα από το δίκτυο Καταστημάτων της ΑΤΕ.

Από τον Οκτώβριο του 1992 η ΑΤΕ δραστηριοποιείται στο χώρο των αμοιβαίων κεφαλαίων με την ίδρυση της εταιρείας ΑΤΕ ΑΕΔΑΚ. Η Αγροτική Asset Management Α.Ε.Π.Ε.Υ. συστάθηκε τον Απρίλιο του 1995. Η ΑΤΕ τον Οκτώβριο του 2001, υλοποιώντας απόφαση του Δ.Σ., εξαγόρασε από τους παλαιούς μετόχους το 50% του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρείας. Τον Ιούνιο του 2004 η εταιρεία απορροφήθηκε από την Αγροτική ΑΧΕΠΕΥ.

Το Δεκέμβριο του 1997 ιδρύεται η Αγροτική Χρηματοπιστηριακή Α.Ε., η οποία μετά την απορρόφηση της Αγροτικής Asset Management ΑΕΠΕΥ, μετονομάστηκε σε Αγροτική ΑΧΕΠΕΥ. Στις αρχές του 1998 η Αγροτική Τράπεζα έγινε ιδρυτικό μέλος του Χρηματιστηρίου Παραγωγών Αθηνών και της Εταιρείας Εκκαθάρισης Παραγωγών. Την ίδια εποχή έγινε μέτοχος στο Χ.Α. και σήμερα αποτελεί έναν από τους μετόχους της Ε.Χ.Α.Ε.

---

⁵ «Καταστατικό ΑΤΕ του 1991: Μετατροπή της ΑΤΕ σε Α.Ε.»

Τον Ιούνιο του 1998 η ΑΤΕ προχώρησε στη σύσταση της ΑΤΕ Finance Α.Ε., εταιρείας παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, που είχε ως σκοπό την παροχή χρηματοοικονομικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών. Ήδη, η Εταιρεία αυτή απορροφήθηκε από την Αγροτική Asset Management ΑΕΠΕΥ η οποία όπως προαναφέρθηκε απορροφήθηκε με τη σειρά της από την Αγροτική ΑΧΕΠΕΥ. Το Σεπτέμβριο του 1998 η Τράπεζα προέβη στην πώληση του 51% του μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας στην Εγνατία Τράπεζα έναντι του ποσού των 17,3 δις. δραχμών.

Το Φεβρουάριο του 1999 εισήχθησαν προς διαπραγμάτευση στο Χ.Α. οι μετοχές της Αγροτικής Ασφαλιστικής Α.Ε. Το Μάιο του ίδιου έτους ιδρύθηκε η εταιρεία ABG Finance International PLC με σκοπό την έκδοση πάσης φύσεως χρεογράφων για λογαριασμό της ΑΤΕ στις κύριες κεφαλαιαγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Ιούνιο του 1999, στο πλαίσιο του Νόμου 2733/99, ιδρύθηκε η ΑΤΕ Συμμετοχών Α.Ε. με σκοπό την εξαγορά μετοχών κυριότητας της Αγροτικής Τράπεζας και τη συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο άλλων εταιρειών. Το Δεκέμβριο του 2004 τέθηκε σε εκκαθάριση με βάση το Νόμο 2190/20. Το μεγαλύτερο μέρος του χαρτοφυλακίου της εξαγοράστηκε από την Αγροτική Τράπεζα.

Το Σεπτέμβριο του 1999 η Αγροτική Τεχνική Α.Ε. μετονομάστηκε σε ΑΤΕ Αξιοποίηση Ακινήτων Α.Ε. και έκτοτε δραστηριοποιείται στο χώρο της αξιοποίησης ακίνητης περιουσίας. Το Νοέμβριο του 2004 η ΑΤΕ Αξιοποίηση Ακινήτων Α.Ε. μετονομάστηκε σε ΑΤΕ-ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ με ταυτόχρονη επέκταση του σκοπού της σε έργα Πληροφορικής. Τον Απρίλιο του 2000 εισήχθησαν προς διαπραγμάτευση στο Χρηματιστήριο Αθηνών οι μετοχές της Αγροτικής Ζωής Α.Ε. Η εταιρεία, το Δεκέμβριο του 2002, συγχωνεύθηκε με την Αγροτική Ασφαλιστική.

Στις 6 Νοεμβρίου 2001 συστάθηκε η «FBB-Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα Α.Ε.». Το μετοχικό κεφάλαιο καθορίστηκε σε 30 δις. δραχμές, στο οποίο η Αγροτική Τράπεζα συμμετείχε με ποσοστό 44%, όμιλος Ελλήνων επιχειρηματιών με ποσοστό 51%, και η Β.Ν.Σ. με ποσοστό 5%, το οποίο δεσμεύτηκαν να διακρατήσουν για περίοδο τουλάχιστον τριών ετών. Με την απόφαση 3/24.2.2005 το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας ενέκρινε την εξαγορά του ποσοστού 5% της Β.Ν.Σ. Σήμερα, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας είναι στη διαδικασία εξαγοράς του ποσοστού αυτού (5%).

Είναι μια μεγάλη Τράπεζα, επικεφαλής ενός μεγάλου και δυναμικού Ομίλου που μπορεί να πορευθεί και να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις της οικονομίας όπως

αυτές διαγράφονται στο ελληνικό αλλά και το ευρωπαϊκό περιβάλλον. Σήμερα, σύμφωνα με το Banker, η Αγροτική Τράπεζα συγκαταλέγεται ανάμεσα στις μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης που έχει στόχο να καλύψει τις ανάγκες όλων των Ελλήνων δημιουργώντας νέα προϊόντα και επενδύοντας σε τρεις βασικούς άξονες:

Την πορεία της Αγροτικής Τράπεζας ακολουθούν και οι εταιρείες του Ομίλου, οι οποίες παρουσιάζουν δυναμισμό ανάλογο της Τράπεζας, έχοντας αξιοζήλευτη θέση ανάμεσα στις κορυφαίες του κλάδου στον οποίο δραστηριοποιούνται. Εκτιμάται ότι δεν έχουν εξαντλήσει τη δυναμική τους αφού υπάρχει σημαντικό πεδίο ανάπτυξης και κάλυψης της αγοράς με υπηρεσίες και προϊόντα που θα δώσουν στις εταιρείες του Ομίλου ακόμη καλύτερη θέση και προοπτική στην αγορά όπου δραστηριοποιούνται.

Η Αγροτική Τράπεζα έχει στόχο να εδραιώσει περαιτέρω τη θέση της ως τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων, με ανθρώπινο πρόσωπο που οι πολίτες να τη θεωρούν δική τους. Να την ξεχωρίζουν και να την προτιμούν για την ποιότητα και την σειρά των προϊόντων και των υπηρεσιών της, για το χαμηλό κόστος, την αξιοπιστία της, τον επαγγελματισμό και το κύρος της.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΤΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΤΕ, ΠΡΩΤΗ ΦΑΣΗ, 1929-1981

Η πρώτη φάση, περιλαμβάνει, αρχικά, την ίδρυση της ΑΤΕ το 1929, την υπολειτουργία της στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της Κατοχής, τις προσπάθειες ανάκαμψης κατά τη μεταπολεμική περίοδο, την υποβάθμιση του ρόλου της από τη Δικτατορική κυβέρνηση και τέλος τις ενέργειές της για ισχυροποίηση και εκσυγχρονισμό κατά τη Μεταπολίτευση.

2.1. ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1929-1939)

2.1.1. Η γενική οικονομική κατάσταση τα πρώτα χρόνια

Το 1929, οι αγρότες, τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, βρέθηκαν άθελά τους στο χείλος του γκρεμού.⁶ Η αισιοδοξία που είχε προκαλέσει τα προηγούμενα έτη η μεγάλη αγροτική μεταρρύθμιση με την απαλλοτρίωση και τη διανομή των τσιφλικιών στους ακτήμονες και μικροκληρούχους καλλιεργητές, μετατράπηκε σε έντονη ανησυχία και ανασφάλεια, καθώς τη χρονιά εκείνη ξέσπασε μεγάλη οικονομική κρίση, προκαλώντας δυσμενείς συνθήκες στη γεωργία. Οι συνέπειες της οικονομικής καταγίδας άρχισαν να γίνονται ασφυκτικές για τους παραγωγούς, μέχρι που ιδρύθηκε η Αγροτική Τράπεζα. Η «στοργική μητέρα», όπως επιθυμούσε να την αντιμετωπίζουν οι πελάτες της, με τις κατάλληλες ενέργειες κατόρθωσε σε σύντομο χρονικό διάστημα να απαλύνει τις πληγές της ύφεσης, η οποία υποχώρησε το διάστημα 1932-1933. Ακολούθως συνέβαλε στην ταχεία ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής και στη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής θέσης του Έλληνα παραγωγού.

Η οικονομική και γεωργική κρίση ξέσπασε ξαφνικά, αρχικά στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, και με γοργούς ρυθμούς επεκτάθηκε στις περισσότερες αγροτικές χώρες, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα. Το κυριότερο αίτιο αυτής της κρίσης ήταν η απότομη πτώση των τιμών των αγροτικών προϊόντων, η οποία προήλθε κυρίως από την κακή κατανομή του χρυσού και την ελάττωση της παραγωγής του, λόγω εξάντλησης των κοιτασμάτων της Νότιας Αφρικής.

---

⁶ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Η αποκλειστική χρήση του χρυσού ως νομισματικής βάσης (στην Ελλάδα η χρυσή λίρα) αύξησε τη ζήτηση και φυσικά την αξία του. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να πέσουν οι τιμές των προϊόντων, ακόμη και κάτω από το κόστος παραγωγής. Η κατάσταση που βίωναν οι αγρότες ήταν απελπιστική αφού αδυνατούσαν ακόμα και να συντηρήσουν τις οικογένειές τους.

Η κάθε χώρα για να «προστατεύσει» την παραγωγή της, επέβαλλε σειρά μέτρων για τον περιορισμό των εισαγωγών. Έτσι οι αγορές του εξωτερικού στένεψαν για τα ελληνικά προϊόντα. Οι ποσότητες και οι τιμές των εξαγωγών υπέστησαν καθίζηση, με αποτέλεσμα η ήδη χαμηλή εσοδεία την εποχή εκείνη, εξαιτίας και των κακών καιρικών συνθηκών, να παραμείνει στο μεγαλύτερο μέρος της αδιάθετη στις αποθήκες.

Ο κίνδυνος γενικευμένης κρίσης, με ανυπολόγιστες κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες, ήταν άμεσος. Οι κυβερνήσεις των γεωργικών χωρών προσπάθησαν χωριστά ή από κοινού να βρουν τρόπους αντιμετώπισης της κατάστασης. Συστήθηκαν επιτροπές εμπειρογνομόνων, οι οποίες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι για την έξοδο από την ύφεση ήταν αναγκαία, μεταξύ άλλων, η οργάνωση της αγροτικής πίστης και η οικονομική ενίσχυση των πιστωτικών ιδρυμάτων που την ασκούσαν, ώστε να διοχετευθούν κεφάλαια στην αγροτική παραγωγή.

Μέχρι τότε, τη σχετική αρμοδιότητα στη χώρα μας είχε η Εθνική Τράπεζα. Η ένταση της γεωργικής κρίσης, αλλά και ο ανταγωνισμός που είχε ξεσπάσει μεταξύ του κράτους και της Εθνικής Τράπεζας, οδήγησαν την κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου στην αφαίρεση της αγροτικής πίστης από το εν λόγω πιστωτικό ίδρυμα και τη μεταβίβασή της σε ένα νέο, που θα είχε ως αποκλειστική μέριμνα την ανάπτυξη της ελληνικής γεωργίας.

2.1.2. Η ίδρυση, τα πρώτα βήματα και οι στόχοι της Αγροτικής Τράπεζας

Έτσι, στις 27 Ιουνίου 1929 υπογράφεται σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία προβλέπει την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας ως μη κερδοσκοπικού οργανισμού κοινωφελούς χαρακτήρα, με κύριο σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του γεωργικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής.⁷

Τους πρώτους μήνες λειτουργίας της, τα στελέχη της τράπεζας, ασχολήθηκαν με την εσωτερική οργάνωσή της και τον καταρτισμό του όλου οργανισμού. Οι κανονικές εργασίες της νέας τράπεζας άρχισαν περί τις αρχές του 1930. Το Διοικητικό Συμβούλιο, μεταξύ των πρώτων μέτρων του, θεώρησε σκόπιμο να δώσει ευρεία δημοσιότητα στις προγραμματικές αρχές και τις ευρύτερες κατευθύνσεις του ιδρύματος των αγροτών. Με μακροσκελή εγκύκλιο η οποία έφερε τον τίτλο: «Προς όλους τους αγρότες και τους Συνεταιρισμούς» κοινοποίησε τις αντιλήψεις και τη φιλοσοφία της δράσης της, καθώς και τις αμοιβαίες υποχρεώσεις που θα έπρεπε να αναγνωριστούν εκατέρωθεν «δια να αποκατασταθή η αναγκαία, αδιατάρακτος και εμπνευσμένη συνεργασία της αγροτικής τάξεως προς το πιστωτικόν αυτής ίδρυμα με αντικειμενικόν σκοπόν την ανάπτυξιν της αγροτικής παραγωγής της χώρας και την προώθησιν και βελτίωσιν της καταστάσεως του αγρότου ως κοινωνικού και οικονομικού παράγοντος».⁸

Ιδιαίτερώς, η τράπεζα ζήτησε να τη βοηθήσουν στο έργο της οι Γεωργικοί Συνεταιρισμοί και οι Γεωργικές Ενώσεις «με ειλικρίνεια, με τιμιότητα και αδελφωσύνην». Θετική εντύπωση προκάλεσε στους αποδέκτες της εγκυκλίου η πρόθεση της τράπεζας να αναπτύξει με τους ενδιαφερόμενους περισσότερο μια σχέση αμοιβαίας εμπιστοσύνης παρά μια στενά οικονομική συνεργασία. Διακήρυξε από την πρώτη στιγμή ότι είναι δυνατόν και αυτή να πετύχει την επιτέλεση των σκοπών της και οι αγρότες να εξασφαλίσουν την ευεργετική επενέργεια της δράσης της.

Ως κοινωφελής Οργανισμός, η Αγροτική Τράπεζα, μην έχοντας την υποχρέωση διανομής μερίσματος, διότι δεν είχε μετόχους, διακήρυξε ότι δεν έχει ανάγκη από κέρδη. Έθεσε ως δόγμα ότι «άπαντες οι συναλασσόμενοι μετ' αυτής δέον να πραγματοποιούν κέρδη, αυτή δε να μην πραγματοποιή ζημία». Οι κεντρικές γραμμές του έργου της και οι ευρύτεροι στόχοι της, όπως καθορίστηκαν από τις πρώτες ημέρες λειτουργίας, ήταν οι εξής:

1. Παραγωγική τοποθέτηση των δανείων, διαπαιδαγώγηση και καθοδήγηση των αγροτών στην όσο το δυνατόν καλύτερη εκμετάλλευση της γεωργικής επιχείρησής τους.

---

⁷ ΦΕΚ της 16^{ης} Αυγούστου 1929, ⁸ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

2. Παρακολούθηση, καθοδήγηση και προαγωγή των Συνεταιριστικών Οργανώσεων, εξειδίκευση, κατάρτιση και ανάπτυξη των στελεχών τους και προώθηση του πνεύματος συνεργασίας από τη γεωργία σε ευρύτερα πεδία κοινωνικής και οικονομικής δράσης.
3. Βελτίωση της γεωργικής παραγωγής και αύξηση της απόδοσης με την ευρύτερη διάδοση της μηχανικής καλλιέργειας και της χρήσης των λιπασμάτων και των φυσιοπαθολογικών φαρμάκων, μέσω έκδοσης δανείων προς τους αγρότες.
4. Διεύρυνση της διάθεσης και κατανάλωσης των γεωργικών προϊόντων στην Ελλάδα και το εξωτερικό, οργάνωση της καλής συσκευασίας, καθώς και συγκράτηση των τιμών με διάφορα μέτρα, όπως εξαγορά πλεονασμάτων, ρύθμιση της προσφοράς ανάλογα με τη ζήτηση, διάθεση προϊόντων στο στράτευμα, εμπορία και εξαγωγή των προϊόντων.
5. Εκπόνηση γεωργικοοικονομικών μελετών σε κάθε περιφέρεια και ενίσχυση των ιδιαίτερων κατά περιφέρεια παραγωγικών κατευθύνσεων και επιδόσεων της γεωργικής εκμετάλλευσης, υπό την παρακολούθηση των γεωπόνων του κράτους και της τράπεζας για τη δημιουργία νέων πλουτοπαραγωγικών δυνάμεων ή αύξηση των ήδη υπάρχουσών.

2.1.3. Η εξάπλωση της Αγροτικής Τράπεζας στην Ελλάδα

Το κεντρικό κατάστημα της Αγροτικής Τράπεζας στεγάστηκε σε νεοκλασικό κτίριο επί της οδού Πανεπιστημίου, όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα. Η αγορά του κτιρίου κόστισε 17.500.000 δραχμές, τιμή καθ' όλα συμφέρουσα, καθώς τότε μόνο το οικόπεδο κόστιζε 15.000.000 δραχμές. Στο κτίριο αυτό, κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της Αγροτικής Τράπεζας εργάζονταν 77 υπάλληλοι και 17 κλητήρες. Άμεσα ιδρύθηκαν τα πρώτα οκτώ υποκαταστήματα σε Θεσσαλονίκη (με 26 υπαλλήλους), Ιωάννινα (με 6 υπαλλήλους), Μυτιλήνη (με 12 υπαλλήλους), Χανιά (με 14 υπαλλήλους), Ηράκλειο (με 22 υπαλλήλους), Ρέθυμνο (με 10 υπαλλήλους), Άγιο Νικόλαο (με 7 υπαλλήλους) και Βάμο (με 5 υπαλλήλους). Διέθετε επίσης, 64 επόπτες Συνεταιρισμών. Συνολικά, μέχρι τα τέλη του 1930, η Αγροτική Τράπεζα της

Ελλάδος απασχολούσε 243 υπαλλήλους και 31 κλητήρες, αριθμοί που κάθε χρόνο αυξάνονταν με γοργούς ρυθμούς.

Για τις ανάγκες της νεοσύστατης τράπεζας, το ελληνικό κράτος κατέβαλε ως προίκα 811.500.000 δραχμές. Τα πρώτα εννέα χρόνια της λειτουργίας της, η Αγροτική Τράπεζα ενισχύθηκε επίσης με 180.000.000 δραχμές από την Εθνική Τράπεζα, ενώ σύναψε δάνειο με διεθνή τράπεζα ύψους 75.000.000 δραχμών. Με τα πρώτα αυτά κεφάλαια και με τη συμβολή των καταθέσεων του κοινού, οι οποίες στις 31 Δεκεμβρίου 1930 έφτασαν περί τα 380.000.000 δραχμές, η Αγροτική Τράπεζα κατόρθωσε να ικανοποιήσει εν μέσω της κρίσης, τις πιστωτικές ανάγκες του αγροτικού κόσμου της χώρας, αλλά και επιπλέον να κερδίσει την εμπιστοσύνη οικονομικών Οργανισμών στην Ευρώπη και την Αμερική, οι οποίοι απευθύνθηκαν σε αυτήν για παροχή δανείων.⁹

2.1.4. Η ενθάρρυνση της αγροτικής αποταμίευσης

Για να λάβει τις πρώτες καταθέσεις, η Αγροτική Τράπεζα οργάνωσε ενημερωτική εκστρατεία για την καλλιέργεια του αποταμιευτικού πνεύματος στον αγροτικό κόσμο, αλλά και στους μικρομεσαίους και επαγγελματίες της επαρχίας. Μέχρι τότε, οι όποιες οικονομίες παρέμεναν «νεκρές» και χωρίς καμία απόδοση στο σεντούκι και κάτω από το στρώμα. Στο πλαίσιο της σχετικής ενημέρωσης, η Αγροτική Τράπεζα εξέδωσε εγκυκλίους, διένειμε φυλλάδια στους Γεωργικούς Συνεταιρισμούς, τους προέδρους των Κοινοτήτων, στους επισκόπους, τους επιθεωρητές των σχολείων και τους δημοδιδάσκαλους, ενώ ως έσχατο μέτρο απέστειλε ειδικούς υπαλλήλους σε περιοδεία στα χωριά. Τελικά, με την εκστρατεία η Αγροτική Τράπεζα κατόρθωσε να ενσταλάξει στη συνείδηση του αγροτικού και λοιπού επαρχιακού κόσμου τη βασική αρχή ότι η αποταμίευση ακόμα και 25 δραχμών αποτελεί την αρχή της συγκέντρωσης οικονομιών και τη βάση για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών. Η εκστρατεία άρχισε να αποδίδει αμέσως αλλά σταδιακά. Τους πρώτους μήνες η ανταπόκριση ήταν «γλιαρή», εξαιτίας ακριβώς της οικονομικής κρίσης, ενώ είχε εντυπωσιακά αποτελέσματα τα αμέσως επόμενα χρόνια.

---

⁹ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Μεταξύ των κύριων προγραμματικών αρχών της, η Αγροτική Τράπεζα περιέλαβε και την ανάπτυξη της συνεταιριστικής οργάνωσης και τη στερέωσή της σε υγιείς βάσεις ώστε η δράση της να καταστεί ευεργετική για τους αγρότες. Προς την κατεύθυνση αυτή δημιούργησε την Εποπτική Υπηρεσία επί των Συνεταιρισμών, αν και αναγνώριζε ότι για το τεράστιο αυτό έργο απαιτούνταν «χειρισμός υπομονητικός και μέθοδος και καρτερία αποστολική και διαπαιδαγώγησις της μάζης, χωρίς οξύτητας και χωρίς ακρότητας». Η Υπηρεσία αποτελούνταν από 71 Επόπτες και 6 Επιθεωρητές Συνεταιρισμών, οι οποίοι είχαν την υποχρέωση να βρίσκονται επί τουλάχιστον 20 ημέρες κάθε μήνα σε περιοδεία μεταξύ των Συνεταιρισμών της υπαίθρου και να υποβάλλουν προς την Κεντρική Υπηρεσία ειδικό δελτίο με τις παρατηρήσεις του ελέγχου τους και τα προτεινόμενα μέτρα που θα οδηγούσαν σε θετικά αποτελέσματα.

Όπως αναφέρεται στον «Απολογισμό Εργασιών του Έτους 1930», η Αγροτική Τράπεζα «προσεπάθησε να διδαχθή με επιμονήν εις τους συνεταιίρους, και να εννοηθεί καλά, ότι εάν θέλουν να προοδεύσουν οι Συνεταιρισμοί των και να εξυπηρετώνται θετικώς δι' αυτών τα οικονομικά των συμφέροντα, πρέπει να ενδιαφέρονται δια τας οργανώσεις των, να απασχολώνται συνεχώς με αυτάς και με τον τρόπον της διοικήσεώς των, να παρίστανται εις τας γενικάς συνελεύσεις ανελλιπώς, και να συζητούν τας υποθέσεις των Συνεταιρισμών των και να περιορίζωσι τας συζητήσεις και την σχετικήν δράσιν των μόνον εις τας συνεταιρικές υποθέσεις».¹⁰ Ειδική μέριμνα έδωσε στη χρηστή διαχείριση και στην κανονική τήρηση των διοικητικών και λογιστικών βιβλίων τους. Φρόντιζε, μάλιστα, να επιβραβεύει τους οργανωμένους Συνεταιρισμούς, με τους οποίους συνεργάζονταν μειώνοντας το επιτόκιο των δανείων που τους χορηγούσε.

---

¹⁰ «Απολογισμός Εργασιών της ΑΤΕ του Έτους 1930»

2.1.5. Η γενικότερη δράση των πρώτων χρόνων

Για την ενίσχυση της παραγωγής και την έξοδο από την παρατεταμένη κρίση, αλλά και την περαιτέρω ανάπτυξη του αγροτικού κλάδου μετά την Ύφεση, μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '30, η τράπεζα προχώρησε σε σειρά παρεμβάσεων που μακροπρόθεσμα αποδείχθηκαν ευεργετικές για τον ταλαιπωρημένο αγροτικό αλλά και προσφυγικό πληθυσμό. Μεταξύ άλλων η Αγροτική Τράπεζα:

1. Ενίσχυσε την εκτέλεση αρδευτικών και αποστραγγιστικών έργων (μεταξύ αυτών η αποξήρανση της Λίμνης Κάρλας στη Θεσσαλία), εξασφαλίζοντας από τη μία τη συνεχή πρόσβαση στο νερό και απομακρύνοντας από την άλλη τον κίνδυνο καταστροφής από πλημμύρες.
2. Προώθησε την καλλιέργεια δέντρων, όπου αυτά μπορούσαν να ευδοκιμήσουν, προσφέροντας πρόσθετο εισόδημα στους παραγωγούς.
3. Δανειοδότησε συνεταιρισμούς και οικογενειακές επιχειρήσεις για την αγορά σύγχρονων γεωργικών μηχανημάτων, τα οποία αύξησαν την παραγωγή, μείωσαν το κόστος εργασίας και ελάττωσαν τον ανθρώπινο μόχθο.
4. Συνέβαλε στο να αποκτήσουν οι μελισσοκόμοι σύγχρονες ευρωπαϊκές κυψέλες και μελισσοκομικά μηχανήματα.
5. Ενθάρρυνε τους βοσκούς να αφήσουν τη νομαδική κτηνοτροφία και να αγοράσουν λιβάδια ώστε να αναπτύξουν κτηνοτροφική επιχείρηση, καθώς και να καλλιεργούν κτηνοτροφικά φυτά, ενώ παρείχε στήριξη για τη βελτίωση των συνθηκών εκμετάλλευσης των κοπαδιών τους.
6. Συνέδραμε στην ανακούφιση των αγροτών που έχαναν τη σοδειά τους εξαιτίας των καιρικών συνθηκών ή των νοσογόνων παραγόντων με τη χορήγηση πρόσθετων καλλιεργητικών δανείων με ευνοϊκούς όρους, με την αναστολή εξόφλησης των χρεών και με τη διανομή υγιών και ανθεκτικών σπόρων, κυρίως από το εξωτερικό.
7. Καθοδήγησε τους παραγωγούς, που επέμεναν σε χειμερινές και φθινοπωρινές καλλιέργειες, στην παράλληλη ενασχόλησή τους με ανοιξιάτικα και θερινά προϊόντα και αντιστρόφως, όπως και στην εκτροφή ζώων, ώστε να αυξηθούν τα έσοδά τους και να εξασφαλιστούν εναλλακτικοί πόροι σε περίπτωση ξαφνικής καταστροφής της καλλιέργειας.
8. Δώρισε σε προσφυγικούς κυρίως πληθυσμούς, όπου είχαν εγκατασταθεί σε φτωχά εδάφη που απέδιδαν πενιχρές σοδειές, εκλεκτές ράτσες εκτρεφόμενων

ζώων, όπως χοίρους, και αντί για δάνεια δημιουργούσε τις κατάλληλες εγκαταστάσεις εκτροφής τους, όπως χοιροστάσια.

9. Ενίσχυσε πρότυπους γαλακτοκομικούς συνεταιρισμούς για την εγκατάσταση άρτιων γαλακτοκομείων και τυροκομείων.
10. Καταπολέμησε ασθένειες που έπλητταν τις σοδειές, οργανώνοντας επιχειρήσεις ψεκασμού των καλλιεργειών.
11. Ανέλαβε, ύστερα από εντολή του κράτους, τη μονοπωλιακή εισαγωγή και διάθεση στους παραγωγούς, των αναγκαίων φαρμάκων για την καταπολέμηση των φυτοπαθολογικών ασθενειών.
12. Προχώρησε στην ίδρυση και λειτουργία πλήρους συστήματος ασφάλισης της γεωργικής παραγωγής από φυσικές καταστροφές. Μέρος των ασφαλιστρών, τα οποία ήταν χαμηλότερα σε σύγκριση με αυτά των ιδιωτικών ασφαλιστικών επιχειρήσεων, διοχετεύονταν για την ανέγερση αποθηκών και την εκτέλεση άλλων κοινωφελών έργων στις γεωγραφικές περιφέρειες από όπου προέρχονταν τα ασφάλιστρα.¹¹

Σημαντική ήταν η συμβολή της Αγροτικής Τράπεζας και στη συγκράτηση των τιμών των προϊόντων και στην καλύτερη διάθεσή τους στις αγορές της Ελλάδας και του εξωτερικού. Για τους σκοπούς αυτούς διέθεσε μεγάλα κεφάλαια τόσο για τη συγκέντρωση, εξαγορά και διάθεση του εγχώριου σιταριού, όσο και για την παροχή δανείων στους παραγωγούς κριθαριού και βρώμης υπό τη μορφή πλασματικού ενεχύρου για την αποφυγή βεβιασμένης διάθεσής τους στην αγορά. Χορήγησε, επίσης, πλασματικά δάνεια προς τους καπνοπαραγωγούς για την καλλιέργεια και εμπορική επεξεργασία της σοδειάς τους. Εξαγόρασε και οργάνωσε την εμπορία διαφόρων προϊόντων, των οποίων οι παραγωγοί είχαν περιέλθει σε οικονομικό αδιέξοδο εξαιτίας της πτώσης των τιμών και της ανύπαρκτης ζήτησής τους στην αγορά.

---

¹¹ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Επιπλέον, έπειτα από πρότασή της, συμφωνήθηκε με το υπουργείο των Στρατιωτικών σε περιπτώσεις υπερπαραγωγής προϊόντων, το πλεόνασμα να διατίθεται σε χαμηλές τιμές για τις ανάγκες του Στρατού. Με αυτόν τον τρόπο, πέτυχε αφενός να προστατεύσει τους αγρότες από τον κίνδυνο πτώσης της τιμής της σοδειάς τους λόγω της υπερπαραγωγής και αφετέρου απάλλαξε τον κρατικό προϋπολογισμό από τα έξοδα εισαγωγής των προϊόντων που μέχρι τότε προμηθευόταν ο Στρατός.

2.1.6. Οι οικονομικές παρεμβάσεις της Αγροτικής Τράπεζας

Παράλληλα, η Αγροτική Τράπεζα, οργάνωσε Τμήμα Εμπορίας των διάφορων γεωργικών προϊόντων, όπως νωπών σταφυλιών, εσπεριδοειδών και λαχανικών για λογαριασμό των παραγωγών τους, έργο πρωτοφανές για τα δεδομένα της χώρας, που αποδείχτηκε ωφέλιμο τόσο για τους τελευταίους όσο και για τους καταναλωτές. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρεται στον απολογισμό των πεπραγμένων της ΑΤΕ το έτος 1930: «Δια της παρεμβάσεως της Αγροτικής Τραπεζής επετεύχθη ώστε οι μεν παραγωγοί της Αττικής και της Κορινθίας, οι οποίοι ουδέποτε άλλοτε είχαν εισπράξει χονδρικήν τιμήν των σταφυλών των άνω των δραχμών 3.00 κατ' οκάν, να εισπράξωσι πέρυσι δραχμάς 5.00 κατ' οκάν, τα δε σταφύλια να διατεθώσιν εις τον αστικόν και αγροτικόν πληθυσμόν της Πρωτευούσης και των Περιχώρων διαμέσου των Πρατηρίων της Αγροτικής Τραπεζής επιμελώς συσκευασμένα προς δραχμές 8.00 κατ' οκάν, ενώ ουδέποτε κατά το παρελθόν επωλούντο τα σταφύλια εν Αθήναις κάτω των δραχμών 12.00 κατ' οκάν».¹²

Κάτι αντίστοιχο συνέβη και με την εξαγωγή προϊόντων κατά την περίοδο της αγροτικής κρίσης, κατά την οποία η Αγροτική Τράπεζα ίδρυσε την «Εταιρεία Εξαγωγής Νωπών Καρπών και Λαχανικών». Αφού αγόραζε τα προς εξαγωγή προϊόντα (κυρίως νωπά σταφύλια) σε συμφέρουσες για τους παραγωγούς τιμές (πάντα χωρίς μεσάζοντες) και τα συσκεύαζε κατάλληλα, στη συνέχεια τα διοχέτευε στην Ευρώπη μέσω των ελληνικών σιδηροδρόμων, με τους οποίους είχε συνάψει σχετική συμφωνία ώστε να περιοριστούν τα μεταφορικά έξοδα.

---

¹² «Πεπραγμένα της ΑΤΕ του έτους 1930»

Για την εντατικοποίηση της παραγωγής, άρα και την αύξηση των αγροτικών εσόδων, η Αγροτική Τράπεζα διευκόλυνε την ευρύτερη διάδοση και χρησιμοποίηση των χημικών λιπασμάτων. Επειδή τα χρόνια της κρίσης οι παραγωγοί δεν είχαν την οικονομική δυνατότητα να προμηθευτούν τους μετρητούς τα λιπάσματα, η ΑΤΕ προέβη σε ειδική συμφωνία με την Ελληνική Εταιρεία Χημικών Προϊόντων και Λιπασμάτων, ώστε να χορηγεί στους ενδιαφερόμενους τα αναγκαία υλικά επί πιστώσει και η Αγροτική Τράπεζα παρείχε την εγγύηση για την ομαλή αποπληρωμή τους. Την πιστωτική ευχέρεια που παρείχε η τράπεζα εκμεταλλεύτηκαν πολλοί παραγωγοί, οι οποίοι χρησιμοποιώντας τα λιπάσματα, αύξησαν σε σημαντικό βαθμό τη σοδειά και κατ' επέκταση τα έσοδα που προέρχονταν από την ενασχόλησή τους.

Σημαντική ήταν η συμβολή της Γεωπονικής Υπηρεσίας της Αγροτικής Τράπεζας στον εντοπισμό και την επίλυση των γεωργικοοικονομικών προβλημάτων της υπαίθρου. Η υπηρεσία αυτή εκπονούσε μελέτες:

- Στις γεωργικές περιφέρειες της χώρας για τον καθορισμό των γεωργικών, οικονομικών και εδαφολογικών συνθηκών.
- Στις ιδιωτικές αγροτικές οικονομίες για τον καθορισμό των όρων και της σκοπιμότητας του δανεισμού και του είδους των δανείων, καθώς και για την εφαρμογή των μέτρων για τη βελτίωση των οικονομικών τους.
- Για την οικονομική, παραγωγική και εμπορική θέση των κυριότερων γεωργικών προϊόντων της χώρας και της κτηνοτροφίας.

Από τη λειτουργία της Αγροτικής Τράπεζας δεν ωφελήθηκε μόνον ο αγροτικός πληθυσμός, αλλά και οι πρόσφυγες –αστοί και αγρότες- που είχαν καταφθάσει λίγα χρόνια νωρίτερα στη μητέρα Ελλάδα από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και την Ανατολική Θράκη. Το ίδρυμα ανέλαβε από το 1931 και μετά την είσπραξη των χρεών αυτής της κατηγορίας του πληθυσμού από τα δάνεια που είχε συνάψει. Η αποπληρωμή γινόταν μέσω μετρητών ή έκδοσης ομολόγων και μέρος των χρημάτων διοχετεύονταν για την αντιμετώπιση του στεγαστικού προβλήματος των προσφύγων.

2.1.7. Τα πρώτα καλά αποτελέσματα

Τελικά, οι παρεμβάσεις των υπηρεσιών της Αγροτικής Τράπεζας και γενικότερα της κυβέρνησης αλλά και οι επίμονες και επίπονες προσπάθειες των αγροτών και των συνεταιρισμών τους, αποτέλεσαν τον κυματοθραύστη έναντι της μεγάλης οικονομικής αναταραχής. Από το 1933 μέχρι και το 1939, παρά τις πολιτικές αναταραχές (Αντιβενιζελικό κίνημα το 1935, δικτατορία Μεταξά 1936 κλπ.), η αγροτική παραγωγή και γενικότερα η οικονομία του τόπου σημείωσαν εντυπωσιακά βήματα βελτίωσης, με αποτέλεσμα να επιστρέψει η αισιοδοξία, η οποία μετατράπηκε σε κινητήρια δύναμη για περαιτέρω ανάπτυξη και ευημερία. Οι γεωργοί και οι κτηνοτρόφοι, σύμφωνα με τη διοίκηση της τράπεζας, αγάπησαν τη γη και το επάγγελμά τους. Χαρακτηριστικά δείγματα της οικονομικής άνθησης την περίοδο εκείνη ήταν οι καλές σοδειές που συνέβαλαν στην ενίσχυση της αγοραστικής ικανότητας των αγροτικών πληθυσμών και στην ανύψωση του ηθικού τους, η αναζωογόνηση των εσωτερικών εμπορικών συναλλαγών, η εντατικοποίηση της βιομηχανικής παραγωγής των πρώτων υλών και η αύξηση των δημοσίων εσόδων.

Τα «Πεπραγμένα του έτους 1934», που υπογράφει η Διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας, καταγράφουν χαρακτηριστικά την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί την περίοδο εκείνη στον γεωργικό κόσμο: «Η πολιτική της προστασίας της γεωργικής και της στενής παρακολουθήσεως του αγροτικού κόσμου εις όλας αυτού τας εκδηλώσεις και τας ανάγκας εφηρμόσθη και κατά το λήξαν έτος εντατικώτερον και ρυθμικώτερον. Είναι αληθώς παρήγορον, ότι όχι μόνον το υπεύθυνον Κράτος, αλλά και οι τεταγμένοι επί την εξυπηρέτησιν των αγροτών Οργανισμοί, τα διάφορα Ιδρύματα γεωργικού σκοπού, και η Κοινωνία γενικώς, ενεστερνίσθησαν πλέον την αρχήν, ότι η γεωργική παραγωγή της Χώρας αποτελεί τον μάλλον θετικόν παράγοντα εις την βελτίωσιν της στάθμης του εμπορικού μας μετά του Εξωτερικού ισοζυγίου και τον σημαντικώτερον συντελεστήν προς την αυτάρκειαν της Χώρας. Ακόμη, ότι η οικονομική τόνωσις των αγροτών και η ψυχική αυτών ηρεμία αποτελεί τον απροσπέλαστον φραγμόν κατά πάσης ανατρεπτικής τάσεως της κοινωνικής ησυχίας. Γενικώς δε η Τράπεζα ευρέθη πάντοτε εις το πλευρόν του Κράτους δια την εκπλήρωσιν οιασδήποτε υπέρ της αγροτικής τάξεως και της γεωργικής παραγωγής προσπαθείας και την εκτέλεσιν του γεωργικού προγράμματος της Χώρας. Υπό την ζειδωρον τούτην πνοήν και προστασίαν την εκδηλωθείσαν ιδίως κατά τα τελευταία έτη εκ μέρους του Κράτους και των Οργανισμών γεωργικού σκοπού, η γεωργική

παραγωγή προωθήθη σημαντικώς και οι γεωργοί και κτηνοτρόφοι ηγάπησαν το επάγγελμά των και την γην».¹³

2.1.8. Η προσαρμογή των ελλήνων αγροτών

Ενδεικτικά της γεωργικής ανάπτυξης ήταν η αύξηση τόσο των καλλιεργούμενων εκτάσεων και της παραγωγής όσο και των αποδόσεων ανά στρέμμα για τα περισσότερα προϊόντα και των τιμών διάθεσης στο εξωτερικό. Ενώ το 1930 η Ελλάδα διέθετε 17.789 στρέμματα, το 1934 οι σχετικές εκτάσεις αυξήθηκαν σε 21.450 στρέμματα, το 1937 σε 24.095 στρέμματα, ενώ το 1939 καλλιεργούνταν 25.891 στρέμματα. Σχετικά με την παραγωγή των γεωργικών προϊόντων, αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι το σιτάρι από 265.000 τόνους το 1930, αυξήθηκε σε 700.000 τόνους το 1934 και σε 785.000 τόνους το 1939, η παραγωγή της πατάτας από 54.000 τόνους το 1930, αυξήθηκε σε 157.000 τόνους το 1934 και σε 690.000 το 1939. Σε ό,τι αφορά στη στρεμματική απόδοση αρκεί να σημειωθεί ενδεικτικά ότι ενώ το 1930 το σιτάρι απέδιδε κατά μέσο όρο 47 κιλά ανά στρέμμα, το 1934 αυξήθηκε στα 97 κιλά και το 1939 η μέση στρεμματική απόδοση εκτινάχθηκε στα 109 κιλά.

Αντίστοιχα, η καλλιέργεια της πατάτας το 1930 απέδιδε 445 κιλά το στρέμμα, το 1934 590 κιλά και το 1939 η απόδοση αυξήθηκε στα 726 κιλά ανά στρέμμα. «Είναι εξόχως τιμητική δια τον τόπον και δια την φιλεργίαν και την προσαρμογήν του Έλληνος αγρότου η σημειωθείσα ύψωσις της αποδόσεως κατά στρέμμα κατά το 1933 και το 1934 εις τα σιτηρά και εις τα γεώμηλα φθάνουσα πολλάκις τας καλλιτέρας στρεμματικές αποδόσεις προηγμένων γεωργικά χωρών», παρατηρείται στον «Απολογισμό Εργασιών του έτους 1934». Σημαντικό ρόλο στην ενίσχυση της οικονομίας των αγροτών, αλλά και γενικότερα της χώρας μας, έπαιξε και η σημαντική αύξηση των τιμών των εξαγόμενων προϊόντων. Λαμβάνοντας ως βάση σύγκρισης το 1928 και το 100, το 1931 εν μέσω της κρίσης οι τιμές έπεσαν στο 83,4 αλλά το 1934 αυξήθηκαν στο 117,7.

---

¹³ «Πεπραγμένα ΑΤΕ του Έτους 1934»

2.1.9. Η συμβολή του προσωπικού της Αγροτικής Τράπεζας τα πρώτα δέκα χρόνια

Η αύξηση του δικτύου των υποκαταστημάτων της ΑΤΕ ήταν ανάλογη της αύξησης του τακτικού προσωπικού της. Από οκτώ υποκαταστήματα που διέθετε κατά το πρώτο έτος λειτουργίας της, στις 31 Δεκεμβρίου 1939 αυξήθηκαν σε 39 υποκαταστήματα, 72 πρακτορεία και μόνιμα συνεργεία και 4 μόνιμες αντιπροσωπείες σε κάθε πόλη, κωμόπολη και χωριό της ηπειρωτικής και νησιωτικής Ελλάδας. Σε αυτά απασχολούνταν περίπου 1.400 τακτικοί ή επί συμβάσει υπάλληλοι, έναντι 243 τον πρώτο χρόνο από την ίδρυση της τράπεζας. Ο καθένας από αυτούς έχει το μερίδιο που του αναλογεί στην επιτυχημένη πρώτη περίοδο ζωής της Αγροτικής Τράπεζας, αλλά και στην ανόρθωση του αγροτικού κλάδου.

Αξίζει να σημειωθεί η ειδική μνεία του τέταρτου διοικητή της Αγροτικής Τράπεζας, Ανδρέα Λαμπρόπουλου, στον απολογισμό του έτους 1939 προς τους εργαζόμενους, τονίζοντας τη σημαντική συμβολή τους στα πρώτα χρόνια λειτουργίας του ιδρύματος: «Το προσωπικόν της Τραπεζής και κατά το λήξαν έτος ειργάσθη μετά παραδειγματικού ζήλου, αφοσιώσεως και αυτοθυσίας. Απέδειξεν άπαξ έτι πόσον βαθέως αντιλαμβάνεται την μεγάλης εθνικής σημασίας αποστολήν του, και πόσον έχει βαθείας τας ρίζας της η επίγνωσις της ευόρκου εκπληρώσεως των καθηκόντων του. Η Διοίκησις ευγνωμόνως διακηρύσσει την απόλυτον ικανοποίησίν της και μετά στοργής αποβλέπει προς τους υπαλλήλους επί των οποίων το ίδρυμα στηρίζει κάθε ελπίδα αυτού δια το μέλλον».¹⁴

---

¹⁴ «Απολογισμός Εργασιών ΑΤΕ του έτους 1939»

2.2. ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1940-1949)

2.2.1. Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος

Ελληνοϊταλικός Πόλεμος και γερμανική κατοχή, πείνα, εθνική αντίσταση, εμφύλιος και ανασυγκρότηση: περίοδοι ζοφερές, δύσκολες και οδυνηρές για τον τόπο, παράλληλα όμως εποχές ηρωισμού, πατριωτικού ζήλου, ακατάβλητης θέλησης για τη νίκη και ανιδιοτελούς προσφοράς.

Με λίγα λόγια, η Αγροτική Τράπεζα, αν και επιχειρησιακά «λαβωμένη», καθώς λόγω του πολέμου και της Κατοχής υπολειτουργούσε, συνέβαλε τα μέγιστα ώστε να γραφτεί η εποποιία της εποχής εκείνης. Η επιστράτευση κατά την κήρυξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου στις 28 Οκτωβρίου 1940, βρίσκει τη συντριπτική πλειονότητα των υπαλλήλων της Αγροτικής Τράπεζας –περισσότεροι από 1.200 υπάλληλοι της κεντρικής υπηρεσίας και των κατά τόπους υποκαταστημάτων- στο μέτωπο, όπου εκπλήρωσαν «με ενθουσιασμόν, πίστην και ακατάβλητον θέλησιν δια την νίκην το ιερώτερον προς την Πατρίδα καθήκον», όπως αναγνώρισε ο τότε διοικητής της τράπεζας, Ανδρέας Λαμπρόπουλος.

Ορισμένοι από αυτούς δεν ήταν γραφτό να επιστρέψουν ξανά στην υπηρεσία τους. Άλλοι τραυματίστηκαν ελαφρά ή βαριά. Όλοι όμως, είχαν την ηθική και υλική ανταμοιβή από το ίδρυμα στο οποίο υπηρετούσαν. Η διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας είχε συστήσει «Επιτροπή Αλληλεγγύης Στρατευθέντων Υπαλλήλων» με πλούσιο έργο, ενώ οι μισθοί όσων απουσίαζαν στον πόλεμο καταβάλλονταν κανονικά και κάθε μήνα, μέσω των οικογενειών τους. Οι λιγοστοί εναπομείναντες, ευρισκόμενοι σε πολιτική επιστράτευση, φρόντισαν να υλοποιήσουν τις παραινέσεις του διοικητή, όπως καταγράφηκαν στην εγκύκλιο που εξέδωσε στις 4 Νοεμβρίου, μια εβδομάδα μετά το ξέσπασμα του πολέμου: «... Σήμερα υπό τας κρίσιμους στιγμάς ας διέρχεται η φιλάτη Πατρίς αναμένομεν παρά των υπαλλήλων της Τραπεζης, εκείνων οίτινες παρέμειναν εις τας θέσεις των, να αντιμετωπίσωσι πάση θυσία τον φόρτον της εργασίας την οποίαν πρέπει να εκτελέσωμεν. Είναι εθνική ανάγκη να συνεργασθώμεν μετά πάσης αρμοδίας Αρχής καθώς επίσης και μετά των συνεταιρικών γεωργικών Οργανώσεων κατά τρόπον εντατικών ώστε να εξασφαλίσωμεν προ παντός την σποράν, καθώς επίσης την συγκέντρωσιν και την

μεταφοράν των γεωργικών προϊόντων, και να ενισχύσωμεν τους γεωργούς δια την κανονικήν εκτέλεσιν των γεωργικών εργασιών...».¹⁵

2.2.2. Μόχθος για τον επισιτισμό

Καθ' όλη τη διάρκεια της εμπόλεμης κατάστασης και της Κατοχής, βασική υποχρέωση της Αγροτικής Τράπεζας ήταν να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες ώστε να εξασφαλιστούν στο μέτρο του δυνατού οι απαραίτητες ποσότητες των βασικών ειδών διατροφής για τις επισιτιστικές ανάγκες της χώρας. Οι συνθήκες για να επιτελέσει την αποστολή της ήταν εξαιρετικά δυσχερείς, ωστόσο, χάρη σε μεθοδικές και εύστοχες παρεμβάσεις, πέτυχε για μακρά διαστήματα σχετικά ικανοποιητική επάρκεια τροφίμων. Οι καλλιεργούμενες εκτάσεις, και κατ' επέκταση, η παραγωγή, σημείωσαν κατακόρυφη πτώση εξαιτίας της στράτευσης των περισσότερων γεωργών, της επίταξης των ζώων τους, των καταστροφών από τους εχθρούς, των διαρπαγών από τα στρατεύματα κατοχής, της ανεπάρκειας γεωργικών λιπασμάτων, της αποδιοργάνωσης των συγκοινωνιών.

Οι βασικές κατευθύνσεις της Αγροτικής Τράπεζας περιγράφηκαν στην ημερήσια διαταγή του διοικητή της, που εξέδωσε προς όλους τους υπαλλήλους της τράπεζας, στις 23 Οκτωβρίου 1941 κατά τη γερμανική κατοχή κι ενώ ο τραγικός χειμώνας της πείνας και της εξαθλίωσης ήταν στον προθάλαμο. Σε αυτήν χαρακτήριζε ως «μεγίστης εθνικής σημασίας» κάθε προσπάθεια που θα αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της γεωργικής παραγωγής του τόπου, μέχρι του μέγιστου δυνατού ορίου, στην απόδοση των καλλιεργήσιμων εδαφών, στην καλή συντήρηση των προϊόντων και στη δίκαιη κατανομή και διάθεσή τους σε τιμές που θα εξασφάλιζαν, για μεν τον παραγωγό την ικανοποιητική αμοιβή των μόχθων του, για δε τον καταναλωτή, την απόκτηση των αναγκαίων, από τα παραγόμενα στη χώρα, προϊόντων σε λογικές τιμές. Επιπλέον, ζητούσε ειδική προστασία των παραγωγών όλης της χώρας, καθώς και άμεση και συστηματική προσπάθεια για τη συμπλήρωση των απαραίτητων για τους καλλιεργητές εφοδίων και τη βελτίωση των εδαφών με την εκτέλεση εγγειοβελτιωτικών έργων.

---

¹⁵ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

2.2.3. Χρηματοδοτικές ενισχύσεις

Τον εφιαλτικό χειμώνα του 1941-1942, η Αγροτική Τράπεζα για να ενισχύσει τις προσπάθειες της αγροτικής τάξης για αύξηση της παραγωγής, αποφάσισε τον τριπλασιασμό των δανείων στους καλλιεργητές που βρίσκονταν σε δυσχερή θέση και τα είχαν άμεση ανάγκη. Μάλιστα, παρά τις οικονομικές δυσχέρειες που αντιμετώπιζε, παρέκαμψε τις κείμενες διατάξεις και σε πολλές περιπτώσεις χορηγούσε τις πιστωτικές ενισχύσεις εφάπαξ και όχι τμηματικά όπως συνηθιζόταν, ενώ δανειοδοτούσε ακόμα και τους αγρότες που είχαν καθυστερήσει την εξόφληση προηγούμενων δανείων.

Το πνεύμα ανεκτικότητας του ιδρύματος έναντι των δανειοδοτών που καθυστερούσαν να εξοφλήσουν τις οφειλές τους, καταδεικνύεται από τις γραπτές οδηγίες του διοικητή Λαμπρόπουλου προς όλες τις υπηρεσίες της Αγροτικής Τράπεζας, στις οποίες συνιστούσε να δείξουν επιείκεια και ευρύτητα αντίληψης ιδιαίτερα για τους στρατεύσιμους. «Γενικώς», έγραφε στις 28 Μαΐου 1941, «τα ζητήματα των καθυστερήσεων εκ παλαιότερων οφειλών δέον να κρίνονται με πάσαν εκ των περιστάσεων επιβαλλομένην ευρύτητα αντίληψεως, εις τρόπον ώστε να ενισχυθούν οι πραγματικοί καλλιεργηταί. Ιδιαιτέρως δέον να κρίνονται με πάσαν επιείκειαν και ευρύτητα αντίληψεως, αι καθυστερήσεις των εν στρατεύσει τελούντων παραγωγών, οίτινες, εκτελούντες το υπέρτατον προς την Πατρίδα καθήκον, δέον να παραμένουν απερίσπαστοι και να έχουν την πεποίθησιν ότι η Αγροτική Τράπεζα θα παράσχη πάσαν αυτής την συνδρομήν εις τας οικογενείας των δια την αντιμετώπισιν των αναγκών των και διεξαγωγήν των γεωργικών των εργασιών»¹⁶. Η τράπεζα παρείχε και άλλες χρηματοδοτικές ενισχύσεις με ευνοϊκούς όρους, όπως για παράδειγμα με τους στρατευμένους καπνοπαραγωγούς σύναψε δάνεια και με πλασματικό ενέχυρο καπνών, ενώ δεν εισέπραττε την κανονισμένη εξάμηνη προμήθεια.

---

¹⁶ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Μεγάλη σημασία στην αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος δόθηκε στην αύξηση της παραγωγικής απόδοσης των περιορισμένων, έτσι κι αλλιώς, καλλιεργούμενων εδαφών. Προς τον σκοπό αυτό, οι αρμόδιες υπηρεσίες της Αγροτικής Τράπεζας προχώρησαν στην εισαγωγή αρκετών ποσοτήτων χημικών λιπασμάτων και άλλων ανάλογων γεωργικών σκευασμάτων, τα οποία προμήθευσαν στους παραγωγούς σε συμφέρουσες τιμές. Επιπλέον, για τις επισιτιστικές ανάγκες του πληθυσμού και των ζώων, συμμετείχε στη συγκέντρωση-εξαγορά βασικών ειδών διατροφής, όπως σιτάρι, κριθάρι, βρώμη και σίκαλη. Βοήθησε, επίσης, με κάθε τρόπο και με κάθε μέσο στην επαναλειτουργία όσων γεωργικών συνεταιρισμών είχαν διακόψει τις εργασίες τους εξαιτίας του πολέμου. Οι δυσχέρειες των μεταφορών, η συνεχής και αλματώδης αύξηση των τιμών των προϊόντων και η ευχέρεια διάθεσής τους επιτόπου με τη μεσολάβηση πολλών εμπόρων, στάθηκαν οι αιτίες για να απομακρυνθούν οι αγρότες από τους συνεταιρισμούς και να περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό ή και να διακόψουν εργασίες συγκέντρωσης και από κοινού διάθεσης των προϊόντων.

Ο περιορισμός των εργασιών οδήγησε στην ελάττωση των εσόδων των συνεταιρισμών, ενώ αντιθέτως οι δαπάνες τους συνεχώς αυξάνονταν, συνέπεια των οποίων ήταν το οικονομικό αδιέξοδο και αναπόφευκτα το κλείσιμο. Η Αγροτική Τράπεζα κατέβαλλε προσπάθειες για να αποτρέψει αυτές τις εξελίξεις. Κάτω από αντίξοες συνθήκες, επιδίωξε να συγκρατήσει και να διαφυλάξει την περιουσία των συνεταιριστικών οργανώσεων, ώστε να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Επιχείρησε, επίσης, να πείσει τους συνεταιρισμένους παραγωγούς για τη χρησιμότητα των Οργανισμών αυτών, καθώς και να τους διαφωτίσει για τις υποχρεώσεις που είχαν να συμβάλλουν κατά τις τραγικές στιγμές του έθνους στην επίλυση του επισιτιστικού προβλήματος.

Κατηύθυνε τη δράση των συνεταιρισμών προς την κατεύθυνση της προσαρμογής τους όσο αυτό ήταν δυνατό στις νέες συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί, ενώ αναζήτησε και, σε πολλές περιπτώσεις, βρήκε τρόπους αντιμετώπισης των απαραίτητων δαπανών για να διατηρηθούν εν ενεργεία. Παραδόξως, κατά τις κρίσιμες εκείνες εποχές, μπορεί ορισμένοι συνεταιρισμοί να έβαλαν λουκέτο, αλλά ταυτόχρονα ιδρύθηκαν νέοι σε όλη τη χώρα. Ενδεικτικά, το 1941 δημιουργήθηκαν 38 νέοι συνεταιριστικοί οργανισμοί (20 πιστωτικοί, 3 παραγωγικοί, 5 πώλησης, 9 δασικοί και ένας προμηθευτικός), καθώς και μία Ένωση Συνεταιρισμών.

2.2.4. Το φιλανθρωπικό έργο της ΑΤΕ και οι παιδικές κατασκηνώσεις

Έντονη ήταν τη δύσκολη εκείνη περίοδο, η συμβολή της Αγροτικής Τράπεζας και των υπαλλήλων της σε φιλανθρωπικές πρωτοβουλίες για την ενίσχυση του στρατεύματος και όσων είχαν ανάγκη βοήθειας. Συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, στον πανελλήνιο έρανο «Κοινωνικής Αλληλεγγύης» και στις εκδηλώσεις του ιδρύματος «Η Φανέλα του Στρατιώτου», απ' όπου απέσπασαν τις θερμές ευχαριστίες μελών της βασιλικής οικογένειας, ενώ σημαντική ήταν η συμβολή της στη διαχείριση των φορτίων ανθρωπιστικής βοήθειας του Ερυθρού Σταυρού. Και όλα αυτά ενώ βρισκόταν σε περίοδο οικονομικής δυσχέρειας. Η διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας είχε δώσει εντολές στο προσωπικό της να αποφεύγει τις σπατάλες και να περιορίσει σημαντικά τα έξοδα της γραφικής ύλης, αλλά και τις μετακινήσεις στην περιφέρεια για επαγγελματικούς σκοπούς, στις απολύτως απαραίτητες. Εξαιτίας των γενικών προβλημάτων, αρκετά υποκαταστήματα και πρακτορεία ανέστειλαν τη λειτουργία τους και άλλα συγχωνεύθηκαν, ενώ αρκετά κτίρια, όπου στεγαζόταν η Αγροτική Τράπεζα, υπέστησαν καταστροφές από τα εχθρικά στρατεύματα. Πολλοί εκ των υπαλλήλων της Αγροτικής Τράπεζας συμμετείχαν στην Εθνική Αντίσταση και στη συνέχεια στον Εμφύλιο και ορισμένοι από αυτούς αντιμετώπισαν την πικρή εμπειρία της εξορίας λόγω των πολιτικών φρονημάτων τους.

Πέρα από τις αυξημένες υποχρεώσεις της Αγροτικής Τράπεζας, δόθηκε παράλληλα ειδική μέριμνα στην οργάνωση κατά την περίοδο της Κατοχής των παιδικών κατασκηνώσεων στην Πεντέλη, οι οποίες αποτέλεσαν οάσεις ξεγνοιασιάς και ευχάριστης διαμονής για τα τέκνα των υπαλλήλων του ιδρύματος. Το ιστορικό αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας διαθέτει και για αυτό το θέμα, πλήθος συγκινητικών επιστολών γονέων προς τους υπεύθυνους του ιδρύματος, στις οποίες τους εξέφραζαν τις θερμές ευχαριστίες τους για την υπερπολύτιμη, την περίοδο εκείνη, παροχή βοήθειας και στήριξης στα παιδιά τους.

Αξίζει η παράθεση αποσπασμάτων ορισμένων από αυτών: «Αξιότιμοι κύριοι. Είμαι μία ευεργετηθείσα μητέρα, από εκείνες των οποίων τα παιδιά είχαν την τύχη να ζήσουν 25 ημέρες στο βουνό και την ύπαιθρο. Επισκέφθηκα δύο-τρεις φορές την κατασκήνωση, Εθαύμασα την οργάνωση και την τάξη και προπαντός τον ζήλο και την αφοσίωση αυτών που την διηύθυναν. Μη νομίζετε πως δεν ξέρουμε τι αφάνταστους κόπους, τι ηρωικές προσπάθειες, τι τεράστιες θυσίες χρειάστηκαν από

μέρους του συλλόγου για να φέρει εις πέρας την ωραία και ευγενικά του αυτή πρωτοβουλία. Τις ξέρουμε, τις καταλαβαίνουμε και τους ευγνωμονούμε». ¹⁷

«Κύριε Πρόεδρε. Σας παρακαλώ να δεχθήτε και να διαβιβάσετε εις το υφ' υμάς διοικητικόν συμβούλιον τας θερμάς μου ευχαριστίας δια την επί εικοσαήμερον παραμονήν της μικράς θυγατρός μου Δώρας εις τας υφ' υμών οργανωθείσας παιδικάς κατασκηνώσεις. Αι ημέραι τας οποίας διήλθεν η κόρη μου εις την εξοχήν, εις την τόσον θαυμασίως λειτουργούσαν κατασκήνωσιν της Αγροτικής Τραπεζής ήσαν το καλλίτερον σωματικόν και ψυχικόν τονωτικόν το οποίον όμως δεν θα ηδυνάμην εγώ μόνη να της παράσχω και είναι ιδιαιτέρως συγκινητικόν δι' εμέ και τα τέκνα μου ότι την εξαιρετικήν αυτήν χαράν την οφείλει η μικρά μου θυγατήρ εις το στοργικόν ενδιαφέρον των συναδέλφων του μακαρίτου συζύγου μου». ¹⁸

2.2.5. Το Σχέδιο Ανασυγκρότησης («Σχέδιο Μάρσαλ»)

Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, και συγκεκριμένα από το 1945 και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '50, αναπτύχθηκε το πρόγραμμα επισιτιστικής και οικονομικής βοήθειας πολλών διεθνών οργανισμών, καθώς και των συμμαχικών δυνάμεων και κυρίως των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής σε μία προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι βασικές διατροφικές ανάγκες του πληθυσμού, αλλά και να αναζωογονηθεί η ελληνική οικονομία, ώστε να περιοριστεί η λαϊκή δυσαρέσκεια, η οποία εκτιμήθηκε ότι υπό τις υπάρχουσες συνθήκες θα οδηγούσε στην περαιτέρω ανάπτυξη και την εδραίωση του Κομμουνιστικού Κόμματος. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα είναι γνωστό ως «Σχέδιο Μάρσαλ» (πήρε το όνομα αυτό από τον εμπνευστή του, τον υπουργό Εξωτερικών των Ηνωμένων Πολιτειών, τον Τζορτζ Μάρσαλ.) ή ως εφόδια εξωτερικού για την ανασυγκρότηση της Ελλάδας.

Αρχικώς, τη σχετική δραστηριότητα είχε αναλάβει η UNRRA (United Nations Rebuilding Relief Associations), ενώ τη γενικότερη φροντίδα της παραλαβής, αποθήκευσης και διάθεσης των εφοδίων είχε αναλάβει η Βρετανική Στρατιωτική Αποστολή.

---

^{17,18} Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Στη συνέχεια, όμως, το έργο αυτό ως προς τον Αγροτικό τομέα ανατέθηκε στην Αγροτική Τράπεζα, η οποία είχε ήδη αποκτήσει σχετική εμπειρία στη διαχείριση των φορτίων του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού, της τουρκικής βοήθειας και άλλων προμηθειών του Υπουργείου Εφοδιασμού και Γεωργίας κατά τη διάρκεια της Κατοχής.

Ο τελικός προορισμός τους ήταν η διανομή τους στον πληγέντα πληθυσμό της ελληνικής επικράτειας. Η πρώτη σύμβαση μεταξύ του ελληνικού Δημοσίου και της Αγροτικής Τράπεζας για τα εφόδια εξωτερικού υπεγράφη στις 27 Δεκεμβρίου 1945, ωστόσο η ανάληψη του έργου της παραλαβής, αποθήκευσης, προώθησης και διάθεσής τους, έγινε λίγους μήνες νωρίτερα και συγκεκριμένα στις 14 Μαρτίου 1945, και διήρκεσε μέχρι τις 10 Νοεμβρίου 1948. Πριν από την εκπονή της πάντως, οι δύο πλευρές ανανέωσαν τη σύμβαση μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1954. Προκειμένου η Αγροτική Τράπεζα να παραλάβει τα εφόδια εξωτερικού, προέβη με εντατικούς ρυθμούς στην οργάνωση των ήδη καθορισμένων από το Υπουργείο Εφοδιασμού επιλιμενίων κέντρων, στην εξεύρεση αποθηκευτικών χώρων και στην εξασφάλιση μεταφορικών μέσων είτε προς την ενδοχώρα είτε προς άλλους δευτερεύοντες λιμένες.

Τα διάφορα είδη της εξωτερικής βοήθειας προωθήθηκαν σε 137 κέντρα διανομής, τα οποία ανήκαν στο δίκτυο υποκαταστημάτων της Αγροτικής Τράπεζας. Το σύνολο των παραληφθέντων και διανεμηθέντων εφοδίων κατά τη διάρκεια των δύο περιόδων (1945-1948 και 1948-1954) ανερχόταν σε 6,5 εκατομμύρια τόνους, ενώ για τη διεκπεραίωση τους εργάστηκε μεγάλος αριθμός προσωπικού όλων των κατηγοριών.

2.3. ΤΡΙΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1950-1966)

2.3.1. Η μεταπολεμική πορεία της ΑΤΕ

Το βαρύ τίμημα της τελευταίας δωδεκαετίας (Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, Κατοχή και Εμφύλιος), πλήρωσαν οι αγροτικές περιοχές της χώρας μας καθώς καταστράφηκαν τα τεχνικά μέσα, ενώ ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της εποχής εκείνης ήταν η μετανάστευση, η οποία προσελάμβανε εντονότερο χαρακτήρα, καθώς χιλιάδες αγρότες εγκατέλειπαν τις ιδιαίτερες πατρίδες τους εισρέοντας στις μεγάλες πόλεις. Υπολογίζεται ότι κατά το 1965 ο αριθμός των μεταναστών (πολλοί από τους οποίους ήταν και αγρότες) έφτανε στις 117.000. Για το λόγο αυτό υπογραμμίζεται ότι απαιτείται αύξηση της παραγωγικότητας και σημαντικές μεταβολές στον τεχνολογικό εξοπλισμό, στην παρεχόμενη εκπαίδευση και στην καλλιέργεια.

Ως πρώτιστο καθήκον για την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, εν έτει 1951, ήταν η βελτίωση των χρησιμοποιουμένων τεχνικών μέσω των παραγωγών και η ανάγκη αναπλήρωσής τους. Ταυτόχρονα, τίθεται πλέον μετά επιτάσεως η καλύτερευση των μεθόδων και μέσων καλλιέργειας, η βοήθεια κυρίως σε εκείνες τις αγροτικές περιοχές, οι οποίες υπέστησαν σχεδόν ολοκληρωτική καταστροφή, αλλά και η ενίσχυση επικουρικών κλάδων της γεωργικής οικονομίας.

Στον απολογισμό του έτους 1951 καταγράφεται η προσπάθεια της διοίκησης της Τράπεζας για την ενίσχυση των αγροτών, ώστε να αντιμετωπίσουν από καλύτερες θέσεις τις υφιστάμενες συνέπειες του Εμφυλίου Πολέμου. Ωστόσο, οι ενισχύσεις από το προηγούμενο φθινόπωρο, είχαν κατά τι περικοπεί και επιβληθεί «συνεπεία της παρουσιασθείσης σοβαράς διογκώσεως της νομισματικής κυκλοφορίας και της εντεύθεν δημιουργηθείσης ανάγκης, όπως ληφθούν άμεσα μέτρα προς περιστολήν πληθωριστικών τάσεων». ¹⁹ Αν και η Αγροτική Τράπεζα τον Ιούνιο του 1951 είχε στην κατοχή της ποσό της τάξης των 97.000 εκατομμυρίων δραχμών, δεν κατόρθωσε να διαθέσει στους παραγωγούς μέχρι το τέλος του έτους πάνω από το ποσό των 73.000 εκατομμυρίων δραχμών. Πάντως, το Διοικητικό Συμβούλιο αξιοποίησε το δικαίωμα να επαναχορηγεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, αλλά και την ενίσχυση με συμπληρωματικές πιστώσεις για την ανέγερση νέων ελαιουργείων και την αγορά γεωργικών μηχανημάτων από το εξωτερικό.

---

¹⁹ «Απολογισμός Εργασιών ΑΤΕ του Έτους 1951»

Αν και σε σχέση με το προηγούμενο έτος η χρηματοδότηση της αγροτικής παραγωγής αυξήθηκε, αναλογικά παρέμεινε ανεπαρκής, σε συνδυασμό πάντα με τις υφιστάμενες ανάγκες.

Πρέπει να σημειωθεί ότι λόγω των παρατεταμένων βροχοπτώσεων του περασμένου φθινοπώρου, η γεωργική παραγωγή υπέστη μεγάλες καταστροφές στις όψιμες καλλιέργειες, κυρίως της σταφίδας και του βαμβακιού (μείωση 20% περίπου) αλλά και στην καλλιέργεια του αραβοσίτου στην Θεσσαλία και την Κεντρική και Δυτική Μακεδονία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, η κατανάλωση λιπασμάτων σημείωσε αύξηση κατά 70% περίπου, σε σχέση με το έτος 1950, ενώ αξίζει να επισημανθεί και το στοιχείο ότι το Κράτος μέσω της Αγροτικής Τράπεζας δαπάνησε για την εισαγωγή αζωτούχων λιπασμάτων το ποσό των 10.000.000 δολαρίων. Από την Αγροτική Τράπεζα υπήρξε μέριμνα και για την προστασία των τιμών των προϊόντων, κυρίως στα καπνά «δια των χορηγηθέντων δανείων επί πλασματικό ενεχύρω αυτών, δια δε τα λοιπά προϊόντα δια των παρασχεθεισών χρηματοδοτήσεων προς τας γεωργικάς συνεταιριστικές οργανώσεις δια την συγκέντρωσιν, επεξεργασίαν και από κοινού διάθεσιν των προϊόντων δια λογαριασμών των μελών των». Ωστόσο, θα πρέπει ιδιαίτερος να τονιστεί ότι οι χορηγήσεις της Αγροτικής Τράπεζας, παρά την αύξηση που παρουσίασαν τα τελευταία έτη, δεν έφθασαν στο ύψος των προπολεμικών χορηγήσεων. Για το λόγο αυτό, το συγκεκριμένο έτος η Διοίκηση έθεσε εκ νέου το θέμα της «επαναπροικοδοτήσεως» της Αγροτικής Τράπεζας για την αναπλήρωση των προπολεμικών της πόρων.

Είναι ηλίου φαινότερον ότι η θέση των αγροτών ήταν δυσχερής και αυτό προκύπτει από τις τιμές που αγόραζαν τα καταναλωτικά προϊόντα σε σύγκριση με τις τιμές που πουλούσαν την παραγωγή τους. Με λίγα λόγια, πλήρωναν όσα αγόραζαν κατά 20% ακριβότερα των εισοδημάτων τους. Το 1951 ιδρύθηκαν 200 νέοι γεωργικοί συνεταιρισμοί, 7 νέοι δασικοί και 4 νέοι αλιευτικοί. Στο σύνολο της χώρας, στο τέλος του χρόνου, λειτουργούσαν 8.705 συνεταιρισμοί και ο αριθμός των μελών έφτασε στις 684.000.

2.3.2. Η αύξηση των καλλιεργειών

Κύριο χαρακτηριστικό της ελληνικής γεωργίας τον επόμενο χρόνο είναι η στροφή του αγροτικού κόσμου προς καλύτερες μεθόδους καλλιέργειας με τη χρησιμοποίηση λιπασμάτων, γεωργικών φαρμάκων και βελτιωμένων σπόρων, καθώς και η επέκταση της χρήσεως των μηχανών τόσο στην καλλιέργεια όσο και στη συγκομιδή.

Κατά το λήξαν έτος, 1952, αυξήθηκε η καλλιέργεια των σιτηρών, του κριθαριού, της βρώμης και της σικάλεως. Παρά την προσπάθεια της διοίκησης της Αγροτικής Τράπεζας, οι πιστωτικές ενισχύσεις ήταν πολύ πιο κάτω από αυτές του 1951. Σημειώνεται ότι μετά την εξάντληση σχετικού κονδυλίου, η Αγροτική Τράπεζα υπέβαλε στην κυβέρνηση και στην αμερικάνικη αποστολή, προγράμματα συνολικού κόστους 200 δισεκατομμυρίων δραχμών. Το αίτημα αυτό ικανοποιήθηκε μερικώς, καθώς χορηγήθηκε στην Τράπεζα ποσό της τάξης των 50 δισεκατομμυρίων δραχμών από τον προϋπολογισμό των Δημοσίων Επενδύσεων.²⁰

Σύμφωνα με στοιχεία του Υπουργείου Συντονισμού, διαπιστώνεται ότι τα κεφάλαια κατά την τελευταία τετραετία, αντιπροσώπευαν μόλις το 13% του συνόλου των διατεθέντων στους διάφορους κλάδους της Οικονομίας. Τα στοιχεία που αφορούν στις χορηγήσεις των πιστωτικών ενισχύσεων προς τις αγροτικές περιοχές ήταν τα εξής:

Καλλιεργητικά δάνεια (881.075 εκατομμύρια δραχμές), δάνεια επί ενεχύρω προϊόντων (201.805 εκατομμύρια δραχμές), χρηματοδοτήσεις γεωργικών οργανώσεων (468.759 εκατομμύρια δραχμές) και δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας (67.035 εκατομμύρια δραχμές). Κατά το έτος 1952 κατεβλήθη προσπάθεια από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Τράπεζας για την τροποποίηση των καταστατικών των συνεταιρισμών και των ενώσεων προκειμένου να προσαρμοστούν στις οικονομικές συνθήκες της εποχής. Ιδιαίτερη προσπάθεια έγινε επίσης για την ανασυγκρότηση αδρανοποιηθέντων συνεταιρισμών και για τη λογιστική τους ενημέρωση, καθώς «ουκ ολίγες ενώσεις στερούνταν λογιστών». Την ίδια χρονιά, το προσωπικό της Τράπεζας ανήρχετο στους 4.313 υπαλλήλους. Σε σχέση πάντως με το προηγούμενο έτος είχαν πραγματοποιηθεί προσλήψεις μόλις 23 υπαλλήλων.

---

²⁰ Παπαηλίας Θεόδωρος, «Ελληνική Οικονομία 1948-1995», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθηνών

Κατά το έτος 1953 σημειώθηκε μία άνευ προηγουμένου αύξηση της γεωργικής παραγωγής σε σχέση με όλα τα προηγούμενα χρόνια, η οποία αφορούσε σχεδόν σε όλα τα προϊόντα και οφειλόταν:

1. Στην προσαρμοστικότητα και εξέλιξη του αγρότη, ο οποίος πλέον αντιλαμβάνεται και χρησιμοποιεί τις μεθόδους για αποδοτικότερες καλλιέργειες.
2. Σύμφωνα με τον απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου της Αγροτικής Τράπεζας ένας ακόμη λόγος είναι η «φιλεργία και ο ζήλος του ίδιου αγρότου» παρά την έλλειψη χρημάτων που καλείται να αντιμετωπίσει.
3. Στη σοβαρή αύξηση της χρήσεως των λιπασμάτων και την ορθολογιστική εφαρμογή χημικής λιπάνσεως.
4. Στην εισαγωγή και διάδοση νέων γεωργικών φαρμάκων και παρασκευασμάτων για την καταπολέμηση των ασθενειών των φυτών, τα οποία εισήγαγε η Αγροτική Τράπεζα.

Κατά το συγκεκριμένο έτος έγινε και αναπροσαρμογή της αξίας της δραχμής σε σχέση με το δολάριο και αυτό είχε ως άμεση συνέπεια την αύξηση της τιμής των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Ειδικότερα η Τράπεζα κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για την αύξηση της παραγωγής των αγαθών, για την εισαγωγή τελειότερων μεθόδων και μέσων καλλιέργειας και για την ανάπτυξη κλάδων της οικονομίας όπως είναι η σηροτροφία, η μελισσοκομία, η δενδροκομία κ.ά.

Οι καλλιεργηθείσες εκτάσεις σημείωσαν σημαντική αύξηση όπως συνέβη με την καλλιέργεια των σιτηρών (από τα 840.000 στρέμματα στα 2.000.000), την καλλιέργεια και παραγωγή της ορύζης, του καπνού, του βάμβακος, όπως επίσης και την αμπελοκαλλιέργεια. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Αγροτικής Τράπεζας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, «παρά τα αναμφισβητήτως ευεργετικά αποτελέσματα του μέτρου της αναπροσαρμογής, κατά το διαρρέυσαν έτος, η γεωργική μας οικονομία έχει ανάγκη ευρύτερας πιστωτικής ενισχύσεως δια να αναπτυχθεί περισσότερο επ' ωφελεία της Εθνικής Οικονομίας».²¹

---

²¹ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

2.3.3. Οι φυσικές καταστροφές του 1954

Το 1954 χαρακτηρίζεται από τις επίπονες προσπάθειες για την ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής και του εθνικού εισοδήματος. Τα αποτελέσματα είναι λίαν ικανοποιητικά αν και την συγκεκριμένη χρονιά υπήρξαν καιρικές συνθήκες οι οποίες έπαιξαν ανασταλτικό ρόλο στην ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής. Οι καιρικές συνθήκες παρακώλυσαν ως επί το πλείστον τις γεωργικές εργασίες, με συνέπεια να μειωθεί η παραγωγή των σιτηρών. Από το δελτίο τιμών της Αγροτικής Τράπεζας προκύπτει ότι το επίπεδο τιμών των αγροτικών προϊόντων εξακολουθεί να βελτιώνεται, με άμεσο αποτέλεσμα να αυξάνεται και το επίπεδο διαβίωσης των πληθυσμών που κατοικούσαν στις αγροτικές περιοχές.

Οι καταστροφικοί σεισμοί στα Ιόνια Νησιά (1953), στη Θεσσαλία, τη Στερεά Ελλάδα και την Πελοπόννησο (1954), έπληξαν κυρίως αγροτικές περιοχές. Μόνο στη Θεσσαλία και στη Φθιώτιδα καταστράφηκαν ή υπέστησαν σοβαρές ζημιές περίπου 6.000 κατοικίες, με συνέπεια ένας μεγάλος αριθμός αγροτών να χάσει τη στέγη του αλλά και μέρος των γεωργικών μηχανημάτων.

Η συμβολή της Αγροτικής Τράπεζας στις πληγείσες περιοχές ήταν ιδιαίτερα σημαντική, καθώς αποφάσισε στα κατά τόπους υποκαταστήματα να αναστείλουν αμέσως κάθε μέτρο αναγκαστικής εισπράξεως των οφειλών των σεισμοπλήκτων. Ταυτόχρονα προχώρησε στη χορήγηση χαμηλότοκων καλλιεργητικών δανείων και απέστειλε 100.000 σάκους για την ταχεία συγκομιδή και εξασφάλιση της εσοδείας τους.

Σχετικά με τις χρηματοδοτήσεις, η Αγροτική Τράπεζα κατέληξε στο συμπέρασμα πως μόνο ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα που θα διαρκούσε ολόκληρο το καλλιεργητικό έτος μπορούσε να αποφέρει θετικά αποτελέσματα. Τα συγκριτικά στοιχεία σε σχέση με το 1939 δείχνουν τα εξής:

Το 1939 οι εξυπηρετούμενοι από την Αγροτική Τράπεζα παραγωγοί ανήρχοντο στους 425.000 περίπου, ενώ το 1954, ο αριθμός αυτός έφτασε στους 795.000 παραγωγούς. Άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία που προκύπτουν από την συγκεκριμένη εποχή είναι ότι το 74% των αγροτών κατείχαν και καλλιεργούσαν ανεπαρκή και μη βιώσιμο κλήρο (μέχρι 30 στρέμματα) και ήταν αυτοί που κατέφευγαν στην Αγροτική Τράπεζα για να ενισχυθούν οικονομικά.

Ο μεγάλος αριθμός των υποκαταστημάτων και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές –το 1955 ήδη είχαν φθάσει τα 148, αναδεικνύει τον σημαντικό ρόλο της

Τράπεζας. Παράλληλα με το δίκτυο των υποκαταστημάτων, λειτουργούσε το δίκτυο των 540 κέντρων διάθεσης γεωργικών εφοδίων το οποίο συνηγόρησε στην εφαρμογή της ενιαίας τιμής πωλήσεων των χημικών λιπασμάτων και των γεωργικών φαρμάκων. Το μέτρο αυτό ίσχυσε από το 1945 και έδωσε τη δυνατότητα ακόμα και στις πιο απομακρυσμένες περιοχές να αξιοποιήσουν επ'ωφελεία τους τα χημικά λιπάσματα με στόχο την αποτελεσματική βελτίωση των καλλιεργειών.

Κατά το 1955 συνεχίστηκε η αρωγή των πληγέντων από τους σεισμούς στα Ιόνια Νησιά, στη Θεσσαλία και στον Βόλο. Ωστόσο, οι καιρικές συνθήκες οι οποίες επικράτησαν, υπήρξαν για τη γεωργία κατά κανόνα δυσμενείς, ενώ η κτηνοτροφία κινήθηκε σε ευνοϊκό περιβάλλον. «Κατά το απολογιζόμενο έτος εσημειώθησαν ευρύτατα εντομολογικά και μυκητολογικά προσβολαί εις την Ελληνικήν Γεωργίαν». Ιδιαίτερα οδυνηρές ήταν οι συνέπειες στην παραγωγή της ελιάς με μείωση της εσοδείας κατά 40% περίπου αλλά και της αμπέλου από τον περονόσπορο, έτσι ώστε να μειωθεί και η παραγωγή των επιτραπέζιων σταφυλιών.

Η αξία των επενδύσεων στον αγροτικό τομέα της οικονομίας εμφανίζεται μειωμένη έναντι του 1954 κατά 6% περίπου, χωρίς να ληφθεί υπόψη η μειωμένη αγοραστική αξία της δραχμής. Από τους προσωρινούς υπολογισμούς του Υπουργείου Συντονισμού προκύπτει ότι το ύψος των επενδύσεων στην αγροτική οικονομία το 1954 ανήλθε στο ποσό των 472,4 εκατομμυρίων δραχμών ενώ το 1955 μειώθηκε στα 445 εκατομμύρια δραχμές. Το ίδιο έτος η Αγροτική Τράπεζα δαπάνησε 2.911 εκατομμύρια δραχμές για την αγροτική οικονομία, εκ των οποίων το 59% αφορούσε σε βραχυπρόθεσμες ενισχύσεις, το 35% σε δάνεια επί ενεχύρω και χρηματοδοτήσεις και το 6% σε δάνεια μέσης και μακράς προθεσμίας.²²

---

²² Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

2.3.4. Οι ενέργειες της ΑΤΕ το έτος 1956

Επισημαίνοντας την ανάγκη για αύξηση της πορείας της αγροτικής οικονομίας, και μάλιστα με επιταχυνόμενο ρυθμό, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αγροτικής Τράπεζας θέτει τους προβληματισμούς του για το 1956. Στην περίπτωση συμμετοχής της χώρας μας στη ζώνη ελεύθερων συναλλαγών της ευρωπαϊκής αγοράς θα ανέκυπταν προβλήματα ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων προς τα ομοειδή των άλλων ανταγωνιστικών χωρών, των οποίων το κόστος ήταν χαμηλότερο των ελληνικών.

Η Αγροτική Τράπεζα εκτιμούσε ότι η προσπάθεια οικονομικής ανάπτυξης και ριζικής αναδιάρθρωσης της ελληνικής γεωργίας έπρεπε να καλυφθεί με ένα πρόγραμμα επενδύσεων παγίου κεφαλαίου και πρόγραμμα κεφαλαίου κινήσεως των αγροτικών επιχειρηματικών μονάδων.

Το 1956 ήταν έτος ξηρασίας με δυσμενείς συνέπειες στη γεωργία και κτηνοτροφία, παρά τις βροχοπτώσεις του φθινοπώρου. Ειδικότερα, μειώθηκε η παραγωγή των πρώιμων και όψιμων δημητριακών, όπως και του βάμβακος. Πάντως η ξηρασία είχε και θετικά αποτελέσματα, καθώς η ποιότητα του παραχθέντος καπνού ήταν ανώτερη της περυσινής. Η ελληνική γεωργία στο εξεταζόμενο έτος χρησιμοποίησε περισσότερα χημικά λιπάσματα, ενώ εξαιτίας των ειδικών συνθηκών, ο εξοπλισμός της εστράφη περισσότερο προς τα αρδευτικά μηχανήματα και λιγότερο προς τα μηχανήματα κατεργασίας εδάφους ή συλλογής προϊόντων.

Παράλληλα, ο αριθμός των συνεταιριστικών οργανώσεων παρουσίασε μικρή αύξηση φθάνοντας στις 8.683 οργανώσεις. Ο αριθμός των μελών έφτασε τις 697.000, ενώ λειτουργούσαν και 141 συνεταιριστικές οργανώσεις ανωτέρου βαθμού μεταξύ των οποίων και 16 κοινοπραξίες. Μέσω της Αγροτικής Τράπεζας η πιστοδότηση της αγροτικής οικονομίας κατά το 1956 σημείωσε σημαντική αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Το σύνολο των χορηγηθέντων δανείων μέσω της ΑΤΕ ανήλθε στο ποσό των 3.918,7 εκατομμυρίων δραχμών εκ των οποίων το 56% αφορούσε βραχυπρόθεσμες χορηγήσεις, το 36% δάνεια με ενέχυρο και το 8% δάνεια μέσης και μακράς διάρκειας. Το ίδιο έτος το συνολικό ύψος των κεφαλαίων για την προστασία των αγροτικών προϊόντων ανήλθε στο ποσό των 2.627,3 εκατομμυρίων δραχμών έναντι περίπου 1.900 εκατομμυρίων δραχμών του προηγούμενου έτους. Ο όγκος της παραγωγής σημείωσε άνοδο, περίπου στο 4%, με τη μεγαλύτερη αύξηση στην κτηνοτροφία και τη δασοπονία.

2.3.5. Το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης

Η εξάρτηση της ελληνικής γεωργίας από την ευρωπαϊκή οικονομία, εν έτει 1958, ανάγκασε την ΑΤΕ να παρακολουθήσει με προσοχή τις εξελίξεις και να λάβει τα απαιτούμενα μέτρα, καθώς σημείο αναφοράς στη Δυτική και Κεντρική Ευρώπη ήταν η συνεχώς αυξανόμενη κρατική παρέμβαση μέσω του μηχανισμού των αγροτικών τιμών. Οι καιρικές συνθήκες το 1958 ήταν ευνοϊκές για την αγροτική παραγωγή, αν και μόλις το 10% περίπου των συνολικών γεωργικών εδαφών αρδευόταν.

Τη χρονιά αυτή συνεχίστηκε η ανοδική πορεία διάθεσης λιπασμάτων – 700.000 τόνοι χημικά λιπάσματα- ενώ δεν παρατηρήθηκε ουσιαστική μεταβολή στη διαρθρωτική τομή των καλλιεργειών. Οι διαρθρωτικές αλλαγές ήταν μικρές και αποδεικνύουν την αδυναμία ριζικής αναδιάρθρωσης της αγροτικής οικονομίας της χώρας. Σημαντική, πάντως, υπήρξε η συμβολή της Τράπεζας στην προώθηση των πρώιμων λαχανικών, στη βελτίωση της οπωροκομίας και της βοήθειας στην εμπορία αγροτικών προϊόντων. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας, η συνολική πιστοδότηση της αγροτικής οικονομίας από τα 5.876,4 εκατομμύρια δραχμές έφτασε στο ύψος των 6.879,7 εκατομμυρίων δραχμών.²³

Το πενταετές πρόγραμμα οικονομικής ανάπτυξης, το οποίο λάμβανε οριστική μορφή το 1960, δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα και στην αγροτική οικονομία. Κύριο μέλημα της ΑΤΕ είναι να οργανώσει όσο το δυνατόν καλύτερα τους παραγωγούς και για αυτό το λόγο προχωρά στη δημιουργία φορέων γεωργικών βιομηχανιών και εξαγωγής αγροτικών προϊόντων. Προσαρμόζει την αγροτική πίστη στις νέες ανάγκες της αγροτικής οικονομίας και επισημαίνει ότι η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος αποτελεί κεντρικό πρόβλημα, όχι μόνο της αγροτικής αλλά και του συνόλου της ελληνικής οικονομίας καθώς βρισκόταν σε χαμηλό επίπεδο. Ακόμη, τονίζεται ότι η αύξηση του αγροτικού εισοδήματος δεν ήταν πλέον δυνατή μόνο με την αύξηση της αγροτικής παραγωγής καθώς οι διεθνείς εξελίξεις επέτασσαν διαρθρωτικές μεταβολές στην αγροτική οικονομία, αλλά και στις μεθόδους παραγωγής και εμπορίας αγροτικών προϊόντων.

²³ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Η Αγροτική Τράπεζα, για να βοηθήσει το προσωπικό της ώστε να αντιμετωπίσει ευχερέστερα τα πολύπλοκα προβλήματα, προχώρησε στην οργάνωση μετεκπαιδύσεως των στελεχών της. Το 1959 στον αγροτικό τομέα η παραγωγή υπερέβη κατ' όγκο και κατ' αξία την αντίστοιχη παραγωγή του προηγούμενου έτους. Η μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στον τομέα της φυτικής παραγωγής και στην κτηνοτροφία. Το επίπεδο τιμών διατηρήθηκε σταθερό, υπό την έννοια ότι οι αυξήσεις υπήρξαν ασήμαντες. Ως προς το επίπεδο των καταβαλλόμενων τιμών υπό των αγροτών για την αγορά ειδών χρήσιμων για τη διαβίωσή τους υπήρξε μικρή υποχώρηση της τάξης του 1%.

Από τη συνολική χρηματοδότηση της ελληνικής οικονομίας η γεωργία απορρόφησε το 46,4%. Στον απολογισμό σημειώνεται ακόμη ότι παρά την αύξηση των χορηγήσεων προς την αγροτική οικονομία, τόσο από το κράτος όσο και από την Αγροτική Τράπεζα, οι ανάγκες στον αγροτικό τομέα είναι ακόμα τεράστιες και ειδικότερα στα έργα υποδομής. Κατά το έτος 1959 οι χορηγήσεις για την ενίσχυση της διαδικασίας της παραγωγής ανήλθαν στο ποσό των 2.473,7 εκατομμυρίων δραχμών, έναντι 2.822 εκατομμυρίων δραχμών για το έτος 1958.

2.3.6. Προσαρμογή στα ευρωπαϊκά δεδομένα

Το 1960 ήταν έτος έναρξης εφαρμογής του πρώτου μακροχρόνιου προγράμματος για την καθολική οικονομική ανάπτυξη. Μεταξύ άλλων προβλεπόταν εκτέλεση έργων για μεγάλα ψυκτικά και αποθηκευτικά συγκροτήματα, την ίδρυση αγορών στην Αθήνα και στα μεγάλα αστικά κέντρα, την ίδρυση αγροτικών βιομηχανιών κ.ά.²⁴

Ιδιαίτερη σημασία αποκτά, από τις αρχές της δεκαετίας του '60, η προσπάθεια της Αγροτικής Τράπεζας στη συμμετοχή και ίδρυση βιομηχανιών, οι οποίες έδωσαν ώθηση στη συσκευασία και πώληση των αγροτικών προϊόντων. Αρχές του 1960 η Αγροτική Τράπεζα προχωρά σε μια νέα μορφή συνεργασίας με τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις για την επεξεργασία και διαχείριση των προϊόντων.

---

²⁴ Παπαηλίας Θεόδωρος, «Ελληνική Οικονομία 1948-1995», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθηνών.

Μεταξύ των Κοινοπραξιών είναι η ίδρυση κέντρου διαλογής ροδάκινων, η ίδρυση εργοστασίων που αφορούν χυμούς μήλων, τυρογαλακτοκομικών προϊόντων, εγκαταστάσεις για την παραγωγή ελαιόλαδου. Ταυτόχρονα η Τράπεζα προχώρησε στην ίδρυση Ανωνύμων Εταιρειών Ελληνικής Βιομηχανίας Σακχάρεως και Νέας ΑΓΡΕΕ με τη συμμετοχή Συνεταιριστικών Οργανώσεων. Η συμβολή της συγκεκριμένης πολιτικής της ΑΤΕ βοήθησε αποφασιστικά στην οικονομία της Ελλάδας και στην προσαρμογή της σύμφωνα με τις οικονομικές εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα. Το 1963 οι καιρικές συνθήκες δεν ήταν καθόλου ευνοϊκές για την αγροτική παραγωγή αν και ο όγκος της φυτικής, κτηνοτροφικής, δασικής και αλιευτικής παραγωγής παρουσιάζεται έναντι του 1962 αυξημένος κατά 8,2%. Το αγροτικό εισόδημα σημείωσε αύξηση –σε σταθερές τιμές περίπου 9%- ενώ και το εθνικό εισόδημα είχε την ίδια άνοδο.

Το ύψος των τοποθετήσεων στην αγροτική οικονομία μέσω της Αγροτικής Τράπεζας ανερχόταν στο τέλος του 1963 στα 11.089,6 εκατομμύρια δραχμές έναντι 10.285,9 εκατομμύρια δραχμές –αύξηση περίπου 14%. Κατά το συγκεκριμένο έτος (1963) τα ακαθάριστα έσοδα της Τράπεζας ανήλθαν στις 686.795.253 δραχμές, έναντι 598,487,345 του έτους 1962. Το 1964 προχώρησαν τα απαραίτητα έργα υποδομής στην οργάνωση και ενίσχυση των αγροτικών εκμεταλλεύσεων, την αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και την αύξηση της παραγωγικότητας. Ωστόσο ο κατ' έτος ρυθμός αυξήσεως ως και τα ποσοστά των επενδύσεων της γεωργίας δεν είναι δυνατόν να κριθούν ικανοποιητικά και ανάλογα με τις υφιστάμενες ανάγκες. Ένα από τα πλέον βασικά προβλήματα τα οποία παρεμπόδιζαν την εξέλιξη της οικονομίας –σημειώνεται στον απολογισμό του Διοικητικού Συμβουλίου της ΑΤΕ- ήταν η «σμικρότης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων ως και η διασπορά των δυνάμεων εις μακροαπασχολήσεις».²⁵

Το ύψος των χορηγήσεων της ΑΤΕ ήταν 13,028,4 εκατομμύρια δραχμές, δηλαδή το 25,5% επί της συνολικής τραπεζικής χρηματοδοτήσεως του 1964. Στον συνοπτικό απολογισμό φαίνεται ότι ο ρυθμός των επενδύσεων για της πάγιες εγκαταστάσεις (106 εκατομμύρια δραχμές) είναι ανάλογος του 1963.

---

²⁵ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Πρόβλημα αποτέλεσε η δυσχερής οικονομική θέση ορισμένων παλαιών γεωργικών βιομηχανιών, ενώ η προοπτική για το μέλλον θα ήταν καλή εάν υπήρχε συντονισμένη και αποκεντρωμένη πολιτική σε όλη την αγροτική παραγωγή, επισημαίνει εν κατακλείδι στον απολογισμό του το Διοικητικό Συμβούλιο της Αγροτικής Τράπεζας.

Στην αύξηση κατά 3,7% του εθνικού εισοδήματος, κατά το έτος 1965, συνετέλεσαν τόσο η αυξημένη ελαιοπαραγωγή όσο και οι στρεμματικές αποδόσεις, οι οποίες οφείλονταν στους κατάλληλους σπόρους, στα λιπάσματα, στα φάρμακα και στις αρδεύσεις. Τα χορηγηθέντα δάνεια από την Αγροτική Τράπεζα φτάνουν το 1965 στα 9.214 εκατομμύρια δραχμές έναντι 7,979 εκατομμυρίων του 1964 και 6.658 εκατομμυρίων του 1963. Η αύξηση αυτή κάλυψε τις υφιστάμενες ανάγκες για τη χρηματοδότηση της γεωργίας.

2.4. ΤΕΤΑΡΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1967-1981)

2.4.1. Οι πρώτες συνέπειες από την κατάλυση της Δημοκρατίας

Τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1960 και τα πρώτα της επόμενης σημαδεύτηκαν από την κατάλυση του Δημοκρατικού Πολιτεύματος. Εκτός από την πολιτική, η χώρα μας υφίσταται και οικονομική απομόνωση από μεγάλο τμήμα της διεθνούς κοινότητας, ενώ η διαδικασία σύνδεσης της Ελλάδας ως μέλους της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας αναστέλλεται.

Το δικτατορικό καθεστώς, ζητώντας απεγνωσμένα κάποια λαϊκή αποδοχή, θα αναπτύξει μια πρωτοφανή αναπτυξιακή προπαγάνδα, επιχειρώντας να εμφανιστεί, εκτός από φιλολαϊκό ή φιλεργατικό και φιλοαγροτικό. Η κυβέρνηση των Συνταγματαρχών εξαγγέλλει μέτρα αναδιάρθρωσης της γεωργίας, προγράμματα «ενημερώσεως και εκπαιδεύσεως» του αγροτικού πληθυσμού και συχνά πυκνά οργανώνει φιλοαγροτικές φιέστες. «Τριακόσιοι κτηνοτρόφοι με τας γραφικάς των ενδυμασίας φιλοξενήθησαν εις Αθήναν ως προσκεκλημένοι του υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας, αρμοδίου επί θεμάτων γεωργίας»²⁶, δημοσιεύεται στον Τύπο της εποχής.

Το καθεστώς αναθέτει στο Υπουργείο Γεωργίας, και ειδικότερα στην Αγροτική Τράπεζα, την υλοποίηση ενός μεγαλεπήβολου Γεωργικού Προγράμματος. Την ίδια στιγμή παύει διά νόμου τα αιρετά Διοικητικά Συμβούλια όλων των Γεωργικών Συνεταιρισμών διορίζοντας νέα και φιμώνει κάθε αγροτική φωνή, διαλύοντας αυτοδικαίως τους «πάσης φύσεως και μορφής αγροτικούς Συλλόγους». Για να αντισταθμίσει το κόστος των καταπιεστικών ενεργειών της, η «κυβέρνηση» διαγράφει τα υπόλοιπα δανείων που είχαν συναφθεί και αποδοθεί από την Αγροτική Τράπεζα, πριν από την 21^η Απριλίου 1967 και έως το ποσό των 100.000 δραχμών ανά οφειλέτη.

---

²⁶ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Επιπλέον, οι οφειλές των νομικών προσώπων διαγράφονται εξ' ολοκλήρου, καθώς και οι οφειλές των συνεταιριστικών οργανώσεων και κοινοπραξιών. Το συνολικό ποσό των διαγραφέντων δανείων ανήλθε στα 7,7 εκατομμύρια δραχμές και περίπου 750.000 αγρότες «ευνοήθηκαν» από τη λαϊκιστική πολιτική. Όμως, η διαγραφή των χρεών ανέτρεψε το χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας ζημιώνοντάς την, αφού ωφέλησε κατά βάση τους ασυνεπείς συναλλασσόμενους και ενθάρρυνε περαιτέρω την κακοπιστία.

2.4.2. Η υποβάθμιση του ρόλου της ΑΤΕ κατά την δικτατορία

Τη διετία 1967-1968, η χρηματοδότηση της γεωργίας γίνεται ουσιαστικά από την Τράπεζα της Ελλάδος και διαμέσου της Αγροτικής Τράπεζας. Η ΑΤΕ δεν μπορούσε να αναλάβει με πλήρη αυτονομία τη χρηματοδότηση της ελληνικής υπαίθρου, αφού δεν μπορούσε να αναπτύξει δική της οικονομική οντότητα από προσέλκυση καταθέσεων. Ήταν αναγκασμένη, λόγω κρατικής παρέμβασης, να δανείζει με χαμηλά επιτόκια και έτσι η διαφορά επιτοκίων καταθέσεων και χορηγήσεων δεν κάλυπτε τα λειτουργικά έξοδα. Έτσι η χρηματοδότηση της γεωργίας στηριζόταν ουσιαστικά στα κεφάλαια της Τράπεζας της Ελλάδας.

Κατά τα χρόνια της δικτατορικής διακυβέρνησης, το Υπουργείο Γεωργίας επιχείρησε να υποβαθμίσει τον ρόλο της Αγροτικής Τράπεζας, περιορίζοντας τις αρμοδιότητές της. Ευτυχώς για τον αγροτικό κόσμο, η Αγροτική Τράπεζα εξακολούθησε καθ' όλη τη διάρκεια της επταετίας να προσφέρει τις πολύτιμες υπηρεσίες της ασκώντας την πιστωτική αγροτική πολιτική και όχι μόνο.

Το 1967 η ελληνική οικονομία βρισκόταν μπροστά σε σοβαρά προβλήματα και επιδιώξεις που εκ πρώτης όψεως ήταν αντιφατικές. Επιδιωκόταν η αύξηση των εγχώριων και διεθνών επενδύσεων, παράλληλα όμως και η διατήρηση της νομισματικής σταθερότητας. Βασικοί στόχοι της Αγροτικής Τράπεζας κατά την περίοδο 1967-1974 ήταν οι εξής:

1. Η συμβολή της στην υλοποίηση των στόχων ενός πενταετούς προγράμματος Οικονομικής Ανάπτυξης.

2. Η παροχή στις αγροτικές εκμεταλλεύσεις των αναγκαίων κεφαλαίων για την αντιμετώπιση τόσο των επενδυτικών όσο και των βραχυπρόθεσμων αναγκών τους σε κεφαλαιακή ρευστότητα.
3. Η ιδιαίτερη ενίσχυση δυναμικών καλλιεργειών και δραστηριοτήτων. Έτσι εγκρίθηκαν από τη Νομισματική Επιτροπή τα χρηματοδοτικά προγράμματα που η Αγροτική Τράπεζα εισηγήθηκε και έτσι τέθηκαν στη διάθεσή της αρκετά κεφάλαια.²⁷

Κατά τη διάρκεια αυτής της επταετούς περιόδου, η Αγροτική Τράπεζα αντλούσε κατά το μεγαλύτερο μέρος, τα κεφάλαιά της με δανεισμό από την Τράπεζα της Ελλάδας και από επαναχορηγήσεις των εισπραττόμενων μετά τη λήξη τους δανείων. Μόνον ένα μικρό ποσό, της τάξεως του 3-6% του συνόλου προερχόταν από καταθέσεις ιδιωτών. Πρέπει να σημειωθεί ότι τα πάσης φύσεως χορηγηθέντα δάνεια ήταν πάντοτε χαμηλότοκα, διότι επιδοτούνταν από το κράτος.

2.4.3. Οι ενέργειες της ΑΤΕ κατά τη Μεταπολίτευση

Η αγωνία της δικτατορίας να δημιουργήσει μία εικόνα άνεσης της οικονομίας που θα εξασφάλιζε την ανοχή του λαού, οδήγησε σε βαθιές διαρθρωτικές διαστροφές και αγκυλώσεις στην αγορά. Έτσι, κατά τα τελευταία χρόνια του καθεστώτος, ο στασιμοπληθωρισμός έλαβε ανεξέλεγκτες διαστάσεις, με ό,τι αυτό συνεπαγόταν για τον αγροτικό πληθυσμό.

Ευτυχώς όμως, αλλά όχι τυχαία συγκυρία, ήταν η ανάληψη της διοίκησής της από τον καθηγητή Αδαμάντιο Πεπελάση, υπό την καθοδήγηση του οποίου η Αγροτική Τράπεζα προώθησε έργα και πρωτοβουλίες μακράς πνοής. Βασικό του μέλημα υπήρξε η επίτευξη οικονομικής αυτοδυναμίας της Αγροτικής Τράπεζας, διαμέσου του ανοίγματος της Τράπεζας στις ιδιωτικές καταθέσεις. Πράγματι, στην πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο, η ΑΤΕ εντείνει σημαντικά τις προσπάθειές της για προσέλκυση ιδιωτικών καταθέσεων. Και, ανταποκρινόμενοι, όλο και περισσότεροι Έλληνες πολίτες εμπιστεύονται τα χρήματά τους στην Αγροτική Τράπεζα.

---

²⁷ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Επιπλέον, ο Αδαμάντιος Πεπελάσης θα θέσει τις βάσεις για τον τερματισμό της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της Αγροτικής Τράπεζας από το κράτος, θωρακίζοντας και θεσμικά την αυτοδυναμία του ρόλου της. Ο Αδαμάντιος Πεπελάσης ήταν ο πρώτος που οραματίστηκε την Αγροτική Τράπεζα να λειτουργεί ως ευέλικτος οργανισμός γεωργικής ανάπτυξης και όχι σαν γραφειοκρατικός μηχανισμός διεκπεραίωσης. Πράγματι, και με τη συμβολή και της ΑΤΕ, η πρόοδος που σημειώθηκε στον γεωργικό τομέα κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο υπήρξε εντυπωσιακή. Επινοήθηκαν θεσμοί που να παρακάμπτουν τα μειονεκτήματα της μικρής ιδιοκτησίας, χωρίς όμως να δημιουργούν κοινωνικές αναστατώσεις στην ελεύθερη αγορά. Αναδιοργανώθηκαν όλες οι υπηρεσίες της Αγροτικής Τράπεζας και αποκαταστάθηκαν οι αδικίες που είχαν γίνει στο προσωπικό, από το δικτατορικό καθεστώς.

Επιπλέον, δημιουργήθηκε ένα νέο επιτελικό όργανο έρευνας και προγραμματισμού, επανδρωμένο με εξειδικευμένο επιστημονικό προσωπικό. Οργανώθηκαν νέοι θεσμοί ανάπτυξης της γεωργίας με βάση τους συνεταιρισμούς, την από κοινού καλλιέργεια, και άλλες μορφές που κατά περίπτωση ευνοούσαν οι τοπικές συνθήκες.

Παράλληλα, η Διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας ενίσχυσε την ανεξαρτησία των συνεταιριστικών οργανώσεων με στόχο να τις ελέγχει διαχειριστικά, αλλά όχι να τις κηδεμονεύει. Τέλος, ανέλαβε να μετατρέψει τα υποκαταστήματά της, ιδιαίτερα στις μικρές και απομακρυσμένες περιοχές, σε κέντρα χρηματοδότησης, πολιτισμού και επιμόρφωσης, πιστεύοντας ότι η οικονομική ανάπτυξη της ελληνικής υπαίθρου δεν είναι ανεξάρτητη από την πολιτιστική πρόοδο και την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού.

Έτσι, κατά τη μεταπολιτευτική περίοδο η Αγροτική Τράπεζα προσπάθησε να μην παραμείνει στην συνείδηση του Έλληνα αγρότη ως ένας απλός χρηματοδότης, αλλά να μετατραπεί σε οργανισμό κοινωνικής και οικονομικής προόδου της ελληνικής επαρχίας. Στα τέλη της δεκαετίας του '70, έγινε μάλιστα η πρώτη σύνδεση των υποκαταστημάτων της Τράπεζας, ενώ ιδρύθηκαν συνολικά 60 αυτόνομες θυρίδες, μια πρόγονη μορφή των σημερινών υποκαταστημάτων όπου οι αγρότες μπορούσαν να καταθέτουν τις αποταμιεύσεις τους ή να εξασφαλίζουν προέγκριση για τις δανειακές τους απαιτήσεις.

Ωστόσο, στην ελληνική γεωργία εξακολουθούσαν να υφίστανται εγγενείς αδυναμίες όπως ο μικρός και κατατεμαχισμένος αγροτικός κλήρος που στα μέσα της

δεκαετίας του '70 δεν ξεπερνούσε κατά μέσο όρο τα 35 στρέμματα, έναντι 165 που ήταν ο μέσος όρος της ΕΟΚ. Η διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας καλούνταν επίσης να αντιμετωπίσει την έλλειψη οριζόντιας και κάθετης οργάνωσης στην παραγωγή, τη μη εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων στη διάθεση των προϊόντων, στην εσωτερική και στην εξωτερική αγορά, καθώς και την αδυναμία εξεύρεσης των αναγκαίων κεφαλαίων. Η επίλυση όλων αυτών των θεμάτων απαιτούσε:

1. Εξειδίκευση της αγροτικής παραγωγής σε ορισμένα προϊόντα, ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα κάθε περιοχής.
2. Προγραμματισμό και ευθυγράμμιση της παραγωγής.
3. Χρησιμοποίηση σύγχρονης τεχνολογίας.
4. Περαιτέρω ενεργοποίηση των γεωργικών συνεταιρισμών.
5. Δημιουργία μιας «τράπεζας γης», με δυνατότητα μάλιστα εφαρμογής αναγκαστικού αναδασμού και απαγόρευσης κατάτμησης των αγροτεμαχίων.²⁸

Όλα τα παραπάνω προβλημάτισαν επί σειρά ετών την ηγεσία του Υπουργείου Γεωργίας και ουσιαστικά αυτή που κλήθηκε να τα αντιμετωπίσει και να τα υλοποιήσει ήταν η Αγροτική Τράπεζα.

Το χρηματοδοτικό πρόγραμμα αυτής της περιόδου καλύφθηκε από την Τράπεζα της Ελλάδας κατά 65-70%, από τις καταθέσεις ιδιωτών κατά 15-27% και από νέο δανεισμό σε ποσοστό 3-20%. Και σε αυτήν την περίοδο η Αγροτική Τράπεζα, δανείζει με τα χαμηλότερα επιτόκια της αγοράς.

Οι χορηγήσεις αυτές άλλαξαν σημαντικά την όψη της ελληνικής υπαίθρου, αφού το έργο που επιτελέστηκε αφορούσε σε όλους τους τομείς της αγροτικής παραγωγής. Στον τομέα της Φυτικής Παραγωγής πραγματοποιούνται νέα αρδευτικά έργα και βελτιώσεις. Αγοράζονται μηχανήματα κάθε είδους που διευκολύνουν την αύξηση της παραγωγής. Επεκτείνεται η δενδροκομία και η αμπελουργία, δημιουργούνται θερμοκήπια και θερμοσπορεία, κατασκευάζονται γεωργικά κτίσματα και αγοράζονται ανενεργές εκτάσεις από νέους κυρίως γεωργούς. Στην Κτηνοτροφία, ενισχύεται το ζωικό κεφάλαιο με την αγορά και διατροφή βελτιωμένης ράτσας ζώων αναπαραγωγής και πάχυνσης. Στη Δασική Παραγωγή οι αγρότες ανανεώνουν τον εξοπλισμό τους με νέα δασικά μηχανήματα και εργαλεία, ανοίγονται δασικοί δρόμοι και κατασκευάζονται δεξαμενές όμβριων υδάτων.

---

²⁸ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Στην Αλιευτική Παραγωγή αγοράζονται νέα σκάφη παράκτιας και μέσης αλιείας, επισκευάζονται υφιστάμενα, εισάγονται εξωλέμβιες μηχανές, δίχτυα και άλλα εργαλεία, και, τέλος, ενισχύεται η ιχθυοκαλλιέργεια καθώς και η καλλιέργεια οστρακοειδών. Στη Βιοτεχνία κατασκευάζονται κτίσματα και αγοράζονται ξυλουργικά μηχανήματα καθώς και μηχανήματα αρτοποιίας, αγγειοπλαστικής, επεξεργασίας μαλλιού και γουναρικών. Στην αγροτική στέγαση, η χρηματοδότηση συνέβαλε αποφασιστικά στην κατασκευή, αποπεράτωση και επισκευή σπιτιών, αλλά και την απόκτηση τουριστικών δωματίων. Τέλος, στις Γεωργικές Βιομηχανίες, η αποφασιστική συμβολή της Αγροτικής Τράπεζας, συνέβαλε στη δημιουργία ή βελτίωση γαλακτοβιομηχανιών, βιομηχανιών κρέατος, παραγωγής ζωοτροφών, κονσερβοποιειών χυμών φρούτων, οινοποιείων, ελαιουργείων, εκκοκκιστηρίων βάμβακος κλπ.

2.4.4. Συμπερασματικά

Το έτος 1929, το οποίο σηματοδοτείται από την παγκόσμια οικονομική κρίση, ιδρύεται η Αγροτική Τράπεζα. Ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός κοινωφελούς χαρακτήρα, έχει κύρια αρμοδιότητα την αποκλειστική χρηματοδότηση με ευνοϊκούς όρους του γεωργικού τομέα και την ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής. Την πρώτη εκείνη περίοδο, η λειτουργία της ήταν απόλυτα εξαρτημένη από το κράτος καθώς ο αποκλειστικός της μέτοχος ήταν το Ελληνικό Δημόσιο.

Η περίοδος 1940-1949 στιγματίζεται από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, από την Κατοχή και από τον Εμφύλιο. Η εποχή εκείνη είναι συνυφασμένη με το ανθρωπιστικό και φιλανθρωπικό έργο της Αγροτικής Τράπεζας, η οποία παρόλο που υπολειπομένη δε σταμάτησε στιγμή να προσπαθεί να ενισχύσει και να βοηθήσει τον αγροτικό κόσμο.

Τη μεταπολεμική περίοδο η ΑΤΕ είχε να αντιμετωπίσει μαζί με τους αγρότες, την καταστροφή των τεχνικών μέσων και τη μείωση της παραγωγής λόγω του Πολέμου και της Κατοχής. Έτσι, καθώς η Αγροτική Τράπεζα εξαρτάται ακόμα από το ελληνικό κράτος, υποβάλλει αίτημα στην κυβέρνηση για πιστωτική ενίσχυση ύψους 50 δισεκατομμυρίων δραχμών, ποσό που της χορηγήθηκε από τον προϋπολογισμό των Δημοσίων Επενδύσεων, και το οποίο η ΑΤΕ διέθεσε για την ενίσχυση των αγροτών.

Τα χρόνια της Δικτατορίας ο ρόλος της Αγροτικής Τράπεζας υποβαθμίστηκε καθώς η χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα γίνεται πλέον από το κράτος μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος. Όμως, παρ' όλους τους περιορισμούς και ευτυχώς για τον αγροτικό κόσμο, η Αγροτική Τράπεζα εξακολούθησε καθ' όλη τη διάρκεια της επταετίας να προσφέρει τις πολύτιμες υπηρεσίες της ασκώντας την πιστωτική αγροτική πολιτική και όχι μόνο.

Κατά τη μεταπολίτευση όμως, η ΑΤΕ ανακάμπτει και προσπαθεί να επιτύχει την οικονομική της αυτοδυναμία, διαμέσου του ανοίγματος της Τράπεζας στις ιδιωτικές καταθέσεις. Πράγματι, στην πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο, όλο και περισσότεροι Έλληνες πολίτες εμπιστεύονται τα χρήματά τους στην Αγροτική Τράπεζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΑΤΕ, ΔΕΥΤΕΡΗ ΦΑΣΗ, 1982-1990

Η φάση αυτή περιλαμβάνει αρχικά την δραστηριοποίηση της ΑΤΕ πέραν των παραδοσιακών της εργασιών, την αποτυχία της μετατροπής της σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα και τη δημιουργία του πρώτου ολοκληρωμένου συστήματος μηχανογράφησης.

3.1. Οι ενέργειες της ΑΤΕ το 1982

Από το έτος 1982, υπό τη διοίκηση του Βασίλη Καφίρη επιτυγχάνεται η διεύρυνση του δικτύου καταστημάτων και υποκαταστημάτων της Αγροτικής Τράπεζας σε όλη την Ελλάδα και μάλιστα με αγορές ιδιόκτητων κτιρίων.

Επί των ημερών του, η Αγροτική Τράπεζα απέκτησε το πρώτο ολοκληρωμένο σύστημα μηχανογράφησης, θέτοντας παράλληλα τις βάσεις για τη σταδιακή ανανέωση του εταιρικού της προφίλ.

Η υλοποίηση των στόχων της Αγροτικής Τράπεζας, απαιτούσε εντατικότερη κινητοποίηση των αποταμιευτικών πόρων και αποτελεσματικότερη κατανομή τους, έτσι ώστε να περιοριστεί η διαρροή τους σε μη παραγωγικούς τομείς. Στρατηγικοί στόχοι της αγροτικής πολιτικής αυτής της περιόδου είναι η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής του αγροτικού πληθυσμού, η συγκράτησή του στην ελληνική ύπαιθρο αλλά και η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του αγροτικού τομέα.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, την περίοδο εκείνη, σχεδίασε τις κατευθύνσεις της δράσης της σε έξι άξονες:

1. Στη βελτίωση των όρων δανειοδότησης των αγροτών.
2. Στην ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων.
3. Στη δημιουργία συλλογικών μορφών γεωργικής δραστηριότητας, όπως η προώθηση των ομαδικών καλλιεργειών.
4. Στον εκσυγχρονισμό και στην επέκταση των γεωργικών βιομηχανιών που συνδέονται άμεσα με την αξιοποίηση της γεωργικής παραγωγής.
5. Στην προώθηση της καλλιέργειας προϊόντων, στα οποία η Ελλάδα όλα τα προηγούμενα χρόνια ήταν ελλειμματική.

6. Στη δημιουργία υποδομής στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, ώστε αυτοί να μπορούν να έχουν έναν παρεμβατικό ρόλο στο κύκλωμα εμπορίας των αγροτικών προϊόντων.²⁹

Έτσι, το χρηματοδοτικό πρόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας, στα νεότερα αυτά χρόνια, περιλαμβάνει:

- Το κανονικό πρόγραμμα που αφορά στη χρηματοδότηση του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα παραγωγής (γεωργία, κτηνοτροφία κλπ).
- Το Πρόγραμμα Ειδικών Πιστώσεων που αφορά στη χρηματοδότηση ειδικών δραστηριοτήτων των Συνεταιριστικών Οργανώσεων.

3.2. Δραστηριοποίηση της ΑΤΕ πέραν των παραδοσιακών εργασιών

Εκτός από τις καθιερωμένες εργασίες της, η ΑΤΕ, την περίοδο αυτή, χορηγεί δάνεια σε έργα που εντάσσονταν στον αναπτυξιακό Νόμο 1262/82 και σε χρηματοδοτικά προγράμματα ταμείων της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας.

Τότε, η Αγροτική Τράπεζα κλήθηκε να ανταποκριθεί στο ολοένα και περισσότερο μεταβαλλόμενο επιχειρηματικό περιβάλλον, δηλαδή στην τεχνολογική ανάπτυξη, στον εντεινόμενο ανταγωνισμό και στις νέες μεθόδους αποτελεσματικότερης εξυπηρέτησης των πελατών. Η Αγροτική Τράπεζα αποδεικνύεται ευέλικτη και αποτελεσματική στα εξής:

- **Συγκέντρωση καταθέσεων:**

Την οκταετία 1982-1990, η Αγροτική Τράπεζα πέτυχε το μεγαλύτερο, μετά την Εθνική Τράπεζα, μερίδιο καταθέσεων στο σύνολο του τραπεζικού χώρου. Έδωσε προτεραιότητα στην αύξηση των καταθέσεων, με σκοπό να καλύψει τις ανάγκες της σε κεφάλαιο, από υγιείς πόρους.

- **Εργασίες σε Συνάλλαγμα:**

Με τη δημιουργία ανταλλακτηρίων και γραφείων εισαγωγών-εξαγωγών, η Αγροτική Τράπεζα, πέτυχε να αυξήσει τα έσοδά της από τις διαμεσολαβητικές προμήθειες και τη διαχείριση του συναλλάγματος.

---

²⁹ Δρούγκας Τ. Βασίλης & Δημήτρης Ι. Μηλιάκος, Αθήνα 1986, «Η ΑΤΕ και το Τραπεζικό Σύστημα», Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Μελέτες για την Αγροτική Οικονομία Νο 21.

- **Εργασίες Κίνησης Κεφαλαίων και Αξιών:**

Η διείσδυση της Αγροτικής Τράπεζας σε εργασίες κίνησης κεφαλαίων, εγγυητικών επιστολών και αξιών για είσπραξη και φύλαξη, έγινε με μεγάλη επιτυχία.

3.3. Η αποτυχία της μετατροπής της ΑΤΕ σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα

Το 1983, έγιναν προσπάθειες για αλλαγή του θεσμικού χαρακτήρα της ΑΤΕ σε κρατικοσυνεταιριστική Τράπεζα, μέσα από το πενταετές πρόγραμμα δράσης 1983-1987. Η μετατροπή αυτή τελικά, δεν έγινε ποτέ. Η ΑΤΕ δεν επηρεάστηκε από αυτό και συνέχισε την πορεία της, θέτοντας ως στόχο την οικονομική αυτοδυναμία της, τη βελτίωση της αποδοτικότητας και τη διεύρυνση των τραπεζικών της εργασιών. Όλα αυτά αποτέλεσαν τους καθοριστικούς παράγοντες, οι οποίοι προδιέγραψαν τη φυσιολογία και τη θέση της Αγροτικής Τράπεζας μέσα στο υπό εξέλιξη τραπεζικό σύστημα της Ελλάδας.³⁰

3.4. Το πενταετές πρόγραμμα δράσης 1983-1987

Οι ανάγκες και προκλήσεις για εκσυγχρονισμό της Αγροτικής Τράπεζα ήταν, την περίοδο εκείνη, ποσοτικά και ποιοτικά περισσότερο ευρύτερες και έντονες από ότι στα άλλα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας. Ο λόγος είναι ότι η Αγροτική Τράπεζα καλούταν να διευρύνει τις αναπτυξιακές της δραστηριότητες και λειτουργίες και παράλληλα να αναλάβει νέες δραστηριότητες που μέχρι τότε είτε δεν υπάγονταν στην αντίληψη της Τράπεζας είτε γίνονταν σε ανεπαρκή βαθμό.

Συγκεκριμένα, προωθήθηκε η εξυπηρέτηση των πελατών της Τράπεζας στον τομέα του εισαγωγικού-εξαγωγικού εμπορίου και κίνησης κεφαλαίων, γιατί μέχρι τότε γινόταν σε περιορισμένη κλίμακα. Επίσης, επιδιώχθηκε με την ίδρυση γραφείων-θυρίδων σε πόλεις του εξωτερικού (Γερμανία, Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής) και με την προοπτική να μετατραπούν σε υποκαταστήματα, η ανάπτυξη σχέσεων και συναλλαγών με τους Έλληνες του εξωτερικού και τους ναυτιλομένους. Με τον τρόπο αυτό, αντλήθηκε για την Αγροτική Τράπεζα και τη χώρα μας γενικότερα, πολύτιμο συνάλλαγμα, υπό μορφή καταθέσεων και επενδυτικών κεφαλαίων.

---

³⁰ Μαραβέγιας Ν. Ναπολέον, Αθήνα 1992, «Αγροτική Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη στην Ελλάδα», Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ακόμη, στο δίκτυο εξωτερικού της Αγροτικής Τράπεζας, εφαρμόστηκε σχέδιο ανάπτυξης και λειτουργίας ανταλλακτηρίων συναλλάγματος καθώς και η δυναμικότερη παρουσία της ΑΤΕ στην ενδοτραπεζική αγορά συναλλάγματος. Παράλληλα, κλήθηκε να αναλάβει νέες χρηματοδοτικές δραστηριότητες, με την εφαρμογή του θεσμού της καταναλωτικής πίστης, την επέκταση της χρηματοδότησης στη βιοτεχνία και τη χρηματοδότηση προγραμμάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Θεμελιώδεις προϋποθέσεις για την υλοποίηση των πράγματι φιλόδοξων, πλην όμως εφικτών στόχων του προγράμματος, ήταν η έγκαιρη, πλήρης και σύγχρονη μηχανογραφική κάλυψη των εργασιών της καθώς και η πλήρης και σωστή τοποθέτηση του αναγκαίου προσωπικού που είχε την απαιτούμενη θεωρητική και πρακτική κατάρτιση στους εξειδικευμένους τομείς τραπεζικών εργασιών.

Η Αγροτική Τράπεζα, την πενταετία 1983-1987, εκτός από την πρόκληση του εσωτερικού μετασχηματισμού και εκσυγχρονισμού της, αντιμετώπισε όλες αυτές τις αναγκαίες προσαρμογές, σε μία περίοδο που το τραπεζικό σύστημα της χώρας μεταβαλλόταν κάτω από την πίεση των τεχνολογικών και θεσμικών αλλαγών.

Από τα παραπάνω, μπορεί κανείς να ισχυριστεί ότι η ΑΤΕ σε εκείνη τη φάση ανάπτυξής της, αντιμετώπισε καταστάσεις που απαιτούσαν πολύ περισσότερα από την παθητική αντίδραση στα γεγονότα των αγορών και του περιβάλλοντος δράσης. Χρειάστηκε, όχι μόνο πρόβλεψη και παρακολούθηση του πλαισίου δράσης που ήταν πλέον περισσότερο ανταγωνιστικό για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της Ελλάδας, αλλά και κάτι παραπάνω, τη συνεχή ικανότητα προσαρμογής στις διαρκώς μεταβαλλόμενες εξελίξεις των αγορών, της τεχνολογίας του πιστωτικού συστήματος και των θεσμικών αλλαγών.

3.5. Ανάπτυξη Νέων Τραπεζικών Εργασιών

Η Αγροτική Τράπεζα εκπόνησε μελέτες για την ίδρυση εταιρείας χρηματοδοτικής μίσθωσης (Leasing), με σκοπό να βοηθήσει αγρότες και αγροτικές βιομηχανίες να ανανεώσουν τον μηχανολογικό τους εξοπλισμό. Εκπόνησε, ακόμη, μελέτες για την έκδοση πιστωτικών καρτών, ενώ στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμού της, αποφασίζει την ίδρυση από κοινού με άλλες θυγατρικές της εταιρείες ανώνυμων εταιρειών χρηματιστηριακών δραστηριοτήτων όπως: Εταιρεία Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου και Εταιρεία Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων.

Από το 1987 έως το 1990 και με διοικητή το Θεόδωρο Δημόπουλο, η Αγροτική Τράπεζα θέσπισε διαφανείς και αδιάβλητες διαδικασίες για τις μεταθέσεις και τις προαγωγές των υπαλλήλων.

Θεσπίστηκαν επίσης, κοινές Διήμερες Περιφερειακές Συνσκέψεις, σε στελεχιακό επίπεδο, από τις οποίες ομογενοποιούνταν οι απόψεις Κέντρου-Περιφέρειας επί διαφόρων προβλημάτων. Επιπλέον, ενεργοποιήθηκε η εξομοίωση των αποδοχών των υπαλλήλων της Αγροτικής Τράπεζας με τους αντίστοιχους της Τράπεζας της Ελλάδας. Τέλος, προσαρμόστηκε στις ανάγκες της Τράπεζας κι έγινε εφαρμογή Ενιαίου Λογιστικού Συστήματος, σε πλήρη μηχανογραφημένη βάση.

Προς τα τέλη της δεκαετίας του 1980, η Αγροτική Τράπεζα πρωτοπόρησε επιπλέον στον άγνωστο έως τότε τομέα των αποκρατικοποιήσεων με τη δημιουργία ξεχωριστής σχετικής υπηρεσίας. Χειροπιαστά παραδείγματα είναι η εισαγωγή της Ελληνικής Βιομηχανίας Ζάχαρης καθώς και της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδας στο Χρηματιστήριο.³¹

Σε ολόκληρο αυτό το διάστημα, η Αγροτική Τράπεζα, διαθέτοντας ένα μεγάλο και αποκεντρωμένο επιστημονικό επιτελείο αποτελούμενο από οικονομολόγους, γεωπόνους, επόπτες, δασολόγους, πολιτικούς μηχανικούς, βρισκόταν όλο και πιο κοντά στις καθημερινές ανάγκες των αγροτών. Τα σεμινάρια και στα Κέντρα Εκπαιδεύσεων Γεωργών (ΚΕΓΕ) και στις Νομαρχιακές Επιτροπές Λαϊκής Επιμόρφωσης (ΝΕΛΕ), παρακολουθούνταν από όλο και περισσότερους αγρότες.

3.6. Συμπερασματικά

Μετά το τέλος της μεταπολιτευτικής περιόδου, η ΑΤΕ αρχίζει να εξελίσσεται δραστικά. Διευρύνει το δίκτυο καταστημάτων της σε όλη την Ελλάδα και αποκτά το πρώτο ολοκληρωμένο σύστημα μηχανογράφησης. Δραστηριοποιείται σε εργασίες πέραν των παραδοσιακών της, με σκοπό να διευρύνει τις ήδη υπάρχουσες αλλά και να αναλάβει νέες δραστηριότητες και λειτουργίες. Την περίοδο εκείνη, ένας ακόμη στόχος της ΑΤΕ ήταν η μετατροπή της σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα, πράγμα στο οποίο τελικά αποτυγχάνει.

---

³¹ Δρούγκας Τ. Βασίλης & Δημήτρης Ι. Μηλιάκος, Αθήνα 1986, «Η ΑΤΕ και το Τραπεζικό Σύστημα», Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Μελέτες για την Αγροτική Οικονομία Νο 21.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΤΕ, ΕΝΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ, ΤΡΙΤΗ ΦΑΣΗ, 1991-2006

Αυτή η φάση, περιλαμβάνει τη μετατροπή της ΑΤΕ σε Ανώνυμη Εταιρεία το 1991, την είσοδο της χώρας στην ΟΝΕ το 1999, την εισαγωγή της ΑΤΕ στο Χρηματιστήριο το 2000 και την ισχυροποίησή της ως τραπεζικός Όμιλος μέχρι σήμερα.

4.1. ΠΕΜΠΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1991-1998)

4.1.1. Η μετατροπή της ΑΤΕ σε Ανώνυμη Εταιρεία

Ήδη από το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1980 η Αγροτική Τράπεζα έχει αρχίσει να εκσυγχρονίζει τις υποδομές τις και να αναδιαρθρώνει τις υπηρεσίες της. Έτσι, το 1991, χρονιά-ορόσημο για την ιστορία της, βρίσκει την ΑΤΕ έτοιμη να μετατραπεί σε Ανώνυμη Εταιρεία.³² Η νέα στρατηγική της διοίκησης, όπως αυτή χαραχτηκε από τον διοικητή Μανώλη Κεφαλογιάννη και τον υποδιοικητή Δημήτρη Μηλιάκο, επέτρεψε τον θεσμικό μετασχηματισμό της Αγροτικής Τράπεζας, ο οποίος υπαγορεύτηκε από σχετικές κοινοτικές προβλέψεις περί ανταγωνισμού. Η συγκεκριμένη στρατηγική αποτέλεσε το πρώτο βήμα για την αποδέσμευση της ΑΤΕ από τον δημόσιο τομέα, της εξασφάλισε διοικητική αυτοδυναμία, μεγαλύτερη ευελιξία και περαιτέρω ισχυροποίηση της οικονομικής της θέσης. Έτσι, η ιστορική Τράπεζα που ιδρύθηκε το 1929 και λειτούργησε για 61 χρόνια ως «αυτόνομος τραπεζικός οργανισμός κοινωφελούς δικαίου» μετατρέπεται σε Ανώνυμη Τραπεζική Εταιρεία, διατηρώντας βεβαίως τη γνωστή σε όλους εμπορική επωνυμία ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. Το σύνολο των μετοχών της ωστόσο, παραμένει στο ελληνικό δημόσιο.

Η περίοδος 1991-1998 χαρακτηρίζεται επιπλέον από μία αποφασιστικής σημασίας για το μέλλον της εξέλιξη: Πρόκειται για την εξυγίανση του μεγαλύτερου μέρους του χαρτοφυλακίου της, με την κάλυψη από τον κρατικό προϋπολογισμό επισφαλών ή ανεπίδεκτων είσπραξης απαιτήσεων ύψους 500 δισεκατομμυρίων δραχμών.

---

³² Αλεξόπουλος Κων., Προϊστάμενος δικηγόρος, 1991, «Καταστατικό ΑΤΕ του 1991: Μετατροπή της ΑΤΕ σε Α.Ε.», Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών, Τμήμα Νομικών Μελετών.

Το μέτρο αυτό της Πολιτείας, που ελήφθη με νομοθετική ρύθμιση το 1994, αποτέλεσε «φιλί της ζωής» για την Αγροτική Τράπεζα, αφού αποκατέστησε δύο απαραίτητους παράγοντες για τη βιωσιμότητα κάθε τραπεζικού οργανισμού: Τον δείκτη κεφαλαιακής του επάρκειας και την αξιοπιστία στη διεθνή τραπεζική κοινότητα.

Από πού προέκυψαν όμως αυτά τα χρέη; Τα 500 δισεκατομμύρια δραχμές είχαν προέλθει από δάνεια της Αγροτικής Τράπεζας προς τις Συνεταιριστικές Οργανώσεις, οι οποίες, στο πλαίσιο της φιλοαγροτικής πολιτικής της δεκαετίας του '80, παρενέβαιναν στις αγορές των γεωργικών προϊόντων για να διασφαλίσουν την απορρόφησή τους.

Δεν επρόκειτο δηλαδή για προϊόν κακοδιαχείρισης, τουλάχιστον κατά κανόνα. Σταδιακά, και εντονότερα από τα μέσα της δεκαετίας του 1990, η ΑΤΕ μετεξελίσσεται σε τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων και επεκτείνει τη δραστηριότητά της σε νέους τομείς, πάντοτε με αυστηρά κριτήρια. Έτσι ανταποκρίνεται στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που διαμορφώνονται στον ελληνικό τραπεζικό χώρο και τις προοπτικές εισόδου της χώρας μας στην ΟΝΕ. Για τα θέματα αυτά εκπονήθηκαν μελέτες από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Τράπεζας με έμφαση στην ενημέρωση του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να εξασφαλιστεί η συνειδητή συμμετοχή του.

Τα πεδία δραστηριότητας της Αγροτικής Τράπεζας διευρύνονται σημαντικά και η ΑΤΕ προχωρά στην ίδρυση ολόκληρου χρηματοπιστωτικού ομίλου εταιρειών. Αποτέλεσμα, να καταστεί ανταγωνιστική, χωρίς όμως να απομακρυνθεί από τους αρχικούς της σκοπούς και χωρίς να αποβάλλει τον κοινωνικό της χαρακτήρα. Πράγματι, από τη δεκαετία του '80 εδραιώνονται και λειτουργούν, παράλληλα με την τράπεζα, οι νέες εταιρείες, καθεμιά από τις οποίες έχει συγκεκριμένες και ειδικές δραστηριότητες.

Η Αγροτική Ασφαλιστική που ασχολείται με τον κλάδο των γενικών ασφαλειών, η Αγροτική Ζωής ασχολούμενη με τον κλάδο ασφάλισης ζωής και υγείας, η Αγροτική Τεχνική που δραστηριοποιείται στο χώρο της παροχής υπηρεσιών συμβούλου και κατασκευαστικών μελετών. Το 1991, δημιουργήθηκε και η ΑΤΕ Κάρτα, που δραστηριοποιείται στην αγορά των πιστωτικών καρτών. Στο ανθρώπινο δυναμικό της εμπεδώνεται η νέα πραγματικότητα που προκύπτει από τον καινούριο της ρόλο: Ότι η τράπεζα έχει πάψει να ασκεί μονοπωλιακά την Αγροτική Πίστη και είναι πλέον υποχρεωμένη να δραστηριοποιείται στον ελεύθερο και σκληρό

ανταγωνισμό του τραπεζικού συστήματος μαζί με τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της χώρας.³³

Τέλος, η συμμετοχή της στην υλοποίηση Εθνικών και Κοινοτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων είναι περισσότερο ενεργή από κάθε άλλη φορά. Η ΑΤΕ συμβάλλει αποφασιστικά στην υλοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων «Leader», ενώ ήδη από το 1991 συμμετέχει ως χρηματοδοτικός ενδιάμεσος στο Κοινοτικό Πρόγραμμα «Phare-Jorpp» που αποσκοπεί στην ενθάρρυνση των ιδιωτικών επιχειρήσεων στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Όσον αφορά στις επιστημονικές δραστηριότητές της, τα στελέχη της συνεχίζουν την εκπόνηση μελετών για ζητήματα του πιστωτικού συστήματος, τόσο του αγροτικού χώρου, όσο και της οικονομίας γενικότερα.

Το πλέον σημαντικό και κρίσιμο στοίχημα που κέρδισε η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας, από το 1974 μέχρι και σήμερα, είναι να αξιοποιήσει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο το προσωπικό της. Η ψυχή της Τράπεζας αλλά και το πρόσωπό της προς τους εκατοντάδες χιλιάδες πελάτες της, είναι οι υπάλληλοι, οι οποίοι στις νέες συνθήκες που δημιουργήθηκαν απέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου τα μέγιστα.

Οι χιλιάδες υπάλληλοι της Αγροτικής Τράπεζας το απέδειξαν αυτό, όλα αυτά τα χρόνια, καθώς προσαρμόστηκαν στα νέα δεδομένα και στις προκλήσεις της νέας εποχής. Ένας όμιλος για να πετύχει τον σκοπό που έχει –την ανάπτυξη κυρίως της Αγροτικής Οικονομίας- χρειάζεται ένα προσωπικό το οποίο να γνωρίζει καλά το ρόλο του, να έχει προσαρμοστεί στις επιταγές της διεθνούς οικονομίας και φυσικά να έχει εκπαιδευτεί καταλλήλως, έτσι ώστε να αποτελεί σήμερα τον βασικό μοχλό για την ανάπτυξη της Τράπεζας.³⁴

---

^{33. 34} Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

4.2. ΕΚΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1999-2006)

4.2.1. Η είσοδος στην ΟΝΕ

Το έτος 1999, με την είσοδο της χώρας μας στην ΟΝΕ, αποτελεί σταθμό για την εφαρμογή του στρατηγικού σχεδίου που αποσκοπούσε στην ουσιαστική ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας και της οικονομικής εξυγίανσης της Αγροτικής Τράπεζας. Στις προκλήσεις της «μετά-ΟΝΕ» εποχής, η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος υπό τη διοίκηση του κ. Πέτρου Λάμπρου απάντησε σε επιχειρησιακό επίπεδο υλοποιώντας την οργανωτική και λειτουργική ανασυγκρότηση, προωθώντας στο πλαίσιο ενός στρατηγικού πλάνου ευέλικτες και αποτελεσματικές οργανωτικές δομές, σύγχρονα συστήματα διαχείρισης ανθρώπινων πόρων και εκσυγχρονισμό της υλικοτεχνικής υποδομής.

Το 1999 ήταν έτος ιδιαίτερα σημαντικό για την αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας, που άρχισε από το 1994, όταν η χώρα εισήλθε σε ανοδική πορεία μετά από μια περίοδο χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης. Αξίζει να σημειωθεί ότι το 1999 ο ρυθμός ανάπτυξης (3,5%) ήταν πάνω από τον μέσο ρυθμό ανάπτυξης των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2,3%). Ωστόσο, ο αγροτικός τομέας δεν φαίνεται να ακολουθήσει τις εξελίξεις. Το 1999, το προϊόν του αυξήθηκε μόλις κατά 1% έναντι 2,2% το 1998, λόγω της συνεχιζόμενης μείωσης της κτηνοτροφικής παραγωγής.

Τα επιτόκια χορηγήσεων της Αγροτικής Τράπεζας μειώθηκαν από 1 έως 3 μονάδες το 1999. Και από τις αρχές του 2000 μειώθηκαν ακόμα περισσότερο (3 έως 4 μονάδες).³⁵ Πάντως, το 1999 ήταν ακόμη ένα έτος ρύθμισης χρεών. Ρυθμίστηκαν χρέη των Αγροτικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων με βάση τις μελέτες βιωσιμότητας και με υποχρεωτική την εφαρμογή των προγραμμάτων εξυγίανσης. Το ύψος των ρυθμίσεων που εγκρίθηκαν από το Υπουργείο Γεωργίας ανήλθε στο ποσό των 119 δισεκατομμυρίων δραχμών για το 1999.

---

³⁵ «Έκθεση Εργασιών ΑΤΕ του 2000»

Για την οικονομική εξυγίανση και ευρωστία της Αγροτικής Τράπεζας, ο μέτοχος με μια σειρά ενεργειών αποφάσισε την κεφαλαιακή ενίσχυσή της μέσω της σύναψης ομολογιακού δανείου υπέρ της Τράπεζας, μεταβίβασης μετοχών εταιρειών κρατικού ενδιαφέροντος και μέσω της έκδοσης των Αγρομετοχών. Οι εξελίξεις στη χρηματοδότηση του αγροτικού τομέα το 1999 ήταν ανάλογες της εκδηλωθείσας ζήτησης, αλλά και των περιοριστικών μέτρων για την πιστωτική επέκταση που επέβαλε η Τράπεζα της Ελλάδος.

Τα νέα δάνεια αυξήθηκαν κατά 7,9 δισεκατομμύρια δραχμές, ενώ το σύνολο του χρηματοπιστωτικού προγράμματος εμφανίζει αύξηση κατά 76,4%. Η θετική πορεία της ελληνικής οικονομίας επέδρασε θετικά και στις εργασίες διαχείρισης του εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου της Αγροτικής Τράπεζας, στις εργασίες αναδοχής, στα κοινοπρακτικά και στα λοιπά δάνεια σε συνάλλαγμα.

Συγκεκριμένα, από το σύνολο των αναδοχών οι προμήθειες ανήλθαν το 1999 σε 1 δισεκατομμύριο δραχμές, τα πραγματοποιηθέντα κεφαλαιακά κέρδη του εμπορικού χαρτοφυλακίου σε 12 δισεκατομμύρια δραχμές και τα αντίστοιχα του επενδυτικού σε 15 δισεκατομμύρια δραχμές. Το σύνολο των αναδοχών ανήλθε σε 50 έναντι 38 το 1998. Σημειώνεται επίσης, ότι κατά το 1999 η Αγροτική Τράπεζα είχε μια κύρια αναδοχή, εκείνη της Αγροτικής Ασφαλιστικής, ενώ έως το τέλος της χρονιάς είχε κλείσει 45 αναδοχές. Από τις αρχές του 1999, ξεκίνησε η φάση της υλοποίησης συστημάτων χορηγήσεων και υποστηρικτικών συστημάτων για προϊόντα, ασφάλεια και συμφωνία συναλλαγών.³⁶

4.2.2. Αλλαγές και αύξηση των κερδών της ΑΤΕ

Ολοκληρώθηκαν οι απαραίτητες διαδικασίες για τη συμμετοχή της Αγροτικής Τράπεζας στο νέο σύστημα πληρωμών σε συνεχή χρόνο (ΕΡΜΗΣ). Άρχισε η χρήση του διακοινοτικού συστήματος πληρωμών σε ευρώ με την επωνυμία TARGET. Αναβαθμίστηκε το λογισμικό σε πολλές εφαρμογές του, στο Dealing Room, στο SWIFT, ενώ ολοκληρώθηκε και η διαδικασία με την προμήθεια των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων που θα υποστηρίξουν τη λειτουργία της υπάρχουσας Μονάδας. Σύμφωνα με τα στοιχεία, τα αποτελέσματα χρήσεως για το έτος 1999 έχουν ως εξής:

---

³⁶ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Τα συνολικά έσοδα της Αγροτικής Τράπεζας παρουσίασαν σημαντική αύξηση ύστερα από δύο χρόνια κατά 59,9% έναντι της προηγούμενης χρήσης (από 445,1 δισεκατομμύρια δραχμές σε 711,8 δισεκατομμύρια δραχμές). Η μεγάλη αυτή αύξηση οφείλεται κατά 66% στις κατεξοχήν τραπεζικές δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν και που συμβάλλουν στα έσοδα της Τράπεζας και κατά το υπόλοιπο 34% στα έκτακτα έσοδα. Το σύνολο των οργανικών εσόδων (470,5 δισεκατομμύρια δραχμές) είναι αυξημένο κατά 12% περίπου.

- Κατά τη χρήση 1999, τα έσοδα από χρηματοοικονομικές πράξεις γνώρισαν ποσοστιαία αύξηση κατά 587,7%, λόγω της θετικής διαχείρισης του εμπορικού χαρτοφυλακίου. Το 1999 ήταν για τον Όμιλο της ΑΤΕ και ένα έτος προετοιμασίας των εταιρειών του χρηματοπιστωτικού τομέα για την εισαγωγή τους στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών.

Τα οικονομικά αποτελέσματα του 1999 δικαίωσαν τις επιλογές της διοίκησης του κ. Πέτρου Λάμπρου καθώς ήταν τα καλύτερα που παρουσίασε η Αγροτική Τράπεζα εδώ και αρκετά χρόνια. Τα αποτελέσματα αυτά προσδιορίστηκαν από το στρατηγικό σχέδιο που εκπονήθηκε με τον μέτοχο, το τριετές επιχειρηματικό σχέδιο, τον προϋπολογισμό εσόδων-εξόδων του έτους, αλλά και από συγκυριακούς παράγοντες. Η καλή συγκυρία αξιοποιήθηκε πλήρως, ενώ η αρνητική αντιμετώπιστηκε με τη μικρότερη δυνατή επίπτωση.

Το 1999 συνεχίστηκε η εφαρμογή της διαρθρωτικής Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Οι παρεμβάσεις της εντάσσονται στο Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο για τη γεωργία, καθώς και στα 13 Περιφερειακά Προγράμματα. Αυτές οι παρεμβάσεις συγχρηματοδοτούνται από κοινοτικούς και εθνικούς πόρους.

Τέλος, η συγκεκριμένη χρονιά ήταν για τον Όμιλο Εταιρειών ΑΤΕ χρονιά προετοιμασίας για την εισαγωγή τους στο Χρηματιστήριο. Η Αγροτική Ασφαλιστική Ζωής και Υγείας για λίγες μόνο ημέρες και για λόγους που οφείλονται αποκλειστικά στις εγγενείς αδυναμίες του Χρηματιστηρίου δεν εισήχθη μέσα στο 1999 όπως είχε προγραμματιστεί. Η χρήση για την Αγροτική Ασφαλιστική, που είναι ήδη εισηγμένη στο Χρηματιστήριο, ήταν πολύ καλή. Η Αγροτική Ζωής, της οποίας η μετοχή διαπραγματεύεται στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών, κατά το 1999 παρουσίασε αύξηση της συνολικής καθαρής παραγωγής κατά 10,8%.³⁷

---

³⁷ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

4.2.3. Ένα νέο σκηνικό

Οι ραγδαίες εξελίξεις που παρατηρήθηκαν το 2000 τόσο στη διεθνή όσο και στην ελληνική χρηματαγορά, η επικείμενη καθιέρωση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος, οι ασταμάτητες αγορές και συγχωνεύσεις, η διαρκώς μειούμενη διαφορά μεταξύ των επιτοκίων χορηγήσεων και καταθέσεων, υπήρξαν μερικοί από τους κύριους παράγοντες που επέδρασαν καταλυτικά και στα οικονομικά αποτελέσματα της Αγροτικής Τράπεζας το 2000. Παρά τις ανακατατάξεις που παρατηρήθηκαν στα μερίδια αγοράς των ελληνικών τραπεζών, η ΑΤΕ κατόρθωσε να διατηρήσει τη συμμετοχή της με ποσοστό 11,3% στο σύνολο του ενεργητικού, με ποσοστό 15,3% στα δάνεια και με ποσοστό 12,7% στις καταθέσεις. Με ενεργητικό 5,3 τρισεκατομμύρια δραχμές, η Αγροτική Τράπεζα βρέθηκε μεταξύ των πρώτων στην αγορά. Το δεύτερο σε μέγεθος τραπεζικό δίκτυο στη χώρα, η χωροταξική του κατανομή και η στελέχωσή του διέδρυναν τις δυνατότητες της Τράπεζας για να προσελκύσει πελατεία και να διατηρήσει το επίπεδο εξυπηρέτησης και στον πιο απομακρυσμένο γεωγραφικό χώρο.³⁸

Από τη συνολική δημόσια εγγραφή διατέθηκαν 13,5 εκατομμύρια μετοχές σε σύνολο 281 εκατομμυρίων, δηλαδή ποσοστό 4,8% καθώς και 33,5 εκατομμύρια μετοχές από τις παλαιές μετοχές κυριότητας Ελληνικού Δημοσίου. Το ποσοστό συμμετοχής του τελευταίου στο μετοχικό κεφάλαιο της ΑΤΕ περιορίστηκε στο 83,27%.³⁹

Με καταθέσεις 3,7 τρισεκατομμύρια δραχμές, η Αγροτική Τράπεζα εξακολουθεί να διατηρεί το μερίδιό της στην αγορά. Οι προσπάθειες της Τράπεζας στη δεδομένη συγκυρία στην κεφαλαιαγορά κατάφεραν, με το ευρέως παρεχόμενο πακέτο υπηρεσιών, να προσελκύσουν αποταμιευτικούς πόρους για ακόμη μία χρονιά. Με ίδια κεφάλαια 612 δισεκατομμύρια δραχμές, έναντι 479 δισεκατομμυρίων δραχμών το 1998, η Αγροτική Τράπεζα θεωρείται ως μία από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης. Ο δείκτης της κεφαλαιακής επάρκειας είναι πλέον από τους υψηλότερους, δεδομένης και της βελτίωσης της ποιότητας στο χαρτοφυλάκιο δανείων της.

---

^{38,39} «Εκθεση Εργασιών της ΑΤΕ του έτους 2000»

Οι επιτεύξεις αυτές για να γίνουν κατανοητές αρκεί να υπολογιστούν τα εξής: η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος παρουσιάζει ενεργητικό ανά εργαζόμενο 979 εκατομμύρια δραχμές, καταθέσεις 677 εκατομμύρια δραχμές, χορηγήσεις 562 εκατομμύρια δραχμές και κέρδη ανά εργαζόμενο 15,5 εκατομμύρια δραχμές. Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι τα προαναφερθέντα μεγέθη έγιναν αφού πραγματοποιήθηκαν σε μια περίοδο υλοποίησης της αναδιάρθρωσης και του τεχνολογικού εξοπλισμού της Τράπεζας.

4.2.4. Ο κορυφαίος Όμιλος

Η Αγροτική Τράπεζα, εν έτει 2000 είναι επικεφαλής ενός σύγχρονου ομίλου εννέα δυναμικών εταιρειών, που δραστηριοποιούνται σχεδόν σε όλο το φάσμα των προσφερόμενων χρηματοπιστωτικών προϊόντων. Οι δύο ασφαλιστικές εταιρείες συνέβαλαν με ένα σημαντικό ποσοστό στη διαμόρφωση των συνολικών κερδών του Ομίλου. Παρά την άσχημη οικονομική συγκυρία, η άνοδος των εσόδων επέτρεψε στην Αγροτική Ασφαλιστική να παρουσιάσει κέρδη ύψους 3,8 δισεκατομμυρίων δραχμών έναντι κερδών ύψους 3,2 δισεκατομμυρίων δραχμών το 1999.

Σημαντικό μερίδιο στην αύξηση των κερδών της εταιρείας είχαν τα έσοδα των επενδύσεων, που ανήλθαν σε 8,1 δισεκατομμύρια δραχμές από 6,4 δισεκατομμύρια δραχμές το 1999. Τα κέρδη της Αγροτικής Ζωής διαμορφώθηκαν στο επίπεδο των 1,2 δισεκατομμυρίων δραχμών. Τον Απρίλιο του 2000 οι μετοχές της ΑΑΕΖΥ εισήχθησαν προς διαπραγμάτευση στην κύρια αγορά του Χρηματιστηρίου. Το σύνολο της νέας παραγωγής ατομικών και ομαδικών ασφαλίσεων συνέβαλε αποφασιστικά στα κέρδη της εταιρείας. Η Αγροτική Τράπεζα παρουσίασε κέρδη ύψους 1,3 δισεκατομμυρίων δραχμών, έναντι 953 εκατομμυρίων δραχμών το 1999, απόδοση ιδίων κεφαλαίων 7,7% έναντι 18,1% της ΑΒΕΓΑ και 4,2% της ΑΑΕΖΥ. Η ΑΤΕ Leasing ολοκλήρωσε και όλες τις απαραίτητες ενέργειες για την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

Η Αγροτική Χρηματιστηριακή, παρά την παρατεταμένη κρίση της κεφαλαιαγοράς, παρουσίασε κέρδη ύψους 683 εκατομμυρίων δραχμών και αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων 16,1%. Το πελατολόγιο της εταιρείας τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο κάλυπτε 136.000 κωδικούς.

Ένα μεγάλο ποσοστό κερδών προέρχεται και από την ΑΤΕ ΑΕΔΑΚ. Η εταιρεία παρουσίασε κέρδη ύψους 2,8 δισεκατομμυρίων δραχμών και συμμετείχε στη διαμόρφωση κερδών με ποσοστό 29%. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων ήταν η υψηλότερη στην αγορά (211,2%) και παρουσίασε κερδοφορία για 5^η συνεχόμενη χρονιά. Η ΑΤΕ Κάρτα πραγματοποίησε κέρδη ύψους 126 εκατομμυρίων δραχμών και αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων 10,4%.

Η ΑΤΕ Finance δραστηριοποιείται στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, στην οργάνωση κοινοπρακτικών και ομολογιακών δανείων, συγχωνεύσεων και αγορών και επιχειρηματικών σχεδίων. Τα κέρδη της εταιρείας αυξήθηκαν κατά 3,7% το 2000 έναντι του προηγούμενου έτους.

Η ΑΤΕ Αξιοποίηση Ακινήτων δραστηριοποιείται στη διαχείριση ακινήτων και η περιουσία της είναι από τις υψηλότερες, καθώς ανερχόταν το 2000 σε 160 δισεκατομμύρια δραχμές. Η ΑΤΕ Συμμετοχών συμμετέχει σε 10 εταιρείες εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και σε 10 μη εισηγμένες. Η εταιρεία ιδρύθηκε το 1999, με βάση νόμο και ουσιαστική αποστολή την εξαγορά μετοχών κυριότητας της Αγροτικής Τράπεζας, ώστε αυτή να αποκομίσει κέρδη. Με αυτή τη διαδικασία, η ΑΤΕ πραγματοποίησε το 1999 κέρδη της τάξεως των 110 δισεκατομμυρίων δραχμών.

Η Αγροτική Τράπεζα, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο είχε σημαντική παρουσία στον κλάδο των τροφίμων, του εμπορίου, καθώς και σε εταιρείες με ισχυρά δίκτυα διανομής. Έχει την πλειοψηφία στην Ελληνική Βιομηχανία Ζάχαρης, στα ΚΑΕ, στη Δωδώνη, στην ΕΛΒΙΖ, στη Ροδόπη, ενώ συμμετέχει με ποσοστό 10% στην ΕΥΔΑΠ, με 3% στην ΕΛΠΕ, με 2% στον ΟΤΕ, με 9% στην ΕΤΒΑ και με 15% στην ΕΤΕΣΕΠ. Οι εταιρείες αυτές είναι σημαντικές για την ελληνική οικονομία, για την Αγροτική Τράπεζα και, όπως είναι φυσικό, για τον επενδυτή-μέτοχο.

Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας, το αγροτικό προϊόν κατά το έτος 2000 παρουσίασε ανεπαίσθητη μεταβολή (μόλις 0,1% αύξηση) σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Από την εξέλιξη των δεικτών που επηρεάζουν το αγροτικό εισόδημα προκύπτει ότι ο γενικός δείκτης των απολαμβανόμενων από τους παραγωγούς τιμών (χωρίς ενισχύσεις) αυξήθηκε κατά 3,8% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενώ ο δείκτης των καταβαλλόμενων τιμών αυξήθηκε κατά 5,4%. Σημειώνεται ότι ο δείκτης απολαμβανόμενων τιμών της ζωικής παραγωγής παρουσίασε μεγαλύτερη αύξηση από αυτόν της φυτικής παραγωγής.

Ως γνωστόν, η Αγροτική Τράπεζα λειτούργησε επί δεκαετίες από την ίδρυσή της ως εξειδικευμένο πιστωτικό ίδρυμα με σκοπό την αποκλειστική χρηματοδότηση

του αγροτικού τομέα και την υποστήριξη της αγροτικής ανάπτυξης της χώρας. Ωστόσο, η σύνθεση του χαρτοφυλακίου της Αγροτικής Τράπεζας έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια.

Το 2000 με βάση τον πελατοκεντρικό σχεδιασμό, το πελατολόγιο της Αγροτικής Τράπεζας κατανεμήθηκε σε τρεις πιστοδοτικές Διευθύνσεις, Ιδιωτών Αγροτών, Επιχειρήσεων και Μεγάλων Πελατών. Η οργανωτική αναδιάρθρωση έγινε όχι μόνο στις κεντρικές διευθύνσεις, αλλά και στις περιφερειακές μονάδες. Έτσι, ιδρύθηκαν ακόμη 74 γραφεία Πιστοδοτικών Επιχειρήσεων σε ισάριθμα καταστήματα της περιφέρειας.

Οι συνολικές χορηγήσεις προς τις αγροτικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές εκμεταλλεύσεις κατά τη διάρκεια του 2000 ανήλθαν σε 256,4 δισεκατομμύρια δραχμές, ενώ οι χορηγήσεις προς συνεταιριστικές οργανώσεις κυμάνθηκαν στα ίδια επίπεδα με την προηγούμενη χρονιά.⁴⁰

4.2.5. Σημαντικές εξελίξεις

Οι κυριότερες εξελίξεις στον τομέα της πίστης ήταν οι ακόλουθες: Με βάση τον Νόμο 2789/2000, άρθρο 30, που προέβλεψε τη νομοθετική ρύθμιση των χρεών που δημιουργήθηκαν από τόκους σε καθυστέρηση, λόγω συμβατικών δανείων ή πιστώσεων που χορήγησαν πιστωτικά ιδρύματα, ολοκληρώθηκαν σχεδόν κατά το μεγαλύτερο μέρος οι ρυθμίσεις της εγκυκλίου 55/99 που αφορούσαν κατά κύριο επάγγελμα αγρότες. Νέες μειώσεις επιτοκίων έγιναν προκειμένου να παραμείνουν σε ανταγωνιστικά επίπεδα τα επιτόκια χορηγήσεων της Αγροτικής Τράπεζας, ενώ από τα τέλη του 2000 άρχισε η δοκιμαστική εφαρμογή μειωμένων επιτοκίων για τους ενήμερους πελάτες με συνεκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου.

---

⁴⁰ «Εκθεση Εργασιών της ΑΤΕ του έτους 2000»

Τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά των οικονομικών αποτελεσμάτων της Τράπεζας είναι:

- Αύξηση των χορηγήσεων και των καταθέσεων.
- Συγκράτηση των λειτουργικών εξόδων.
- Υπερδιπλασιασμός των προβλέψεων που εξασφαλίζουν πλήρως το χαρτοφυλάκιο δανείων.
- Μείωση της κερδοφορίας.

Παρά τον οξύ ανταγωνισμό, η ΑΤΕ, η οποία χρηματοδοτεί καθ' ολοκληρία την ελληνική γεωργία, διατήρησε τη θέση της στην αγορά. Συμμετέχει με ποσοστό 11,5% στο σύνολο του ενεργητικού των έξι μεγαλύτερων τραπεζών, με 13,9% στο σύνολο των καταθέσεων και με 15,2% στις χορηγήσεις. Ειδικότερα, με ενεργητικό 16,8 δισεκατομμύρια ευρώ η Αγροτική Τράπεζα βρίσκεται ανάμεσα στις πέντε πρώτες εμπορικές τράπεζες. Ιστορικής σημασίας γεγονός για τον Όμιλο της Αγροτικής Τράπεζας, αποτέλεσε η συγχώνευση, το Δεκέμβριο του 2001, των δύο Ασφαλιστικών Εταιρειών, της Αγροτικής Ασφαλιστικής και Αγροτικής Ζωής. Η νέα ασφαλιστική εταιρεία που δημιουργήθηκε, ονομάστηκε Αγροτική Ασφαλιστική ΑΕ με αρχικό μετοχικό κεφάλαιο που ορίστηκε στα 49.806.000 ευρώ, κατανεμημένο σε 27 εκατομμύρια μετοχές περίπου.⁴¹

Σε σχέση με το απαξιωτικό κλίμα, το οποίο επικρατούσε στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, η μετοχή της Αγροτικής Τράπεζας στον απολογισμό του 2002 παρουσίασε σημαντικά καλύτερη απόδοση, παρά το γεγονός ότι κινήθηκε σε χαμηλά επίπεδα ικανοποιώντας τη διοίκηση για την αποτελεσματικότητα των επιλογών της. Με δεδομένο το πλαίσιο αυτό, δικαιώθηκε η επιλογή της στήριξης της μετοχής της ΑΤΕ μέσω της αγοράς των ιδίων μετοχών.

Στον χρηματοπιστωτικό όμιλο συμπεριλαμβάνονται 10 εταιρείες, οι οποίες συμμετέχουν στον ενοποιημένο ισολογισμό, ενώ οι υπόλοιπες θυγατρικές συμμετέχουν στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο συμμετοχών με την τιμή αποτίμησης της εσωτερικής τους αξίας την 31/12/2002.

---

⁴¹ «Εκθεση Εργασιών της ΑΤΕ του έτους 2001»

Τα αποτελέσματα της επιχειρηματικής δράσης της Αγροτικής Τράπεζας και η οικονομική της θέση, έχουν ως εξής: Όπως συνέβη με τις περισσότερες τράπεζες, έτσι και η ΑΤΕ, στο δύσκολο έτος 2002 παρουσιάζει χαρακτηριστικά μειωμένης κερδοφορίας, αλλά και σταθερότητας στην οργανική κερδοφορία. Η υποχώρηση των κερδών αποδίδεται σύμφωνα με τις εκθέσεις στις απώλειες από τίτλους ομολόγων και στην περαιτέρω πτώση των τιμών των μετοχών του εμπορικού και επενδυτικού χαρτοφυλακίου.

Οι εξελίξεις στην αγορά, αλλά και τα νέο κανονιστικό πλαίσιο δραστηριοποίησης της Αγροτικής Τράπεζας, όπως αυτό προσδιορίζεται από την ολοκλήρωση της δεύτερης τραπεζικής οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την κεφαλαιαγορά και την Τράπεζα της Ελλάδος, οδήγησαν τη διοίκηση της Αγροτικής Τράπεζας σε αποφάσεις αναδιοργάνωσης του σχήματος των θυγατρικών εταιρειών του Ομίλου.

Με βάση τα ελληνικά λογιστικά πρότυπα στη χρήση 2002, έγιναν τα εξής:

- Τα λογιστικά έξοδα ανήλθαν σε 953,54 εκατομμύρια ευρώ παρουσιάζοντας μείωση κατά 12,8%.
- Το 2002 χορηγήθηκαν νέα στεγαστικά και καταναλωτικά δάνεια.
- Οι εκταμιεύσεις στεγαστικών δανείων και δανείων καταναλωτικής πίστης ανήλθαν σε 467,8 εκατομμύρια ευρώ έναντι 438,2 εκατομμυρίων ευρώ στη χρήση 2001.⁴²

Η Αγροτική Τράπεζα προχωρεί με γρήγορους ρυθμούς στην αναδιοργάνωσή της, ενώ και το επενδυτικό πρόγραμμα έχει λάβει υπόψη του όλες τις συνιστώσες του προγράμματος εκσυγχρονισμού της Τράπεζας. Κατά το τέλος της χρήσης του 2002 απασχολούνταν στον Όμιλο 6.191 υπάλληλοι έναντι 5.415 υπαλλήλων το 2001. Στους στρατηγικούς στόχους παραμένει ως πρώτη προτεραιότητα η βελτίωση της απόδοσης της μετοχής της Αγροτικής Τράπεζας και η ελκυστικότητά της στις επενδυτικές επιλογές του μετόχου-επενδυτή.

---

⁴² «Εκθεση Εργασιών της ΑΤΕ του έτους 2002»

Το 2002 ήταν το τρίτο έτος εφαρμογής της ΚΑΠ, η οποία προωθείται στο πλαίσιο των αποφάσεων της AGENDA 2000. Βασικά στοιχεία αυτής της αναμόρφωσης είναι η μείωση ή το πάγωμα των θεσμικών τιμών των αγροτικών προϊόντων, η αύξηση των άμεσων ενισχύσεων ώστε να αντισταθμιστεί εν μέρει η μείωση του αγροτικού εισοδήματος, η ενίσχυση της πολιτικής για την ανάπτυξη συνολικά της υπαίθρου και, τέλος, η ενίσχυση της περιβαλλοντικής διάστασης της ΚΑΠ. Οι κοινοτικές ενισχύσεις που παρέχονται από το Τμήμα Εγγυήσεων του Γεωργικού Τομέα και οι οποίες παρουσιάζονται μειωμένες κατά -4,7% το 2002 λόγω της πολιτικής σταθεροποίησης και ελέγχου των δαπανών για τη γεωργία που ακολουθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, αφορούν σε ενισχύσεις που παρέχονται στους αγρότες στο πλαίσιο των Κοινών Οργανώσεων Αγοράς.

Οι ενισχύσεις αυτές αφορούν στις κύριες κατευθύνσεις της γεωργικής καλλιέργειας και στα βασικά αγροτικά προϊόντα όπως είναι το βαμβάκι, το λάδι, τα σιτηρά, τα οπωροκηπευτικά, ο καπνός, το κρέας και άλλα. Η υψηλή κερδοφορία και η ενίσχυση της καθαρής θέσης της Τράπεζας αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά της πορείας των οικονομικών μεγεθών του Ομίλου της ΑΤΕ για το 2003.

Η εξέλιξη αυτή είναι αποτέλεσμα της εξυγιαντικής διαδικασίας που ακολουθεί η Αγροτική Τράπεζα και των οργανωτικών και λειτουργικών αλλαγών που πραγματοποιούνται στον Όμιλο. Οι εξελίξεις αυτές είναι προϊόν έντονης, συνεχούς προσπάθειας που καταβάλλεται από τη Διοίκηση του κ. Πέτρου Λάμπρου και από το προσωπικό της τράπεζας.

Η Αγροτική Τράπεζα προχώρησε στην ίδρυση με τον Γαλλικό Όμιλο AG2R, σχήματος υπό την επωνυμία PRMAGRO με σκοπό την παροχή υπηρεσιών συμβουλευτικού χαρακτήρα για τη δημιουργία επαγγελματικών ταμείων επικουρικής ασφάλισης. Σημειώνεται ακόμα ότι παρά τη δυσμενή οικονομική συγκυρία, οι εργασίες της τράπεζας παρουσιάζουν ικανοποιητικούς ρυθμούς ανάπτυξης και διαμορφώνονται σε επίπεδα υψηλότερα από τους στόχους που είχαν τεθεί στις αρχές του συγκεκριμένου έτους.

4.2.6. Τα νέα δεδομένα στον αγροτικό τομέα

Στον αγρότη σήμερα προσφέρονται πολύ σύγχρονα τραπεζικά χρηματοδοτικά προϊόντα που τον στηρίζουν στη διαδικασία μετεξέλιξης και προσαρμογής του στη νέα εποχή, με πολύ χαμηλό κόστος και ταχύτατες διαδικασίες. Πρέπει να σημειωθεί

ότι το επιτόκιο ενός αγροτικού δανείου τον Ιούλιο του 1995 ήταν 23%, τον Ιούλιο του 2000 13% και σήμερα για τους κατά κύριο επάγγελμα αγρότες, φτάνει στο 4,25%. Στην εξέλιξη αυτή βοηθά η επέκταση της Αγροτικής Τράπεζας σε νέα τμήματα της αγοράς, γεγονός που της επιτρέπει την προσφορά ελκυστικών επιτοκίων και στον αγροτικό τομέα.⁴³

Η νέα αντίληψη που πρέπει να έχει ο αγρότης ενισχύεται με σύγχρονες τραπεζικές λύσεις, οι οποίες του δίνουν τη δυνατότητα μιας πλεονεκτικής αξιοποίησης των προϊόντων της ΑΤΕ. Όμως η ποσοτική αποτίμηση δεν είναι η ασφαλέστερη προσέγγιση, αφού η επένδυση στον ποιοτικό μετασχηματισμό της γεωργίας αποτελεί όχι μόνο μονόδρομο αλλά και το μέλλον του κλάδου.

Ο Πρωτογενής Τομέας μετασχηματίζεται, αποκτά νέες δομές και χαρακτηριστικά. Είναι μία γενικότερη εξέλιξη αυτή, που δεν μπορεί παρά να έχει επιπτώσεις και στους εθνικούς σχεδιασμούς για τη Γεωργία. Σήμερα είναι επιτακτική ανάγκη ο εκσυγχρονισμός των μεθόδων παραγωγής των αγροτικών προϊόντων, το marketing ανά κατηγορία προϊόντων, αλλά και στο επίπεδο του αγρότη, η οργάνωση της παραγωγής και της διάθεσης των προϊόντων με καθαρά επιχειρηματικό κριτήριο.

Είναι κρίσιμη η συγκυρία που απαιτεί να περάσει ο πρωτογενής τομέας από το στάδιο όπου οι επιδοτήσεις αποτελούν την κύρια πηγή στήριξης των αγροτικών εκμεταλλεύσεων στο στάδιο του προγραμματισμού της πώλησης των προϊόντων, μετασχηματίζοντας τις ευκαιρίες της αγοράς σε πρόσοδο ικανή για να συντηρηθεί ως σύγχρονη και βιώσιμη η αγροτική επιχείρηση.

---

⁴³ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

4.2.7. Η ισχυροποίηση της Αγροτικής Τράπεζας (2004-2006)

Η Τράπεζα ακολουθώντας πολιτικές εξυγίανσης, βελτιώνοντας την ανταγωνιστικότητα και την αποτελεσματικότητα του Δικτύου της, επιτυγχάνει σημαντικούς ρυθμούς ανάπτυξης που απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας και του Ομίλου.

Ειδικότερα:

- Υλοποίησε με επιτυχία η γιγαντιαία Αύξηση μετοχικού κεφαλαίου της Τράπεζας (Ιούνιος 2005) συνολικού ύψους €1,25 δισ.
- Εφάρμοσε το Νόμο για τα Πανωτόκια με τον οποίο ευνοήθηκαν συνολικά 63.220 οφειλέτες από τους οποίους οι 54.000 ήταν αγρότες. Οι διαγραφές χρεών από την ΑΤΕbank ανήλθαν σε € 1.8 δισ από τα οποία τα € 1,1 δισ αφορούσαν χρέη αγροτών.
- Έγινε εισαγωγή της μετοχής της ΑΤΕbank (Νοέμβριος 2005) στο δείκτη FTSE/Athex20 των επιχειρήσεων μεγάλης κεφαλαιοποίησης το Νοέμβριο 2005, επιβεβαιώνοντας με τον πιο σαφή και ξεκάθαρο τρόπο την σταθερή ανοδική πορεία της ΑΤΕbank.
- Προχώρησε στην αλλαγή της εταιρικής ταυτότητάς της με καθιέρωση του λογοτύπου σε ΑΤΕbank και με μετασχηματισμό της εικόνας των καταστημάτων και των ΑΤΜ.
- Διένειμε Μέρισμα για πρώτη φορά στους μετόχους κατά την οικονομική χρήση του 2005.
- Επεκτείνεται στα Βαλκάνια με την εξαγορά τη ΜΙΝD Bank (Ιούλιος 2006) και την έκδοση άδειας για τραπεζοασφαλιστικές εργασίες στη Ρουμανία.
- Επενδύει στο έργο του μετασχηματισμού των καταστημάτων της με στόχο την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς τους πελάτες της, ώστε να λαμβάνουν την πιο συμφέρουσα χρηματοοικονομική απόφαση.⁴⁴

---

⁴⁴ <http://www.atebank.gr/ATEbank/Bank/General+Facts/Profile.htm>

4.2.8. Συμπερασματικά

Η περίοδος αυτή σηματοδοτείται από τη μετατροπή της Αγροτικής Τράπεζας σε Ανώνυμη Εταιρεία το 1991. Μετά από τη μετατροπή αυτή, η ΑΤΕ επεκτείνει τις δραστηριότητές της και ιδρύεται σιγά σιγά ένας ολόκληρος χρηματοπιστωτικός Όμιλος που περιλαμβάνει πλήθος εταιρειών (π.χ. ΑΤΕΚάρτα, Αγροτική Ζωής κ.ά.). Η μετεξέλιξη της Αγροτικής Τράπεζας στη σημερινή της μορφή, ουσιαστικά ολοκληρώνεται το 1999 με την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ και την εισαγωγή των εταιρειών του Ομίλου ΑΤΕ στο Χρηματιστήριο το 2000. Από τότε και μέχρι σήμερα, η ΑΤΕ δεν έχει σταματήσει να εξελίσσεται, να εκσυγχρονίζεται σύμφωνα με τα εκάστοτε νέα δεδομένα και να αναπτύσσεται δυναμικά και ανταγωνιστικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1. Περιληπτικά

Στην πρώτη φάση αναφέρεται καταρχάς η ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας, το 1929, με σύμβαση μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της Εθνικής Τράπεζας. Αρχικά, η ΑΤΕ λειτουργεί ως μη κερδοσκοπικός οργανισμός με μόνη δραστηριότητα τη χρηματοδότηση του γεωργικού τομέα. Εξαρτάται απόλυτα από το κράτος, καθώς ο μοναδικός της μέτοχος ήταν το Ελληνικό Δημόσιο.

Στην περίοδο του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της Κατοχής, παρόλο που η Αγροτική Τράπεζα υπολειτουργούσε, τα ιστορικά τεκμήρια αποδεικνύουν ότι στήριξε υλικά και ηθικά τον κοινό αγώνα και ανέλαβε πρωταγωνιστικό ρόλο στην επιχείρηση ανασυγκρότησης, μέσω του σχεδίου Μάρσαλ.

Έπειτα, στη μεταπολεμική περίοδο, η Αγροτική Τράπεζα, κατέβαλλε κάθε δυνατή προσπάθεια για να ανακάμψει η ίδια, ώστε να βοηθήσει πιο αποτελεσματικά τον αγροτικό κόσμο, να συνέλθει από τις επιπτώσεις του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, της Κατοχής και του Εμφυλίου.

Την καλή πορεία της ΑΤΕ, ήρθε να διακόψει η κατάλυση του Δημοκρατικού Πολιτεύματος. Παρόλο όμως που υποβαθμίστηκε ο ρόλος της και περιορίστηκαν οι αρμοδιότητές της από την τότε κυβέρνηση, η Αγροτική Τράπεζα εξακολούθησε να προσφέρει τις υπηρεσίες της καθ' όλη τη διάρκεια της Δικτατορίας.

Μετά την αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος, η Αγροτική Τράπεζα, άρχισε να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια καινούρια εποχή και προσπαθεί να προσελκύσει και ιδιωτικές καταθέσεις, πέραν των αγροτικών επενδύσεων.

Στη δεύτερη φάση αναφέρονται οι ενέργειες της ΑΤΕ για δραστηριοποίηση σε τομείς πέραν των παραδοσιακών της εργασιών, η αποτυχία της μετατροπής της σε κρατικοσυνεταιριστική τράπεζα και η εφαρμογή του πενταετούς προγράμματος δράσης 1983-1987.

Η τρίτη φάση, σηματοδοτείται από τη μετατροπή της ΑΤΕ σε Ανώνυμη Εταιρεία το 1991. Αναπτύσσεται, εκσυγχρονίζεται και προχωρά με τις καλύτερες προϋποθέσεις στη νέα εποχή που θα σηματοδοτηθεί με την είσοδο της Ελλάδας στην ΟΝΕ το 1999. Το 2000, οι εταιρείες του Ομίλου ΑΤΕ μπαίνουν στο Χρηματιστήριο και από τη στιγμή εκείνη, μέχρι και σήμερα, με ισχυρή πλέον κεφαλαιακή δομή, με

αποτελεσματική και σύγχρονη διοίκηση, με διαφάνεια στη λειτουργία της, καθώς και επιχειρησιακή πελατοκεντρική φιλοσοφία, η ΑΤΕ στοχεύει στην ανάπτυξη στο ελληνικό και διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΑΤΕ ΜΕ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ

ΤΟΜΕΑ

6.1. Η σχέση της ΑΤΕ με τον αγροτικό κόσμο σύμφωνα με την κατανομή των χορηγήσεων

Από τους πίνακες που παρατίθενται στη συνέχεια φαίνεται ότι για την Αγροτική Τράπεζα, καθώς αυτή προσαρμόζεται στη νέα οικονομική εποχή, ο αγρότης δεν είναι πλέον η μόνη της ενασχόληση. Όμως, παρά το γεγονός ότι αυτός παραμένει ο βασικός πυρήνας του χαρτοφυλακίου της, η ΑΤΕ επεκτείνει ολοένα και περισσότερο το ενδιαφέρον της και σε εξωγεωργικούς τομείς. Καταφέρνει να προσελκύσει, στο πέρασμα των χρόνων, και ιδιωτικές καταθέσεις και επενδύει όλο και περισσότερο σε δραστηριότητες πέραν των παραδοσιακών της.

Το 1986, οι εκταμιεύσεις προς τον Γεωργικό Τομέα ανέρχονταν στο 91,4% και οι εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα κάλυπταν μόλις το 8,6% του συνόλου. Το 1987, τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 92,2% και 7,8% και το 1988 89,9% και 10,1%. Δηλαδή, κατά την τριετία 1986-1988, επισημάνθηκε στον Γεωργικό Τομέα, αρχικά μία αύξηση της τάξης του 0,8% (1986-1987) και έπειτα μία μείωση κατά 2,3% (1987-1988). Όσον αφορά στις εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, σημειώνεται κατά τα έτη 1986-1987 μικρή μείωση κατά 0,8%. Στη συνέχεια το 1988 παρατηρείται αύξηση των εκταμιεύσεων κατά 2,3% σε σχέση με το 1987.

Το 1989 ο Γεωργικός Τομέας δέχεται το 89,4% των χορηγήσεων της ΑΤΕ και ο Εξωγεωργικός το 10,6%. Το 1990 τα αντίστοιχα ποσοστά είναι 86,3% και 13,7%. Οι εκταμιεύσεις του Γεωργικού Τομέα, το 1989 παρουσίασαν μείωση 0,5% σε σχέση με το 1988. Ενώ το 1990 παρατηρήθηκε μείωση κατά 3,1% σε σχέση με το 1989. Όσον αφορά στις χορηγήσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, σημειώθηκε το 1989 αντίστοιχη αύξηση 0,5% σε σχέση με το 1988. Στη συνέχεια το 1990 παρατηρείται πάλι αύξηση των εκταμιεύσεων κατά 3,1% σε σχέση με το 1989.

Το 1991 οι χορηγήσεις της ΑΤΕ προς τον Γεωργικό Τομέα φτάνουν στο 98,8% και προς τον Εξωγεωργικό στο 1,2% και το 1992 τα αντίστοιχα ποσοστά διαμορφώνονται σε 91,0% και 9,0%. Έτσι, παρατηρείται ότι στον Γεωργικό Τομέα, το 1991 σημειώθηκε σημαντική αύξηση των εκταμιεύσεων κατά 12,5% σε σχέση με το 1990. Ενώ το 1992 υπήρξε μείωση κατά 7,8%. Όσον αφορά στις εκταμιεύσεις

προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, σημειώθηκε το 1991 αντίστοιχη μείωση 12,5% σε σχέση με το 1990. Έπειτα το 1992 παρατηρείται αύξηση των εκταμιεύσεων κατά 7,8% (σε σχέση με το 1991).

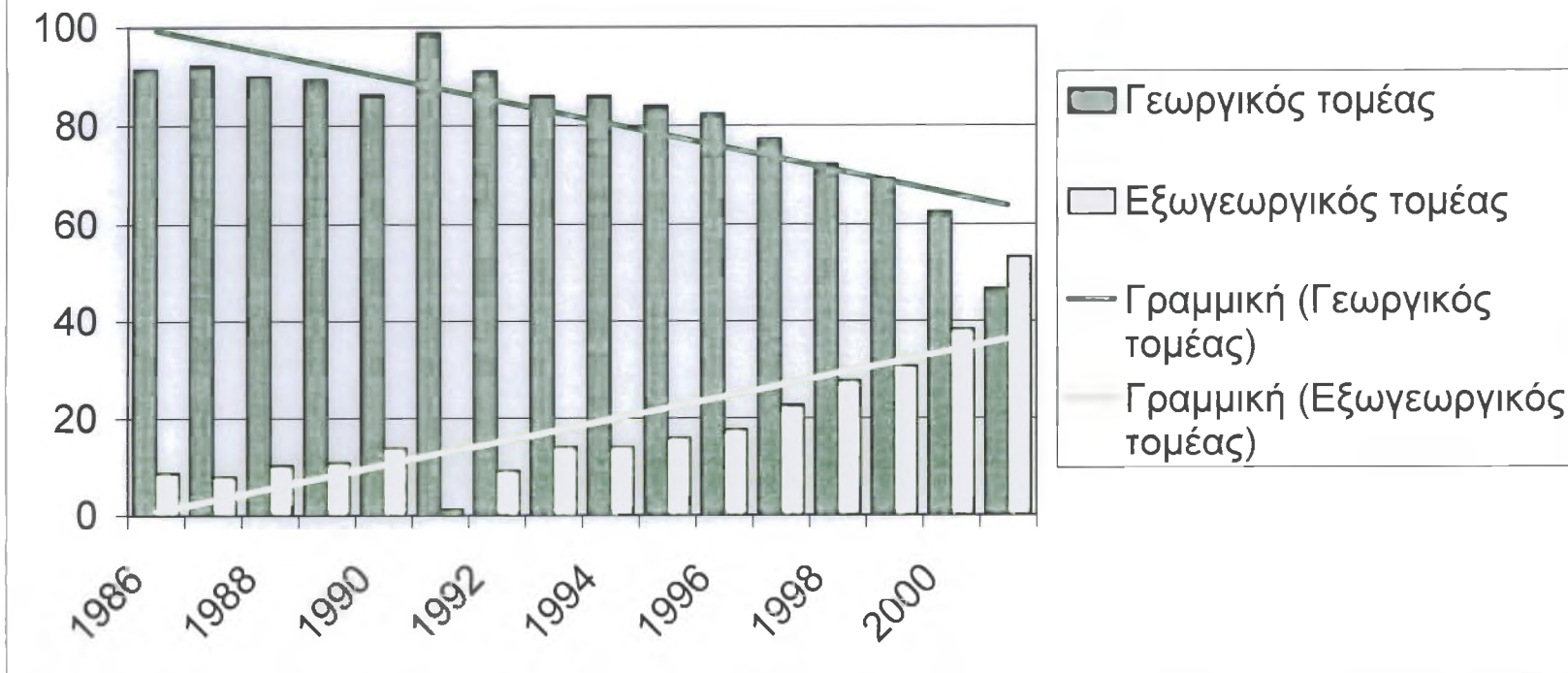
Το 1993 οι εκταμιεύσεις προς τον Γεωργικό Τομέα ανέρχονται στο 86,0% και οι αντίστοιχες του Εξωγεωργικού στο 14,0%. Το 1994 τα ποσοστά δε μεταβάλλονται καθόλου και το 1995 γίνονται αντίστοιχα 84,0% και 16,0%. Συνεπώς, στον Γεωργικό Τομέα, το 1993 σημειώθηκε μείωση των εκταμιεύσεων κατά 5% σε σχέση με το 1992. Το 1994 δεν έγινε καμία μεταβολή σε σχέση με το 1993 και το 1995 υπήρξε μείωση κατά 2%. Όσον αφορά στις εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, το 1993 σημειώθηκε αντίστοιχη αύξηση 5% σε σχέση με το 1992. Το 1994 τα ποσοστά παραμένουν ως έχουν, ενώ το 1995 παρατηρείται αύξηση των εκταμιεύσεων κατά 2% (σε σχέση με το 1994).

Το 1996 οι εκταμιεύσεις του Γεωργικού Τομέα είναι 82,4% και του Εξωγεωργικού 17,6%. Το 1997 αντίστοιχα είναι 77,3% και 22,7% και το 1998 72,2% και 27,8%. Στον Γεωργικό Τομέα, το 1996 σημειώθηκε μείωση των εκταμιεύσεων κατά 1,6% σε σχέση με το 1995. Το 1997 παρατηρήθηκε ακόμα μία μείωση κατά 5,1% από το 1996, όπως επίσης και το 1998, όπου οι εκταμιεύσεις μειώθηκαν πάλι κατά 5,1% από το 1997. Όσον αφορά στις εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, το 1996 σημειώθηκε αύξηση 1,6% σε σχέση με το 1995. Το 1997 σημειώνεται αύξηση κατά 5,1% από το 1996, και το 1998 παρατηρείται πάλι η το ίδιο ποσοστό αύξησης σε σχέση με το 1997.

Το 1999 οι χορηγήσεις της ΑΤΕ προς τον Γεωργικό Τομέα έφτασαν στο 69,2%, ενώ προς τον Εξωγεωργικό στο 30,8%. Το 2000 αντίστοιχα 62,6% και 37,4% και το 2001 46,7% και 53,3%. Στον Γεωργικό Τομέα, το 1999 σημειώθηκε μείωση των εκταμιεύσεων κατά 3,0% σε σχέση με το 1998. Το 2000 παρατηρήθηκε πάλι μείωση κατά 6,6% από το 1999, και το 2001, οι εκταμιεύσεις μειώθηκαν σημαντικά κατά 15,9% από το 2000. Όσον αφορά στις εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό Τομέα, το 1999 αυτές αυξήθηκαν κατά 3,0% σε σχέση με το 1998. Το 2000 σημειώνεται αύξηση κατά 6,6% από το 1999, και το 2001 παρατηρείται σημαντική αύξηση κατά 15,9% σε σχέση με το 2000. Πρέπει να τονιστεί ότι το 2001 είναι η μοναδική χρονιά όπου οι εκταμιεύσεις προς τον Εξωγεωργικό τομέα ξεπερνούν αυτές προς τον Γεωργικό.

ΕΞΕΛΙΞΗ ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΩΝ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1986-2001

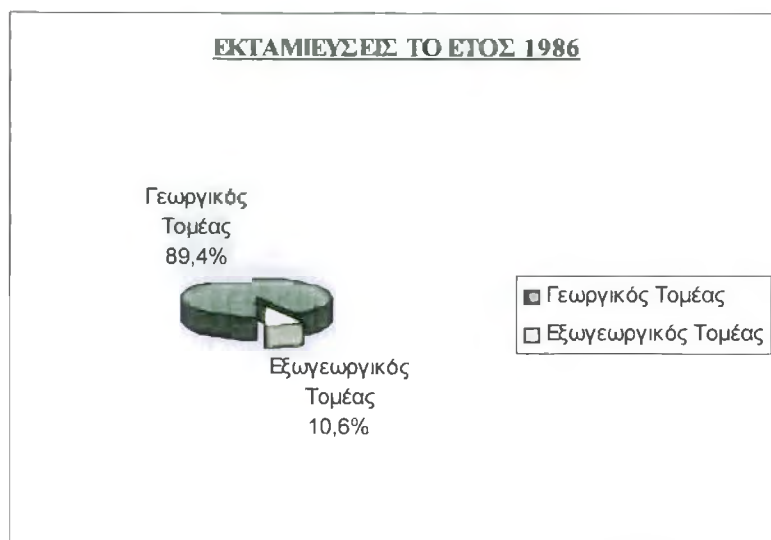

Γράφημα 1: Ποσοστά εκταμιεύσεων περιόδου 1986-2001

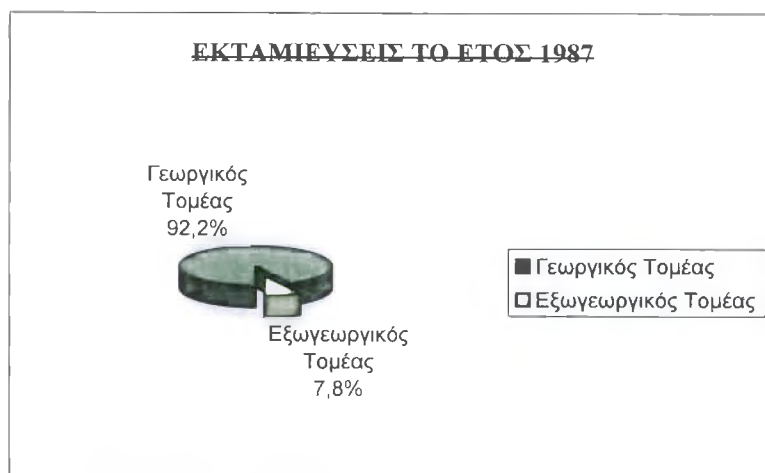
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1986-1988 (ποσά σε εκ. δρχ.)

	1986		1987		1988	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες						
Α) Βραχυπρόθεσμα	100.054	21,7	107.058	20,6	115.068	19,4
Β) Μεσομακρο/σμα	18.461	4,0	23.455	4,5	50.311	8,5
ΣΥΝΟΛΟ	118.515	25,7	130.513	25,1	165.379	27,9
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών						
Α) Βραχυπρόθεσμα						
-Μεταποίηση, εμπορία	88.291	19,2	94.679	18,2	118.050	19,8
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	149.224	32,4	193.020	37,1	189.980	31,8
Β) Μεσομακρο/σμα	10.077	2,2	12.547	2,4	12.352	2,1
ΣΥΝΟΛΟ	247.592	53,8	300.246	57,7	320.382	53,7
3) Εξωγεωργικός Τομέας						
Α) Βραχυπρόθεσμα	39.029	8,5	39.701	7,7	58.097	9,7
Β) Μεσομακρο/σμα	0.666	0,1	0.666	0,1	2.472	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	39.695	8,6	40.367	7,8	60.569	10,1
4) Γεωρ. Εφόδια	54.711	11,9	48.941	9,4	49.498	8,3
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	460.513	100,0	520.067	100,0	595.828	100,0
5) ΥΔΑΓΕΠ						
Α) Αγορά γεωργ. Προϊόντων	10.177	-	9.212	-	7.641	-
Β) Πληρωμή επιδοτήσεων	-	-	25.800	-	280.695	-
ΣΥΝΟΛΟ	10.177	-	35.012	-	288.336	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	470.690	-	555.079	-	884.164	-

Πηγή: Οικονομικές εκθέσεις των ετών 1986-1988

Γράφημα 1.1: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1986

Γράφημα 1.2: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1987

Γράφημα 1.3: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1988

Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1989-1990 (ποσά σε εκ. δρχ.)

... συνέχεια				
	1989		1990	
	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες	117.936	18,8	126.269	21,5
Α) Βραχυπρόθεσμα	56.604	9,0	48.230	8,2
Β) Μεσομακρο/σμα				
ΣΥΝΟΛΟ	174.540	27,8	174.499	29,7
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών				
Α) Βραχυπρόθεσμα				
-Μεταποίηση, εμπορία	127.568	20,3	122.229	20,8
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	196.726	29,7	150.383	25,5
Β) Μεσομακρο/σμα	15.322	2,4	3.925	0,7
ΣΥΝΟΛΟ	339.616	52,4	276.537	47,0
3) Εξωγεωργικός Τομέας				
Α) Βραχυπρόθεσμα	63.693	10,1	76.593	13,0
Β) Μεσομακρο/σμα	3.106	0,5	4.455	0,7
ΣΥΝΟΛΟ	66.799	10,6	81.048	13,7
4) Γεωρ. Εφόδια	57.745	9,2	56.643	9,6
ΜΕΡΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	638.700	100,0	588.727	100,0
5) ΥΔΑΓΕΠ				
Α) Αγορά γεωργ. Προϊόντων	11.919	-	20.600	-
Β) Πληρωμή επιδοτήσεων	353.085	-	415.900	-
ΣΥΝΟΛΟ	365.004	-	436.500	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.003.704	-	1.025.227	-

Πηγή: Οικονομικές εκθέσεις των ετών 1989-1990

Γράφημα 1.4: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1989

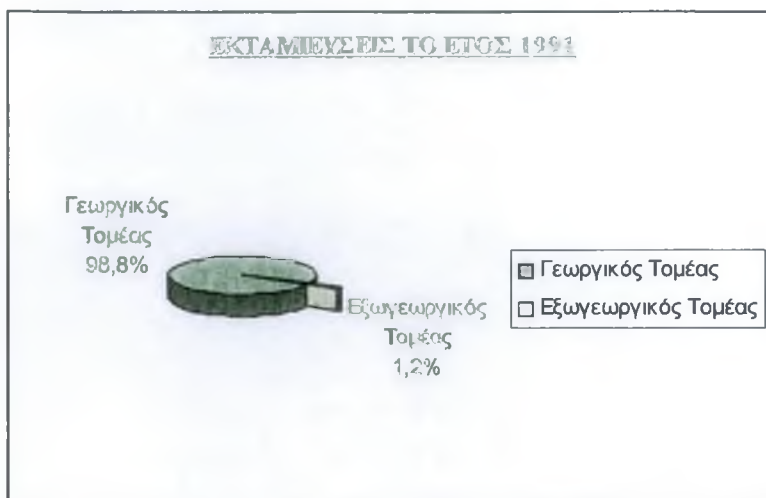

Γράφημα 1.5: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1990

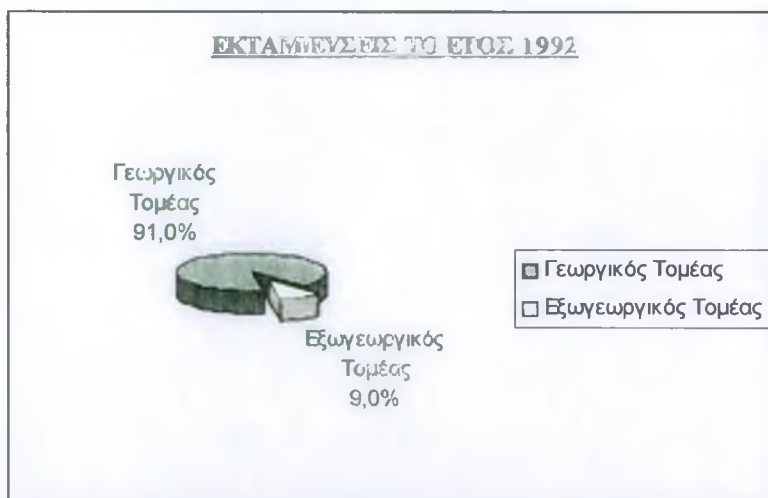
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1991-1992 (ποσά σε εκ. δρχ.)

...συνέχεια				
	1991		1992	
	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες	141.604	23,3	170.813	28,3
Α) Βραχυπρόθεσμα	49.521	8,2	51.123	8,5
Β) Μεσομακρο/σμα				
ΣΥΝΟΛΟ	191.125	31,5	221.936	36,8
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών				
Α) Βραχυπρόθεσμα				
-Μεταποίηση, εμπορία	137.185	22,6	146.150	24,3
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	105.199	17,3	39.135	6,5
-Γεωργ. Εφόδια	65.874	10,9	30.087	5,0
Β) Μεσομακρο/σμα	12.348	2,0	9.227	1,5
ΣΥΝΟΛΟ	320.606	52,8	224.599	37,3
3) Δάνεια σε λοιπούς πιστωτ. αγρ. Τομέα				
Α) Βραχυπρόθεσμα	85.388	14,1	98.224	16,3
Β) Μεσομακρο/σμα	2.616	0,4	3.490	0,6
ΣΥΝΟΛΟ	88.004	14,5	101.714	16,9
4) Εξωγεωργ. Τομέας				
Α) Βραχυπρόθεσμα	6.938	1,1	49.770	8,3
Β) Μεσομακρο/σμα	51	0,0	4.641	0,8
ΣΥΝΟΛΟ	6.989	1,2	54.411	9,0
5) ΓΕΛΙΑΔΑΓΕΠ				
Α) Αγορά γεωργ. Προϊόντων	45.541	-	47.710	-
Β) Πλήρωμή επιδοτήσεων	486.907	-	581.970	-
ΣΥΝΟΛΟ	532.448	-	629.680	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.139.172	100,0	1.232.340	100,0

Πηγή: Οικονομικές εκθέσεις των ετών 1991-1992

Γράφημα 1.6: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1991

Γράφημα 1.7: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1992

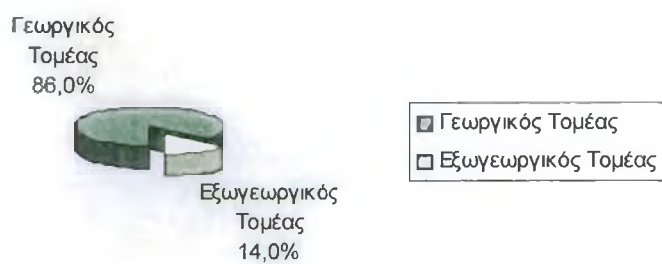
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1993-1995 (ποσά σε εκ. δρχ.)

...συνέχεια						
	1993		1994		1995	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες						
Α) Βραχυπρόθεσμα	165.628	28,8	164.858	32,3	187.043	28,2
Β) Μεσομακρο/σμα	33.821	5,9	30.237	5,9	30.249	4,6
ΣΥΝΟΛΟ	199.449	34,7	195.095	38,2	217.292	32,8
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών						
Α) Βραχυπρόθεσμα						
-Μεταποίηση, εμπορία	145.054	25,3	125.952	24,4	159.270	24,0
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	31.381	5,5	23.997	4,7	71.693	10,8
-Γεωργ. Εφόδια	28.562	5,0	42.247	8,3	44.644	6,7
Β) Μεσομακρο/σμα	5.717	1,0	4.464	0,9	4.501	0,7
ΣΥΝΟΛΟ	210.714	36,8	196.660	38,3	280.108	42,2
3) Δάνεια σε λοιπούς πιστωτ. αγρ. Τομέα						
Α) Βραχυπρόθεσμα	76.955	13,4	45.276	8,9	53.868	8,1
Β) Μεσομακρο/σμα	6.907	1,2	2.356	0,5	5.822	0,9
ΣΥΝΟΛΟ	83.862	14,6	47.632	9,4	56.690	9,0
4) Εξωγεωργ. Τομέας						
Α) Βραχυπρόθεσμα	76.681	13,3	69.166	13,5	102.967	15,5
Β) Μεσομακρο/σμα	3.697	0,7	2.153	0,5	2.636	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	80.378	14,0	71.319	14,0	105.603	15,9
5) ΓΕΔΙΔΑΓΕΠ						
Α) Αγορά γεωργ. Προϊόντων	37.419	-	12.012	-	6.115	-
Β) Πληρωμή επιδοτήσεων	803.972	-	831.391	-	911.487	-
ΣΥΝΟΛΟ	841.391	-	843.403	-	917.602	-
6) Χορηγ. Σε Δημ. Επιχ. & Οργ.	0	-	0	-	0	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.415.794	100,0	1.354.109	100,0	1.577.295	100,0

Πηγή: Οικονομικές εκθέσεις των ετών 1993-1995

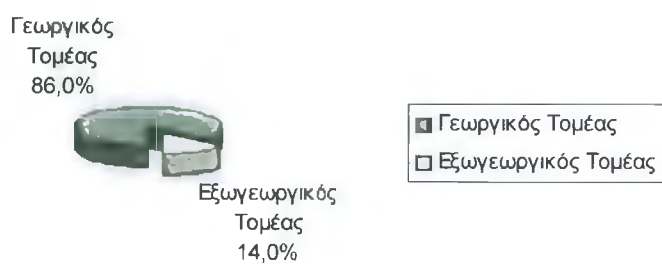

ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1993

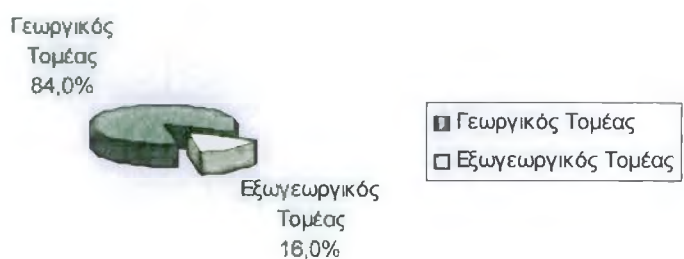
Γράφημα 1.8: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1993

ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1994

Γράφημα 1.9: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1994

ΕΚΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1995

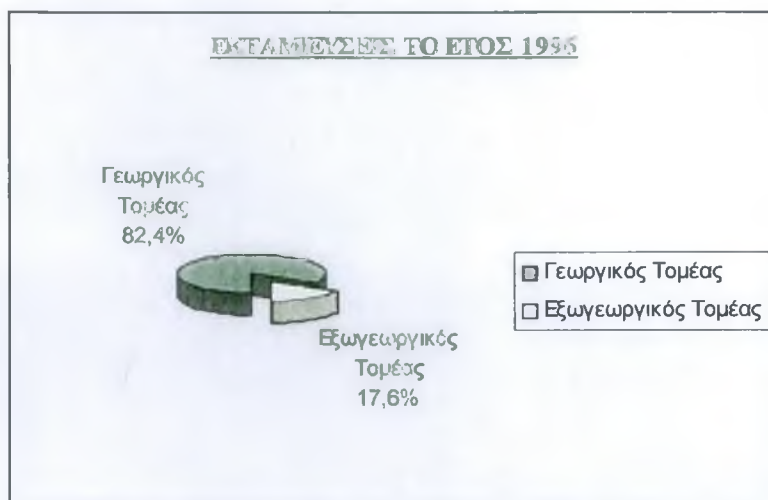

Γράφημα 1.10: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1995

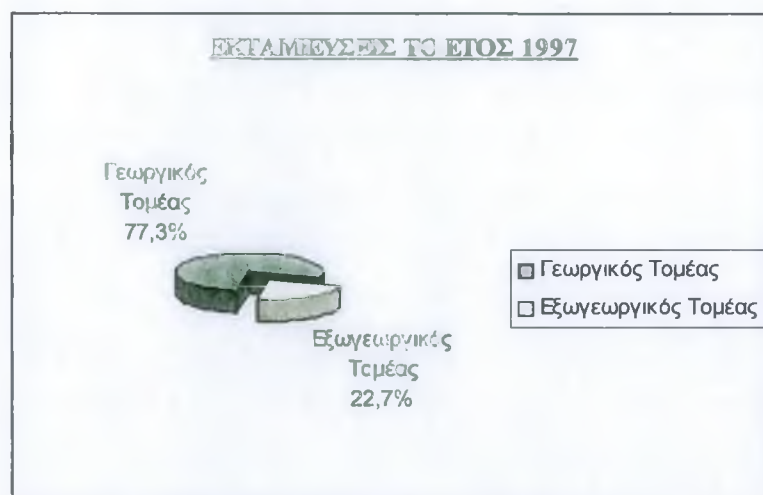
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΤΕ την περίοδο 1996-1998 (ποσά σε εκ. δρχ.)

...συνέχεια						
	1996		1997		1998	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες						
Α) Βραχυπρόθεσμα	183.247	27,0	177.944	25,2	182.096	22,9
Β) Μεσομακρο/σμα	30.350	4,5	30.700	4,3	35.020	4,4
ΣΥΝΟΛΟ	213.597	31,5	208.644	29,5	217.116	27,3
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών						
Α) Βραχυπρόθεσμα						
-Μεταποίηση, εμπορία	170.574	25,1	169.731	24,0	203.682	25,6
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	62.742	9,2	58.851	8,3	54.790	6,9
-Γεωργ. Εφόδια	44.210	6,5	31.554	4,5	9.851	1,2
Β) Μεσομακρο/σμα	4.427	0,7	4.574	0,6	5.193	0,7
ΣΥΝΟΛΟ	281.953	41,5	264.710	37,4	273.516	34,4
3) Δάνεια σε λοιπούς πιστωτ. αγρ. Τομέα						
Α) Βραχυπρόθεσμα	50.326	7,4	59.784	8,5	67.640	8,5
Β) Μεσομακρο/σμα	13.600	2,0	13.700	1,9	15.639	2,0
ΣΥΝΟΛΟ	63.926	9,4	73.484	10,4	83.279	10,5
4) Εξωγεωργ. Τομέας						
Α) Βραχυπρόθεσμα	116.912	17,2	154.395	21,8	209.784	26,3
Β) Μεσομακρο/σμα	3.154	0,5	5.657	0,8	12.480	1,6
ΣΥΝΟΛΟ	120.066	17,7	160.052	22,6	222.264	27,9
5) ΓΕΛΙΑΔΑΓΕΠ						
Α) Αγορά γεωργ. Προϊόντων	2.020	-	11.066	-	10.597	-
Β) Πληρωμή επιδοτήσεων	936.481	-	932.517	-	1.040.848	-
ΣΥΝΟΛΟ	938.501	-	943.583	-	1.051.445	-
6) Χορηγ. Σε Δημ. Επιχ. & Οργ.	0	-	0	-	15.500	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.618.043	100	1.650.473	100	1.847.620	100

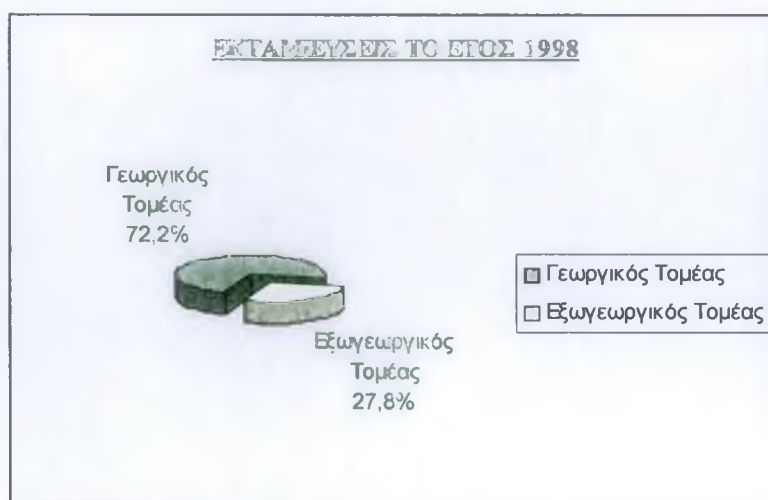
Πηγή: Οικονομικές εκθέσεις των ετών 1996-1998

Γράφημα 1.11: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1996

Γράφημα 1.12: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1997

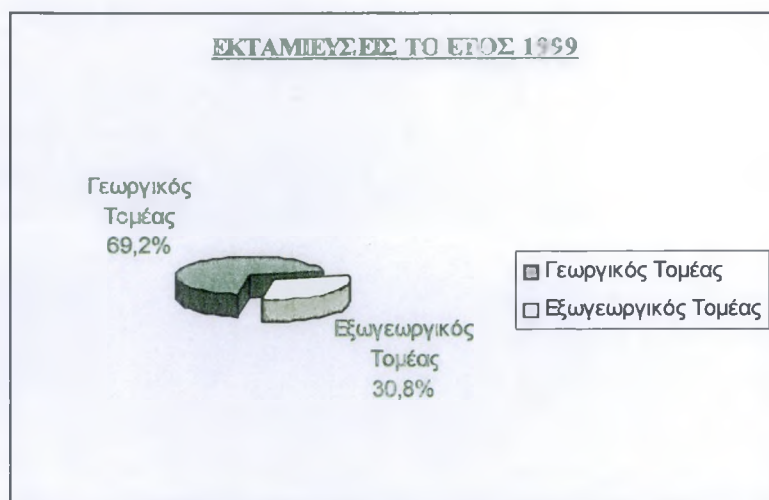

Γράφημα 1.13: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1998

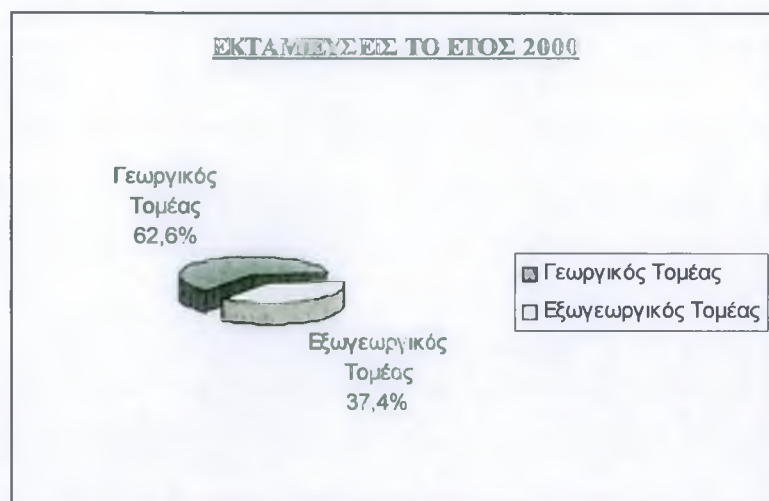
Πίνακας 1: Εξέλιξη εκταμιεύσεων της ΑΓΕ την περίοδο 1999-2001 (ποσά σε εκ. δρχ.)

...συνέχεια						
	1999		2000		2001	
	Ποσό	%	Ποσό	%	Ποσό	%
1) Δάνεια προς αγρότες						
Α) Βραχυπρόθεσμα	202.024	25,1	214.253	23,1	228.846	15,9
Β) Μεσομακρο/σμα	40.000	5,0	42.154	4,5	45.748	3,2
ΣΥΝΟΛΟ	242.024	30,1	256.407	27,6	274.594	19,1
2) Δάνεια Σ.Ο & Εταιρειών						
Α) Βραχυπρόθεσμα						
-Μεταποίηση, εμπορία	205.463	25,6	201.854	21,8	240.640	16,8
-Συγκ. Αγροτ. Προϊόντων	44.072	5,5	47.350	5,1	61.500	4,3
-Γεωργ. Εφόδια	62	0,0	0	0,0	0	0,0
Β) Μεσομακρο/σμα	5.700	0,7	6.001	0,6	7.850	0,5
ΣΥΝΟΛΟ	255.297	31,8	255.205	27,5	309.990	21,6
3) Δάνεια σε λοιπούς πιστωτ. αγρ. Τομέα						
Α) Βραχυπρόθεσμα	41.041	5,1	50.585	5,5	67.134	4,7
Β) Μεσομακρο/σμα	17.780	2,2	18.746	2,0	19.008	1,3
ΣΥΝΟΛΟ	58.821	7,3	69.331	7,5	86.142	6,0
4) Εξωγεωργ. Τομέας						
Α) Βραχυπρόθεσμα	216.039	26,9	314.600	33,9	599.649	41,8
Β) Μεσομακρο/σμα	31.509	3,9	31.663	3,4	164.546	11,5
ΣΥΝΟΛΟ	247.548	30,8	346.263	37,3	764.195	53,3
5) ΓΕΛΙΔΑΓΕΠ						
Α) Αγοράγεωργ. Προϊόντων	13.384	-	6.316	-	3.641	-
Β) Πληρωμή επιδοτήσεων	1.115.524	-	838.278	-	879.480	-
ΣΥΝΟΛΟ	1.128.908	-	844.594	-	883.121	-
6) Χορηγ. Σε Δημ. Επιχ. & Οργ.	6.500	-	123.333	-	120.606	-
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	1.932.598	100	1.895.133	100	2.438.648	100

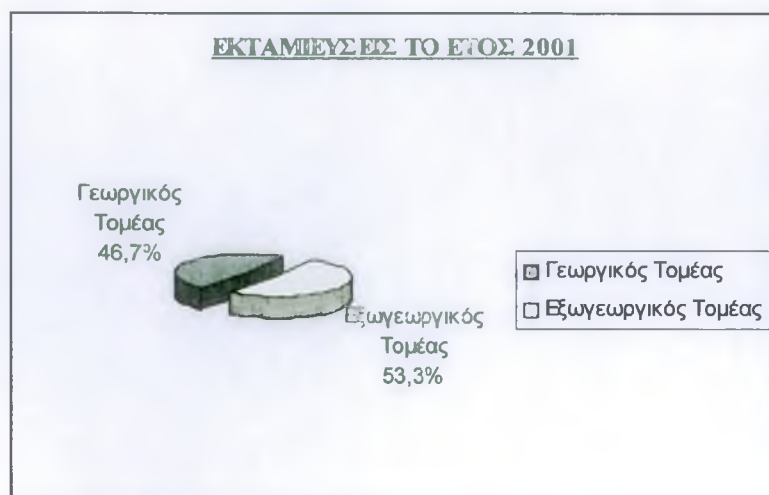
Πηγή: Οικονομικές Εκθέσεις των ετών 1999-2001

Γράφημα 1.14: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 1999

Γράφημα 1.15: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 2000

Γράφημα 1.16: Ποσοστά εκταμιεύσεων το 2001

6.2. Η σχέση της ΑΤΕ με τον αγροτικό κόσμο σύμφωνα με την χωροταξική κατανομή των καταστημάτων της

Όπως φαίνεται από τον πίνακα που ακολουθεί, η Αγροτική Τράπεζα συγκρινόμενη με την Εθνική και τη Eurobank, έρχεται δεύτερη όσον αφορά στον αριθμό των υποκαταστημάτων της, με 463 υποκαταστήματα σε σχέση με 573 της Εθνικής και 375 της Eurobank.

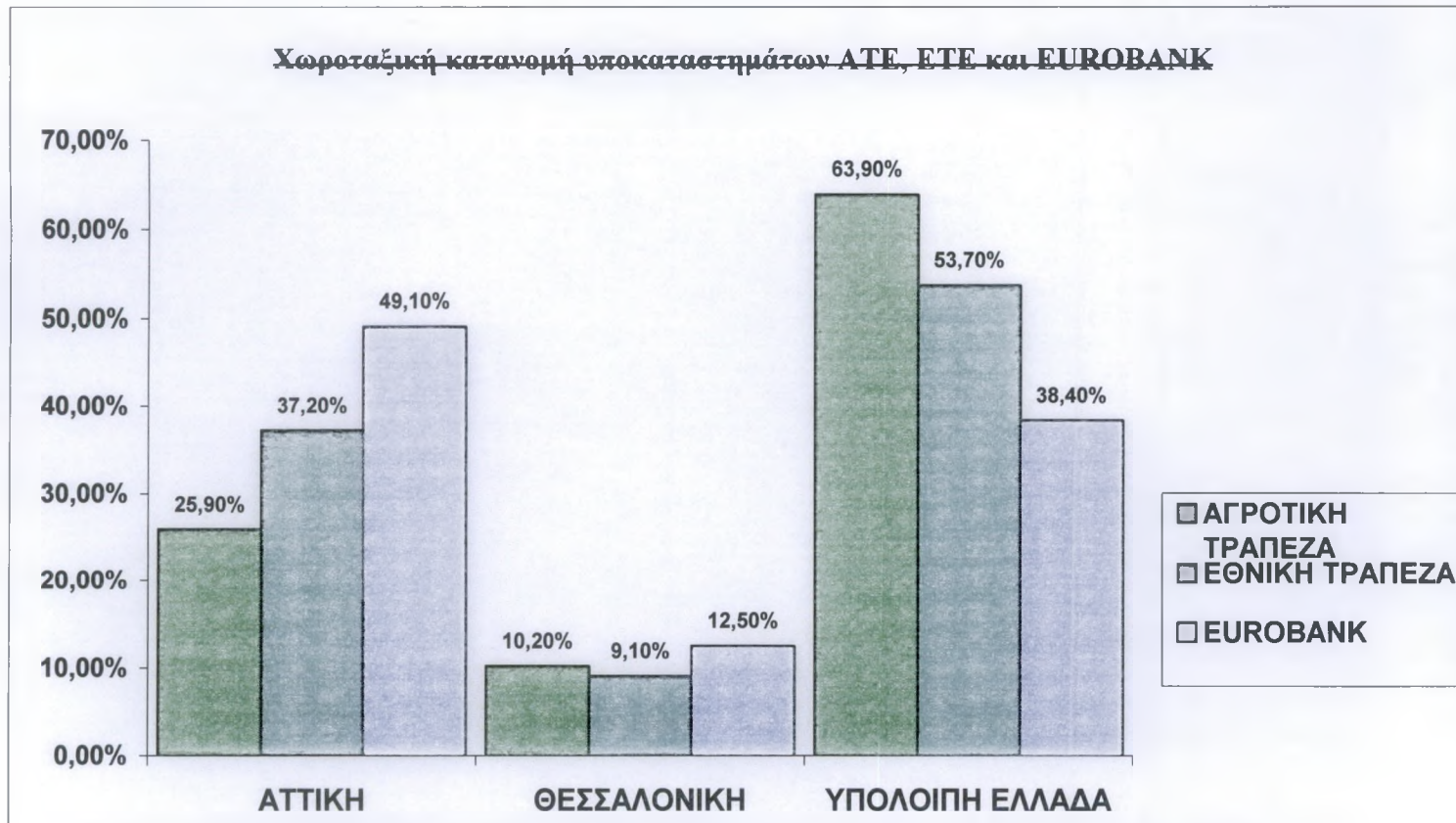
Φαίνεται επίσης, ότι η ΑΤΕ έχει λιγότερα υποκαταστήματα στην Αττική και από την Εθνική και από τη Eurobank, σε ποσοστό 25,9% έναντι 37,2% της Εθνικής και 49,1% της Eurobank, πράγμα που εξηγείται από το γεγονός ότι το επίκεντρο του ενδιαφέροντός της ακόμα και σήμερα, είναι ο αγροτικός κόσμος.

Για το λόγο αυτό έχει υποκαταστήματα ακόμα και σε απομακρυσμένες περιοχές της Ελλάδας, στα οποία ούτε η Εθνική, παρόλο που είναι μεγάλη κρατική τράπεζα, δεν έχει. Το 63,9% των καταστημάτων της ΑΤΕ βρίσκεται στις περιοχές της επαρχίας, σε σχέση με το 53,7% της Εθνικής και το 38,4% της Eurobank. Το μικρό ποσοστό καταστημάτων της Eurobank στην επαρχία δείχνει ότι αυτές οι περιοχές, βρίσκονται εκτός του ενδιαφέροντός της, καθώς είναι ιδιωτικός όμιλος και φαίνεται να επενδύει περισσότερο στα μεγάλα αστικά κέντρα.

Πίνακας 2: Χωροταξική κατανομή υποκαταστημάτων ΑΤΕ, ΕΤΕ και Eurobank

	<u>ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ</u>		<u>ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ</u>		<u>EUROBANK</u>	
	<u>Αριθμός υποκ/μάτων</u>	<u>Ποσοστό %</u>	<u>Αριθμός υποκ/μάτων</u>	<u>Ποσοστό %</u>	<u>Αριθμός υποκ/μάτων</u>	<u>Ποσοστό %</u>
ΑΤΤΙΚΗ	120	25,9	213	37,2	184	49,1
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	47	10,2	52	9,1	47	12,5
ΥΠΟΛΟΠΗ ΕΛΛΑΔΑ	296	63,9	308	53,7	144	38,4
ΣΥΝΟΛΟ	463	100,0	573	100,0	375	100,0

Πηγές: <http://www.atebank.gr/ATEbank/QuickLinks/Branches/>
http://www.nbg.gr/network_store.asp
<http://www.eurobank.gr/online/home/pops.aspx>

Γράφημα 2: Χωροταξική κατανομή υποκαταστημάτων ΑΤΕ, ΕΤΕ και EUROBANK

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1:
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Το κτίριο στο Καστρί:

Περνώντας από το Καστρί, το μόνο που «φωτογραφίζει» το βλέμμα των επισκεπτών στον περιφραγμένο χώρο είναι η επιβλητική όψη του πρώην ομώνυμου ξενοδοχείου, που τώρα βρίσκεται στην ιδιοκτησία της Αγροτικής Τράπεζας.

Καμία κτιριακή παραφωνία δεν παραβιάζει τους κανόνες της αισθητικής, αντιθέτως, το πράσινο παραμένει όπως και παλαιότερα βασικό χαρακτηριστικό της περιοχής, εντός της οποίας εδρεύει το εκπαιδευτικό κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας.

Όλες οι υπόλοιπες εγκαταστάσεις, «συνδεδεμένες» μεταξύ τους με τον πιο διακριτικό τρόπο, δημιουργούν την αίσθηση ότι υποκλίνονται στο περιβάλλον, αφήνοντας την αίσθηση ότι και τα κτίρια διαθέτουν έμπυχη οικολογική συμπεριφορά. Είναι όμως το ανθρώπινο μυαλό που σχεδίασε με αρχιτεκτονική οξυδέρκεια υπόγειες εγκαταστάσεις, έτσι ώστε τα ισόγεια των κτιρίων να είναι κάτω του εδάφους, με μοναδική εξαίρεση το ιστορικό ξενοδοχείο.

Έτσι, δύσκολα φαντάζεται κανείς ότι σε μία καταπράσινη έκταση δεκαεσσάρων στρεμμάτων βρίσκεται ένα υπερσύγχρονο εκπαιδευτικό κέντρο. Έχοντας μια δημιουργική ιστορία 20 χρόνων στην εκπαίδευση και ως προέκταση ενός Τραπεζικού Οργανισμού με διεθνές κύρος και ακτινοβολία, το Εκπαιδευτικό κέντρο της ΑΤΕ είναι σε θέση να προσφέρει την ποιότητα και την εξειδίκευση στην εκπαίδευση που απαιτούν σήμερα οι διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες στην πιστωτική αγορά όχι μόνο σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο.

Ταυτόχρονα, εδώ και πολλά χρόνια προσφέρει τις υπηρεσίες και την τεχνογνωσία του σε μεγάλες επιχειρήσεις και καταξιωμένους οργανισμούς. Το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας διαθέτει σύγχρονους, λειτουργικούς και εναρμονισμένους με το περιβάλλον χώρους φιλοξενίας, εξοπλισμένους με σύγχρονη τεχνική υποδομή και εγκατεστημένους σε μία ιδιαίτερα προνομακική τοποθεσία. Διαθέτει άριστα καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό και σύγχρονες μεθόδους, που αξιοποιούν στο έπακρο τη συσσωρευμένη του εμπειρία σε μία ευρεία γκάμα τομέων. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι το Εκπαιδευτικό Κέντρο της ΑΤΕ έχει ιδιοκτησία του μια από τις πιο σημαντικές και ενημερωμένες βιβλιοθήκες που υπάρχουν αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα.⁴⁵

---

⁴⁵ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Το όραμα που έγινε πράξη:

Η σύλληψη της ιδέας να δημιουργηθεί το Εκπαιδευτικό Κέντρο προήλθε επί εποχής του προέδρου της Αγροτικής Τράπεζας κ. Βασίλη Καφίρη. Ήταν ένα όραμα το οποίο σταδιακά έγινε πράξη. Τέθηκαν οι βάσεις για την αρχική του δημιουργία, γεγονός που απαιτήσε ιδιαίτερο μόχθο και επιμονή από τους ανθρώπους που ανέλαβαν το σχεδιασμό του ώστε να έχει προοπτική αυτό το εγχείρημα. Η αρχή ήταν δύσκολη, όπως καθετί που θεμελιώνεται για να αντέξει στο χρόνο.

Ακολούθησε η μεταφορά του, από το κέντρο της Αθήνας στον συγκεκριμένο χώρο που βρίσκεται σήμερα, από τον κ. Μανώλη Κεφαλογιάννη, με προσεγμένες μελέτες και εφαρμογές των κανόνων του ωραίου, ώστε να υπάρχει ισορροπία μεταξύ αισθητικής και αισθησιασμού και πραγματοποιήθηκε η τελική μορφή της εκπαίδευσης σε σύγχρονο οργανισμό από τον κ. Πέτρο Λάμπρου. Με την οικονομική και τεχνική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αξιοποιήθηκαν σύμβουλοι και ιδέες για να δημιουργηθεί το σημερινό οικοδόμημα διεθνούς επιπέδου.

Το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας αποτελείται από δύο κτιριακά συγκροτήματα 13.500 τετραγωνικών μέτρων. Έχει τη δυνατότητα να παρέχει εκπαιδευτικές υπηρεσίες σε 850 άτομα την ημέρα. Δύναται να εξυπηρετεί μέχρι 380 συνέδρους και να στεγάζει στους ξενώνες του 150 άτομα. Στο εστιατόριο υπάρχει η δυνατότητα να εξυπηρετούνται 200 άτομα πρωί, μεσημέρι και βράδυ. Σε ό,τι αφορά στους ξενώνες, προσφέρονται για τους συνέδρους υπηρεσίες Α' κατηγορίας. Τα δωμάτια είναι μονόκλινα και δίκλινα, όλα πλήρως εξοπλισμένα με κλιματισμό, τηλέφωνο και τηλεόραση.

Η καθαριότητα διαχέεται στην ατμόσφαιρα και η αξιοποίηση του πρώην ξενοδοχείου «Καστρί», με την αρχοντική του θωριά, αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά δείγματα γραφής του σεβασμού προς το περιβάλλον και την ιστορία που επιδεικνύει το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας. Το ρουφ γκάρντεν και οι βεράντες παρέχουν τις κατάλληλες προϋποθέσεις για επαγγελματικά ραντεβού, όπου η εργασία και η ψυχική ανάταση συνδυάζονται επιτυχώς. Στον χώρο του εστιατορίου διατίθενται πλούσιες ποικιλίες φαγητών, ενώ το ντεκόρ είναι έτσι φροντισμένο ώστε η ατμόσφαιρα να γίνεται όσο το δυνατόν πιο φιλική.

Για την ψυχαγωγία των συνέδρων, το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας έχει μεριμνήσει, προσφέροντας μια σειρά από δραστηριότητες, όπως γήπεδα βόλεϊ και μπάντμιντον, αίθουσα ψυχαγωγίας, αίθουσες τηλεόρασης, βίντεο

και ανοιχτό θέατρο. Επιπλέον παρέχεται η δυνατότητα χρήσης του υπόγειου πάρκινγκ για 70 ιδιωτικά οχήματα αλλά και χώρος στάθμευσης για πούλμαν.

Οι κτιριακές εγκαταστάσεις αποτελούνται από τέσσερις πτέρυγες, με όλη την απαραίτητη τεχνική υποδομή. Συγκεκριμένα, υπάρχουν τριάντα δύο αίθουσες διδασκαλίας σε διάταξη θεατρική ή σχολική, αμφιθέατρο 180 ατόμων, δύο αίθουσες συνεδρίων των 200 ατόμων, βιβλιοθήκη, αναγνωστήριο και πέντε αίθουσες ηλεκτρονικών υπολογιστών. Το Εκπαιδευτικό Κέντρο διαθέτει σύγχρονο και ολοκληρωμένο εξοπλισμό που περιλαμβάνει Η/Υ, projector, TV, video camera, scanner κ.ά. καθώς και τηλεεκπαίδευση που πραγματοποιείται μέσω δορυφόρου.

Το αμφιθέατρο και οι δύο αίθουσες συνεδρίων παρέχουν όλα τα σύγχρονα οπτικοακουστικά και μεταφραστικά συστήματα, προσφέροντας τη δυνατότητα ταυτόχρονης μετάφρασης σε τέσσερις γλώσσες. Η βιβλιοθήκη καλύπτει όλο το φάσμα των πνευματικών αναζητήσεων του σύγχρονου μελετητή.

Υπηρεσίες υψηλής ποιότητας:

Η αρχιτεκτονική μελέτη του Αλέξανδρου Τομπάζη, έχει δημιουργήσει μια κτιριακή υποδομή υψηλής αισθητικής, το κυριότερο όμως συστατικό επιτυχίας του Κέντρου είναι οι προσφερόμενες υπηρεσίες του. Η κ. Σαριδάκη, διευθύντρια του Εκπαιδευτικού Κέντρου από ιδρύσεώς του αναφέρει επ' αυτού: «Στόχοι και προσπάθειες πολλών χρόνων ολοκληρώθηκαν με την κατασκευή του σύγχρονου εκπαιδευτικού Κέντρου. Η αποδοχή της Αγροτικής Τράπεζας ως δυναμικού φορέα υλοποίησης εκπαιδευτικών προγραμμάτων εξασφάλισε τη χρηματοδότησή του κατά 55% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο».

Από την αρχή της λειτουργίας του, δικαίωσε τις προσδοκίες και η διείσδυση στην εκπαιδευτική αγορά υπήρξε εντυπωσιακή. Σημαντικοί φορείς και επιχειρήσεις εμπιστεύονται την εκπαίδευση στελεχών τους στο Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας, όπου με τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας αναπτύσσεται η δημιουργική επικοινωνία του εκπαιδευόμενου και οι προσωπικές του δεξιότητες. Ψυχή του Εκπαιδευτικού Κέντρου είναι το επιστημονικό δυναμικό που διαθέτει. Δυναμικό που διακρίνεται από υψηλού επιπέδου επιστημονικές γνώσεις, συσσωρευμένη εκπαιδευτική εμπειρία και υψηλά εκπαιδευτικά στάνταρ.

Οι επιστήμονες που απασχολούνται μόνιμα και οι ειδικοί επιστημονικοί συνεργάτες παρακολουθούν συνεχώς τις σύγχρονες εκπαιδευτικές τάσεις στον διεθνή χώρο, τις αξιολογούν και τις εφαρμόζουν. Το Εκπαιδευτικό Κέντρο εκπονεί και καταρτίζει πρωτοποριακά προγράμματα εκπαίδευσης και μεταφέρει τεχνογνωσία, στο προσωπικό της Αγροτικής Τράπεζας, σε γεωργικές βιομηχανίες, σε αγροτικούς συνεταιρισμούς, σε φορείς γεωργικής ανάπτυξης, σε επιχειρηματίες και σε νέους επενδυτές, σε τραπεζικά στελέχη και σε επιστήμονες από την Ελλάδα αλλά και τις χώρες του εξωτερικού.

Η εκπαίδευση αφορά στο μάνατζμεντ, στις σύγχρονες τραπεζικές υπηρεσίες, στο μάρκετινγκ, στην προσαρμογή και αφομοίωση της σύγχρονης τεχνολογίας, στην ανάπτυξη ικανοτήτων και διαπροσωπικών σχέσεων και στα εξειδικευμένα θέματα του αγροτικού τομέα. Το Εκπαιδευτικό Κέντρο κατόρθωσε να επιτύχει και να αξιοποιήσει υψηλού επιπέδου ευρωπαϊκές συνεργασίες συμμετέχοντας σε κοινοτικά προγράμματα, όπως αυτά που ήδη πραγματοποιήθηκαν στο παρελθόν: COMMET (AGRO-UETP), SPRINT, NOW, EUROTECNET, PETRA, DELTA, TEMPUS κ.ά.

Σε συνεργασία με πανεπιστήμια του εξωτερικού, το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας παράγει, εφαρμόζει και προωθεί τη χρήση Multimedia στην εκπαίδευση και αναλαμβάνει την ευθύνη κοινοτικών πιλοτικών προγραμμάτων ως project leader. Έτσι ή αλλιώς, η Ευρώπη δεν περιμένει. Οι καιροί απαιτούν εκσυγχρονισμό και προϋπόθεση επιτυχίας είναι η επαγγελματική κατάρτιση, η εξειδίκευση και η συνεχής επιμόρφωση.

Πιστοποιημένες υπηρεσίες:

Οι συνεργασίες του Εκπαιδευτικού Κέντρου της ΑΤΕ είναι πολλές και στο πρόσφατο παρελθόν το έχουν εμπιστευτεί πολλές μεγάλες επιχειρήσεις και οργανισμοί για την εκπαίδευση των στελεχών τους, όπως επί παραδείγματι το Υπουργείο Παιδείας, το Υπουργείο Γεωργίας, διάφορες εταιρείες τροφίμων, φαρμακευτικές εταιρείες, εταιρείες όπως η UNILEVER, η TROFELLEKT, η TITAN, ο όμιλος Α.Β. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, η ΠΑΠΟΥΤΣΑΝΗΣ κ.ά. Είναι μέλος του HAPCO (Hellenic Association of Professional Congress Organizers) και πιστοποιημένο από το ΕΚΕΡΙΣ από το 2001.

Είναι σαφές ότι το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας, εφόσον παρέχει τις υπηρεσίες του όχι μόνο στο προσωπικό της Τράπεζας, έχει τη δυνατότητα

ο ιδιώτης ή ο φορέας να διαλέξει αυτό που επιθυμεί από την προσφερόμενη γκάμα των υπηρεσιών του. Αυτό μπορεί να είναι η διοργάνωση ενός συνεδρίου, μίας διεθνούς συνδιάσκεψης, ενός συμποσίου, μίας ημερίδας ή κάποιου ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος, επί παραδείγματι στη βιοτεχνολογία ή κάτι άλλο, σύμφωνα με τις παροχές και το σέρβις του Κέντρου, όπως ο σχεδιασμός ενός εντύπου ή η μακέτα κάποιου εξώφυλλου.

Μια διαφορετική πρόταση που δείχνει και την πολιτισμική νοοτροπία των αρμοδίων του Εκπαιδευτικού Κέντρου είναι το στούντιο χορού και θεάτρου που ενυπάρχει στους χώρους των εγκαταστάσεων και προσφέρεται εκτός των υπαλλήλων, σε πελάτες και ενδιαφερόμενους. Όλες οι εκδηλώσεις τυγχάνουν γραμματειακής υποστήριξης πριν και μετά τη τέλεσή τους, καθώς επίσης και οι κοινωνικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε μια έκθεση με πίνακες ζωγραφικής, ζωγραφική σε πέτρα, σκίτσο, γελοιογραφία, αγιογραφία, φωτογραφία, κολάζ, σύνθεση με πεταλούδες, μακέτα, καλλιτεχνική βιβλιοδεσία, χειροποίητο κόσμημα και διακόσμηση.⁴⁶

Ολυμπιακό κατάλυμα:

Με τίτλο «Η Τέχνη είναι Πολιτισμός», το Πολιτιστικό Κέντρο των εργαζομένων της Αγροτικής Τράπεζας, προώθησε την καλλιτεχνική αναζήτηση προσφέροντας την ευκαιρία στους καλλιτέχνες να εκφράσουν τις ευαισθησίες τους και να επικοινωνήσουν ο καθένας με τον τρόπο και το υλικό που τον εκφράζει καλλιτεχνικά.

Το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας, που απέχει 20 χιλιόμετρα από το κέντρο της Αθήνας, αποτελεί σήμερα ένα μοντέλο διεθνών προδιαγραφών, με 30 επιστήμονες και 150 ειδικούς επιστημονικούς συνεργάτες. Η υλικοτεχνική του υποδομή, οι κτιριακές του εγκαταστάσεις, ο σεβασμός στο περιβάλλον και τον σχεδιασμό της περιοχής σε συνδυασμό με την παροχή των υπηρεσιών του σε προσωπικό, πελάτες και ενδιαφερόμενους, το καθιστούν έναν ιδιαίτερα σημαντικό Οργανισμό Μόρφωσης και Πολιτισμού.

---

⁴⁶ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Τα αποτελέσματα των υπηρεσιών που προσέφερε το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας στην εικοσαετή λειτουργία του, δικαιολόγησαν με το παραπάνω τους σκοπούς και τους λόγους της λειτουργίας του. Οι προκλήσεις όμως για ένα τέτοιο εγχείρημα δεν μπορούν να σταματήσουν εδώ.

Το καλοκαίρι του 2004, είχε την τιμητική του. Οι ξενώνες του Εκπαιδευτικού Κέντρου, που είχαν πρόσφατα ανακαινιστεί με όλα τα κομψόρ, αποτέλεσαν ολυμπιακό κατάλυμα φιλοξενώντας κριτές ολυμπιακών αθλημάτων, καθότι οι χώροι του επιλέχθηκαν ως ιδιαίτερα αξιόλογοι και σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές που απαιτούσε ο «Αθήνα 2004» για τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Το Εκπαιδευτικό Κέντρο της Αγροτικής Τράπεζας, στη συγκεκριμένη περίπτωση, είχε ένα επιπλέον προτέρημα. Βρίσκεται κοντά στο Ολυμπιακό Στάδιο αλλά και στη θάλασσα του Μαραθώνα. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι, το σημαντικότερο ρόλο στη μέχρι τώρα πορεία και εξέλιξη του Εκπαιδευτικού Κέντρου της Αγροτικής Τράπεζας έχει παίξει το προσωπικό, διότι οι υπηρεσίες προς τους πελάτες προσφέρονται πάντα από το έμπυχο υλικό και όχι από την ούτως ή άλλως υψηλή αισθητική των εγκαταστάσεών του. Κι αυτό το έχει πράξει κατά τον καλύτερο τρόπο.⁴⁷

Εκδόσεις της Αγροτικής Τράπεζας:

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος έχει συμβάλλει ουσιαστικά στην ανάπτυξη της χώρας και στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται, όχι μόνο από τις παροχές των προϊόντων της, αλλά και από το υψηλής ποιότητας επιστημονικό έργο που παράγεται και δημοσιεύεται στις ειδικές σειρές των εκδόσεών της.

Το επιστημονικό αυτό έργο είναι πολύπλευρο, κυρίως όμως αφορά σε ζητήματα σχετικά με το εκπαιδευτικό σύστημα, τον αγροτικό χώρο και την οικονομία ευρύτερα. Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει να γίνει για τις έντεκα εκδόσεις της Αγροτικής Τράπεζας, οι οποίες αποτελούν επίσημα διδακτικά βιβλία σε Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, γεγονός που αποδεικνύει την αποδοχή της και από την πανεπιστημιακή κοινότητα.

---

⁴⁷ Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

Ίσως αυτό είναι ένα από τα πλέον αποδεικτικά στοιχεία, που πιστοποιεί το υψηλό περιεχόμενο των εκδόσεων της Αγροτικής Τράπεζας. Όλα τα βιβλία διακρίνονται για την ουσία, τη συγγραφική τεκμηρίωση αλλά και την τυπογραφική τους αισθητική.

Σημαντική είναι η εκδοτική δραστηριότητα της ΑΤΕ στην υποστήριξη εκδόσεων και από τον χώρο του Πολιτισμού. Η έκδοση «Το Αρχοντικό της Αγροτικής Τράπεζας» στην οποία παρουσιάζεται το μέγαρο της Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος, περιλαμβάνει αριστουργηματικές εικόνες από τους εσωτερικούς χώρους, σπάνιες φωτογραφίες παλαιότερων εποχών, και έργα μεγάλων ζωγράφων που ανήκουν στην γκαλερί της Τράπεζας. Επίσης, μοναδικό θεωρείται το λεύκωμα της Nelly's, εκδόσεις 1990, όπου τα δυνατά ενσταντανέ του φωτογραφικού της φακού και η δημιουργική της ματιά έχουν αποτυπωθεί σε μια έκδοση από τις πλέον σπουδαίες που έχουν κυκλοφορήσει.

«Ο Καραγκιόζης και το Θέατρο Σκιών», είναι μια πολιτισμική προσφορά της Αγροτικής Τράπεζας στον επώνυμο λαϊκό ήρωα του θεάτρου σκιών στην Ελλάδα, του οποίου η ιστορία συνδέεται και με τους λαούς της εγγύς Ανατολής. Εξέχουσα θέση στις εκδόσεις της ΑΤΕ καταλαμβάνει και η έκδοση «Τα Αρχαία Ελληνικά Θέατρα» του Πλάτωνος Μαξίμου, η «Χάρτα της Ελλάδας» του Ρήγα Βελεστινλή, αλλά και το εξαιρετικό έργο της Έλενας Φραγκάκη-Syrell «Οι Χιώτες έμποροι στις Διεθνείς Συναλλαγές (1750-1850)». Ξεχωρίζουν ανάμεσα στις σημαντικές εκδόσεις και οι «Εικαστικές ώρες στη Βουλή των Ελλήνων» της Αγγελικής Ντάγγαρη και η «Ιερά Μονή Ξενοφώντος Αγίου Όρους».

Αξίζει ιδιαίτερα, να σημειωθεί, μία έκδοση της Αγροτικής Τράπεζας με τίτλο «Ο Τραπεζικός Συνδικαλισμός στη Μεταπολίτευση», όπου περιέχονται σημαντικά στοιχεία από το αρχείο του υπουργού κ. Γιώργου Ανωμερίτη, των περιόδων 1974-1987. Στον πρόλογο του βιβλίου, ο Διοικητής της Αγροτικής Τράπεζας κ. Πέτρος Λάμπρου μεταξύ άλλων αναφέρει: «Μέσα από το Αρχείο αυτό προβάλλουν ανάγλυφα οι διεκδικητικοί στόχοι του συνδικαλιστικού κινήματος της ΑΤΕ, άρρηκτα συνδεδεμένοι με τα μακροπρόθεσμα συμφέροντα της Τράπεζας και της μετεξέλιξης της ελληνικής οικονομίας. Είναι μια συνδικαλιστική δράση οραματική για το μέλλον της Αγροτικής Τράπεζας και «ενωτική» για τη συνδικαλιστική έκφραση των εργαζομένων σε αυτήν». Επίσης το έργο προλογίζεται και από τον υπουργό κ. Γιώργο Ανωμερίτη με αφιέρωση στον καθηγητή και πρώην Διοικητή της Αγροτικής

Τράπεζας της Ελλάδος κ. Αδαμάντιο Πεπελάση, και σε ένα ιστορικό πρόσωπο, τον Γιώργο Γεννηματά.

Ο εκδοτικός τομέας της Αγροτικής Τράπεζας έχει προσφέρει για την Αγροτική Οικονομία μελέτες μοναδικές, που αφορούν σε όλα τα ζητήματα που ενδιαφέρουν τους αγρότες από την «Αποταμιευτική συμπεριφορά των αγροτικών νοικοκυριών στην Ελλάδα» μέχρι την «Κοινωνιολογία της αγροτικής ανάπτυξης».

Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε την έκδοση «Αγροτοτουρισμός και ισόρροπη ανάπτυξη» των Γ. Βαφειάδη, Χρ. Κοντογεώργου, Λ. Παπακωνσταντινίδη, την εξαιρετη εργασία του καθηγητή εφαρμοσμένης υδροβιολογίας του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Σωφρονίου Παπουτσόγλου με τίτλο «Κατασκευές υδατοκαλλιεργειών» και πολλά άλλα σημαντικά βιβλία που αναδεικνύουν τα διάφορα ζητήματα της Αγροτικής Ανάπτυξης.

Το σπουδαιότερο στοιχείο που καθιστά τις συγκεκριμένες εκδόσεις απολύτως απαραίτητες για όσους ασχολούνται με την Αγροτική Οικονομία, είναι το αδιαμφισβήτητο κύρος των συγγραφέων και οι διεξοδικές αναλύσεις των θεμάτων που προβάλλονται μέσα από τις σελίδες των βιβλίων που εκδίδει και υποστηρίζει η Αγροτική Τράπεζα.

Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα όπως το Πανεπιστήμιο των Αθηνών, της Κρήτης, των Ιωαννίνων, του Αιγαίου, το Πάντειο, το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, του Ιονίου, η Γεωπονική Σχολή και πολλά Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα χρησιμοποιούν ως διδακτικά βιβλία, εκδόσεις της Αγροτικής Τράπεζας.⁴⁸

Το Ιστορικό Αρχείο της Αγροτικής Τράπεζας:

Το Ιστορικό Αρχείο της ΑΤΕ, ως υπηρεσία της Τράπεζας υπάγεται στην Υποδιεύθυνση Διοίκησης και λειτουργεί ως τμήμα της. Στο αρχειοστάσιο του τμήματος φιλοξενείται πλουσιότατο αρχειακό υλικό από την ίδρυση της Αγροτικής Τράπεζας και εντεύθεν.

Ειδικότερα, το περιεχόμενο του Αρχείου κατηγοριοποιείται σε:

- Υλικό που αναφέρεται γενικά στο λεγόμενο Αγροτικό Ζήτημα, με φωτογραφίες, αλληλογραφία και αρθρογραφία προσώπων που έπαιξαν

καθοριστικό ρόλο στην ανάδειξη του Αγροτικού Ζητήματος και στην αναγκαιότητα σύστασης καταρχήν της «Γεωργικής Τράπεζας».

- Υλικό που σχετίζεται με την περίοδο θεσμοθέτησης στα πρώτα χρόνια από την ίδρυση (1929) και λειτουργία της καθώς και τη συμβολή της στο θέμα της αποκατάστασης των προσφύγων (1929-1939).
- Στοιχεία και υλικό που αναφέρεται στη λειτουργία της Αγροτικής Τράπεζας κατά τη διάρκεια του Πολέμου, της Κατοχής και της Αντίστασης.
- Αρχαικό υλικό από την περίοδο Ανασυγκρότησης της μεταπολεμικής Ελλάδας, από τη μελέτη του οποίου προκύπτει η ουσιαστική συμβολή της Τράπεζας στη διαχείριση της εξωτερικής βοήθειας (Σχέδιο Μάρσαλ) και η κατανομή της μέσω του δικτύου της σε όλη την Ελλάδα.
- Αρχεία καταστημάτων από όλη την Ελλάδα των νεότερων χρόνων, αποφάσεις της διοίκησης, εγκύκλιες διαταγές, πινάκια οικονομικών δεδομένων και εξέλιξης της Αγροτικής Τράπεζας, που φτάνουν μέχρι τη σύγχρονη εικόνα της.⁴⁹

---

^{48,49} Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2:
ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Η προσφορά της ΑΤΕ στην κοινωνία:

Η κοινωνική προσφορά, η έννοια και το πνεύμα της χορηγίας, δεν θα μπορούσαν να απουσιάζουν από την πολιτική μιας τόσο ιστορικής τράπεζας όπως είναι η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος. Με πολυετή δράση, έχει κατορθώσει να θεωρείται χορηγός υψηλού επιπέδου, υποστηρίζοντας σημαντικούς πολιτιστικούς, καλλιτεχνικούς, κοινωνικούς και αθλητικούς χώρους.

Στο Αττικό Δίκαιο, η χορηγία αποτελούσε μία από τις λειτουργίες της αρχαίας Αθηναϊκής Πολιτείας. Σύμφωνα με αυτήν, παρέχονταν τα αναγκαία έξοδα για να συγκροτηθεί ο χορός και για να γίνουν παραστάσεις θεατρικών έργων. Κάθε φυλή αναδείκνυε από τον κατάλογο των πλούσιων πολιτών έναν χορηγό, ο οποίος οδηγούσε τον χορό στο θέατρο και βραβευόταν εάν ο χορός νικούσε στον δραματικό αγώνα. Επίσης, ο χορηγός πλήρωνε τα έξοδα συμμετοχής της φυλής στην πομπή των Παναθηναίων και άλλων θρησκευτικών εορτών. Το δυσβάστακτο των δαπανών σε κάποια από τα θέματα πολλές φορές οδηγούσε σε συγχορηγία.

Οι χορηγίες αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα της ολοκληρωματικής επικοινωνίας της Αγροτικής Τράπεζας, η οποία είναι ενταγμένη σε ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα με συνέπεια και συνέχεια. Η φιλοσοφία της είναι ότι η χορηγία ως επένδυση στην εταιρική κοινωνική προσωπικότητα, έχει ως μοναδικό αντιστάθμισμα την πίστωση της Τράπεζας με την εικόνα της ως «ενεργού συλλογικού πολίτη». Η Αγροτική Τράπεζα οφείλει και δικαιούται να έχει όπως και άλλες Τράπεζες τη δυνατότητα της συμμετοχής στο πολιτικό και κοινωνικό γίγνεσθαι.

Και αυτό το πράττει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Τα βασικά χορηγικά της κίνητρα είναι η αλληλεγγύη και η απόδοση στην κοινωνία ενός μέρους των κερδών μέσω αυτής, με τη μορφή της κοινωνικής, πολιτιστικής και αθλητικής προσφοράς, ανάλογα με τους τομείς εφαρμογής της χορηγίας.

Επίσης, στοχεύει στη σύνδεση του ονόματός της με σημαντικά γεγονότα του Ελληνισμού, όπως επί παραδείγματι οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004, καθώς και στην προβολή του κοινωνικού της προσώπου στις τοπικές κοινωνίες, στις επαγγελματικές ομάδες και στον αγροτικό χώρο και γενικότερα όπου αλλού απαιτείται.

Η Αγροτική Τράπεζα, με πολυετή χορηγική δράση, έχει κατορθώσει να θεωρείται χορηγός υψηλού επιπέδου, υποστηρίζοντας συγκεκριμένους πολιτιστικούς χώρους και μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης όπως το θέατρο, τα εικαστικά μέσω

εκθέσεων και εκδόσεων, τα μουσεία, η πολιτιστική κληρονομιά, τα καλλιτεχνικά φεστιβάλ και άλλα πολλά..

Με αξίωμα ότι οι Τέχνες συντελούν στην ανύψωση της ποιότητας ζωής, οι χορηγίες της προς τον πολιτισμό είναι ιδιαίτερα σημαντικές και αποδεικνύουν ότι ένας Τραπεζικός Οργανισμός δύναται να διαθέτει κουλτούρα και φιλοσοφία όχι μόνον γύρω από τον επιχειρηματικό ρόλο που επιχειρεί να παίζει, αλλά και με δυνατό «παρών» στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή του τόπου.

Στην Επίδαυρο, στο Ηρώδειο, σε αρχαίους χώρους αλλά και σε σύγχρονα θέατρα η Αγροτική Τράπεζα έχει ενισχύσει με τις χορηγίες της εξαιρετικά έργα, πολυδάπανα, τα οποία στο πρόσωπό της οι συντελεστές αυτών των έργων βρήκαν και συνεχίζουν να βρίσκουν έναν ισχυρό υποστηρικτή. Αριστουργήματα του αρχαίου δράματος και κωμωδίας προσέφεραν μεγάλη ικανοποίηση σε πλήθος θεατών που τα παρακολούθησαν και ένα μέρος αυτής της επιτυχίας πιστώνεται στην Αγροτική Τράπεζα που συνεισέφερε υλικά και ηθικά.

Πολιτισμός και Αθλητισμός:

Ακόμα και εκδόσεις που έγραψαν ιστορία στον περιοδικό Τύπο, όπως ο «Μικρός Ήρωας», έτυχαν της χορηγικής συμπαράστασης της Αγροτικής Τράπεζας. Αξέχαστοι είναι οι πρωταγωνιστές του αναγνώσματος μιας άλλης εποχής, με τον Γιώργο Θαλάσση και τους άλλους ήρωες, που δια χειρός Στέλιου Ανεμοδουρά ξαναγύρισαν στο μυαλό μας μέσα από το αφιέρωμα που κυκλοφόρησε και στο οποίο η Αγροτική Τράπεζα συνέβαλε ουσιαστικά.

Τα χορηγικά της προγράμματα δεν εξαντλούνται στον πολιτισμό. Σπουδαίες είναι οι χορηγίες της προς τον αθλητισμό (σε ομάδες ποδοσφαίρου, volley, beach volley κλπ), προς το περιβάλλον αλλά και προς την παιδεία με την υποστήριξη πανεπιστημιακών συνεδρίων και εκδόσεων.

Στο επίκεντρο των χορηγικών της δραστηριοτήτων βρίσκεται ο άνθρωπος και αυτό εκφράζεται μέσα από το ενδιαφέρον της προς τους ευαίσθητους κοινωνικά φορείς, όπως ενδεικτικά οι παρακάτω: «Μ.Δ.Α.», «Actionaid», «Μαζί για το Παιδί» και άλλα πολλά Σωματεία που έχουν ως αναφορά τους την ανθρώπινη ύπαρξη και τα διάφορα κοινωνικά προβλήματα.

Η καταπληκτική συναυλία του Γιώργου Νταλάρα και της Μαρινέλας για τη φροντίδα των ατόμων με νευρομυϊκές παθήσεις της «Μ.Δ.Α Ελλάς»

πραγματοποιήθηκε με τη χορηγία και της Αγροτικής Τράπεζας, όπως και πολλές άλλες. Στο Φόρουμ των γυναικών της Μεσογείου, όπου αναλύθηκαν σοβαρά ζητήματα γύρω από τη μετανάστευση και τη διακίνηση των γυναικών, καθώς και μια σειρά άλλα προβλήματα που αφορούν στη θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία, η Αγροτική Τράπεζα έβαλε τη δική της χορηγική σφραγίδα.

Συνέδρια, ημερίδες, διεθνείς συνδιασκέψεις με έγκριτους επιστήμονες, αναλυτές και παράγοντες της δημόσιας και κοινωνικής ζωής, που αναζητούν λύσεις στα διάφορα προβλήματα που μαστίζουν την ανθρωπότητα, στηρίχτηκαν και συνεχίζουν να στηρίζονται από την πολιτική που ακολουθεί η Αγροτική Τράπεζα στην προσέγγισή της με τον κοινωνικό ιστό.

Είναι, λοιπόν, σαφές ότι η χορηγική δραστηριότητα της Αγροτικής Τράπεζας προσδιορίζεται από τις αρχές της σύγχρονης επιχείρησης που καταξιώνεται καθημερινά τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά, στηριζόμενη στις αρχές του οικονομικού ορθολογισμού και τις αξίες της κοινωνίας με σεβασμό στη φύση, στους θεσμούς, στον πολιτισμό και πάνω από όλα στον άνθρωπο. Αυτό το ενδιαφέρον της Αγροτικής Τράπεζας για τον άνθρωπο, θέλησε να το εκφράσει περιληπτικά και μέσα από το σλόγκαν της: «Στηρίζει τις επιλογές σας».⁵⁰

Υποστηρικτής των εθνικών ομάδων:

Το 2004, εν όψει των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας, ο Όμιλος ΑΤΕ πρόσφερε στον ελληνικό αθλητισμό μία γενναία υλική και ηθική υποστήριξη. Ανέλαβε κύριος χορηγός της εθνικής ομάδας Πάλης και του Ολυμπιονίκη Αμιράν Καρντάνοβ.

Η Αγροτική Τράπεζα και η θυγατρική της εταιρεία, Αγροτική Ασφαλιστική, ως κύριοι χορηγοί της εθνικής ομάδας ανδρών ελεύθερης και ελληνορωμαϊκής πάλης, υποστηρίζουν ενεργά, ηθικά και υλικά το άθλημα και τους αθλητές, για την όσο το δυνατόν καλύτερη προετοιμασία τους για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Η πάλη, ένα καθαρά ελληνικό άθλημα με ρίζες στην Αρχαία Ελλάδα και στους πρώτους Ολυμπιακούς, εκπροσωπήθηκε από σπουδαίους και καταξιωμένους αθλητές, οι οποίοι έχουν επισήμως εκφραστεί για τη σημαντική χορηγία του Ομίλου της Αγροτικής Τράπεζας. Με αυτό τον τρόπο, η έννοια και η σημασία της Αγροτικής Τράπεζας «πρωταγωνίστησαν» μαζί με την Εθνική μας Ομάδα στους Ολυμπιακούς

Αγώνες της Αθήνας 2004 μεταφέροντας μέσω των τηλεοπτικών δεκτών σε ολόκληρο τον πλανήτη το κοινωνικό της μήνυμα.

Το μοντέλο της Αγροτικής Τράπεζας-χορηγού, που δραστηριοποιείται για αρκετά χρόνια και διακρίνεται από μία συγκεκριμένη και δομημένη πολιτική και στρατηγική, έχει ως αποδέκτη ένα ευρύτερο κοινό, με το οποίο η επικοινωνιακή προσέγγιση επιτυγχάνεται μέσα από τρόπους μη επαγγελματικούς. Αυτού του τύπου η χορηγική πολιτική έχει δημιουργήσει για την Αγροτική Τράπεζα ένα ιδιαίτερα ευνοϊκό κλίμα σε τοπικό και εθνικό επίπεδο, γεγονός που δικαιώνει τις επιλογές της τόσο ως προς τα πρόσωπα όσο και ως προς τους τομείς, στους οποίους δραστηριοποιείται χορηγικά.

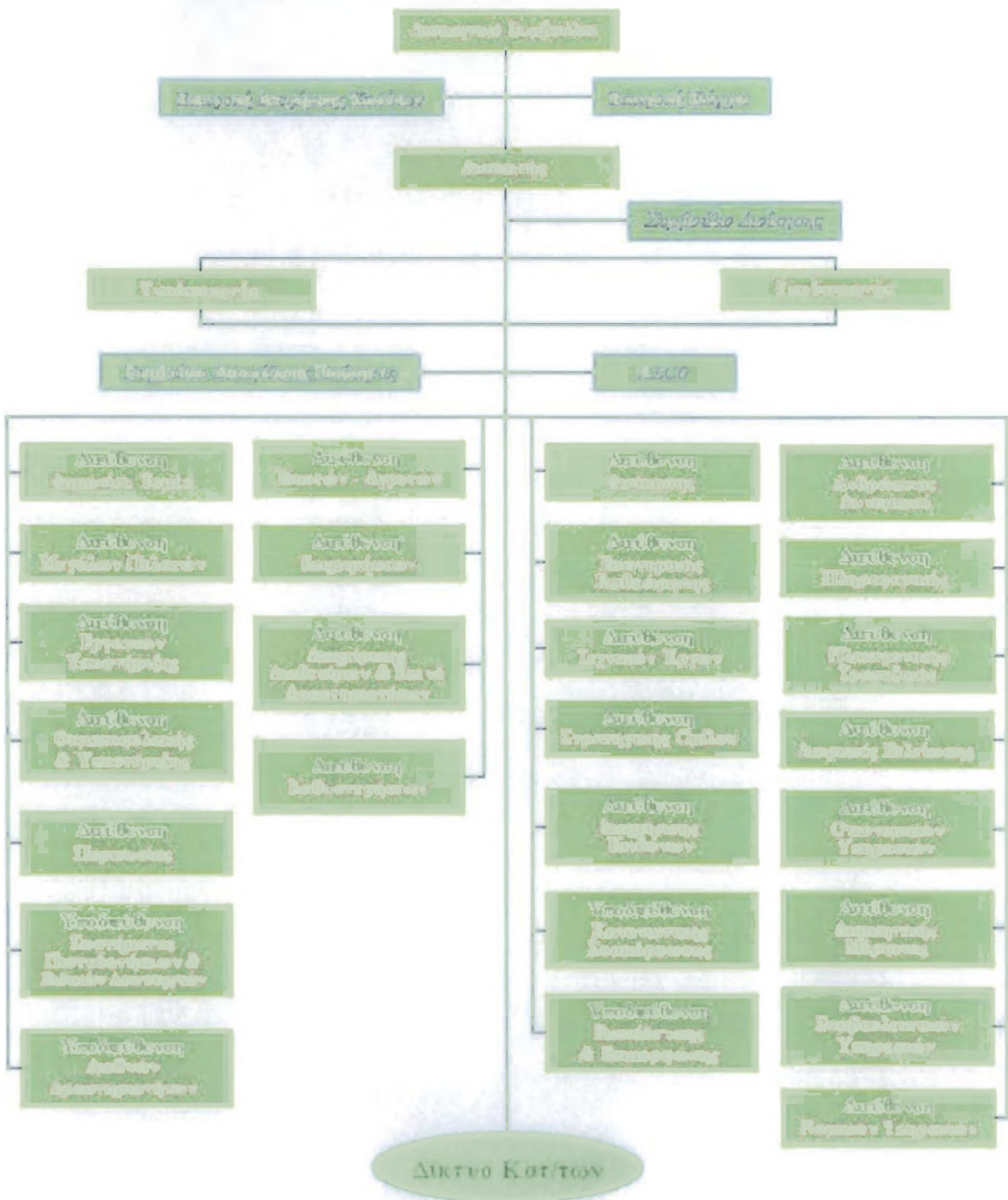
Άλλωστε αυτός είναι ο στόχος μιας συνειδητής χορηγίας. Να υποστηρίζονται αξιόλογα γεγονότα, να προβάλλεται το κοινωνικό πρόσωπο του χορηγού, μα πάνω από όλα να εκτιμάται η χορηγία από τον αποδέκτη, που είναι η κοινωνία. Και αυτό η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας δείχνει να το επιδιώκει διαρκώς.⁵¹

---

^{50,51} Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης κλπ, «Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση, 28/2/2004.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3:
ΓΕΝΙΚΑ Η ΑΤΕ

Οργανόγραμμα ΑΤΕbank
Ιούλιος 2006

⁵² <http://www.atbank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiesEktheseis/>

Σύνθεση Μετοχικού Κεφαλαίου (31.12.2005)

Α/Α	Μέτοχοι	Πλήθος μετόχων	Μετοχές	Ποσοστιαία κατανομή μετοχών (%)
1	ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ	1	745.682.960	82,35
2	ΔΕΚΑ Α.Ε.	1	19.333.333	2,14
3	ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	1	3.318.318	0,37
4	ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	528	65.932.634	7,28
4.1	Τορεία	39	17.889.263	1,97
4.2	Αμοιβαία Κεφάλαια	42	8.704.474	0,96
4.3	Τράπεζες, Ασφαλιστικές Εταιρείες, Διεθνή funds	105	29.006.257	3,20
4.4	ΔΧΕΠΕΥ-ΑΕΛΔΕ	16	503.506	0,06
4.5	Εταιρείες Συμμετοχής ΑΤΕ	6	497.754	0,06
4.6	Όμιλος ΑΤΕ	4	1.658.893	0,18
4.7	Εταιρείες Ιδιωτικού Τομέα	66	695.657	0,07
4.8	Εταιρείες Αλλοδαπής	47	5.731.969	0,63
4.9	Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί	15	142.702	0,02
4.10	Συνεταιρισμοί	188	1.192.229	0,13
5	ΦΥΣΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ	66.885	71.177.207	7,86
6	ΣΥΝΟΛΟ	67.416	905.444.444	100,00

⁵³ «Έκθεση Εργασιών του 2005», Εκδόσεις της ΑΤΕ.

ΘΥΓΑΤΡΙΚΕΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ Α.Ε
100,00%

ΑΤΕ
ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ
ΑΚΙΝΗΤΩΝ Α.Ε
82,73%

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ Α.Ε
82,51%

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε
13,21%

A.B.G FINANCE
INTERNATIONAL
P.L.C
100,00%

ΑΤΕ
ΑΕΔΑΚ
50,00%

ΕΤΒΑ
9,55%

ΕΣ ΤΗΣ ΑΤΕ

ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε

ΑΤΕ
ΚΑΡΤΑ Α.Ε
98,00%

ΑΤΕ
LEASING Α.Ε
99,00%

ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗ
Α.Ε
68,75%

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ASSET
MANAGEMENT
Α.Ε.Π.Ε.Υ
48,78%

F.B.B -FIRST
BUSINESS BANK
44,00%

M.D.R ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ Α.Ε
25,00%

Η ΑΓΕ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Η Αγροτική Τράπεζα του 21^{ου} αιώνα είναι μία σύγχρονη Τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων και –σύμφωνα με το Banker- μία από τις 150 μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης.

- Με **17,83 δισεκατομμύρια ευρώ** ενεργητικό.
- Με **1,10 δισεκατομμύρια ευρώ** Ίδια Κεφάλαια.
- Με **14,22 δισεκατομμύρια ευρώ** καταθέσεις και 2.500.000 ενεργούς λογαριασμούς.
- Με **339 εκατομμύρια ευρώ** Ακίνητη Περιουσία.
- Με έναν ισχυρό Όμιλο Χρηματοοικονομικών Εταιρειών.
- Με περισσότερα από **100 προϊόντα** και υπηρεσίες.

ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ΑΤΕ

Το Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα της Αγροτικής Τράπεζας σχεδιάζεται για την ικανοποίηση των αναγκών 7 βασικών τμημάτων της αγοράς:

- Φυσικά Πρόσωπα-Αγρότες
- Συνεταιρισμένοι Παραγωγοί & Ομάδες Παραγωγών
- Συνεταιριστικές Οργανώσεις & Εταιρείες τους
- Φυσικά Πρόσωπα-Ιδιώτες μη Αγρότες
- Εταιρείες & Ελεύθεροι Επαγγελματίες
- Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί
- Φορείς-Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου (Κοινωνικού και άλλου) ενδιαφέροντος.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ Κ

- Πιστωτική Κάρτα ΑΤΕ Κάρτα-VISA
- Πιστωτική Κάρτα “ELECTRON” VISA
- Πιστωτική Κάρτα “SILVERSTAR” VISA
- Πιστωτική Κάρτα “GOLDSTAR” VISA
- Πιστωτική Κάρτα “SILVERMAST” MASTERCARD
- Πιστωτική Κάρτα “GOLDMAST” MASTERCARD
- Φοιτητική Πιστωτική Κάρτα “ELECTRON”
- Πιστωτική Κάρτα “ABG TELEPASSPORT” VISA SILVER
- Πιστωτική Κάρτα “ABG TELEPASSPORT” VISA GOLD

ΚΑΡΤΕΣ

ΔΑΝΕΙΑ

- Επισκευαστικά Δάνεια Home Plus
- Στεγαστικό Δάνειο Στέγη Ευρωπαϊκό 2006
- Στεγαστικό Δάνειο με επιτόκιο Euribor 3μήνου
- Στεγαστικά Δάνεια για Αγορά Κατοικίας-Πρόγραμμα 1
- Στεγαστικά Δάνεια για Ανέγερση Κατοικίας-Πρόγραμμα 2
- Στεγαστικά Δάνεια για Επέκταση Κατοικίας-Πρόγραμμα 3
- Στεγαστικά Δάνεια για Επισκευή Κατοικίας-Πρόγραμμα 4
- Στεγαστικά Σπουδαστικά Δάνεια-Πρόγραμμα 5
- Δάνεια Επαγγελματικής Στέγης-Πρόγραμμα 6
- Ανοιχτό Δάνειο FiX-15
- Προσωπικά Δάνεια έως 6.000 ευρώ
- Νέα Προγράμματα Πιστωτικών Δανείων
- Αναχρηματοδότηση Προσωπικών & Καταναλωτικών Δανείων
- Πρόγραμμα Προκαταβολής Μισθών 10X10

- Προκαταβολή Μισθών και Συντάξεων
- Εορτοδάνεια
- Δάνεια Σπουδών
- Μαθητικά Δάνεια
- Δάνεια Διακοπών

ΤΟ ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΤΕ

Η Αγροτική Τράπεζα σήμερα είναι μία τράπεζα πολλαπλών δραστηριοτήτων που διαθέτει ένα εκτενέστατο πανελλαδικό δίκτυο, το οποίο αποτελείται από:

- 463 Καταστήματα στην Ελλάδα ένα στη Γερμανία και 12 στη Ρουμανία.
- 21 Γραφεία
- 750 ΑΤΜ (πάνω από 850 εντός του έτους) και
- πάνω 6.000 POS.

Παράλληλα, διαθέτει:

- 17,52 δισεκατομμύρια ευρώ καταθέσεις σε 3.738.000 ενεργούς λογαριασμούς.
- 19,64 δισεκατομμύρια ευρώ ενεργητικό.
- 1,14 δισεκατομμύρια ευρώ Ίδια Κεφάλαια.
- 333 εκατομμύρια ευρώ Ακίνητη Περιουσία.

Τα υποκαταστήματα της Αγροτικής Τράπεζας ικανοποιούν πλήρως τις ανάγκες που επιτάσσει ο ανταγωνισμός του τραπεζικού χώρου. Είναι λειτουργικά και διαθέτουν όλους εκείνους τους χώρους προκειμένου να υπάρχει άρτιο εργασιακό περιβάλλον για τους υπαλλήλους ώστε να παρέχονται υψηλού επιπέδου υπηρεσίες στους πελάτες.

Ωστόσο, τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΑΤΕ, εγκύκλιος της τράπεζας τόνιζε ότι όσον αφορά στη μορφή των καταστημάτων της ότι «η πολυτελής εμφάνιση εις τα κτίρια της Τράπεζας οφείλει να αποκλειστεί». Έτσι δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ώστε τα κτίρια να είναι ψηλά, με χαμηλό προφίλ και μέτριο μέγεθος, να μη διαθέτουν πολυτελή χαρακτηριστικά για να μην προκαλείται ο αγροτικός πληθυσμός και παράλληλα να διατηρήσουν και να προωθήσουν τον τοπικό χαρακτήρα στις επαρχίες και τον εθνικό αστικό χώρο.

Η συγκεκριμένη πολιτική ακολουθείται και από μεγάλες αγροτικές τράπεζες της Ευρώπης, όπως η Credit Agricole, η Raiffeisen, αλλά και αντίστοιχα ιδρύματα των Βαλκανίων όπως της Σερβίας, της Βουλγαρίας και της Τουρκίας.

Τα πρώτα υποκαταστήματα:

Η ανάπτυξη της Αγροτικής Τράπεζας δεν ακολούθησε το σύνηθες μοντέλο στο οποίο βασίζεται η πλειονότητα των εμπορικών τραπεζών. Η χωροθέτηση των καταστημάτων μιας τράπεζας ακολουθεί την ανάπτυξη των συγκοινωνιών, των οδικών αρτηριών, των λιμανιών και στη συνέχεια των αεροδρομίων.

Για παράδειγμα, η ανάπτυξη της Εθνικής Τράπεζας ακολούθησε την πορεία του σιδηροδρομικού δικτύου και των λιμανιών της χώρας στη διαδρομή Καλαμάτα, Πάτρα, Αίγιο, Πειραιάς, Βόλος κλπ. Η Αγροτική Τράπεζα ακολούθησε ακριβώς την αντίθετη πορεία, από το κέντρο προς την περιφέρεια.

Η πολιτική της βασίστηκε στη συγκέντρωση καταθέσεων από τα αστικά κέντρα και τη διάθεσή τους υπό τη μορφή πιστώσεων στις αγροτικές περιοχές της Ελλάδας. Αυτή η θέση αποτέλεσε και τη βάση για τη χωροταξική κατανομή των καταστημάτων της Αγροτικής Τράπεζας.

Όταν η «μάννα των αγροτών» άρχισε τις εργασίες της, έκανε χρήση των υποκαταστημάτων της Εθνικής Τράπεζας –έναντι αμοιβής, όπως προέβλεπε το άρθρο 31 του καταστατικού ιδρύσεώς της- αλλά και των τότε υπαρχόντων τοπικών γεωργικών πιστωτικών ιδρυμάτων, όπως ήταν το Κοινοφελές Ταμείο Κρήτης και η Γεωργική Τράπεζα Νήσων Αιγαίου.

Τον πρώτο χρόνο λειτουργίας της, η Αγροτική Τράπεζα διαθέτει επτά υποκαταστήματα στη Θεσσαλονίκη, στα Ιωάννινα, στη Μυτιλήνη, στα Χανιά, στο Ηράκλειο, στο Ρέθυμνο, στον Άγιο Νικόλαο, ενώ από την 1^η Ιανουαρίου του 1931 προχωρά και στην ίδρυση του καταστήματος στο Βάμμα Χανίων. Σύμφωνα μάλιστα με στοιχεία του Ιστορικού Αρχείου της Τράπεζας, την 1^η Ιανουαρίου μαζί με τα υποκαταστήματα της Θεσσαλονίκης, της Μυτιλήνης, του Ρεθύμνου, του Ηρακλείου, των Χανίων, αρχίζει τη λειτουργία του ένα ακόμη υποκατάστημα στην Αττική, στην περιοχή του Χολαργού και συγκεκριμένα στη Λεωφόρο Μεσογείων.

Στον απολογισμό του 1930, το Διοικητικό Συμβούλιο της Αγροτικής Τράπεζας διαπιστώνει ότι είναι απαραίτητη η δημιουργία ιδιόκτητων καταστημάτων για να αποφευχθούν οι επικρίσεις και οι παρεξηγήσεις μεταξύ των οργάνων της Εθνικής και των αντιπροσώπων της Αγροτικής. Παράλληλα τονίζεται ότι χρειάζεται να γίνει επιλογή προσωπικού και «ειδίκευσις τούτου εις τους ειδικούς και γενικώτερους σκοπούς της ασκήσεως της αγροτικής πίστεως» προκειμένου «να

επιτύχωμεν την εξεύρεσιν των αποστολών της ανορθώσεως και καθοδηγήσεως της γεωργικής οικονομίας της Χώρας και της προαγωγής της γεωργικής παραγωγής».

Έτσι λοιπόν επιδιώκεται η δημιουργία υποκαταστημάτων στη Θεσσαλονίκη και στα Ιωάννινα όχι μόνο γιατί στις περιοχές αυτές υπήρχαν καταστήματα των τ έως κρατικών Γεωργικών Τραπεζών, αλλά και γιατί σε αυτές τις πόλεις συγκεντρώνεται το ενδιαφέρον της Βόρειας Ελλάδας και «η γενικωτέρα κινήσις επί των γεωργικών ζητημάτων».

Το υποκατάστημα της Μυτιλήνης χτίστηκε το 1890 και αγοράστηκε από την ΑΤΕ το 1937. Το 1987 η Αγροτική Τράπεζα το παραχωρεί στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου με χρησιδάνειο δεκαπεντάετούς διάρκειας για να στεγαστεί η έδρα του Πανεπιστημίου. Το κτίριο ανακαινίστηκε και ακόμη και σήμερα χρησιμοποιείται από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου/ Το κτίριο των Χανίων περιήλθε στη δικαιοδοσία της ως διάδοχος του Κοινοφελούς Ταμείου Κρήτης.

Η εξέλιξη των υποκαταστημάτων:

Μετά την εδραίωση των πρώτων υποκαταστημάτων, η Αγροτική Τράπεζα προγραμματίζει να θέτει σε λειτουργία δέκα με δεκαπέντε καταστήματα κάθε χρόνο. Ο στόχος θα επιτευχθεί καθώς έως τις 31 Δεκεμβρίου του 1939 η Τράπεζα καταφέρνει να λειτουργούν 111 υποκαταστήματα –τα 100 περίπου ήταν μισθωμένα– σε όλες σχεδόν τις αγροτικές περιοχές της χώρας, αριθμός που αντιπροσώπευε περίπου το ένα τρίτο των τραπεζικών καταστημάτων στην Ελλάδα.

Η Αγροτική Τράπεζα αρχίζει να επεξεργάζεται την κτιριακή της πολιτική και την πολιτική της ακίνητης περιουσίας της, αποκτώντας με μεγάλη ταχύτητα ιδιόκτητα κτίρια. Τα καταστήματα των Γιαννιτσών, της Λάρισας, των Τρικάλων, των Σερρών, της Κέρκυρας, του Βόλου, της Χρυσούπολης καθώς και πολλά άλλα αποτέλεσαν την περίοδο 1931-1950, σημεία αναφοράς. Τα κτίρια όπου στεγάζονται τα καταστήματα των Τρικάλων και των Γιαννιτσών, η Αγροτική τα αγόρασε, ενώ αυτό του Βόλου περιήλθε στην ιδιοκτησία της μετά την πτώχευση το 1937 της ιδιωτικής τράπεζας του Ιωάννη Κοσμαδόπουλου, επιφανούς οικονομικού παράγοντα της περιοχής.

Ιδιαίτερη ιστορική σημασία έχουν τα υποκαταστήματα της Κέρκυρας και της Χρυσούπολης. Το κατάστημα της Κέρκυρας άρχισε τη λειτουργία του την 1^η Ιουλίου του 1935. Το κτίριο έχει αξιόλογη ιστορική διαδρομή καθώς αποτέλεσε στρατώνα

των Ενετών και στη συνέχεια πέρασε στον αυτόνομο οργανισμό αγροτικής πίστης της πόλης. Ο Οργανισμός εκμεταλλεόμενος τον μεγάλο όγκο του κτιρίου εγκατέστησε σε αυτό ελαιοδεξαμενές, οι οποίες είχαν τη δυνατότητα να αποθηκεύουν ποσότητες που ανταποκρίνονταν πλήρως στις ανάγκες της τοπικής παραγωγής.

Από την άλλη πλευρά, το κτίριο της Χρυσούπολης –που δραστηριοποιείται από τον Φεβρουάριο του 1936- άνηκε σε Τούρκο προύχοντα, ο οποίος το εγκατέλειψε ύστερα από την προσάρτηση της περιοχής στο ελληνικό κράτος. Την περίοδο 1940-1944 το κτίριο επιτάχθηκε από τα βουλγαρικά στρατεύματα και χρησιμοποιήθηκε ο υπόγειος χώρος του ως φυλακές, στο ισόγειο στεγαζόταν βουλγαρική τράπεζα, ενώ ο πρώτος όροφος χρησιμοποιήθηκε για κατοικία Βούλγαρων αξιωματούχων. Όσον αφορά στο κτίριο των Σερρών, αυτό χτίστηκε σε οικόπεδο που πέρασε στη δικαιοδοσία της Αγροτικής Τράπεζας από συμφωνητισμό οφειλών εκ μέρους τρίτων.

Ακόμα και την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου, της Κατοχής αλλά και δύο χρόνια μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας σε μια χρονική στιγμή μεγάλης οικονομικής δυσχέρειας και πολιτικής αστάθειας, αρχίζουν να λειτουργούν υποκαταστήματα της Αγροτικής Τράπεζας. Χαρακτηριστικά αναφέρονται τα καταστήματα της Αμφιλοχίας (9/9/1940), της Αριδαίας (16/10/1942), της Ζαχάρως (12/1/1943), της Θήρας (1/11/1946), των Λεχαινών (14/3/1945) και της Δημητσάνας (25/2/1947).

Το 1947 η Αγροτική Τράπεζα αρχίζει τη λειτουργία της στην Κω και στη Ρόδο μετά την αποχώρηση των ιταλικών στρατευμάτων. Μάλιστα το κατάστημα της Κω υπήρξε γυμναστήριο των κατοχικών δυνάμεων των Ιταλών, ενώ της Ρόδου διοικητήριό τους. Η ΑΤΕ κάνει την εμφάνισή της και σε περιοχές που για πρώτη φορά στην ιστορία τους «βλέπουν» τράπεζα, όπως στις Σάπες, στο Διδυμότειχο, στη Σαμοθράκη, στα Κύθηρα, στην Κύμη, στην Αταλάντη, στα Μουδανιά κ.ά. Οι ειδικές συνθήκες που επικράτησαν την περίοδο 1952-1961 ανέκοψαν τους ρυθμούς ανάπτυξης της Αγροτικής Τράπεζας με αποτέλεσμα το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα να εγκαινιαστούν 27 κτίρια ανά την επικράτεια.

Από τη δεκαετία του '60 και μετά:

Το 1962 η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδας διαθέτει 136 καταστήματα κατανομημένα με αρκετή ομοιογένεια, αν και αρχίζει να φαίνεται μια τάση αύξησης του αριθμού τους στη Νότια Ελλάδα. Μέσα σε πέντε χρόνια, δημιουργούνται άλλα 35 καταστήματα και το προσωπικό της φτάνει τα 4.946 άτομα. Την περίοδο της δικτατορίας (1967-1974) αρχίζουν τη λειτουργία τους, επτά υποκαταστήματα, μεταξύ άλλων στις περιοχές της Βόνιτσας, του Λεωνιδίου, του Ορχομενού, των Φερών Έβρου, κ.α. Το 1978 τα καταστήματα φτάνουν τα 178 και το προσωπικό τους 5.442 υπαλλήλους.

Μάλιστα από το 1976 θα εμφανιστούν μικρά υποκαταστήματα, οι λεγόμενες θυρίδες, κυρίως στα αστικά κέντρα της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης με κύρια αρμοδιότητα τη συλλογή καταθέσεων. Η Αγροτική Τράπεζα γίνεται η δεύτερη τράπεζα σε καταθέσεις στη χώρα και εξελίσσεται σε σήμα κατατεθέν επιτυχημένης σύνδεσης της πόλης με την ύπαιθρο.

Το 1977 λειτουργούν σε όλη τη χώρα 211 θυρίδες –που αργότερα αναβαθμίστηκαν σε καταστήματα- εκ των οποίων οι 63 στην Αττική. Το 1977 επί της διοίκησης του κ. Πεπελάση σχηματίζεται μία ομάδα εργασίας, προκειμένου να δημιουργήσει ένα νέο πρόγραμμα αξιοποίησης της περιουσίας της Αγροτικής Τράπεζας με κεντρική φιλοσοφία την οικοδόμηση κτιρίων και ειδικότερα της αγοράς διατηρητέων. Αρχίζει μία σειρά περιοδειών ανά την Ελλάδα για να αποτυπωθεί η υπάρχουσα κατάσταση. Η εικόνα δεν ήταν καλή. Η έως τότε φιλοσοφία που βασιζόταν στη λιτότητα είχε ως αποτέλεσμα να υπάρχουν υποκαταστήματα που στεγάζονταν σε όροφο, όπως στον Πόρο, στη Σταυρούπολη και στο Κρανίδι ή σε ετοιμόρροπα κτίρια.

Το 1983 ο διοικητής της ΑΤΕ κ. Καφίρης, ζητά τη δημιουργία προγράμματος για το θέμα της στέγασης των υπηρεσιών, οι αρμόδιοι έχοντας ως προεργασία αυτήν που ετοίμασε η ομάδα του 1977 εισηγήθηκαν τις προτάσεις τους μέσα σε ένα 24ωρο. Κύριοι άξονες ήταν η οικοδόμηση των οικοπέδων και η αγορά κτιρίων. Δεν υπήρχε διάθεση πλέον για κάτι φτηνό, αλλά το αντίθετο, προωθήθηκαν τότε και οι πιο καλές αγορές.

Είναι η περίοδος που η «λιτότητα» τελειώνει και η Αγροτική Τράπεζα προχωρά με αποφασιστικά βήματα στον κόσμο του ανταγωνισμού. Στρατηγική επιλογή γίνεται το δίκτυο να αναπτύσσεται στις αστικές περιοχές των μεγάλων αλλά

των μικρότερων πόλεων. Οι προκλήσεις της αγοράς απαιτούν τη συγκεκριμένη αναπροσαρμογή. Τα κτίρια πλέον της Αγροτικής είναι πολυτελή με ορθολογική λειτουργική διάταξη και οργάνωση, ενώ η υποδομή και ο εξοπλισμός τους ακολουθούν την τελευταία λέξη της τεχνολογικής εξέλιξης.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι τα υποκαταστήματα στο Ηράκλειο Κρήτης, στην Καλλιθέα Ρεθύμνου, στον Χολαργό κ.α. Άλλα ανακαινίζονται, όπως αυτά των Τρικάλων και των Σερρών, ενώ σε άλλα «δένονται» το παλιό με το νέο, όπως στα υποκαταστήματα της Σπάρτης και της Πύλου. Το 1999 η Αγροτική Τράπεζα διαθέτει 443 καταστήματα σε όλη τη χώρα από τα οποία τα 205 είναι ιδιόκτητα και τα 238 μισθωμένα. Σήμερα λειτουργούν 463 καταστήματα στην Ελλάδα. Η ανάπτυξη της Αγροτικής Τράπεζας πέρασε τα σύνορα της χώρας και διαθέτει άλλα πέντε καταστήματα στη Γερμανία.

Τα υποκαταστήματα της ΑΤΕ σήμερα:

Ενδεικτικά αναφέρονται σε αυτό το σημείο τα υποκαταστήματα⁵⁴ της Αγροτικής Τράπεζας ανά τους νομούς της Ελλάδας και στο εξωτερικό:

ΘΡΑΚΗ

- Στο Νομό Έβρου 10 καταστήματα (Αλεξανδρούπολη, Διδυμότειχο, Δίκαια, Μεταξάδες, Νέα Βύσσα, Ορεστιάδα, Σαμοθράκη, Σουφλί, Τυχερό, Φέρρες).
- Στο Νομό Ξάνθης 4 καταστήματα (Άβατο, Άβδηρα, Ξάνθη, Σταυρούπολη).
- Στο Νομό Ροδόπης 4 καταστήματα (Ιασμός, Κομοτηνή, Ευλαγανή, Σάπτες).

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Δράμας 7 καταστήματα (Αλίστρατη, Δοξάτο, Δράμα, Καλαμπάκι, Κάτω Νευροκόπι, Νικηφόρος, Προσοτσάνη).
- Στο Νομό Σερρών 11 καταστήματα (Ηράκλεια, Μαυροθάλασσα, Νέα Ζίχνη, Νιγρίτα, Προβατάς, Πρώτη, Ροδόλιβος, Ροδόπολη, Σέρρες(2), Σιδηρόκαστρο).

---

⁵⁴ <http://www.atebank.gr/ATEbank/QuickLinks/Branches/>

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Θεσσαλονίκης 27 καταστήματα.
- Στο Νομό Ημαθίας 6 καταστήματα (Αλεξάνδρεια, Βέροια(2), Μελική, Νάουσα, Πλατύ).
- Στο Νομό Κιλκίς 6 καταστήματα (Αξιούπολη, Γουμένισσα, Κιλκίς, Μουριές, Πολύκαστρο, Χέρσο).
- Στο Νομό Πέλλας 5 καταστήματα (Αριδαία, Γιαννιτά, Έδεσσα, Κρύα Βρύση, Σκύδρα).
- Στο Νομό Πιερίας 5 καταστήματα (Αιγίνιο, Κατερίνη(2), Κόλινδρος, Λιτόχωρο).
- Στο Νομό Χαλκιδικής 7 καταστήματα (Αρναία, Ιερισσός, Κασσάνδρεια, Νέα Καλλικράτεια, Νέα Μουδανιά, Νικητή, Πολύγυρος).

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Γρεβενών 2 καταστήματα (Γρεβενά, Δεσκάτη).
- Στο Νομό Καστοριάς 3 καταστήματα (Άργος Ορεστικό, Καστοριά, Μεσοποταμία).
- Στο Νομό Κοζάνης 8 καταστήματα (Βελβενδός, Κοζάνη(2), Νεάπολη Βοΐου, Πτολεμαΐδα, Σέρβια, Σιάτιστα, Φιλότα).
- Στο Νομό Φλώρινας 2 καταστήματα (Αμύνταιο, Φλώρινα).

ΗΠΕΙΡΟΣ

- Στο Νομό Άρτας 2 καταστήματα (Άρτα, Κομπότι).
- Στο Νομό Θεσπρωτίας 3 καταστήματα (Ηγουμενίτσα, Παραμυθιά, Φιλιάτες).
- Στο Νομό Ιωαννίνων 6 καταστήματα (Δελβινάκι, Ιωάννινα, Καλουτσιάνη, Κόνιτσα, Μέτσοβο, Παρακάλαμος).
- Στο Νομό Πρεβέζης 5 καταστήματα (Θεσπρωτικό, Καναλάκι, Πάργα, Πρέβεζα, Φιλιπιάδα).

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

- Στο Νομό Καρδίτσας 6 καταστήματα (Καρδίτσα, Κέδρος, Λεοντάρι, Μουζάκι, Παλαμάς, Προάστιο, Σοφάδες).
- Στο Νομό Λάρισας 11 καταστήματα (Αγιά, Αμπελώνας, Ελασσόνα, Λάρισα(3), Πυργετός, Συκούριο, Τύρναβος, Φάρσαλα, Φιλιππούπολη).
- Στο Νομό Μαγνησίας 8 καταστήματα (Αλμυρός, Βόλος(2), Βελεστίνο, Ζαγορά, Νέα Αγχίαλος, Νέα Ιωνία, Σκόπελος).
- Στο Νομό Τρικάλων 6 καταστήματα (Καλαμπάκα, Τρίκαλα(2), Οιχαλία, Πύλη, Φαρκαδόνα).

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

- Στο Νομό Αττικής 109 καταστήματα.
- Στο Νομό Πειραιά 11 καταστήματα (συμπεριλαμβανομένων και αυτών των Κυθήρων και του Πόρου).
- Στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας 14 καταστήματα (Αγρίνιο(2), Αμφιλοχία, Αστακός, Βόνιτσα, Θέρμο, Κατούνα, Κατοχή, Ματαράγκα, Μεσολόγγι, Μύτικας, Ναύπακτος, Παναιτώλιο).
- Στο Νομό Βοιωτίας 7 καταστήματα (Αλίαρτος, Βάγια, Δίστομο, Θήβα, Λιβαδειά, Ορχομενός, Σχηματάρι).
- Στο Νομό Εύβοιας 10 καταστήματα (Αλιβέρι, Αμάρυνθος, Ιστιαία, Κάρυστος, Λίμνη, Κύμη, Λουτρά Αιδηψού, Μαντούδι, Χαλκίδα, Ψαχνά).
- Στο Νομό Ευρυτανίας 1 κατάστημα (Καρπενήσι).
- Στο Νομό Φθιώτιδας 14 καταστήματα (Αμφίκλεια, Αταλάντη, Δομοκός, Ελάτεια, Κάτω Τιθορέα, Λαμία(2), Λιβανάτες, Μακρακώμη, Μαλεσίνα, Μώλος, Νέο Μοναστήρι, Σπερχειάδα, Στυλίδα).
- Στο Νομό Φωκίδας 3 καταστήματα (Άμφισσα, Ιτέα, Λιδορίκι).

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

- Στο Νομό Αργολίδας 6 καταστήματα (Αργος(2), Ερμιόνη, Κρανίδι, Λιγούριο, Ναύπλιο).
- Στο Νομό Αρκαδίας 7 καταστήματα (Άστρος, Δημητσάνα, Λεβίδι, Λεωνίδιο, Μεγαλόπολη, Τρίπολη, Τρόπαια).
- Στο Νόμο Αχαΐας 13 καταστήματα (Αίγιο, Ακράτα, Ερυμάνθεια, Καλάβρυτα, Κάτω Αχαΐα, Κάτω Κλειτορία, Πάτρα(7)).
- Στο Νομό Ηλείας 15 καταστήματα (Αμαλιάδα, Ανδραβίδα, Ανδρίτσαινα, Αρχαία Ολυμπία, Βάρδα, Βαρθολομιό, Γαστούνη, Ζαχάρω, Καλλιθέα, Κρέσταινα, Λεχαινά, Νέα Φιγαλεία, Πελοπιό, Πύργος(2)).
- Στο Νομό Κορινθίας 10 καταστήματα (Βέλο, Βραχάτι, Γκούρα, Δερβένι, Ζευγόλατο, Κιάτο, Κόρινθος, Λουτράκι, Νεμέα, Ξυλόκαστρο).
- Στο Νομό Λακωνίας 6 καταστήματα (Γύθειο, Κροκέες, Μολαοί, Νεάπολη Λακωνίας, Σκάλα, Σπάρτη).
- Στο Νομό Μεσσηνίας 14 καταστήματα (Γαργαλιάνοι, Δόριο, Καλαμάτα(2), Κοπανάκι, Κορώνη, Κυπαρισσία, Μεθώνη, Μελιγαλάς, Μεσσήνη, Πεταλίδι, Πύλος, Φιλιατρά, Χώρα).

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

- Στο Νομό Ζακύνθου 1 κατάστημα.
- Στο Νομό Κέρκυρας 4 καταστήματα.
- Στο Νομό Κεφαλληνίας-Ιθάκης 3 καταστήματα.
- Στο Νομό Λευκάδας 1 κατάστημα.

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

- Στο νομό Κυκλάδων 11 καταστήματα (Αμοργός, Άνδρος, Γαύριο, Θήρα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος(2), Πάρος, Σύρος, Τήνος).

- Στο Νομό Λέσβου 5 καταστήματα (Λήμνος, Μυτιλήνη(2), Καλλονή, Πλωμάρι).
- Στο Νομό Σάμου 3 καταστήματα.
- Στο Νομό Χίου 2 καταστήματα.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

- Στο Νομό Δωδεκανήσου 8 καταστήματα (Ρόδος(3), Αρχάγγελος, Κάλυμνος, Κάρπαθος, Κως, Λέρος).

ΚΡΗΤΗ

- Στο Νομό Ηρακλείου 16 καταστήματα.
- Στο Νομό Λασιθίου 5 καταστήματα.
- Στο Νομό Ρεθύμνου 2 καταστήματα.
- Στο Νομό Χανίων 8 καταστήματα.

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ

- Στη Γερμανία 1 κατάστημα (Frankfurt).
- Στη Ρουμανία 12 καταστήματα (Bucharest, Baia Mare, Braila, Brasov, Constanta, Cluj Napoca, Craiova, Galati, Iasi, Oradea, Pitesti, Tbrg-Jiu).

Χωροταξική σύγκριση υποκαταστημάτων της ΑΤΕ, της ΕΤΕ και της Eurobank:

Για να γίνει μία λεπτομερέστερη σύγκριση, παραθέτονται στο σημείο αυτό και τα υποκαταστήματα στην Ελλάδα, ακόμα δύο μεγάλων τραπεζικών ομίλων της χώρας μας. Της Εθνικής Τράπεζας⁵⁵ και της Eurobank.⁵⁶

⁵⁵ http://www.nbg.gr/network_store.asp ⁵⁶ <http://www.eurobank.gr/online/home/pops.aspx>

Τα υποκαταστήματα της Εθνικής Τράπεζας σήμερα:

ΘΡΑΚΗ

- Στο Νομό Έβρου 8 καταστήματα (Αλεξανδρούπολη(2), Διδυμότειχο, Δίκαια, Ορεστιάδα, Σαμοθράκη, Σουφλί, Φέρρες).
- Στο Νομό Ξάνθης 3 καταστήματα στην Ξάνθη.
- Στο Νομό Ροδόπης 4 καταστήματα (Ιασμός, Κομοτηνή, Ξυλαγανή, Σάπες).

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Δράμας 4 καταστήματα (Δράμα(2), Κάτω Νευροκόπι, Προσοτσάνη).
- Στο Νομό Σερρών 7 καταστήματα (Ηράκλεια, Νέα Ζίχνη, Νιγρίτα, Ροδόπολη, Σέρρες(2), Σιδηρόκαστρο).

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Θεσσαλονίκης 52 καταστήματα.
- Στο Νομό Ημαθίας 5 καταστήματα (Αλεξάνδρεια, Βέροια(2), Κόπανος, Νάουσα).
- Στο Νομό Κιλκίς 4 καταστήματα (Αξιούπολη, Γουμένισσα, Κιλκίς, Πολύκαστρο).
- Στο Νομό Πέλλας 5 καταστήματα (Αριδαία, Γιαννιτσά(2), Έδεσσα, Σκύδρα).
- Στο Νομό Πιερίας 5 καταστήματα (Αιγίνιο, Κατερίνη(2), Λεπτοκαρυά, Λιτόχωρο).
- Στο Νομό Χαλκιδικής 7 καταστήματα (Αρναία, Ιερισσός, Κασσάνδρεια, Νέα Καλλικράτεια, Νέα Μουδανιά, Νέος Μαρμαράς, Πολύγυρος).

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Γρεβενών 2 καταστήματα (Γρεβενά, Δεσκάτη).
- Στο Νομό Καστοριάς 3 καταστήματα (Άργος Ορεστικό, Καστοριά).
- Στο Νομό Κοζάνης 8 καταστήματα (Κοζάνη(3), Πτολεμαΐδα(2), Σέρβια, Σιάτιστα, Τσοτύλι).
- Στο Νομό Φλώρινας 2 καταστήματα (Αμύνταιο, Φλώρινα).

ΗΠΕΙΡΟΣ

- Στο Νομό Άρτας 2 καταστήματα στην Άρτα.
- Στο Νομό Θεσπρωτίας 3 καταστήματα (Ηγουμενίτσα, Παραμυθιά, Φιλιάτες).
- Στο Νομό Ιωαννίνων 8 καταστήματα (Ιωάννινα(6), Κόνιτσα, Μέτσοβο).
- Στο Νομό Πρεβέζης 6 καταστήματα (Θεσπρωτικό, Καναλάκι, Πάργα, Πρέβεζα(2), Φιλιππιάδα).

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

- Στο Νομό Καρδίτσας 5 καταστήματα (Καρδίτσα(2), Μουζάκι, Παλαμάς, Σοφάδες).
- Στο Νομό Λάρισας 12 καταστήματα (Αγιά, Ελασσόνα, Λάρισα(7), Τύρναβος, Φάρσαλα, Φιλιππούπολη).
- Στο Νομό Μαγνησίας 11 καταστήματα (Αγριά, Αλμυρός, Βόλος(5), Βελεστίνο, Σκιάθος, Αλόνησος, Σκόπελος).
- Στο Νομό Τρικάλων 6 καταστήματα (Καλαμπάκα, Τρίκαλα(3), Πύλη, Φαρκαδόνα).

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

- Στο Νομό Αττικής (συμπεριλαμβανομένου του Πειραιά και των νήσων του Αργοσαρωνικού) 213 καταστήματα.
- Στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας 10 καταστήματα (Αγρίνιο(2), Αμφιλοχία, Αστακός, Βόνιτσα, Θέρμο, Νεοχώρι, Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αιτωλικό).
- Στο Νομό Βοιωτίας 6 καταστήματα (Αλιάρτος, Δίστομο, Θήβα, Λιβαδειά, Ορχομενός, Σχηματάρι).
- Στο Νομό Εύβοιας 11 καταστήματα (Αλιβέρι, Σκύρος, Ιστιαία, Κάρυστος, Λίμνη, Κύμη, Λουτρά Αιδηψού, Μαντούδι, Χαλκίδα(2), Ψαχνά).
- Στο Νομό Ευρυτανίας 2 καταστήματα (Καρπενήσι, Ραπτόπουλο).
- Στο Νομό Φθιώτιδας 13 καταστήματα (Αμφίκλεια, Αταλάντη, Δομοκός, Καμένα Βούρλα, Λαμία(3), Μακρακώμη, Μαλεσίνα, Μώλος, Πελασγία, Σπερχειάδα, Στυλίδα).
- Στο Νομό Φωκίδας 4 καταστήματα (Άμφισσα, Δελφοί, Ιτέα, Λιδωρίκι).

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

- Στο Νομό Αργολίδας 5 καταστήματα (Άργος, Ερμιόνη, Κρανίδι, Ναύπλιο(2)).
- Στο Νομό Αρκαδίας 7 καταστήματα (Άστρος, Δημητσάνα, Λεωνίδιο, Μεγαλόπολη, Τρίπολη(2), Τρόπαια).
- Στο Νόμο Αχαΐας 17 καταστήματα (Αίγεια, Αίγιο(2), Καλάβρυτα, Κάτω Αχαΐα, Πάτρα(12)).
- Στο Νομό Ηλείας 9 καταστήματα (Αμαλιάδα, Αρχαία Ολυμπία, Βάρδα, Γαστούνη, Ζαχάρω, Κρέσταινα, Λεχαινά, Πύργος(2)).
- Στο Νομό Κορινθίας 9 καταστήματα (Άγιοι Θεόδωροι, Βέλο, Βραχάτι, Κιάτο, Κόρινθος(2), Λουτράκι, Νεμέα, Ευλόκαστρο).
- Στο Νομό Λακωνίας 6 καταστήματα (Βλαχιώτης, Γύθειο, Μολαοί, Νεάπολη Λακωνίας, Σκάλα, Σπάρτη).
- Στο Νομό Μεσσηνίας 11 καταστήματα (Γαργαλιάνοι, Καλαμάτα(3), Κορώνη, Κυπαρισσία, Μεθώνη, Μελιγαλάς, Μεσσήνη, Πύλος, Φιλιατρά).

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

- Στο Νομό Ζακύνθου 2 κατάστημα.
- Στο Νομό Κέρκυρας 4 καταστήματα.
- Στο Νομό Κεφαλληνίας-Ιθάκης 4 καταστήματα.
- Στο Νομό Λευκάδας 1 κατάστημα.

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

- Στο νομό Κυκλάδων 11 καταστήματα (Άνδρος, Τος, Κέα, Θήρα, Μήλος, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος, Σίφνος, Τήνος)
- Στο Νομό Λέσβου 7 καταστήματα (Πάπαδος, Μυτιλήνη(2), Καλλονή, Πλωμάρι, Μήθυμνα, Μύρινα).
- Στο Νομό Σάμου 4 καταστήματα. (Σάμος(3), Ικαρία).
- Στο Νομό Χίου 5 καταστήματα.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

- Στο Νομό Δωδεκανήσου 13 καταστήματα (Ρόδος(5), Καστελόριζο, Κάλυμνος, Κάρπαθος, Κως(2), Πάτμος, Λέρος, Σύμη).

ΚΡΗΤΗ

- Στο Νομό Ηρακλείου 12 καταστήματα.
- Στο Νομό Λασιθίου 4 καταστήματα.
- Στο Νομό Ρεθύμνου 4 καταστήματα.
- Στο Νομό Χανίων 7 καταστήματα.

Τα υποκαταστήματα της Eurobank σήμερα:

ΘΡΑΚΗ

- Στο Νομό Έβρου 3 καταστήματα (Αλεξανδρούπολη(2), Ορεστιάδα).
- Στο Νομό Ξάνθης 2 καταστήματα στην Ξάνθη.
- Στο Νομό Ροδόπης 1 κατάστημα στην Κομοτηνή.

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Δράμας 2 καταστήματα στη Δράμα.
- Στο Νομό Σερρών 5 καταστήματα (Νιγρίτα, Σέρρες(3), Σιδηρόκαστρο).

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Θεσσαλονίκης 47 καταστήματα.
- Στο Νομό Ημαθίας 4 καταστήματα (Αλεξάνδρεια, Βέροια(2), Νάουσα).
- Στο Νομό Κιλκίς 2 καταστήματα (Κιλκίς, Πολύκαστρο).
- Στο Νομό Πέλλας 3 καταστήματα (Αριδαία, Γιαννιτσά, Έδεσσα).
- Στο Νομό Πιερίας 2 καταστήματα στην Κατερίνη.
- Στο Νομό Χαλκιδικής 4 καταστήματα (Αρναία, Νέα Μουδανιά, Νέος Μαρμαράς, Πολύγυρος).

ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

- Στο Νομό Γρεβενών 1 κατάστημα στα Γρεβενά.
- Στο Νομό Καστοριάς 1 κατάστημα στην Καστοριά.
- Στο Νομό Κοζάνης 4 καταστήματα (Κοζάνη(2), Πτολεμαΐδα, Σέρβια)
- Στο Νομό Φλώρινας 1 κατάστημα στη Φλώρινα.

ΗΠΕΙΡΟΣ

- Στο Νομό Άρτας 1 κατάσταση στην Άρτα.
- Στο Νομό Θεσπρωτίας 1 κατάσταση στην Ηγουμενίτσα.
- Στο Νομό Ιωαννίνων 4 καταστήματα (Ιωάννινα(3), Μέτσοβο).
- Στο Νομό Πρεβέζης 1 κατάσταση στην Πρέβεζα.

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

- Στο Νομό Καρδίτσας 1 κατάσταση στην Καρδίτσα.
- Στο Νομό Λάρισας 6 καταστήματα (Ελασσόνα, Λάρισα(4), Νεάπολη).
- Στο Νομό Μαγνησίας 6 καταστήματα (Αλμυρός, Βόλος(4), Σκιάθος).
- Στο Νομό Τρικάλων 3 καταστήματα (Καλαμπάκα, Τρίκαλα(2)).

ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ

- Στο Νομό Αττικής (συμπεριλαμβανομένου του Πειραιά και των νήσων του Αργοσαρωνικού) 184 καταστήματα.
- Στο Νομό Αιτωλοακαρνανίας 5 καταστήματα (Αγρίνιο(3), Μεσολόγγι, Ναύπακτος).
- Στο Νομό Βοιωτίας 4 καταστήματα (Θήβα, Λιβαδειά(2), Σχηματάρι).
- Στο Νόμο Εύβοιας 5 καταστήματα (Αλιβέρι, Ιστιαία, Νέα Αρτάκη, Χαλκίδα(2)).
- Στο Νομό Ευρυτανίας κανένα κατάσταση.
- Στο Νομό Φθιώτιδας 3 καταστήματα (Αταλάντη, Λαμία(2)).
- Στο Νομό Φωκίδας 1 κατάσταση στην Άμφισσα.

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

- Στο Νομό Αργολίδας 3 καταστήματα (Άργος, Κρανίδι, Ναύπλιο).
- Στο Νομό Αρκαδίας 3 καταστήματα (Μεγαλόπολη, Τρίπολη(2)).
- Στο Νόμο Αχαΐας 7 καταστήματα (Αίγιο, Πάτρα(6)).
- Στο Νομό Ηλείας 4 καταστήματα (Αμαλιάδα, Λεχαινά, Πύργος(2)).
- Στο Νομό Κορινθίας 4 καταστήματα (Κιάτο, Κόρινθος(2), Λουτράκι).
- Στο Νομό Λακωνίας 2 καταστήματα (Σκάλα, Σπάρτη).
- Στο Νομό Μεσσηνίας 3 καταστήματα (Καλαμάτα(2), Μεσσήνη).

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

- Στο Νομό Ζακύνθου 1 κατάσταση.
- Στο Νομό Κέρκυρας 2 καταστήματα.
- Στο Νομό Κεφαλληνίας 1 κατάσταση.
- Στο Νομό Λευκάδας 1 κατάσταση.

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

- Στο νομό Κυκλάδων 6 καταστήματα (Άνδρος, Θήρα, Μύκονος, Νάξος, Πάρος, Σύρος)
- Στο Νομό Λέσβου 2 καταστήματα (Μυτιλήνη, Μύρινα).
- Στο Νομό Σάμου 1 κατάσταση στη Σάμο.
- Στο Νομό Χίου 2 καταστήματα.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

- Στο Νομό Δωδεκανήσου 7 καταστήματα (Ρόδος(5), Κάλυμνος, Κως).

ΚΡΗΤΗ

- Στο Νομό Ηρακλείου 12 καταστήματα.
- Στο Νομό Λασιθίου 3 καταστήματα.
- Στο Νομό Ρεθύμνου 2 καταστήματα.
- Στο Νομό Χανίων 2 καταστήματα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΙΣΤΟΡΙΚΑ **ΣΤΟΙΧΕΙΑ**

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. (Πρωθυπουργός) Θά παρεκάλουν τήν στιγμήν αὐτήν νά διακοπῇ ἡ συζήτησις, διὰ νά εισηγηθῶ τὸ νομοσχέδιον περὶ ἰδρύσεως τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ὁ κ. Πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως ἔχει τὸν λόγον.

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. (Πρωθυπουργός). * Κύριοι βουλευταί, λαμβάνω τὴν τιμὴν νά εισηγηθῶ εἰς τὴν Βουλὴν νομοσχέδιον «περὶ κυρώσεως συμβάσεως μεταξὺ δημοσίου καὶ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, περὶ συστάσεως καὶ λειτουργίας Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς» καὶ νά παρακαλέσω, ὅπως παραπεμπθῇ εἰς τὴν ἀρμοδίαν ἐπιτροπὴν, μὲ τὴν σύστασιν, νά μᾶς παρουσιάσῃ τὸ ταχύτερον τὴν ἔκθεσίν, της.

Νομίζω, κ. βουλευταί, ὅτι διὰ νά δώσω ἀκριβῆ ἀντίληψιν τοῦ τί εἶναι ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα, τὴν ὁποίαν ἰδρύομεν σήμερον, θά εἶναι ἀρκετὸν ν' ἀναγνώσω τὸ πρῶτον ἀρθρον τῆς συμβάσεως, ἡ ὁποία ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν κρίσιν ὑμῶν. Κατὰ τὸ ἀρθρον τοῦτο ἰδρύεται αὐτόνομος τραπεζιτικὸς ὀργανισμὸς (ἀναγινώσκει).

Ἡ μέριμνα, περὶ ἰδρύσεως Γεωργικῆς Τραπεζῆς, κ. βουλευταί, δὲν ἀπησχόλησε τὴν Κυβέρνησίν μου τὸ πρῶτον. Ἡ Κυβέρνησις τοῦ Συνασπισμοῦ, δὲν γνωρίζω τοῦ εὐρύτερου ἢ στενωτέρου, εἶχεν ἀσχοληθῆ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ εἶχεν ὑπογράψῃ μετὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τὴν 23)2)1928 σύμβασιν, περὶ ἰδρύσεως τοιαύτης Τραπεζῆς. Κατὰ τὴν σύμβασιν αὐτὴν τὰ κεφάλαια τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς ἤθελον ἀπκριτισθῆ, πρῶτον ἐκ τῶν ἐσόδων, ἅτινα συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 18 τῆς συμβάσεως τοῦ πρώτου προσφυγικῆ δανείου καὶ τὸ ἀρθρον 16 τοῦ καταστατικῆ τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀποκαταστάσεως προσφύγων ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος. Δεύτερον ἐκ τῶν κεφαλαίων ἐν γένει τῶν δημοσίων Γεωργικῶν Τραπεζῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν πόρων, οἱ ὅποιοι θέλοισι προκύψῃ ἐκ τῆς λειτουργίας καὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῶν ὑπὲρ τῶν Γεωργικῶν Τραπεζῶν ἀναγκαστικῶν εἰσφορῶν. Τρίτον ἐξ οἰουδήποτε ποσοῦ, τὸ ὅποιον ἤθελε παραχωρήσει τὸ Κράτος. Τέταρτον ἐκ τῆς συμμετοχῆς τοῦ δημοσίου εἰς τὰ κέρδη τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως πρὸς τὸ ἀρθρον 3 τῆς ὑπὸ σημερινὴν χρονολογίαν συμβάσεως μεταξὺ Κράτους καὶ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς. Πέμπτον ἐκ τῶν ὑπολοίπων κερδῶν τῆς διαχειρίσεως τῶν Γεωργικῶν Τραπεζῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐξόδων. Αὐτὰ ἦσαν τὰ κεφάλαια τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς. Συγχρόνως ὠρίζετο, ὅτι ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα ἀναλαμβάνει νά παράσχῃ πιστώσεις εἰς τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν ἀνερχομένης διὰ μὲν τὰ πρῶτα πέντε ἔτη εἰς τὰ 20 0)0 τῶν δανείων

της Γεωργικής Τραπεζής μη υπολογιζομένων τών πρὸς τὸ Κράτος τοιούτων, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πενταετίαν 15 ο)ο τών αὐτῶν δανείων. Τὰ ποσὰ ταῦτα ὑπελογίζοντο τότε εἰς 600.000.000 δραχμῶν.

Τὸ ποσὸν αὐτὸ θὰ ἐδίδοτο ὑπὸ τῆς Ἑθν. Τραπεζῆς μὲ τόκον 8 ο)ο. Συγχρόνως ἡ Ἑθν. Τράπεζα ἀνελάμβανε νὰ δώσῃ ἀκόμη πιστώσεις 100.000.000 πρὸς 7 ο)ο διὰ τὴν παροχὴν μακροπροθέσμων δανείων ὑπὸ τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς. Αὐτὴ εἶναι ἡ Τράπεζα τὴν ὁποίαν ἡ Κυβέρνησις ἡ σημερινὴ εἶχεν ἐν σχεδίῳ, καθ' ὃν χρόνον ἀνελάμβανε τὴν ἀρχήν. Οὐσιαστικῶς τὰ διαθέσιμα ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς ταύτης πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς γεωργικῆς πίστεως κεφάλαια ἦσαν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη αἱ πιστώσεις τῆς Ἑθν. Τραπεζῆς. Ἐπειδὴ δὲ αἱ πιστώσεις αὗται ἐδίδοτο πρὸς τόκον, ὅπως εἶπον, 7 ο)ο καὶ 8 ο)ο, τὰ 600 ἑκατομμύρια πρὸς 8 ο)ο καὶ τὰ 100 ἑκατομμύρια πρὸς 7 ο)ο ὁ τόκος τὸν ὁποῖον θὰ ἐπλήρωνεν ἡ Ἑθν. Τράπεζα διὰ τὰ κεφάλαια αὐτὰ ἀνήρχετο εἰς 55.000.000 κατ' ἔτος, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 7 ο)ο—8 ο)ο ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου. Γνωρίζετε ὅλοι νομίζω, ὅτι δι' ἕξοδα διαχειρίσεως καὶ δι' ἀποσβέσεις ἐπισηφαλῶν ἀπαιτήσεων ἀπαιτεῖται ἐν περιθώριον 4 ο)ο—4.1 ο)ο μεταξὺ τῆς τιμῆς εἰς τὴν ὁποίαν κοστίζει τὸ ἔλλειμμα εἰς τὴν δανειζομένην Τράπεζαν καὶ τῆς τιμῆς τὴν ὁποῖαν δύναται ἡ Τράπεζα νὰ δώσῃ πρὸς τὸν δανειζόμενον πολίτην. Ἐφ' ὅσον τὰ κεφάλαια τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς θὰ κοστίζουν 7—8 ο)ο ἐννοεῖτε καλῶς ὅτι τὰ χρήματα δὲν ἦτο δυνατόν νὰ δικτεθοῦν ὀλιγώτερον περίπου τοῦ 12 ο)ο—11.86 ο)ο, ἀλλ' ὄχι ὀλιγώτερον τοῦ 12 ο)ο. Σημειώσατε ἀκόμη ὅτι κατὰ τὴν σύμβασιν τὴν περυσινήν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦτο ἐξησφαλισμένον εἶναι ὅτι αἱ πιστώσεις τῆς Τραπεζῆς προεδλέποντο διὰ διὰ μίαν δεκαετίαν μόνον. Μετὰ μίαν δεκαετίαν δὲν προεδλέπετο τί θὰ γίνῃ. Δὲν θέλω νὰ εἶπω ὅτι ἡ πρόνοια ἡ ὁποία ἐδείχθη κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦτο ἀναξία προσοχῆς. Ἰσχυρίζομαι ὅμως ὅτι ἡ πρόνοια ἐκείνη ἦτο ἀπολύτως ἀνεπρκρῆς διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς γεωργίας μας.

Πιστεύω ὁ ἀρχηγὸς τῆς Δημοκρατικῆς Ἐνώσεως ὁ ὁποῖος δεικνύει πάντοτε ἀληθινὸν ἐνδιαφέρον διὰ τὴν γεωργικὴν τάξιν, πιστεύω θὰ ἐνθυμηταί ὅτι τυχόντος λόγου περὶ τοῦ θέματος τῷ εἶπον ὅτι εἶχον κάποιον μυστικὸν ὅταν ὠμίλου ὅτι δύναμαι νὰ ἐνισχύσω αὐτὴν τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν οὐσιωδῶς· τὸ μυστικὸν αὐτὸ ἀπεκαλύφθη μετὰ τινὰ χρόνον. Ὅταν αἱ μελέται μου ἐφθασαν εἰς συμπεράσματα καὶ ἐπαίσθη ὅτι ἡδυνάμεθα καὶ ἐπεβάλετο εἰς ἡμᾶς νὰ ἀξιώσωμεν παρὰ τῆς Τραπεζῆς ὅπως ἀποκαταστήσῃ εἰς τὸ δημόσιον τὸ ἥμισυ τοῦ ὑπερκαλύμματός, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ἐδήλωσα ὅτι ἐκ τῶν ὑπερκαλυμμάτων 650.000.000 θὰ ἐτίθεντο κατὰ μέρος διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς μία κρατικὴ εἰσφορὰ πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ζητήματος τῆς λαϊκῆς στέγης τὰ δὲ ὑπόλοιπα 450 ἑκατομμύρια θὰ ἐδίδοτο ὡς προικοδοτήσεις τοῦ δημοσίου πρὸς τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν ἀνευ ἀπαιτήσεως πληρωμῆς τόκου ἐκ μέρους αὐτῆς. Ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς λύσεως ταύτης θὰ ἐπετυγχάνωμεν τὸ ἐξῆς ἀποτέλεσμα: Θὰ εἶχομεν τὰ 750.000.000 τῆς Ἑθν. Τραπεζῆς καὶ 450.000.000 ἐκ τῶν καλυμμάτων δηλ. καὶ 150 ἑκατομμύρια διὰ τὰ ὁποῖα θὰ ἐπλήρωνε τόκον 4.8 ο)ο κατὰ μέσον ὄρον ἀντὶ τοῦ 7.87, τὰ ὁποῖα ἐκόστιζεν κατὰ τὴν περυσινήν σύμβασιν· δηλ. μία διαφορὰ τόκου 3 ο)ο τὴν ὁποίαν ἀποδίδει τὸ γεγονός ὅτι τὰ 450 ἑκατομμύρια δὲν λαμβάνουν τόκον.

Ἐπομένως ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ δανεισμός τῶν κτημάτων τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς ἀντὶ νὰ γίνεται εἰς 12 ο)ο θὰ ἡδύνατο νὰ γίνῃ εἰς 9 ο)ο. Ἀποτελεῖ τοῦτο βεβαίως μίαν πρόοδον οὐσιώδη ἀπὸ τὸ καθεστὼς τῆς Τραπεζῆς τὸ ὁποῖον ἐρρυθμίζομεν διὰ τῆς συμβάσεως τοῦ Φεβρουαρίου.

Ἄλλ' οὕτε αὐτὸ ἔκρινα ὅτι ἦτο ἐκανοποιητικόν. Ἐφ' ὅσον ἡ προσοχή μου ἐστρέφετο εἰς μελέτην τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἡδυνάμεθα νὰ ἀσφαλίσωμεν τὴν κοινήν οικονομικὴν ἀνάρρωσιν, ἐπὶ τούτων ἐγενῆτο πεποίθησις βαθεῖα εἰς τὴν ψυχὴν μου, ὅτι τὴν ἀνάρρωσιν αὐτὴν θὰ τὴν ἐπετυγχάνομεν ἂν ἐστρέφομεν ἀμέριστον σχεδὸν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν προσοχήν μας εἰς τὴν ἀμεσον προαγωγὴν τῆς γεωργικῆς μας παραγωγῆς.

Ἐκρίνα λοιπὸν τότε ὅτι καθ' ἣν στιγμὴν τὸ Κράτος ἀπεφάσισε νὰ δαπανήσῃ περὶ τὰ 16.000.000 λιρῶν Ἀγγλίας διὰ τὰ ἔργα τοῦ Στριμόνος, τοῦ Ἀξιοῦ καὶ τῆς ὁδοποιίας. καθ' ἣν στιγμὴν λέγω ἀπηφάσιζε ν' ἀναλάβῃ τσαῦτα βάρη διὰ νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς τελειότερας προαγωγῆς μας τῆς γεωργικῆς καὶ τῆς παραγωγικῆς, καὶ μετὰ τινα ἔτη ἡδύνατο καὶ ὤφειλεν ἐκ τοῦ ποσοῦ τοῦ παραγωγικοῦ δανείου νὰ διαθέσῃ ἐν ποσὸν πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς τῆς γεωργικῆς Τραπεζῆς τὴν ὁποίαν ἰδρῶμεν, διότι εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι τὰ χρήματα τὰ ὁποῖα θὰ διαθέτωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον θὰ ἔδιδον ἀμεσώτερα ἀποτελέσματα διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, παρ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς δώσουν καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἔργων τοῦ Στριμόνος καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν ἔργων τοῦ Ἀξιοῦ καὶ ἡ κατασκευὴ τῆς ὁδοποιίας. Δὲν λέγω ὅτι δὲν θὰ μᾶς δώσουν τὰ ἔργα αὐτὰ ἀποτελέσματα καλὰ, ἀλλὰ δυστυχῶς πρέπει νὰ τὰ ἔχωμεν εἰς 5, 1, 10 χρόνια. Ἐπομένως πιστεύω, ὅτι ἐκεῖνα ποῦ διαθέτομεν διὰ τὴν γεωργικὴν πίστιν θὰ ἀποδώσουν ἀμεσώτερον τὰ ἀποτελέσματα. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως νὰ διατεθοῦν πρὸς προικοδότησιν τῆς γεωργικῆς Τραπεζῆς ἐκ τοῦ παραγωγικοῦ δανείου 500.000.000 ἀκόμη καὶ τὴν μὲν πρώτην στιγμὴν ὑπὸ τὴν ἀντίδρασιν τῆς γνώμης τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν εἶπον, δέδαια θὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὴν Τράπεζαν νὰ μᾶς πληρώνη 7 ο)ο διὰ νὰ παίρνωμεν τὸν τόκον τῆς καὶ ἐν μέρος τοῦ τοκοχρεωλυοῦ ποῦ πληρώνομεν, ἀλλ' ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐφθανα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡμποροῦσα νὰ φέρω παρὰ τὰς ἀντιδράσεις τοῦ ἀρμοδίου ὑπουργοῦ κάποιον ρήγμα εἰς τὰ οικονομικὰ δριζῶν ὅτι ἡ Τράπεζα θὰ πληρώνη πρὸς τὸ Κράτος διὰ τὸ ποσὸν μὲ τὸ ὁποῖον τὴν προικοδοτοῦμεν ἀπὸ τοῦδε τόκον 5 ο)ο, ὁ ὁποῖος τόκος θὰ παύσῃ πληρωνόμενος τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ χρέος μας αὐτὸ διὰ τὸ δάνειον τὸ παραγωγικὸν θὰ ἔχη ἐξοφληθῆ. Ἄλλ' ἡ ἀνήσυχος προσπάθειά μου νὰ εὔρω τὰ μέσα ὅπως καταστήσωμεν τὴν Τράπεζαν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον ἰσχυράν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν προορισμὸν τῆς με ἠγάγεν ἐπίσης εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως τὸ κέρδος τὸ ἐκ τῆς ἐκδόσεως εἰς δημοσίαν ἐγγραφὴν τῶν μετοχῶν τῆς Τραπεζῆς τῆς ἐκδοτικῆς, τὸ κέρδος λέγω τοῦτο, τὸ ὁποῖον συνεφωνήθη με τὴν Τράπεζαν τὴν Ἐθνικὴν νὰ περιέλθῃ κατὰ τὰ 3)4 εἰς τὸ Κράτος καὶ κατὰ τὸ 1)4 εἰς αὐτήν, νὰ διατεθῇ ἐπίσης ὡς προικοδότησις τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς τὸ ποσὸν τοῦτο ὑπολογίζεται εἰς 40.000.000. Τοιοῦτοτρόπως, κύριε, ἡ Τράπεζα τὴν ὁποίαν ἰδρῶμεν σήμερον διὰ τοῦ νομοσχεδίου τὸ ὁποῖον ὑποβάλλω εἰς τὴν ψήφον σας, διαθέτει τὰ ἐξῆς κεφάλαια. Θὰ ἔχη διαθέσιμα 450.000.000 χωρὶς πληρωμὴν οὐδενὸς φόρου ἐκ τοῦ κέρδους τῶν μετοχῶν . . . . . (ἀναγινώσκει). Οἱ φόροι αὐτοί, τοὺς

ὁποῖους πληρώνει ἐπὶ τοῦ διαθεσίμου κεφαλαίου ἀντιστοιχοῦν. εἰς 4.7)10 ἀντὶ τῶν . . . . . τοῦ εἰρηκόμενου προ-
τήτερα, διότι προσετέθησαν τώρα καὶ τὰ 40.000.000, τὰ
ὁποῖα δὲν εἶχομεν ὑπ' ὄψει. Ἐπομένως ἐπὶ τῇ βάσει τῶν
στοιχείων αὐτῶν ἢ Γεωργικῆ Τράπεζα, λέγω, θὰ ἡδύνατο
διότι θὰ ἴδετε τοῦ θὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ τί δύναται,
θὰ ἡδύνατο ἐὰν ἐπῆρχοντο τίποτε νέα γεγονότα ἐὰν θὰ
εἰσῆρχοντο εἰς τοὺς λ)σμούς μας καὶ ἄλλοι παράγοντες,
τοὺς ὁποῖους θὰ μνημονεύσω μετ' ὀλίγον, θὰ ἡδύνατο
νὰ διαθέσῃ τὰ μὲν καλλιεργητικὰ δάνεια πρὸς 8 3)4 ο)ο
τὰ δὲ μακροπρόθεσμα καὶ μεσοπρόθεσμα πρὸς 7 3)4 ο)ο
τὰ δὲ ἐπὶ ἐνεχύρω πρὸς 10 ο)ο. Ἄλλὰ καθ' ἣν στιγμήν κά-
μα λόγον περὶ μακροπρόθεσμων καὶ μεσοπρόθεσμων καὶ
βραχυπρόθεσμων δανείων ἐπιβάλλετε ἴσως νὰ ἐξηγήσῃ
εἰς τὴν Βουλὴν τί εἶναι αὐτὰ τὰ δάνεια. Δὲν νομίζω, ὅτι
ἦτο ἀρκετὴ ἢ ἀνάγκη τοῦ πρώτου ἀρθροῦ τῆς συμ-
βάσεως, διὰ νὰ σὰς δώσω πλήρη εἰκόνα τοῦ πῶς διατί-
θενται τὰ δάνεια αὐτὰ ὑπὸ τῆς Τραπεζῆς. Λοιπὸν ἀ-
ναγινώσκω καὶ τὸ ἀρθρον 7 τῆς συμβάσεως «τὰ ὑπὸ
τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς . . . . (ἀναγινώσκει).

Ταῦτα ὀνομάζω βραχυπρόθεσμα. (ἀναγινώσκει) «δεύτε-
ρον δάνεια συμπληρώσεως κλπ.» τὰ ὁποῖα λέγονται με-
σοπρόθεσμα. Ὁ χωρικός ἔχει ἀνάγκη νὰ ἀγοράσῃ ἕνα
ξυγάρδι διὰ νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἐκμετάλλευσίν του, δὲν
ἔμπορεῖ νὰ πάρῃ ἕνα δάνειον ὡς βραχυπρόθεσμον, δι-
ότι εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸ ἐξοφλήσῃ ἐντὸς ἔτους· θὰ κατα-
φύγῃ εἰς μεσοπρόθεσμον δάνειον. Ἄλλ' ὁ γεωργὸς ἀποφα-
σίζει αἰφνης νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατροπαράδοτον ἄρωτρον
καὶ νὰ πάρῃ ἕνα βενζιναρότρον καὶ νὰ χρειασθῇ ἕνα με-
γέλο ποσὸν καὶ αὐτὸ τὸ ποσὸν δὲν ἔμπορεῖ νὰ τὸ πάρῃ
ὡς βραχυπρόθεσμον δάνειον, θὰ τὸ πάρῃ ὡς μεσοπρόθε-
σμον. Τὰ μεσοπρόθεσμα δάνεια εἶναι προθεσμίας μέχρι
πέντε ἐτῶν.

Ἄλλὰ δὲν ἐξυπηρετοῦνται ἀκόμη ἔλαι αἱ ἀνάγκαι
τοῦ γεωργοῦ μὲ αὐτὰ τὰ δάνεια τὰ μακροπρόθεσμα
καὶ τὰ μεσοπρόθεσμα. Ὁ γεωργὸς ἔμπορεῖ νὰ κρίνῃ καὶ
ἢ ὑπηρεσία ἢ γεωργικὴ καὶ ἢ ὑπηρεσία τῆς Τραπεζῆς ἔμ-
πορεῖ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀκριβὲς ὅτι ἀν-
δαπανηθῶν ἑκατὸν πενήντα ἢ διακόσιες χιλιάδες δραχ-
μαὶ δύναται νὰ φέρῃ ἀπὸ μικρᾶς ἀποστάσεως τὸ νερὸ εἰς
τὰ κλήματα του καὶ νὰ πενταπλασιάσῃ, ὅπως ξεύρετε,
τὴν ἀπόδοσιν. Διότι ἢ ἀπόδοσις τῆς ἀρδευομένης γῆς εἶναι
πολλαπλασία ἀπὸ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ξηρᾶς. Θὰ προσέλθῃ
εἰς τὴν Τράπεζαν θὰ μελετήσῃ ἢ Τράπεζα τὴν αἰτη-
σίν των, θὰ ἴδῃ ὅτι πραγματικῶς καλῶς εἶναι μελε-
τημένη καὶ ὅτι ἐὰν δοθῶν αὐτὰ τὰ χρήματα δύναται
κῦτός ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταβάλλῃ τὸν ἀγρὸν του ἀπὸ ξερικὸν
εἰς ἀρδευόμενον. Ἡ Τράπεζα θὰ τοῦ δώσῃ αὐτὸ τὸ δά-
νειον, ἀλλὰ τὸ δάνειον αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι μακροπρόθε-
σμον καὶ ἢ σύμβασις προβλέπει ὅτι τὸ δάνειον αὐτὸ εἶναι
δυνατὸν νὰ εἶναι μέχρι προθεσμίας εἴκοσι ἐτῶν. Καὶ ἦδη
ἔφ' οὗ σὰς ἐξήγησα τί σημαίνουν αἱ ἐκφράσεις μακρο-
πρόθεσμα, ληξιπρόθεσμα καὶ μεσοπρόθεσμα θὰ μοῦ εἴπητε
ὅτι μὲ τὰ ἀμέσως διαθέσιμα χρήματά μας, θὰ ἔμποροῦμεν
νὰ δώσωμεν μακροπρόθεσμα καὶ μεσοπρόθεσμα δάνεια μὲ
τόσον 7 3)4 ο)ο διὰ τὰ τῆς καλλιεργείας 8 3)4 ο)ο καὶ τὰ
ἄλλα τὰ 9 3)4; Ἄλλὰ, κύριοι, ὅπως εἶπον πρὸ ὀλίγου δὲν
ἐξαιτεῖται μὲ αὐτὰ ἢ δόσεις τῆς Ἀγροτικῆς Τραπεζῆς.
Εἰς τὴν Τράπεζαν αὐτὴν ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα νὰ
ἔχεται καταθέσεις, καταθέσεις δὲ ὄχι ἀπλῶς παρὰ τῶν
γεωργῶν. Καθένας ἕλληγ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ καταθέσῃ τὰ
χρήματά του εἰς τὴν Τράπεζαν αὐτήν. Ὅταν ἔχετε, κύ-

ρινη υπ' όψει ότι η Τράπεζα αυτή έχει κεφάλαια κατατεθειμένα 990.000.000 δραχμάς, ιδιαιτέρως, θά αναγνωρισίτε ότι είναι ένας από τους ισχυρωτέρους Τραπεζιτικούς οργανισμούς, οι όποιοι υπάρχουν εις την χώραν μας! Άλλ' ό καταθέτης δέν θά έχη μόνον πρός ασφάλειαν τής καταθέσεώς του τό μεγάλο αυτό κεφάλαιον τής Αγροτικής Τραπέζης ό καταθέτης θά έχη και άλλην ακόμη ασφάλειαν, τήν όποιαν ή Κυβέρνησις απέφασισε νά δώση άγαλαμβάγουσα τήν έγγύησιν διά τās καταθέσεις. (χειροκροτήματα). Και τότε, κύριοι, όταν έχετε υπ' όψει ότι εις τās Τραπέζας μας είναι κατατεθειμένα σήμερον 15.000.000.000 δραχμῶν εκ τῶν όποιων άφου άφαιρέσητε τās καταθέσεις του δημοσίου εις τήν Τράπεζαν τήν Έκδοτικήν άνερχομένης περίπου εις 1.000.000.000 και τās καταθέσεις τῶν άλλων Τραπεζῶν εις τήν Έκδοτικήν Τράπεζαν, τās όποιās δέ θά υπολογίσωμεν δίς, διότι είναι καταθέσεις τās όποιās υπολογίσωμεν άπαξ, 500.000.000, υπολείπονται περίπου δέκα τρία δισεκατομμύρια πεντακόσια εκατομμύρια καταθέσεις εις τās διαφόρους Τραπέζας. Αί καταθέσεις αυτές έν σχέσει πρός τό μετοχικόν κεφάλαιον διαφέρουν μέγάλως από Τραπέζης εις Τράπεζαν. Άν πάρωμεν τόν μέσον όρον όλων τῶν Τραπεζῶν θά ιδώμεν ότι τό κεφάλαιον έν σχέσει πρός τās καταθέσεις των, — εις τό μετοχικόν κεφάλαιον περιλαμβάνονται και τά αποθέματα τά σχηματισθέντα ήδη, πρόκειται περι αριθμῶν τής 20¹ Ιουνίου 1929—ή σχέσεις είναι 1 : 3 1)2 ή 4.

Θά συνομολογήσητε, κύριοι, ότι δέν υπάρχει λόγος νά κατηγορηθῆ ή έμφυτος αισιοδοξία μου εάν πιστεύσω ότι εις τό διάστημα τής πρώτης διετίας μόνον έχοντες 1.000.000.000 τής Τραπέζης κατατεθειμένα και διαθέτοντες τήν έγγύησιν του Κράτους διά τās καταθέσεις, θά συγκεντρώσωμεν και ήμεεις όχι τετραπλασίας από τά κεφάλαιά μας, ούτε τριπλασίας, ούτε καν ίσως πρός αυτά. Θά είμαι ευχαριστημένος εις τά δύο πρώτα χρόνια, δέν λέγω ότι δέν θά δεχθῶ περισσότερα, αλλά βάζω τούς αριθμούς αυτούς διά νά είπω, ότι εκείνα, τά όποια υπολογίζωμεν είναι σύγουρα, θά είμαι εύτυχής εάν τά δύο πρώτα χρόνια θά φέρουν 650.000.000, όσα δηλαδή μου χρειάζονται διά νά είπω εις τήν Τράπεζαν:

«Πάρτε, κυρία, τά χρήματά σας, δέν μου χρειάζονται πλέον με τόκον πρός 8 ο)ο άφου ήμπορούμεν νά τά ευρωμεν με τόκον, ό όποιος δέν θά υπερβαίνη τά 5 1)2 ο)ο». Έπαναλαμβάνω λοιπόν ότι, όταν άπλως τά 0.65 του μετοχικού κεφαλαίου πρόκειται νά τά ζητήσω από τόν ελληνικόν λαόν δέν είμαι υπερβολικά αισιόδοξος.

Ήρέπει νά προσθέσω ακόμη, ότι δέν πρόκειται, επιδιώκοντες καταθέσεις εις τήν Τράπεζάν μας τήν Αγροτικήν, νά ζημιώσωμεν τās άλλας Τραπέζας και νά περιορίσωμεν τās εκεί καταθέσεις. Διότι έχω πεποιθήσιν, ότι κατά τήν διετίαν αυτήν, τήν όποιαν ζητώ ως προθεσμίαν τής συγκεντρώσεως τῶν καταθέσεων αυτών τῶν 650.000.000, τά ποσά, τά όποια ό Έλληνικός λαός θά είναι εις θέσιν νά καταθέσῃ, θά είναι πολύ άνωτέρα τῶν σημερινῶν. Έπομένως δέν ήμποροῦν νά τούς φθονήσουν οι άλλοι, ότι ζητούμεν και ήμεεις νά πάρωμεν έν μέρος από τās άλλας καταθέσεις, τās όποιās ή οικονομία του Έλληνικού λαου, θά κατορθώσῃ νά συγκεντρώσῃ. Ίσως δέν είναι περιττόν νά σας είπω κύριοι, ότι ή Βουλγαρία, ή όποία έχει μεγάλην αγροτικήν πίστην, άριστα ώργανωμένην, κληρονομήσασα αὐτήν από τήν Τουρκίαν, αλλά βελτιώσασα αὐτήν με τό πρακτικόν πνεῦμα, τό όποιον διακρίνει τούς γείτονάς μας, ή Βουλγαρία, ή όποία έχει Τράπεζαν με κεφάλαιον 461 εκατομμύρια λιβίων, ολιγώτερα του 1.000.000 λίρας 760.000 λίρας, ή Βουλγαρική Τράπεζα, έχει 2.157.000

καταθέσεις, δηλαδή, έχει καταθέσεις σχεδόν πενταπλασίας του μετοχικού της κεφαλαίου. Εάν λοιπόν υποθέσωμεν, ότι εντός της διετίας οι μετριοφρωνες αυτοί υπολογισμοί δεν είναι υπερβολικοί και θα έχωμεν τὰ 650.000.000, διὰ τὴν ἀντικαταστήσωμεν τὰ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς και ἀν υποθέσωμεν, ότι μέχρι δύο ἐτῶν δὲν θὰ μᾶς χρειασθῶν ἄλλα χρήματα, τότε θὰ έχωμεν εἰς τὴν λήξιν τῆς διετίας αὐτῆς τὰ ἐξῆς ἀποτελέσματα: Ἡ Γεωργικὴ Τράπεζα θὰ διέθετε 490.000.000, διὰ τὰ ὁποῖα δὲν πληρώνει οὐδὲνα τόκον· 500.000.000, διὰ τὰ ὁποῖα πληρώνει 25.000.000· τόκον 650.000.000, διὰ τὰ ὁποῖα πρὸς 5,5 ο)ο, θὰ πληρώνῃ 35.750.000. Δηλαδή, διὰ τὰ 8λα διαθέσιμα κεφάλαια θὰ ἐπλήρωναν 60.750.000, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς 3,6 ο)ο ἐπὶ τοῦ διαθέσιμου κεφαλαίου. Δηλαδή θὰ ἠδύνατο τότε ἡ Γεωργικὴ μας Τράπεζα νὰ διαθέτῃ τὰ χρήματά της, διὰ μὲν τὰ καλλιεργητικὰ δάνεια πρὸς 7,75 ο)ο, διὰ τὰ μεσοπρόθεσμα καὶ μακροπρόθεσμα πρὸς 6,75 ο)ο καὶ διὰ τὰ ἄλλα πρὸς 8,75 ο)ο. Ἄλλ' οὔτε ἐδῶ, κύριοι, σταματοῦν αἱ δυνατότητες τῆς Τραπεζῆς. Ἀνέγνωσα ἤδη πρὸ μηνῶν σχετικὴν διάταξιν τῆς περυσινῆς συμβάσεως, κατὰ τὴν ὁποῖαν εἰς τὴν Τράπεζαν τὴν Γεωργικὴν, διὰ τῆς περυσινῆς συμβάσεως μεταφέροντο εἰς τὰ ἔσοδα, ἀτινα συμφώνως πρὸς τὸ ἄρθρον 18 τῆς συμβάσεως τοῦ α' προσωπικοῦ δανείου καὶ τὸ ἄρθρον 16 τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ε. Α. Π. ἀνήκουν εἰς τὸ Κράτος. Ἡ διατύπωσις αὐτὴ ἐφάνη εἰς τὴν σημερινὴν Κυβέρνησιν ἀδόκιμος καὶ περιελήφθη ἤδη διάταξις κατὰ τὴν ὁποῖαν περιέρχονται καὶ τὰ ἔσοδα, ὅσα τυχόν θὰ ἐπερίσσειον ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ δανείου τῆς ἀποκαταστάσεως μετὰ τὴν ἀποζημίωσιν τῶν ἀγροτῶν προσφύγων.

Α. ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ. Δὲν διαφέρει, οὔτε κατὰ κεφαλαίαν.

Ε. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ. (Πρωθυπουργός). Πολὺ καλὰ τὸ δέχομαι, ἄλλως τε ἀδόκιμον εἶπα τὴν ἔκφρασιν, ἐδῶ εἶναι πῶς ξεκαθαρισμένο. Συγχρόνως, ὅπως ἀνέγνωσα πρὸ μικροῦ, καὶ κατὰ τὴν παλαιὰν σύμβασιν καὶ κατὰ τὴν νέαν, εἰς τὴν Γεωργικὴν Τράπεζαν περιέρχεται καὶ τὸ ἀναλογεῖν εἰς τὸ Κράτος 1)3 τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὰ κέρδη τῆς Τραπεζῆς. Δὲν υπολογίζω βεβαίως αὐτὰ εἰς τὰ ἀμέσως δυνάμενα νὰ ἐνισχύσωσι τὴν Τράπεζάν μας, διότι τὸ μὲν πρῶτον κονδύλιον δὲν γνωρίζω εἰς ποῖον χρονικὸν διάστημα θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸ εἰσαγάγωμεν εἰς τὴν Τράπεζαν, δὲν γνωρίζω δὲ καὶ ἡ συμμετοχὴ μας εἰς τὴν Τράπεζαν πότε θὰ ἀρχίσῃ πραγματοποιουμένη. Ἀλλὰ βεβαίως ὄχι διὰ τὸ ἀπώτερον, ἀλλὰ διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον εἶναι καὶ αὐτὰ σπουδαῖα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὁμῶς δὲν λαμβάνω αὐτὴν τὴν στιγμήν ὑπ' ὄψει, ἐκθέτων τὰς δυνατότητας τῆς Τραπεζῆς. Τὰ μνημονεύω μόνον, ὡς σημαντικὰ διὰ τὸ προσεχὲς μέλλον. Ἄλλ' ἡ Τράπεζα ἀπὸ τοῦδε ἔχει τὸ δικαίωμα δυνάμει τοῦ καταστατικοῦ τῆς Ἐκδοτικῆς Τραπεζῆς, νὰ ἀναπροεξοφλῇ ἀπὸ τὸ χαρτοφυλάκιόν της μέχρι ποσοῦ ἴσου πρὸς τὸ 1)4 τοῦ χαρτοφυλακείου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἐκδοτικῆς.

Τοιοῦτοτρόπως, κύριοι, μετὰ μίαν διετίαν τὰ 1640 ἑκατομμύρια δραχμῶν τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἀπὸ σήμερον διαθέτει ἡ Ἀγροτικὴ Τράπεζα—ἠναγκάσθημεν νὰ τῆς ἀλλάξωμεν τὸ ὄνομα διότι εὐρήκαμεν ὅτι ὑπάρχει μία ἰδιωτικὴ Τράπεζα—ἐὰν αἱ ἀνάγκαι τῆς γεωργίας τὸ ἀπαιτήσουν θὰ ἔχουν ἀξιεθῆ κατὰ 650 ἑκατομμύρια, τὰ ὁποῖα θὰ προέρχωνται ἐκ τῶν καταθέσεων, θὰ ἀνέλθουν ἐπὶ μέρους εἰς ποσὸν 2000 ἑκατομμυρίων. Ἐκ τούτων πλέον 250 ἑκατομμυρίων εἰς τὰ ὁποῖα υπολογίζονται μετὰ μίαν διετίαν θὰ εἶναι τὸ ποσὸν τὸ ὁποῖον ἡ Τράπεζα ἢ Ἐκδοτικὴ θὰ δύναται νὰ διαθέτῃ εἰς ἐξόφλησιν τοῦ

χαρτοφυλακίου τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν τὰ λαμβάνω ὑπ' ὄψιν εἰς τοὺς λογαριασμοὺς μου, τὰ ἀφήνω μόνον ὡς ἐν ἐνδεχόμενον ἐγγυητικὸν ἀποκοῦμπι διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἀμεσωτέρας ἀποδόσεως τῶν καταθέσεων εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐδημιουργεῖτο οὐχὶ ἐξ ἀφορμῆς τῆς Γεωργικῆς Τραπεζῆς τάσις τῆς ταχείας ἀποδόσεως τῶν καταθέσεων. Νομίζω, ἐντὸς τῆς διατιέας αὐτῆς τὸ ποσὸν τῶν 2300 ἑκατομμυρίων εἶναι ἀπολύτως ἐπαρκὲς διὰ ν' ἀντιμετωπίσωμεν τὰς γεωργικὰς μᾶς ἀνάγκας. Πιστεύω, κύριοι, ὅτι τὸ ποσὸν αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸν μολονότι γνωρίζω ὅτι θὰ ἀκουσθοῦν ἐπικρίσεις, διότι κάποτε μοῦ εἶπαν ὅτι «ἐὰν θέλῃς γὰ μᾶς κἀνῆς ὅ,τι χρειάζεται θὰ μᾶς δώσῃς 6 δισεκατομμύρια». Διὰ τὴν Τράπεζαν πιστεύω ὅτι αὐτὰ τὰ ποσὰ εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὴν προσεχῆ διατίαν καὶ ὁ μόνος μου φόβος εἶναι μήπως ἢ ἐπάρκεια τῶν κεφαλαίων παρασύρῃ τὴν διοίκησιν τῆς Τραπεζῆς εἰς διάθεσιν αὐτῶν ἀπρόσεκτον, ὥστε νὰ διακινδυνεύσῃ ἢ ἀπόδοσις αὐτῶν. Αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος φόβος τὸν ὁποῖον ἔχω διὰ τὴν διάθεσιν αὐτῶν τῶν κεφαλαίων καὶ ὄχι ὅτι θὰ μοῦ εἶπουν ὅτι εἶναι ἀνεπαρκῆ. Ἀλλὰ καὶ ὁ τόκος, κύριοι, εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δύνανται γὰ δίδωνται τὰ 2300 ἑκατομμύρια εἶναι μέγας. Σὰς κάμω πάλιν λόγον περὶ τοῦ τόκου διότι εἰς ποῖαν τιμὴν θὰ δίδωμεν τὰ χρήματα τῆς Τραπεζῆς, ἂν καὶ τὰς πιστώσεις τὰς χρησιμοποίησωμεν καὶ τὰς καταθέσεις ἐπίσης χρησιμοποίησωμεν; Ὁ τόκος θὰ ἦτο ἀπολύτως λογικὸς 7, 8 καὶ 9 ο)ο. Ἐπτὰ διὰ τὰ μακροπρόθεσμα καὶ μεσοπρόθεσμα, 8 διὰ τὰ βραχυπρόθεσμα, καὶ 9 διὰ τὰ τοῦ ἐνεχύρου. Ἡ Τράπεζα, κύριοι, τῆς Μακεδονίας δανείζει τὰ χρήματά της εἰς μὲν τοὺς συναιτηρισμοὺς 9 τοῖς ἑκατὸν εἰς δὲ τὰς ἐνώσεις τῶν συνεταιρισμῶν πρὸς 7 τοῖς ἑκατὸν καὶ εἰς τοὺς μεμονωμένους ἀγρότας πρὸς 12 τοῖς ἑκατὸν. Τὸ κοινωφελὲς ταμεῖον τῆς Κρήτης τὸ ὁποῖον εἶναι ἐπίσης μίση γεωργικὴ κρατικὴ Τράπεζα δανείζει πρὸς τοὺς συνεταιρισμοὺς πρὸς 10 τοῖς ἑκατὸν καὶ πρὸς τοὺς μεμονωμένους ἀγρότας πρὸς 11 τοῖς ἑκατὸν. Σὰς ἀναφέρω αὐτοὺς τοὺς ἀριθμοὺς, διότι γνωρίζω ὅτι ὅλοι τίποτε ἄλλο δὲν ζητοῦν παρὰ πῶς γὰ βρῶ Τράπεζα νὰ δίνη εἰς τὸ κοινωφελὲς ταμεῖον τῆς Μακεδονίας διὰ νὰ τοὺς ἐξυπηρετῇ. Δὲν ἤμποροῦν λοιπὸν γὰ μοῦ εἶπουν ὅτι τὴν στιγμήν κατὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ἐζήτησιν νὰ ἐνισχύσω αὐτὰ τὰ καταστήματα θὰ ἦτο ἀκριθὸς ὁ τόκος 7, 8 καὶ 9 ο)ο. Ἀλλὰ, κύριοι, οὔτε ἐδῶ ἀκόμη δὲν ἐξαντλοῦνται αἱ δυνατότητες τῆς Τραπεζῆς τὴν ὁποῖαν ἰδρῶμεν. Γνωρίζετε τὴν ὑπαρξίν αὐτῶν τῶν Γεωργικῶν Τραπεζῶν περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησα. Εἶναι τῆς Μακεδονίας, τῆς Ἡπείρου, τῶν νήσων τοῦ Ἀρχιπελάγους εἶναι καὶ τῆς Κρήτης.

Αἱ Γεωργικαὶ αὐταὶ Τράπεζαι, διὰ τῆς ὑπὸ τὴν ψήφισιν ὑποβαλλομένης συμβάσεως συγχωνεύονται μετὰ τὴν νέαν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν. Σημειωτέον, ὅτι δὲν καινοτομοῦν εἰς τοῦτο διότι παλαιὰ σύμβασις κάμνει τὸ ἴδιον, λέγει, ὅτι αἱ Τράπεζαι αὐταὶ συγχωνεύονται πρὸς τὴν σημερινὴν νέαν Γεωργικὴν Τράπεζαν. Καὶ ἦτο ἀπολύτως δικαιολογημένη καὶ σοφὴ ἢ διατάξις τῆς παλαιᾶς συμβάσεως. Καθ' ἣν στιγμήν ἰδρῶμεν ἕνα τεράστιον οἰκονομικὸν ὄργανισμὸν, δύναμαι γὰ διαθέτω τὰ χρήματά του πολὺ εὐθηνότερα. Θὰ ἦτο πλάνη γὰ ἀφήσωμεν αὐτοὺς νὰ φυτοκτείνῃ, διὰ νὰ διαθέτουν τὰ χρήματά τους με ἀκριθώτερον τόκον. Ἀλλὰ θὰ ἦτο καὶ ἀδικία πρὸς τὰ θύματα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα ἐξυπηρετοῦν αἱ Τράπεζαι αὐταὶ καὶ τὰ ὁποῖα δι' ἰδίων των εἰσφορῶν κατήρτισαν τὰ κεφάλαια τῶν Τραπεζῶν αὐτῶν. Διότι, ἐὰν ἐλειτούργη παραπλευρῶς τῆς Τραπεζῆς αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ κεφάλαια τῆς νέας Τραπεζῆς δὲν θὰ διετίθεντο ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ ἀναλόγως τῶν ἐκασταχοῦ ἀναγκῶν, θὰ ἦτο

σύμβασιν συμφηρίζεται: εις χρέη του Δημοσίου κατα-
την Α. Τ. Ε. εντός δεκαετίας από της νομίμου κυ-
της παρούσης συμβάσεως δι' ετησίων δόσεων εκ δραχ.
εκάστης. Μέχρι πραγματοποιήσεως δε των καταβο-
των το Δημόσιον υποχρεούται να καταβάλλη εις την
ην Τράπεζαν τους τόκους του ενάκτου οφειλομένου
δς 7 1) 4 ο) ο ετησίως, δν άπηλλάγη εκ του συμφηρι-
τά προς την Εθνικην Τράπεζαν χρέη του. Προς έκ-
τούτου το Έλληνικόν Δημόσιον δίδει από τούδε την
ητον έγκλην εις την Τράπεζαν της Ελλάδος όπως
κρ' αυτή τρεχουμένου λογαριασμού του καταβάλλη εις
Ε. Ε. τας ληρούσας κατά τ' άνωτέρω ετησίας δόσεις
εν τόκων των μη ληξουσών τούτων.
α των 3) 4 της διαφοράς ητις ήθελε προκύψει εκ της
ς εις τιμήν άνωτέραν του άρτίου των ανακτότων
ιστοχών της Τραπέζης της Ελλάδος των προωρισμέ-
ρο κοινών συμφώνως τω πρωτοκόλλω της Γενεύης.
α κεφαλαίου εκ δραχ. 500 εκατ. εκ του παραγωγικού
καταβληθησομένου άναλόγως των αναγκών της Α.

κεφαλαίου τούτου ή Α. Τ. Ε. θα καταβάλλη εις το
τόκων προς 5 ο) ο ετησίως μέχρι της παρά του Κρά-
λλησεως του παραγωγικού δανείου, όποτε ήξει πάσα
α της Α. Τ. Ε. προς καταβολήν τόκου, του χρημα-
ρισχομένου από τούδε εις την κυριότητα αυτής υπό
ριστικής προικοδοτήσεως.

α έσοδα, άτινα συμφώνως προς το άρθρον 18 της συ-
ου πρώτου προσηγορικού δανείου και του άρθρου 16 του
εικού της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων
επιέλθω εις το Κράτος, έρ' όσον δέν ήθελον διατεθή
δλω ή εν μέρει διά την σύγκλησιν του ζήτηματος της
εξως των άρστων προσφύγων.

α κεφαλαία εν τίνεσι των Δημοσίων Γεωργικών Τρα-
ζηδονικών, Θράκης, Ηπειρώ, Νήσων, Αιγαίου και
ους Ταμείω Κρήτης, αίτινας συγχωνεύονται εις την
αυτομάτως άμα τη ίδρύσει της, υποκαθισταμένη εις
τικόν και καθηκτικόν αυτών, αί ύπερ αυτών νομοθετη-
τηκαστικά εισφορά, δυνάμει να τροποποιηθώσι και
α: καθ' άπασιν την χώραν, έπικεινόμενοι και εις
ήδονα δια Διαταγμάτων προκαλουμένων υπό των Υ-
των Οικονομικών και Γεωργίας επί τη αίτήσει της

α Διαταγμάτων τούτων κανονισθήσονται τά γεωργικά
εφ' όν επιβάλλεται αναγκαστική εισφορά, τά ποσο-
α τρέπος της βεβαιωτέρας εισπράξεως και καταθέ-
ών εις την Α. Τ. Ε.

α καθηκόμενα τούτα κεφαλαία των Γεωργικών Τρα-
αί μέχρι της επέκτασεως καθ' άπασιν την Χώραν
αριόμενα εισφοράι τηρούνται εις ειδικούς λογαριασμούς
αονται άπακλειστικώς εις τας οικείας περιφερείας
αυνομένων Γεωργικών Τραπέζων προς άμεσάν
αωργικών έργων βελτιώσεων και άνακαταστάσεω
α άναλογούν εις το Δημόσιον ποσόν, εκ της ελάττω-
α εις τά κέρδη της Εθνικής Τραπέζης συμφώνως
αρθρον 3 της από 22 Απριλίου 1920 συμβάσεως
α Απριλίου και τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-

α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-

Επί πλέον δε του ούτω προκύπτοντος ποσού δραχ. 200 εκατ.
β) Κατά την δευτέραν πενταετίαν ποσού ίσου προς 15
ο) ο των ως άνωτέρω τοποθετήσεων της Εθνικής Τραπέζης,
επί πλέον δε 200 εκατομμυρίων δραχμών.

γ) Δι' όλόκληρον την πρώτην δεκαετίαν της λειτουρ-
γίας της Αγροτικής Τραπέζης έτέρου ποσού δραχμών 100
εκατομμυρίων δια τόν ειδικόν σκοπόν της χρηρηγίσεως θα-
ναίων δελτιώσεως.

Το σύνολον των άνωτέρω υπό στοιχεία α, β, γ, πιστώσεων
δέν δύναται να υπερβή τδ ποσόν των δραχ. 850 εκατομμυρ.
Παραρχομένης της πρώτης δεκαετίας ή Εθνική Τράπε-
α της Ελλάδος υποχρεούται να χορηγή μέχρι της 31 Δε-
κεμβρίου 1950 πίστωσιν δραχ. 200 εκατομμυρίων.

Πάσαι αι άνωτέρω πιστώσεις, περιβαλλόμενοι υπό της
έγγυήσεως του Δημοσίου, θα χρησιμοποιώνται δι' αναπροξο-
φήσεως ή έκχωρήσεως του χαρτοφυλακίου της Αγροτικής
Τραπέζης με τόκον κατά 2 ο) ο κατώτερον του προεξοφλητι-
κού τόκου της Εθνικής Τραπέζης οδδέποτε δε άνωτερον
του 8 ο) ο ούδε κατώτερον του 6 ο) ο εκτός αν ο προεξοφλη-
τικός τόκος της Εθνικής Τραπέζης είναι κατώτερος του
6 ο) ο οτε ο τόκος των πιστώσεων θα είναι ο προεξοφλητικός
τόκος.

Η Αγροτική Τράπεζα δικαιούται ν' αναλαμβάνη από την
Εθνικην Τράπεζαν και από της λήξεως προεξοφλημένα
πρ' αυτή γραμμάτια ή ένεχυρόγραφα καταβάλλοντα εις
αυτήν την αξίαν των μείων του άναλογούντος χρεωτικου
τόκου κατά τ' άνωτέρω (προηγούμενη πρ.) από της ημέ-
ρας της ανάληψεως μέχρι της λήξεως.

3. Εφόσον θέσπιται παρά τη Εθνικη Τραπέζη χορη-
γήσει αγροτικής πίστεως ένεργηθείσι μέχρι της ίδρύσεως
της Α.Τ.Ε. άτινα υπολογίζονται έναντι των πιστώσεων ας ύ-
ποχρεούται ή Εθνική Τράπεζα να πράττη η Α.Τ.Ε. Η
Α.Τ.Ε. δικαιούται να ζητήσει όπως τά οφειλόμενα τη Εθνι-
κή Τραπέζη της Ελλάδος γεωργικά δάνεια μεταδίδεσθώ-
νι αυτή εν συνόλω επί έκπτώσει εκ του ποσού αυτών των
τόκων προς 8 ο) ο από της ημέρας της μεταδόσεως μέχρι
της λήξεως εφόσον ή Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος έχει
πρόεπιπράξει τούτς τόκους. Οστι εκ των έκχωρουμένων ά-
παιτήσεων ήθελον αποδείχθη έπισηκλεις έπιστοφόνοι εις
την Εθνικην Τράπεζαν εντός έξιμήνου, δικαιουμένην να έπι-
δώξη την εισπραξιν τούτων και δια των ειδικών έκτελεστι-
κών μέσων της Α.Τ.Ε.

4. Προς περαιτέρω έμίσχυσιν των μέσων της Α.Τ.Ε. έπι-
τρέπεται άποράται του Συμβουλίου.

α) Η συνολολόγησι δανείων άπλών ή χρεωλυτικών, δι'
όμολογίων ή ψηφ. άόμολογία: δύναται να είνε και λαγαίο-
ρόροι, έγγράφοι: δε εις το Χρηματιστήριον επί άπλή αι-
τήσε: της Α.Τ.Ε. άνω κατώτερος δικηκώματος τινος. Εφό-
σον άπόφασθήσεται άνω ελάχι ήνω γινόμεναι υπό του Δημοσίου,
έάντινα άνω έπικεινόμενα τούτα γράμματα γιναικόν ή άλ-
λίων πρώτωνών εφόσον εκ τούτου κατ'επισηκλεις έπιτρέ-
πεται επένδυσι εις δημοσίων χρεών και άνω τούτα δά-
νεα δύναται να έγγράται το Έλληνικόν Δημόσιον ή τινος
αυνομένου με την Α.Τ.Ε. και κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-
α τούτου της Εθνικής Τραπέζης κωδικοποιη-

β) Η αναπροξοφήσις τούτου χρεωλυτικού ποσού της Εθνικής
Τραπέζης της Ελλάδος και της Τραπέζης της Ελλάδος.
Αρθρον 6.

Η Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος δικαιούται να έγγηται
κατάθεσις πάσης μορφής υπό όρους καθορισμένους υπό του
«Κανονισμού έργασίων» και των άποράσεων του Αποκεντρωτικού
Συμβουλίου.

Επιτρέπεται δια πράξεως του Υπουργικού Συμβουλίου να
δοθή έγγυήσις του Κράτους δια τας καταθέσεις τούτου

Δάνεια χορηγούμενα υπό της Τραπέζης.

Άρθρον 7.

Υπό της Α.Τ.Ε. παρεχόμενα δάνεια είναι ίδια τὰ ἐξῆς: α) δάνεια διὰ τὴν τρέπουσαν καλλιέργειαν καὶ δάνεια ἐπ' γεωργικῶν προϊόντων ἢ γεωργικῶν εἰδῶν καταναλωτῶν διὰ τῆς χρήσεως (βραχυπρόθεσμα).

β) δάνεια συμπληρώσεως τῶν ἐφοδίων τῆς γεωργικῆς ἐργασίας (μεσοπρόθεσμα).

γ) δάνεια μονίμων ἐγκαταστάσεων καὶ βελτιώσεων (μακροπρόθεσμα).

Ἡ ἀξία τῶν ὑπὸ στοιχείον α' δανείων συμπίπτει κατὰ μὲτρησιν ἢ τὴν διάθεσιν τῶν προϊόντων ἢ γεωργικῶν προϊόντων β' δανείων ἢ προθεσμία ὁρίζεται κατ' ἄνωγαν πενταετίας, τῶν δὲ ὑπὸ στοιχείον γ' τῶν πολλῶν ἢ ἐξ ἑξοφλήσεως τῶν δύο τελευταίων δανείων γίνεται.

Ἐπιπλέον κατὰ τὰς ἀνωτέρω δανείων, αἱ ἰδιότητες πρέπει νὰ συγκεντρωθῶν τὰ δικαιούμενα τοιαύτων δανείων ἢ νομικὰ πρόσωπα, τὰ δυνάμενα νὰ διατεθοῦν ἐξολοκλήρως ἐκ τῶν διαθέσιμων τῆς Α.Τ.Ε. δι' ἐκάστην ἢ ὅμοια καὶ αἱ ὅροι δανεισμοῦ κανονίζονται διὰ τοῦ ἐργασιῶν τῆς Α.Τ.Ε. καὶ τῶν ἐκαστοῦ ἀποφάσεως Συμβουλίου αὐτῆς.

Δικονομικὰ προνόμια.

Άρθρον 8.

Α.Τ.Ε. δι' ἀπάσης τῆς ἐξ οὐκισμένης αἰτίας καὶ ἐξ οὐκισμένης γεωργικῆς ἀπαιτήσεως τῆς ὡς καὶ διὰ τὰς ἡμετέρας 22 καὶ 23 καὶ λοιπῶν διατάξεων τοῦ νόμου 602 ἀποδίδεται καὶ ἄνευ εἰδικῆς συστατικῆς ἐγγράφου πρῶτον πρῶτος καὶ δικαίωμα γεωργικοῦ ἐνεχύρου μέγιστον ἐξολοκλήρως ἐπὶ τῶν κατωτέρω ὁριζουμένων ἰδιοκτησιῶν αὐτοδικοῦ ὑπεργύου τῆς ἡμετέρας τῶν ἐκαστοῦ ὑπὸ τῶν ὁριζουμένων καὶ τῶν συνυποχρησθέντων παντὸς εἴδους κτηνῶν.

τῶν κτηνῶν παντὸς εἴδους προϊόντων καὶ μέσων ἢ ἀντικειμένων κλπ.) γεωργικῆς, γεωργοβιομηχανικῆς, κτηνοτροφικῆς, σιταροτροφικῆς, βασιτικῆς, μελισσοκομικῆς καὶ πάσης ἄλλης τῶν ὁριζουμένων καὶ συνυποχρησθέντων καὶ ἐκμεταλλεύσεως οὐκισμένης μορφῆς τῶν κτηνῶν, τῆς γονῆς αὐτῶν καὶ τῶν προϊόντων γένει.

τῶν διὰ μεταποίησεως ἢ εἰδοποιίας παρεχόμενων ἢ ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐνδεικτικῶς καθοριζομένων προ-

Τραπέζα δύναται ν' ἀπαλλάσῃ τῆς ὑπεργυότητος ἢ ἀντ' αὐτὴν ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει, ὑποχρεοῦται δὲ νὰ τοῦς ὁφειλέτας αὐτῆς πιστοποιητικὰ περὶ τῆς ἐκείνου ὑπεργυότητος καὶ τοῦ χρέους ἢ τῆς ἀποστέσεως ἀπαλλαγῆς.

Ἡ τῶν προνομίων τούτων δικαίωμα προτιμήσεως τῆς οργάνου καὶ κατασκευῆς πᾶσῶν τῶν ἀπαιτήσεων ἄλλου ἢ οὐκισμένης δικαιοῦχος ἢ τῆς διεκδικήσεως λόγῳ ἢ ἄλλου ἐμπροσθέντος δικαιοῦχος. Ἐν περιπτώσεως δὲν τίθεται τὸ κύρος τοῦ προνομίου.

Ἡ προνομίου τούτου προτιμώνται μόνον τὰ ἐξῆς τῆς κῆς ἐκτελέσεως καὶ αἱ ἀπαιτήσεις διὰ τὰς ὁποίας εἰσταὶ κέκτηνται κοινὸν οὐχὶ δὲ γεωργικῶν ἐνεχυρῶν ἢ πρᾶγματων.

τὸ ἀνωτέρω προνόμιον τῆς Α.Τ.Ε. συστατικῶν ἢ ἐνυποθήκων δανεισμοῦ, προηγείται τούτου, προτιμῶνται τῶν προνομίων τοῦ ἐκμισθωτοῦ ἐάν τὸ δάνειον ἐδόθη ἀλλοτρίως, ἐν τῇ ἐνοσίᾳ τῆς ὁποίας περιλαμβανέται πρᾶξις ἀπὸ τῆς ἐνάρεσεως μέχρι τῆς ἀποστέσεως ἐργασίας καὶ συγκομιδῆς καὶ ἀποθηκείσεως τοῦ προ-

φειλέται καὶ συνυπόχρητοι βλάπτοντες, καταστρέφοντες ἢ καθιστῶντες ἄνευ ἄλλου ἢ ἀποκρύπτοντες

ἢ ἀπαλλοτριούντες ὁποσδήποτε τὰ ὑπὸ τὸ ἀνωτέρω προνόμιον πρῶτον πρῶτος καὶ δικαίωμα γεωργικοῦ ἐνεχύρου τελούσα ἴδια αὐτῶν κινήτὰ πρᾶγματα καθόλου ἢ ἐν μέρει ἄνευ προηγουμένης ἐξοφλήσεως τῶν πρὸς τὴν Α.Τ.Ε. χρεῶν τῶν, καθ' ὅσον δὲν ὑπάρχουσι τὰ στοιχεῖα βαρυτέρου ἀδικήματος, τιμωροῦνται μετὰ φυλάκισιν τοῦλάχιστον τριῶν μηνῶν ἐγκλήσει τῆς Τραπέζης, ἢ ἀπλῆ ἱκανοποίησις τῆς ὁποίας ἄνευ παραιτήσεως τῆς ἀπὸ τῆς ἐγκλήσεως δὲν αἶρει τὸ ἀξιοποιον.

Ἡ τοιαύτη ἐργασία ἐνδεικτικῶς ἄνευ οὐκισμένης προανακρίσεως κατὰ προτίμησιν τὴν πρώτην τελικὴν δικάσιμον τοῦ ἀρμόδιου δικαστηρίου μετὰ 20 ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῆς.

7. Μετὰ τὴν αὐτὴν ποινὴν τιμωροῦνται καὶ οἱ παραβάται τοῦ άρθρου 12 τοῦ νόμου 2184.

Άρθρον 9.

Ἐνευ τῆς συγκρατήσεως τῆς Α.Τ.Ε. δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἀποστολὴ ἐκτελέσεως ἀπαιτήσεων περὶ ὧν ἡ παραῦσα σύμβασις οὐδὲ χωρὶς ἀναστολῆς λήξεως προθεσμίων ἢ πρᾶγματων τῶν.

Άρθρον 10.

1. Προκειμένον περὶ ἐνεχυρογράφων καὶ ἐν γένει δικαιογραφῶν εἰς διακρίσιν μεταβιβασθέντων εἰς τὴν Α.Τ.Ε. τῶν τῶν ἀλλοτρίων ἀποδοτικῶν ἐπιστολῶν εὐθύνονται ἀλλοτρίως καὶ ἄνευ διεξέσεως μέχρι πλήρους ἱκανοποιήσεως τῆς Τραπέζης καὶ ἄνευ ἐπιδόσεως ἐπιταγῆς, διαμαρτυρικοῦ καὶ ἀκήσεως οὐκισμένης ἄλλου δικαστικοῦ μέτρου.

2. Τὰ δανειακὰ καὶ ἀποδεικτικὰ γεωργικῶν ἀπαιτήσεων ἐν γένει τῆς Α.Τ.Ε. ἐγγράφα ὡς καὶ τὰ τῆς προδικασίας καὶ διαδικασίας τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, συγκρατοῦνται ἐφ' ἀπλοῦ χάρτου καὶ μόνον τὸ ἐγγράφον τῆς περιλήψεως κατακυρωτικῆς ἐκθέσεως γράφεται ἐπὶ ἀναλογικοῦ χαρτοστῆμου τοῦ ἀριθμοῦ 14 τοῦ περὶ χαρτοστῆμου νόμου.

3. Ἀντὶ τοῦ δηλοῦντος ἀγνοίαν τραπεζιῶν ἢ ἀδυναμίαν ὑπογράφῃς ὁφειλέτου ἢ συνυποχρέου, ὑπογράφουσιν εἰς τὰ δανειακὰ καὶ ἐν γένει τ' ἀποδεικτικὰ τῶν ἀπαιτήσεων ἐγγράφα δύο μάρτυρες, οὐκισμένης καὶ ἂν εἶναι τὸ δανειακὸν ποσόν.

4. Ἐάν τὰ δάνεια δὲν πληρωθῇ κατὰ τὴν λήξιν τοῦ ἢ ὁποσδήποτε κατὰ τὴν ἀπαιτητῶν ἢ Α.Τ.Ε. δικαιοῦται δυνάμει τοῦ δανειακοῦ ἐγγράφου ἢ ἀποδεικτικοῦ τῆς ἀπαιτήσεως, ἀποδίδοντας αὐτοδικοῦ τίτλου ἐκτελεστόν ἄνευ οὐκισμένης περὶ αὐτῆς τύπου ἐκτελέσεως νὰ προβῇ εἰς ἀναγκαστικὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τοῦ ὁφειλέτου καὶ παντὸς συνυποχρέου.

5. Διὰ Διατάγματος προκαλουμένου παρὰ τοῦ ἀνωτέρου τῆς Γεωργίας δύναται νὰ καθορισθῇ ἀπλούστερος τῆς τῆς ἐνεχυρογράφου.

6. Αἱ παράγραφοι 4 καὶ 5 τοῦ άρθρου 5 τοῦ νόμου 2184 (1920) «περὶ γεωργικοῦ ἐνεχυρογράφου» ἔχουν ἀνάλογον ἰσχὺν καὶ ἐπὶ ἀπαιτήσεως τῆς Α.Τ.Ε. μὴ στηριζομένης ἐπὶ γεωργικοῦ ἐνεχυρογράφου.

Άρθρον 11.

1. Ἡ ἐκτέλεσις ἐπὶ τῆς κινήτης παρουσίας τῶν ἐνεχυρομένων ὁφειλέτων ἄρχεται δι' ἐπιδόσεως ἐπιταγῆς πρὸς πληρωμὴν περιουσίας περιλήψιν τῆς ἀπαιτήσεως μετὰ μνησίας ἴδια τοῦ ὁφειλομένου ποσού, ἐπιδοῦται δὲ ἡ τοιαύτη ἐπιταγὴ εἰς τὸν ὁφειλέτην ἢ τοῦς συνυποχρέουσις, ἢ τοῦς ἀπαιτούμενοις τῆς ἀπαιτήσεως.

2. Ὁ χρόνος καὶ ὁ τόπος, ὡς καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἢ ὁ ὑπάλληλος ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὁρίζεται ὑπὸ τῆς Α.Τ.Ε. διὰ πράξεώς τῆς ἐπιδομένης τῶν καταδικωμένων ἢ τῶν ἀντικλήτων τοῦ καὶ γνωστοποιούνται διὰ τοιχοκολλησεως εἰς τὴν θύραν τοῦ ἐπὶ τοῦ πλειστηριασμοῦ ὑπάλληλου.

Επίσης η Α.Τ.Ε. δικαιούται ν' αναθέτη εις τὰς περιφερειὰς ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Γεωργίας τὴν παραδύθησιν τῆς καλῆς χρησιμοποίησεως καὶ παραγωγικότητος δανείων.

Αἱ αὐταὶ περιφερειακαὶ ὑπηρεσίαι ὀφείλουσι καὶ ἐξ ἰδίας τοβουλίας ν' ἀνακοινώσιν εἰς τὴν Α.Τ.Ε. περιπτώσεις κα- χρησιμοποίησεως τῶν δανείων.

Ἄρθρον 19.

Οἱ ὑπάλληλοι τῆς ὑφισταμένης ἤδη Ἐποπτείας Συνεται- ῶν ὑπάγονται ὑπὸ τὴν κρίσιν ἐπιτροπῆς καταρτιζομένης τοῦ Συμβουλίου τῆς Α.Τ.Ε. εἰς ἣν συμμετέχει καὶ ἀντι- κειμενὸς τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Γεωργίας καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτων ὀνομαζομένων ἐπαρκεῖς μεταφέρονται εἰς τὴν Ἐποπτείαν τῆς Γεωργίας εἰς τὴν Α.Τ.Ε. διακαθιζόμενοι ὑπὸ τῆς Ἐ- ποπῆς καὶ τοποθετούμενοι ἀποσάσει τοῦ Συμβουλίου εἰς ἀνα- γκὰς θέσεις, οἱ δὲ ἀκατάλληλοι ἀπολύονται λαμβάνοντες, ὡς δικαιούται, σύνταξιν ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου, μέρος α τοῦ Μετοχικοῦ καὶ βοηθῆμα ἐκ τοῦ Ταμείου Προνοίας Δη- ῶν Ὑπαλλήλων κατὰ τὰς ἰσχυρῶσας διατάξεις. Διὰ τοὺς δικαιουμένους συντάξεως ἐκ τῶν ἀπολυμένων ὑπαλλήλων καὶ τοὺς περαιτέρω ἀντὶ τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς ἰ- σῆς τῆς παρούσης συμβάσεως ἐφαρμόζονται καὶ διατάξεις τοῦ 2112 ἄρθρα 1, 3 καὶ 7. Ἡ Ὑπηρεσία τῆς Ἐποπτείας ἰταρισμῶν τῆς Ε.Α.Π. διέπεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ὡς ἀνω- ἀξῶν.

Οἱ μεταφερόμενοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς Α.Τ.Ε. ὑπά- λληλοι τῆς Δημοσίας Ἐποπτικῆς Ὑπηρεσίας ὡς καὶ ἄλλοι τυ- προσλαμβανόμενοι εἰς αὐτὴν δημόσιοι ὑπάλληλοι διατηροῦσι δικαιώματά τῆς συντάξεως ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου, μέρος α ἐκ τοῦ Μετοχικοῦ τοιοῦτου καὶ βοηθῆματος ἐκ τοῦ Τα- μείου Προνοίας τῶν Δημοσίων ὑπαλλήλων, υποκειμένοι καὶ τὴν μεταφοράν των εἰς τὰς λόγῳ συντάξεως ὑπὸ τοῦ οἰοῦ Ταμείου, τοῦ Μετοχικοῦ τοιοῦτου καὶ τοῦ Ταμείου νοίας κρατήσεως κατὰ τὰς ἰσχυρῶσας ἐκαστοτε διατάξεις τοῦ Δημοσίου ὑπαλλήλων. Διάταγμα ἐστὶ ἀπὸς ἐκτελέ- νου τῆς Α.Τ.Ε. διατηροῦσι καὶ τὰ πρὸς σύνταξιν δικαιώ- αὐτῶν. Αἱ συντάξεις αὗται βαρύνουσι τοὺς λογιτισμοὺς ὡν τὸ ἄρθρον 4 § Γ.

Αἱ διατάξεις τοῦ παρόντος ἄρθρου ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ προσωπικῶν τῶν συγγνωσμένων Γεωργικῶν Τραπεζῶν οὐ Κοινοφελῶς Ταμείου Κρήτης, τῆς ἀποζημιώσεως συμ- ὡς τοῖς ἄρθροι 1, 3 καὶ 7 τοῦ Νόμου 2112 καταβάλλο- ἄρα τῆς Α.Τ.Ε.

Οἱ συμφωνῶν τοῖς Καταστατικοῖς τῶν νῦν λειτουργούν- τοπικῶν γεωργικῶν πιστωτικῶν ἰδρυμάτων δικαιούμενοι ἄξῶς ὑπάλληλοι παρατιτούμενοι ἐντὸς τριμήνου ἀπὸ τῆς ἰσῆς τῆς Α.Τ.Ε. διατηροῦσι καὶ τὰ πρὸς σύνταξιν δικαιώ- αὐτῶν. Αἱ συντάξεις αὗται βαρύνουσι τοὺς λογιτισμοὺς ὡν τὸ ἄρθρον 4 § Γ.

Λογιστικὸν ἔτος ἰσολογισμῶς, ἀπολογισμῶς.

Ἄρθρον 20.

Ὁ Λογιστικὸν ἔτος τῆς Α.Τ.Ε. ἀρχεταί τὴν 1ην Ἰανουα- ρα καὶ λήγει τὴν 31ην Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους.

Ἄρθρον 21.

Κατὰ τὴν λήξιν ἐκάστου ἔτους καὶ ἐντὸς τοῦ πρώτου νου τοῦ ἐπομένου ἔτους συντάσσεται ὁ ἐτήσιος ἰσολογι-

Ὁ ἰσολογισμὸς οὗτος περιλαμβάνει. Ἐν τῷ ἐνεργητικῷ. α) Τὰ διαθέσιμα. 1) Μετρητὰ τοῦ Ταμείου. 2) Ἐκ κα- ρεῶν παρὰ Τραπεζαίαις. β) Τὰς χορηγήσεις διακρινομένας κατ' ἐξῆς κλάσιν α) εἰς ἐνημέρους καὶ ἐν καθυστερήσει. β) ἀθέτα ἐκ τῶν προμηθευθέντων εἰδῶν. γ) Ἐξοδα ἐγκαταστάσεως. δ) ἀκαυρωθέντα εἰς τὴν Τράπεζαν ἀκίνητα. ε) ἄλλοις λογισμοὺς εἰς οὗς ὑπαχθῆσονται.

οἱ ἐνεργητικοὶ λογαριασμοὶ οἱ μὴ ἀναγόμενοι εἰς τινὰ τῶν προηγουμένων λογαριασμῶν.

Β Ἐν τῷ παθητικῷ. α) Τὰ κεφάλαια. 1) Ἐκ προικοδοτήσεως, 2) Ἀποθε- ματικόν.

β) Τὰς πιστώσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

γ) Τὰς καταθέσεις. 1) Προθεσμίας, 2) Ὀψεως.

δ) Τὰ παρὰ τῆς Τραπεζῆς ὀφειλόμενα δάνεια.

ε) Τοὺς διαφόρους λογαριασμοὺς εἰς οὗς ὑπαχθῆσονται οἱ παθητικοὶ λογαριασμοὶ οἱ μὴ ἀναγόμενοι εἰς τινὰ τῶν προηγουμένων λογαριασμῶν.

3. Περαιτέρω ἢ ἀνάλυσις τῶν κερδῶν καὶ ζημιῶν θὰ πε- ριλαμβάνη.

Α) Ἐν τῇ πιστώσει.

α) Τοὺς τόκους καὶ προμηθεῖαις κειχωρισμένως εἰς ἐκ- τρον εἶδος χορηγήσεων.

β) Τὰ κέρδη ἐκ τῆς διαχειρίσεως τῶν προμηθευτικῶν ἐργασιῶν.

γ) Τὰς λοιπὰς ὀφελείαις.

Β) Ἐν τῇ χρεώσει.

α) Τὸ γενικὸν ἔξοδα διαχειρίσεως.

β) Τοὺς τόκους τῶν πιστώσεων τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

γ) Τοὺς τόκους τῶν ἐκ ἀρχῆ 500 ἐκστ. προικοδοτήσεως τοῦ Δημοσίου συμφωνῶν τῷ ἄρθρῳ 4 στγ. τοῦ παρόντος Καταστατικοῦ.

δ) Τοὺς τόκους τῶν καταθέσεων.

ε) Τοὺς τόκους τῶν δανείων.

στ) Τὰς ἀποσβεννόμενας ἐπισφαλεῖς ἀπαιτῆ εἰς.

4. Τὸ ἀπόλοιπον μεταξὺ χρεώσεως καὶ πιστώσεως ἀνταί- ἄν μὲν εἶναι πιστωτικὸν εἰς πιστωτὴν τοῦ ἀποθεματικοῦ, ἀν- ἄ εἶναι χρεωστικὸν εἰς χρεωτὴν τοῦ ἀποθεματικοῦ καὶ μὴ ὑπαρχόντος τοιοῦτου τῶν κεφαλαίων προικοδοτήσεως.

5. Ὁ ἰσολογισμὸς μετὰ τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐγκρινόμενος ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ὑποβάλλεται μέχρι τέλους τοῦ μηνὸς Μαρτίου εἰς τὴν Κυβέρνησιν (Ὑπουργεῖον Γεωργίας καὶ Οἰ- κονομικῶν) καὶ δημοσιεύεται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυ- βερνήσεως.

Διοικητικὰ.

Ἄρθρον 22.

1. Ἡ Α.Τ.Ε. διοικεταί ὑπὸ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἀ- παρτιζομένου ἐκ δέκα τριῶν μελῶν τῶν ἑξῆς.

α) Τοῦ Διοικητοῦ.

β) Τοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ὑπουργεῖου Γεωργίας, μὴ ὑπάρχοντος δὲ τοιοῦτου τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Γεωργίας.

γ) Τοῦ Κενηγετοῦ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἐν τῷ Ἐ- θνικῷ Πανεπιστημίῳ.

δ) Ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἐλ- λάδος.

ε) Ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος.

στ) Ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Ἑνώσεων Γεωργικῶν Συνε- ταρισμῶν.

ζ) Ἐνὸς ἀντιπροσώπου τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων.

η) Ἐξ Συμβούλων διοικουμένων τὸ πρῶτον κοινῇ ἀποφί- σαι Κοίτους καὶ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς.

2. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Ἑνώσεων τῶν Γεωργικῶν Συνετα- ρισμῶν καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος τῶν Γεωργικῶν Ἐπιμελητηρίων ἐκλεγόμενοι εἰς ἀκολουθίαν: α) Ἐκ τῶν Ἑνώσεων τῶν Γεωργικῶν Συνεταρισμῶν καὶ τῶν Ἐπιμελητηρίων ἐκλεγόμενοι εἰς τὴν ἐκλογὴν εἰς ἑνώσεις ἐν κοινῇ συνεβριάζει Διοικη- τικῆς ἐκ τῆς Διοικητικῆς Συμβουλίου, τὰ Ἐπιμελητήρια ἐν συνε- δομῇ τῆς Διοικήσεως Ἐπιτροπῆς) καὶ ὑποβάλλωσιν εἰς τὴν Α.Τ.Ε. διὰ συστημένης ἐπιστολῆς τὸ οἰκεῖον πρακτικόν.

Μετὰ δανακίσεσιν ἀπὸ τῆς λήξεως τῆς μηνιαίας προθεσμί- ας ἐνενοεῖται ἡ διαλοχὴ τῶν ψήσων ἐνώπιον τοῦ Ἐποπτικοῦ Συμβουλίου, θεωρεῖται δὲ ἐκλενεῖς ὁ συγκεντωσάσ τὰς περι- σσότερας ψήσους, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ εἶνε ἐλάχιστες τοῦ

ένος τρίτου του συνόλου των δοθεισών ψήφων. Άλλως επαναλαμβάνεται ή εκλογή μεταξύ των τριών, οίτινες έλθουν τάς περισσότερας ψήφους.

3. Δικαίωμα ψήφου εκ των Ένώσεων έχουν μόνον οι ιδρυθείσαι εν τούλάχιστον έτος πρό της ήμέρας καθ' ήν γίνεται ή διαλογή.

4. Μέχρι της εκλογής των αντιπροσώπων των Ένώσεων και Επιμελητηρίων το Συμβούλιον θεωρείται νομίμως συγκροτημένον εκ των λοιπών αυτού μελών.

Άρθρον 23.

Ευσεύεται και Γερουσιαστική ή Διατελική λαντες τοιοῦτοι και την προηγουμένη πενταετίαν δέν δύναται να είνε μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου. Είς την απαγόρευτιν ταύτην δέν περιλαμβάνεται ή θέσις του Διοικητού.

Άρθρον 24.

1. Η Θητεία των μελών του Συμβουλίου ορίζεται εξαετής, εκλήγη του Γενικού Δευθύντου του Υπουργείου Γεωργίας και του καθηγητού του Πανεπιστημίου, οίτινες ε. α. μόνιμα μέλη, ε. β. όσον κατέχουσι τάς θέσεις των. Έν περιπτώσει καθ' ήν ύφίστανται εν τῷ Έθνικῷ Πανεπιστημίῳ πλείονες της μίαις θέσαι πολιτικής οικονομίας, την επιλογήν ενεργεί ή Νομική Σχολή.

2. Οι διοριζόμενοι το πρώτον υπό του Κράτους και της Έθνικής Τραπέζης δε Σύμβουλοι εξέρχονται ανά εις κατ' έτος δυνάμει και να επανεκλεγῶσιν. Η έξοδος των πρώτων διοριζόμενων τοιούτων Συμβούλων καθορίζεται δι: κλήρου, ο δε πρώτος τοιοῦτος Σύμβουλος θα εξέλθῃ μετά την συμπλήρωσιν τετραετίας από της ιδρύσεως της Τραπέζης. Η πλήρωσις πάσης κανονικῆς τοιαύτης θέσεως ενεργείται παρά του Συμβουλίου.

Άρθρον 25.

1. Ο Πρόεδρος του Συμβουλίου εκλέγεται κοινή απόφασι: Κυβερνήσεως και Έθνικής Τραπέζης μεταξύ των μελών του Συμβουλίου. Ο Πρόεδρος δικαιούται να παρακολουθῇ τάς εργασίας της Α.Τ.Ε. τηρών ένήμερον το Συμβούλιον των παρατηρήσεών του.

2. Το Συμβούλιον συνέρχεται άπκις τουλάχιστον του μηνός, έκαστον δέ μέλος δικαιούται άμοιβῆς δραχ. 400 κατά συνεδριάσιν, χωρίς το ποσόν των τοιούτων άμοιβῶν να δύναται να υπερῶ δι' έκαστον Σύμβουλον τάς 1000 δραχ. μηνιαίως.

3. Το Συμβούλιον εὐρίσκειται εν άπαρτία παρόντων 8 τουλάχιστον μελών, αι δε αποφάσεις λαμβάνονται κατ' άπόλυτον πλειοψηφίαν των παρόντων, νικώσης εν ίσοψηφία της φήρου του Προέδρου.

4. Σύμβουλος δύναται να ανάθετῃ την ψήφον του δι' επιστολής προς τον Πρόεδρον του Συμβουλίου εις έτερον Σύμβουλον, άλλ' ουδεις Σύμβουλος δύναται να έχῃ πλείονας ψήφους των δύο. Δέν υπάρχει άπαρτία εφ' όσον δέν παρίστανται αυτοπροσώπως πάντα τουλάχιστον Σύμβουλοι.

5. Σύμβουλος άποσιάζων των συνεδριάσεων άδικαιολογητῶς πέραν των τριών μηνῶν κηρύσσεται έκπτωτος δι' άποφάσεως του Έποπτικού Συμβουλίου.

Άρθρον 26.

1. Το Διοικητικόν Συμβούλιον αποτελείον το άνώτατον όργανον της Διοικήσεως της Α.Τ.Ε. εγκρίνει και καθορίζει:

α) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει, β) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει, γ) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει, δ) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει.

β) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει, γ) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει, δ) Τον κανονιστικόν πολιτικῆν εν τη άγροτική πίστει.

γ) Τὴν διάθεσιν των κεφαλαίων και τῶν πόσειων εις τῶν καθόρουσ κλάδους των εργασιών.

δ) Τους όρους των επί εμπραγματῶ ασφαλεία χρηρηγήσεων, τάς προσωπικὰς πιστώσεις των ενώσεων των Συνεταιριστικῶν και των μεμονωμένων παραγωγῶν.

Το εισπρακτικόν ποσόν επίτοκίου και προμηθείας εις

τάς διαφόρους εργασίας.

ζ) Τους όρους παραδοχῆς των καταθέσεων.

η) Τὴν συνολογήσειν και τους όρους δανείων.

θ) Τὴν προϋπολογισμῶν των έξόδων.

ι) Τὰς προμηθείας των προς διάθεσιν γεωργικῶν ειδῶν.

ια) Τὴν σύστασιν υποκαταστημάτων ή πρακτορειῶν ή τῶν ανάθεσιν εις άλλας Τραπέζας εν όλῳ ή εν μέρει των εργασιών της Α.Τ.Ε.)

ιβ) Τὰς άποφάσεις των επισφαλῶν άπειτήσεων.

ιγ) Τὸν ισολογισμῶν και άπολογισμῶν.

Διά των καθορισμῶν του τόκου των καταθέσεων, του μισθολογίου των υπαλλήλων, των συντάξεων, ως και δια την ιδρυτιν υποκαμμάτων άπαιτείται και ή εγκρίσις του Υπουργικου Συμβουλίου.

2. Το Συμβούλιον δικαιούται να μεταθέσῃ τὰς υπό στοιχ. γ. δ. ε. ια. και ιγ. άρμοδιότητας εις Έπιτροπήν άποτελουμένην εκ του Προέδρου του Διοικ. Συμβουλίου, τριών Συμβούλων και του Διοικητού. Η Έπιτροπή αὐτή συνεδριάζει εγκύριως παρουσία 3 τουλάχιστον μελών εκ των πέντε. Δι' έκάστην συνεδρίασιν της Έπιτροπῆς έκαστον μέλος δικαιούται άμοιβῆς δραχ. τετρακοσίων.

Άρθρον 27.

1. Ο Διοικητής κατά την πρώτην εξαετίαν διορίζεται υπό του Υπουργικου Συμβουλίου και της Έθνικής Τραπέζης της Ελλάδας. Έν τη πράξει του διορισμού καθορίζονται και αι άποδοχαι του Διοικητού δια τον χρόνον της Θητείας του. Μέχρι του διορισμού του πρώτου Διοικητού επιτρέπεται να ανάθεσῃ τὰ καθήκοντα αὐτου εις εν των μελών του Συμβουλίου δι' άποφάσεως της Κυβερνήσεως και Έθνικής Τραπέζης.

2. Μετά την πάροδον της πρώτης εξαετίας ο Διοικητής διορίζεται κατά τον τρόπον της πρώτης παραγράφου, άλλὰ τη προτάσει του Διοικητικού και του Έποπτικού Συμβουλίου εν κοινή συνεδριάσει εις ήν δέν να παρίστανται τουλάχιστον δύο δεκα μέλη τῶν άμφοτέρων των Συμβουλίων κατ' άπόλυτον πλειοψηφίαν των παριστῶμένων μελών. Ο Διοικητής είνε επανεκλέξιμος.

3. Ο Διοικητής εισήγεται εις το Συμβούλιον τὰ προς συζήτησιν θέματα, είνε το άνώτατον έκτελεστικόν όργανον των αποφάσεων του Συμβουλίου, μεριμνᾷ περὶ των υποθέσεων και των συμφερόντων της Τραπέζης, αντιπροσωπεύει δι' αὐτην εναντι οιοῦδήποτε τρίτου και ενώπιον πάντων των δικαστηρίων, των δικαστικῶν, διοικητικῶν ή άλλων αρχῶν υπό ιδιότητα διαδίκου ή άλλην.

4. Ουδέμια χορηγήσις δύναται να ενεργηθῇ άνευ εγκρίσεως του Διοικητού.

5. Ο Διοικητής διορίζει συμφώνως τῷ Οργανισμῷ της Υπηρεσίας και εντός του προϋπολογισμοῦ το προσωπικόν της Α.Τ.Ε. και άπολύει αὐτο κατὰ την διαδικασίαν ήν ορίζει ο εργατικῶς.

6. Τὸν Διοικητήν άπόντα ή κωλυμένον άναπληροῖ ο Πρόεδρος του Συμβουλίου και τούτου κωλυμένου εις των συμβούλων διοριζόμενος υπό του Συμβουλίου.

7. Ανάκλησις του Διοικητού δέν επιτρέπεται ειμή κοινή άποφάσει Κυβερνήσεως και Έθνικής Τραπέζης δι: λόγους παραβάσεως του Καταστατικου ή των κανονισμῶν ως και βλάβης ή παραμελήσεως των συμφερόντων της Α.Τ.Ε. διαπιστωμένης παρά τα του Διοικητικού και Έποπτικού Συμβουλίου. Ο αὐτως ανακαλούμενος Διοικητής δέν δικαιούται ουδέμιας άναπληρώσεως.

Έποπτικόν Συμβούλιον.—Έλεγκται.

Άρθρον 28.

Το Έποπτικόν Συμβούλιον αποτελείται εξ ενός συμβούλου, ενός Αρραπαίτου και ενός συμβούλου του Ελεγκτικου Συνεδρίου εκλεγομένου έκάστου υπό του οικείου κράτους, υφ' ου εκλέγεται επίσης και ανά εις αναπληρωτής. Έργον του Έποπτικού Συμβουλίου είνε ο έλεγχος της ακεραιότητος, ουχι δέ και της σκοπιμότητος των πράξεων του

τικού Συμβουλίου, και η άσκησης της ποινικής αγωγής. Η θητεία των μελών του Εποπτικού Συμβουλίου είναι 5.

Εποπτικόν Συμβούλιον εürίσκεται εν άπαρτα παρόντων ο μελών, άλλ' εν τοιαύτη περιπτώσει: προς λήψιν άποφάσιν απαιτείται σύμφωνος γνώμη και των δύο.

Άρθρον 29.

ετήσιας ισολογισμός της Τράπεζης εξελέγχεται ειδικώ- υπό τριών Ελεγκτών: 1) Ένός άνωτέρου υπαλλήλου Ελεγκτικού Συνεδρίου εκλεγμένου ύπ' αυτού, 2) Ένός συν υπαλλήλου της Έθν. Τραπέζης εκλεγμένου ύπ' αυτής 3) Ένός άνωτέρου υπαλλήλου της Τραπέζης της ίδιας εκλεγμένου ύπ' αυτής. Η εκθεση των Ελεγκτών κείται εις το Εποπτικόν Συμβούλιον, δημοσιεύεται δε μετά υχόν παρατηρήσεων αυτού εις την Εφημερίδα της Κυ- σεως όμοι μετά του ισολογισμού.

Υπηρεσία και προσωπικόν.

Άρθρον 30.

Η οργάνωσις της Α.Τ.Ε. εις τμήματα και υπηρεσίας, όμοι και οι μισθοί του προσωπικού, ο τρόπος της προσλή- και άπολύσεως αυτού κλπ. διέπονται υπό του «Όργανι- της υπηρεσίας» εγκρινόμενου υπό του Συμβουλίου.

Πάντως η πρόσληψις του προσωπικού γίνεται διά δικ- ημίου εξαιρέσει τεχνικών ή άνωτέρων θέσεων, ών επιτρέ- ή συμπλήρωσις άπ' εύθείας άποφάσει του Διοικητικού ούλιου. Κατ' εξαίρεσιν επιτρέπεται η πρόσληψις άνευ ονισμού υπαλλήλων εύδοκίμως υπηρετησάντων παρά τη

II. κατόπιν άποφάσεως Επιτροπής εκ συμβούλων, ήτις ία καθορίση τάς όργανικάς κινήων θέσεις. Ο αριθμός των των υπαλλήλων δεν δύναται να υπερβή τους είκοσι (20).

Ο ερόπος της διεξαγωγής των εργασιών ρυθμίζεται διά Κανονισμό των εργασιών συντασσόμενου υπό του Συμ-

Ειδικά και μεταβατικά διατάξεις.

Άρθρον 31.

Η Εθνική Τράπεζα δικαιούται να άποσπασή εκ του προ- του αυτής εις την Αγροτικήν Τράπεζαν μέχρι τριακοσίων λήλων εκ των καταλλήλοτέρων διά την λειτουργίαν της ρικής πίστεως.

Η Αγροτική Τράπεζα θά κατεβάλλη εις τους υπαλλή- τουτους τάς άποδοχάς δε συνεπάσσει ο παρά τη Εθνική πέση βελοδής αυτών, ή προσαγωγή δε των υπαλλήλων του- και η παθητική τιμωρία αυτών γίνεται κατά τά κει- μένα παρά τη Εθνική Τραπέζην.

Η υπάλληλοι ούτοι μετέχοντες εις το Ταμείον Συντάξεω- Έθν. Τραπέζης δεν θά συμμετέχωσι του Ταμείου Συντά- η της Αγροτικής Τραπέζης.

Η εν λόγω υπάλληλοι θά ανακληθώσιν υπό της Εθνικής πέξης το βραδύτερον εντός εξαετίας από της λειτουργίας

Αγροτικής Τραπέζης βελοδίασ δε ανακλησέας 60 κήλων ετήσιως από του τέλους του δευτέρου έτους. Οι καλούμενοι όρίζονται: έκάστοτε κατόπιν συνεννοήσεως των κήσεων των δύο Τραπέζων.

Η Αγροτική Τράπεζα δικαιούται να κάμη χρήση των οκαταστημάτων της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος, όπιν καινης συμφωνίας καθορίζούσης την άμοιβήν αυτής.

Άρθρον 32.

Διά διαταγής του Υπουργού της Γεωργίας θά κλονισθή ρόνος της συγχωνεύσεως των δημοσίων Γεωργικών Τρα- ών εις την Α.Τ.Ε., ήτις θά αναλάβη την είσπραξιν των ιτήσεών και την άπότισιν των υποχρεώσεων.

Άρθρον 33.

Ο νόμου 3905 ίδρυθέντα εν Κερκύρα Αυτό- τον Αγροτικής Πίστεως άνήκει η εν τη πε- άσκησης της ποινικής πίστεως.

Η ισχύων δε του έργου αυτού η Αγροτική Τράπεζα του ΑΟΑΠ ποσόν αναλογούν εις τον πληθυσμόν

της Κερκύρας: 1) εκ των υπό του Κράτους άτόκως παρεχο- μένων της Α.Τ.Ε. 460 εκατομμυρίων, 2) εκ της επί τόκω (6) εκ του παραγωγικού δανείου προικοδοτήσεως. Τα πρὸς την Εθνικήν Τράπεζαν δάνεια του Α.Ο.Α.Π. υπολογίζονται εις τάς εξ 850 εκατομμυρίων πιστώσεις πρὸς την Α.Τ.Ε. ες όσον δεν υπερβαίνουσι την αναλογίαν του πληθυσμού. Αι πι- στώσεις αύται εξασφαλίζόμεναι κατά τάς διατάξεις του νό- μου 3905 δεν άπολαμβάνουν ιδιαιτέρας έγγυήσεως εκ μέρος του Κράτους.

Άρθρον 34.

1. Η Α.Τ.Ε. άποτελούσα κοινωφελή οργάνωσιν δεν υπό- κείται εις φόρους, χαρτόσημον και άλλα τέλη, άπαλλάσσε- ται δε επί πλέον και των ταχυδρομικών και τηλεγραφικών τελών, ως και των τελών των ταχυδρομικών επιταγών.

2. Πάντα τά έγγραφα δι' ών η Α.Τ.Ε. λαμβάνει η δίδει: δάνεια και οι ύπ' αυτής δίδόμεναι η λαμβανόμεναι οικειδή- ποτε άποδείξεις, πιστοποιητικά φυλάκων ύπηθήκων και μετα- γραφών η οιαδήποτε άλλα έγγραφα πρὸς δικαστικάς η άλλ- λας Αογάς η δικόγραφα άπαλλάσσονται παντός τέλους χαρτόσημου, ενσήμου και ριουδέποτε άλλου τέλους η δικαι- ώματος. Υπερ της Α.Τ.Ε. έχει άνάλογον εφαρμογήν και το άρθρον 86 του νόμου 602 (1914) περί Συνεταιρισμών ως ετροποποιήθη διά του νόμου 4055 (1929).

Άρθρον 35.

1. Η Α.Τ.Ε. θέλει λειτουργήσι εντός δύο μηνών το βρα- δύτερον από της νομοθετικής κυρώσεως της παρούσης συμ- βάσεως, η ήμερα δε έναρξέως της λειτουργίας αυτής όρι- σθήσεται διά Διατάγματος εκδιδόμενου προτάσει των Υπουρ- γών της Γεωργίας και των Οικονομικών. Μέχρι της χρονο- λογίας ταύτης διενεργείται η συγκρότησις του Συμβουλίου.

2. Δι' άποφάσεως του Υπουργού της Γεωργίας καθορι- σθήσεται η χρονολογία της καταργήσεως της ύφισταμένης Υπηρεσίας Επιστατικής Συνεταιρισμών εντός του πρώτου τρι- μηνίου της λειτουργίας της Α.Τ.Ε.

Άρθρον 36.

Εις την Α.Τ.Ε. δύναται διά συμβάσεων συμφωλονομέ- νων μεταξύ αυτής άπ' ενός και άπ' άλλου του Ελληνικού Δημόσιου και της Ε.Α.Π. ες όσον πρόκειται περί θέματος της αρμοδιότητος της τελευταίας ταύτης η άνατεθή η εκκαθάρισις των δεσοληψιών εν γίνει αιτινες πηγάζουσι εκ της αναγκαστικής άπαλλοτριώσεως άγροτικών κτημάτων και της εγκαταστάσεως εντοπίων η προσφύγων καλλιεργη- τών η των δεσοληψιών του Ταμείου Εποικισμού (είσπραξις παντοίων βορειών των άγροτών η άλλων προσώπων, ανά- ληψις της υπηρεσίας των όμολογιών άπαλλοτριώσεως, άλλα τάςτε μόνον τη έγγυήσει του Δημοσίου κλπ.).

Άρθρον 37.

Η παρούσα σύμβασις τροποποιείται μόνον διά συμβάσεως μεταξύ Κράτους και Εθνικής Τραπέζης κυρουμένης διά νόμου και εγκρίνομένης παρά της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων της Εθνικής Τραπέζης.

Άρθρον 38.

Η ισχύς της παρούσης συμβάσεως, άπαλλασσομένης παν- τός τέλους χαρτόσημου διά τε την κατάρτισιν και διά την έντέλεισιν του περιεχομένου αυτής, ήσχηται εκ της εγκρί- σεως αυτής υπό της Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων της Εθνικής Τραπέζης και της νομοθετικής αυτής κυρώ- σεως.

Εν Αθήναις τη 27 Ιουνίου 1929.

Διά το Ελληνικόν Δημόσιον

Οι Υπουργοί

Της Γεωργίας Κ. Σπυρίδης, των Οικονομικών Γ. Μαρής, της Εθνικής Οικονομίας Π. Βουρλούμης, της Δικαιο- σύνης Δημ. Δίγκας.

Διά την Εθνικήν Τράπεζαν της Ελλάδος

Ο Διοικητής

Ι. Δροσόπουλος

Άρθρον 2.

Ο κατά το άρθρον 4 εδ. 1 α, § 2 καταβαλλόμενος υπό ημοσίου εις την Έθνικην Τράπεζαν τόκος 7 1/4 ο επί άσφατος ύφειλομένου ποσού εκ των διακοσίων εκατομμυρίων συμψηφισθέντων προς χρέη του Δημόσιου θα είναι τε ίσος προς τον υπό της Άγροτικής Τραπεζης καταεινον εις την Έθνικην επί των πιστώσεων. Το έδαφ. β' της παρ. 6 του άρθρου 8 τροποποιείται ως

οιαύτη κατηγορία εκδικάζεται μετά η άνευ οιασδήποτε ρίσκως την 1ην δικάσιμον του άρμοδίου Δικαστηρίου 1) ημέρας από της έγχειρίσεως της εγκλήσεως.

Το άρθρον 9 τροποποιείται ως εξής:

υ της συγκαταθέσεως της Α.Τ.Ε. δέν επιτρέπεται άναίκτηλέσεως και έν γένει έκποιητικής διαδικασίας επί των περιών ή παρούσα σύμβασις. ούδє χωρεί άνάστρολη πρθεσμίών.

άρθροναι αι λέξεις «ή παραγραφής τούτων».

ίς το άρθρον 10 άντι του «και άνευ διζήσεως» τίθεται αύτοφειλέται».

ίς το άρθρον 10 παρ. 2 προστίθεται: «Η άτέλεια αύτοφειλέτου άναγγελλομένου ως προς τε τήν άναγγελάς έκθέσεις καταθέσεως έγγράφων των».

ς το τέλος του άρθρου 11 έδαφ. α' μετά το «αυτοφειλέται» τίθεται «τόν ύπ' αύτης διοριζόμενον άντιπρόσωπον». άφονται δε έν συνεχεία από το «και άνευ εύθύνης» έως τιν».

έδαφ. 4 του άρθρου 11 τροποποιείται ως εξής:

της κοινοποιηθείσης συμφώνως τώ παρόντι έπιταγής περαιτέρω έκτελέσεως ούδεν έτερον ένδικον μέσον μόνον άνακοπή, άσκουμένη επί τώ λόγω της εξοή ή έτέρω άποσθεστικώ της άπαιτήσεως γεγονότι, εφόδύναται υ' άποδειχθώσι παραχρήμα εκ μέρους του άνώπιον τού ειρηνοδικείου έντός 5 ήμερών από της εως αύτώ του δικογράφου της έπιταγής ή έτέρου υ της έκτελεστικής διαδικασίας.

κοπή αύτη συζητείται ως προτατιμημένη την 3ην πιδόσεως ήμέραν έν έκτάκτω δικασίω, ή δε απόδεται επ' άπρωατηρίου παραχρήμα.

το άρθρον 13 παρ. 1 άντι «πριεγραφής» τίθεται

9) Η παρ. 2 του άρθρου 13 τίθεται ούτω:

Πάντα έν γένει τά δικόγραφα ως και έπιταγαι και τά οικεία προγράμματα πλειστηριασμού έπιδίδονται διά δικαστικώ κλητήρος κατά τάς διατάξεις της Πολιτικής Δικονομίας.

10) Είς το τέλος του τρίτου στίχου της α' παραγρ. του άρθρ. 15 προστίθενται αι λέξεις «και διά προσωπικής κρησεως τών ύποχρέων».

11) Είς το τέλος του άρθρου 23 προστίθενται αι λέξεις «δύνανται όμως να διορθώσι διοικηταί».

Το άρθρον 32 διαγράφεται.

12) Έπί της δευτέρας παραγράφου του άρθρου 33 άντι των λέξεων: α) Έκ των υπό του Κράτους άτόκως παρεχομένων τη Α.Τ.Ε. 460 εκατομμυρίων» τίθενται αι λέξεις:

1) Έκ των υπό του Κράτους άτόκως παρεχομένων τη Α.Τ.Ε. κατά τάς διατάξεις τού άρθρου 4 παραγρ. Α έδαφ. α' β' παράγρ. Β' και Δ' της παρούσης συμβάσεως.

Ο παρών νόμος, ψηφισθείς υπό της Βουλής ρουσίας και παρ' Ημών σήμερα ένδοθείς, δτης Έφημερίδος της Κυβερνήσεως και έκτελεσμος του Κράτους.

Έν Ύδρα τή 10 Αυγούστου 1929.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Οι Υπουργοί

Έπί των Οικονομικών
Γ. Μαυής

Έπί της Γεωργίας
Κ. Σπυριδής

Έπί της Έθνικης Οικονομίας
Π. Βουρλούμης

Έπί της Δικαιοσύνης
Δ. Δίγκας

Εθεωρήθη και έτέθη η μεγάλη του Κράτους σφραγίς.

Έν Αθήναις τή 13 Αυγούστου 1929.

Ο Υπουργός της Δικαιοσύνης
Δ. Δίγκας

1^ο ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΗΣ Α.Τ.Ε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΑΛΕΞ. ΚΟΡΙΖΗΣ

Υποδιοικητής Εθνικής Τραπέζης
Αντιπρόσωπος αυτής

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΟΣ

Καθηγητής Πολιτικής Οικονομίας
Πανεπιστημίου Αθηνών

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ Α.

Διευθυντής της Τραπέζης της Ελλάδος και Αντιπρόσωπος αυτής

ΕΥΕΛΠΙΔΗΣ ΧΡ.

Διευθυντής Κεντρ. Ταμείου Ασφαλείας κατά Χαλιζής - Αντιπρόσωπος των Γεωργικών Επιμελητηρίων

ΚΑΡΑΜΑΝΟΣ Ι.

Γεν. Διευθυντής Υπουργείου Γεωργίας

ΚΟΥΤΣΟΜΗΤΟΠΟΥΛΟΣ Π.

Διευθυντής του Υπουργείου Γεωργίας - Αντιπρόσωπος των Γεωργικών Επιμελητηρίων

ΜΑΝΤΖΑΡΗΣ ΑΧ.

Διευθυντής Ομοσπονδίας Καπνεμπόρων

ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ Σ.

Διευθυντής της Αν. Γεωπον. Σχολής και Αντιπρόσωπος αυτής

ΠΙΣΤΟΛΑΚΗΣ ΣΤ.

Οικονομικός Σύμβουλος κ. Πρωθυπουργού

ΣΑΜΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Γ.

Αντιπρόσωπος των Ενώσεων Συνεταιρισμών

ΣΒΩΛΟΣ ΑΛ.

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΣΙΦΝΑΙΟΣ ΒΑΣ.

Μεγαλοκτηματίας

ΤΖΩΡΤΖΑΚΗΣ Θ.

Αντιπρόσωπος των Ενώσεων Συνεταιρισμών

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΕΠΑΜ.

Βιομήχανος

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

Κ. Β. ΓΟΝΤΙΚΑΣ

ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Δρούγκας Τ. Βασίλης & Δημήτρης Ι. Μηλιάκος, Αθήνα 1986, «**Η ΑΤΕ και το Τραπεζικό Σύστημα**», Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Μελέτες για την Αγροτική Οικονομία Νο 21.
- Σαπουνάς Σ. Γ., Αθήνα 1991, «**Ανάπτυξη του Αγροτικού Τομέα: Προβλήματα και Προοπτικές**», Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος, Διεύθυνση Μελετών και Προγραμματισμού, Μελέτες για την Αγροτική Οικονομία Νο 42.
- Καθηγητής Ανδρέας Ι. Καραμάνος, Αθήνα 1998, «**Το Αγροτικό Πρόβλημα της Ελλάδας**», Πρακτικά Δημερίδας 7-8 Μαΐου 1997, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Μαραβέγιας Ν. Ναπολέον, Αθήνα 1992, «**Αγροτική Πολιτική και Οικονομική Ανάπτυξη στην Ελλάδα**», Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
- Παπαηλίας Θεόδωρος, «**Ελληνική Οικονομία 1948-1995**», Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Αθηνών.
- Κουσουλάκος Ε., Π. Λαζαρίδης, 1988, «**Το πιστωτικό έργο της ΑΤΕ**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- Παπαναστασίου Αλ., 1988, «**Αρχοντικό της ΑΤΕ**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- Δοδόπουλος Γ., Α. Μιχαλούδης, Π. Τσούτσιας, Γ. Χαλιακόπουλος, Χ. Χαραλαμπίδης και Σ. Χρυσόπουλος, 28/2/2004, «**Ο Εθνικός Ρόλος μιας Ιστορικής Τράπεζας**», Περιοδικό «Εικόνες», Συλλεκτική έκδοση.
- Αλεξόπουλος Κων., Προϊστάμενος δικηγόρος, 1991, «**Καταστατικό ΑΤΕ του 1991: Μετατροπή της ΑΤΕ σε Α.Ε.**», Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος, Διεύθυνση Νομικών Υπηρεσιών, Τμήμα Νομικών Μελετών.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2000**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2001**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2002**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2003**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2004**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.
- «**Έκθεση Εργασιών του 2005**», Εκδόσεις της ΑΤΕ.

Πηγές από το Διαδίκτυο

- <http://www.atebank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiesEktheseis/>
- <http://www.atebank.gr/ATEbank/InvestmentNews/etisiaDeltia/>
- <http://www.atebank.gr/ATEbank/TEMPLATES/InnerPages.aspx?NRMODE=Published&NRNODEGUID=%7b95780F67-6ADB-4C9E-9C31-CC5B874068F2%7d&NRORIGINALURL=%2fATEbank%2fInvestmentNews%2fetisiesEktheseis%2f&NRCACHEHINT=Guest#>
- <http://www.atebank.gr/ATEbank/PrivateIndividuals/Dancia/katanalotika/>
- <http://www.atebank.gr/ATEbank/Bank/General+Facts/Profile.htm>
- <http://www.atebank.gr/ATEbank/QuickLinks/Branches/>
- http://www.nbg.gr/network_store.asp
- <http://www.eurobank.gr/online/home/pops.aspx>